

Plenum

Tisdag 21.11.2023 kl. 13.59—21.08

3. Interpellation om de ungas framtid

Interpellation IP 2/2023 rd

Enda behandling

Förste vice talman Paula Risikko: Ärende 3 på dagordningen presenteras för enda behandling. Nu besvaras ledamot Nasima Razmyars m.fl. interpellation IP 2/2023 rd om de ungas framtid.

Efter statsminister Petteri Orpos svar och ledamot Nasima Razmyars anförande förs interpellationsdebatten som en snabbdebatt i fråga om de anföranden som ledamöterna anmält sig för på förhand. Debatten inleds med gruppanföranden som får vara högst fem minuter långa. Övriga på förhand anmälda anföranden hålls i gruppanförandeordning och får vara högst fem minuter långa. Talmanskonferensen rekommenderar att också de anföranden som hålls efter snabbdebatten är högst fem minuter långa. Dessutom kan talmannen ge ordet för repliker enligt eget övernående. — Statsminister Orpo, varsågod.

Debatt

14.01 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies, ärade talman! Tänään eduskunta käy tärkeän keskustelun Suomesta, maailmasta, tulevaisuudesta niiden ihmisen näkökulmasta, jota se eniten koskettaa, eli nuorten.

En lähde maalailemaan tälle salille nuorten sielunmaisemaa. Nuoret osaavat itse parhaiten kertoa siitä, mitä he ajattelevat ja minkälaista tulevaisuutta he tahtovat. Meidän tehtävämme on kuunnella nuoria ja ottaa heidät tosissaan ja luoda uskoa ja luottamusta tulevaisuuteen.

Eduskunnassa tehdään päätöksiä, joilla rakennetaan maailmaa nuorille. Meidän vastuulamme on, että haemme tulevien sukupolvien kannalta parhaita mahdollisia ratkaisuja. Toivo paremmasta ja valoisasta huomista vaatii paitsi sanoja myös tekoja.

Jokainen tarvitsee ympärilleen ihmisiä, jotka sanovat: ei ole mitään hätää, kaikki järjestyy.

Yhdenkään nuoren luottamus tulevaan ei lisäännä sillä, että joku poliitikko eduskunnassa sanoo näin. Meiltä se ei riitä. Päätäjiltä on oikeus vaatia tekoja.

Yhteiskuntaa ei voi rakenneta vain tämän päivän tarpeita ajatellen. Suomi on pahasti velkaantunut, ja se velka on lasten ja nuorten tulevaisuuden kurjistamista.

Me teemme välttämättömät korjausliikkeet ja viemme talouden kestäväälle uralle. Teemme sen siksi, että Suomi voi tarjota tulevaisuudessakin laadukasta varhaiskasvatusta, koulutusta ja muita ihmisille tärkeitä palveluita. Teemme sen siksi, että meillä olisi entistä paremmat mahdollisuudet huolehtia siitä, että Suomi on turvallinen ja että suomalaiset ovat turvassa.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Me huolehdimme yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumisesta, jotta Suomi olisi hyvä maa kaikille.

Me joudumme säästämään kyllä, mutta samalla teemme uudistuksia, joiden myönteiset vaikutukset tulevat näkymään myöhemmin.

Till er unga vill jag säga: Vi fattar beslut för att ni ska ha förutsättningar att bygga upp ett gott liv så som ni vill ha det, för att ni ska ha spelrum när ni fattar beslut om frågor som gäller kommande generationer.

Arvoisa puhemies! Suomen talous ei lähde kasvuun yksin menoja vähentämällä. Se on selvä. On tehtävä myös panostuksia tulevaisuuteen. Vaikeassa taloustilanteessa meidän arvovalintamme on, että me panostamme koulutukseen, osaamiseen ja tutkimukseen.

Vahvistamme perusopetuksen rahoitusta 200 miljoonalla eurolla. Lisäämme opetuksen määrää, jotta opettajalla on enemmän aikaa opettaa ja koululaisella enemmän aikaa oppia. Vakiinnutamme tasa-arvorahoituksen, jotta voimme vahvistaa opetuksen laatua, tasoittaa oppimiseroja ja ehkäistä segregatiota. Uudistamme oppimisen tukea, jotta jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus saada tarvitsemaansa tukea.

Peruskoulunsa päättävillä nuorilla on oltava riittävät tiedot ja taidot jatkaa opintieellä eteenpäin. Me huolehdimme, että toisella asteella myös ammatillisessa koulutuksessa on riittävä määrä lähiopetusta.

Me keski-ikäiset kysymme usein nuorilta, mitä he aikovat ”isona” tehdä. Moni ei tiedä, eikä tarvitsekaan tietää. Tärkeää on, että nuoret näkisivät edessään useita polkuja, joita voi kulkea eteenpäin. Siksi helpotamme nuorten pääsyä korkeakoulutukseen. Lisäämme välittömästi rahoitusta uusiin aloituspaikkoihin ja suuntaamme yhä suuremman osan paikoista ensimmäistä tutkintoaan suorittaville.

Haluamme turvata mahdollisuuden päätoimiseen opiskeluun. Vaikka opintotuen indeksikorotus jäädytetään ja asumistukeen tehdään muutoksia, opiskelijan kokonaistuen määrä kasvaa opintolainan valtiontakauksen korottamisen myötä. Hallitus tekee myös opintotuen kokonaisuudistuksen.

Huolehdimme, että opintotukeen voi yhdistää myös osa-aikaista työntekoa. Pidämme huolta perheellisistä opiskelijoista, jotka ovat erityisen tiukoilla. Siksi hallitus korottaa opintotuen huoltajakorotusta.

Hallitusohjelman ydintä on, että turvaamme nuorille tulevaisuuden, jossa työikäisille ja -kykyisille on Suomessa töitä. Nuorisotyöttömyys on yksi merkittävistä syistä syrjäytymisen taustalla.

Jokainen ansaitsee tulla toimeen työllään. Työ tuo elämään mielekkyyttä, mahdollisuuksia toteuttaa itseään, ihmissuhteita.

Uusia työpaikkoja ei kuitenkaan synny ilman työnantajia, jotka uskaltavat ja joiden kannattaa työllistää.

Me madallamme palkkaamisen kynnystä lukuisilla eri tavoilla. Helpotamme määräaikaisten työsopimusten solmimista. Tarkoituksena on auttaa erityisesti nuoria löytämään ensimmäisiä työpaikkoja ja pääsemään kiinni oman alan töihin.

Emme anna määräaikaisten työsuhteiden perusteettoman ketjuttamisen lisääntyä. Väitteet nuorten ajautumisesta pysyvään pätkätyöllisyyteen ovat pelottelua. Hallitus haluaa vähentää nuorisotyöttömyyttä joustavoittamalla työmarkkinoita.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Työsuhteturva ja työntekijän suojele pösyvät Suomessa jatkössakin hyvällä tasolla. [Li Anderssonin välihuuto]

Tämän välikysymyksen rivien välistä tihkuu tavoite saada hallitus perääntymään työmarkkinauudistuksista. Emme me peräänny, koska silloin rikkoisimme lupauksemme nuorille. Tavoitteemme on, että työtä ja hyvinvointia on myös huomenna. Nuorten on syytä vaatia myös oppositiota esittämään uskottavia keinoja työllisyyden parantamiseksi.

Arvoisa puhemies! Viheliäiset globaalit ongelmat, kuten ilmastömuutos, ovat aikamme pelottavimpia kysymyksiä. Hallitus suhtautuu ilmastömuutoksen torjuntaan vakavasti.

Ilmastömuutosta on mahdollista torjua ilman, että yksittäisten ihmisten valintoja rajoitetaan kohtuuttomasti tai elintasoa heikennetään.

Energiamurros on Suomelle iso mahdollisuus. Teemme voimakkaita toimia puhtaan energian ja sähköntuotannon lisäämiseksi. Puutemme isoihin päästölähteisiin.

Me muutamme lämmitystä, sähköntuotantoa ja teollisuutta käymään puhtaalla energialla. Eikö ole erinomainen ajatus? Puhtaaseen energiaan pohjautuvat investoinnit tuovat meille myös työtä ja hyvinvointia.

Me huolehdimme siitä, että Suomessa tuotetaan puhdasta ruokaa tulevaisuudessa. Siksi me tuemme erityisesti myös maaseudun nuoria viljelijöitä.

Me pidämme huolta siitä, että Suomen luonto säilyy voiman ja virkistäytymisen lähteenä. Suojellemme valtion vanhoja metsiä, vapautamme koskia. Eikö kuulosta hyvältä?

Arvoisa puhemies! Tutkimusten mukaan suurin osa nuorista voi hyvin. Vuoden 2022 nuorisobarometrin mukaan aiempaa harvempi kokee turvattomuutta omassa arjessaan ja tyytyväisyys elämään on kasvanut koronan jälkeen. Kuitenkin osalla nuorista pahoinvointi ja mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet, ja tämän äärelle meidän on pysähdyttävä. Mitä voimme tehdä, jotta mielenterveysongelmat eivät määrittäisi koko loppuelämän kulua?

Tällä kaudella viemme terapiatakuun maaliin. Lainvalmistelu on aloitettu, ja se tulee voimaan vuoden 2025 alusta. [Eduskunnasta: Kiitos!] Tämä ei ratkaise tietenkään kaikkia ongelmia, mutta päätös on valtavan tärkeä ja se olisi pitänyt tehdä jo aikoja sitten. [Timo Harakan välihuuto]

Hallitus panostaa Harrastamisen Suomen malliin 14,5 miljoona euroa lukuvuosittain. Tuemme jokaisen lapsen ja nuoren mahdollisuutta mielekkääseen harrastamiseen. Lasten ja nuorten liikkumisen lisääminen on keskeinen tavoite myös Suomi liikkeelle -ohjelmassa.

Me panostamme kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävään nuorisotyöhön, sillä se on juuri sellaista ennaltaehkäisevää työtä, jota me tarvitsemme.

Me puutemme siis nuorten pahoinvointiin, ja me puutemme heidän kokemaansa väkivallan uhkaan ja turvattomuudentunteeseen.

Unga behöver vuxna som bryr sig om. Framför allt hemma, men också i hela samhället. Alla vi vuxna har ett ansvar för att se till att ingen ung lämnas helt ensam.

Arvoisa puhemies! Hallituksen koko ohjelma perustuu sukupolvien väliseen oikeudenmukaisuuteen ja siihen, että me rakennamme parempaa tulevaisuutta. Me uudistamme suomalaista yhteiskuntaa, me parannamme koulutusta ja lisäämme työllisyyttä. Me vahvistamme

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

julkista taloutta, jotta voimme turvata palvelut tulevaisuudessakin ja huolehtia heistä, joita elämä kolhii.

Meidän tavoitteemme on, että Suomi on huomenna hyvin pärjäävä maa. Sellainen maa, johon suomalainen nuori voi luottaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Razmyar.

14.11 Nasima Razmyar sd: Arvoisa puhemies! Sanotaan, että politiikkaa tehdään aina ajassa. Tämä pitää paikkansa, mutta suunta, mihin päätöksiä tehdessä katsotaan, on jokaisen hallituksen itse valittavissa. Kun ennen vaaleja asiantuntijoilta kysyttiin taloudesta, jopa taloustieteilijät korostivat, että taloudestakin on kysymys usein arvovalinnoista hyvien tavoitteiden välillä. He kehottivat välttämään suuria nuoriin kohdistuvia leikkauksia, koska niiden negatiiviset seuraukset ovat usein saatuja säästöjä suuremmat. Nuoret ovat herkässä kohdassa elämää, vasta aloittamassa työuraansa ja ryhtymässä rakentamaan omaa perhettä. Elämä ei ole vielä tuonut heille turvaa ja varallisuutta. Merkittävänä yhteiskunnan kestävyysmittarina toimii nuorten usko tulevaisuuteen. Tuota uskoa voi kukin hallitus vuorollaan joko vahvistaa tai heikentää. [Sebastian Tynkkysen välihuuto] Viisas hallitus pyrkii vahvistamaan yhteiskunnallista luottamusta, sen henkistä resilienssiä ja osana sitä nuorten uskoa tulevaisuuteen.

Arvoisa hallitus, te olette valinneet eri linjan. Te leikkaatte nuoren arjesta ja tulevaisuudesta. Mihinkään muuhun lopputulokseen ei voi päätyä, kun katsoo päätöstenne kokonaisuutta. Panostuksenne nuoriin ovat kosmeettisia verrattuna tekemiinne leikkauksiin. Hallituksen omat vaikutusarviot toteavat: nuorilta leikataan enemmän ja nuorten asemaa heikennetään rajummin kuin muiden. Hallituksen nuoria koskevat päätökset sekä nuoria koskevat puheet ovat olleet vähätteleviä, jopa vastuuttomia. Hallituksen valitsema linja yhdistettynä hätäiseen valmisteluun ja vaikutusarvioiden ylenkatsomiseen on politiikan tekemisen tapa, jonka emme olisi toivoneet rantautuvan Suomeen.

Arvoisa puhemies! Usko parempaan tulevaisuuteen on aina kannatellut suomalaista yhteiskuntaa. Tuoreiden tutkimusten mukaan alle kolmekymppiset suomalaiset ovat muita ikäluokkia enemmän huolissaan siitä, että elämä ei enää kannaa. Suomen tarina on perustunut keskinäiseen luottamukseen myös eri sukupolvien välillä. Tähän saakka on kukin sukupolvi voinut vuorollaan olettaa, että tulevaisuudessa asiat ovat aina paremmin. Olen huolissani siitä, mitä tapahtuu Suomelle, jos tämä luottamus murentuu. Miten rakennamme yhdessä Suomea, joka on avoin, joka on kansainvälinen, uskoo koulutukseen ja sivistykseen ja jossa kullakin on mahdollista omalla työllään rakentaa oma tulevaisuutensa? Jos menetämme nuorten luottamuksen, on sitä vaikea korjata. Jokainen äiti, jokainen isä, jokainen luotettu aikuinen kyllä tietää tämän.

Nyt hallitus kiskaisee maton nuorten tulevaisuuttaan rakentavien kansalaisten jalkojen alta monilla yksittäisillä päätöksillä, jotka yhdessä vaikeuttavat nuorten elämää monin tavoin. Hallitus murskaa monen nuoren unelmia: unelmia omasta kodista, unelmia velattomuudesta, työelämään pääsystä tai palveluista, jotka auttavat jaksamaan, pääsemään itsenäisen elämän alkuun ja siitä sitten eteenpäin. Hallitus osoittaa päätöksillään, että nuorten pärjääminen, itsenäinen elämä ja tulevaisuus ovat jotain, mistä voidaan leikata, mihin yhteiskunnalla ei ole varaa — ja se, jos jokin, arvoisa hallitus, on arvovalinta.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Arvoisa puhemies! On totta, että talouden tila on vakava. Mutta jos me menetämme tulevaisuuteen uskovat nuoret, kenelle me tämän maan tulevaisuutta ja kestäväää taloutta rakennamme? Hallituksen esitysten ja niiden vaikutusten lukeminen on kylmäävää. Hallitus leikkaa opiskelijoiden toimeentulosta jättämällä opintotuen indeksikorotukset tekemättä tilanteessa, jossa elinkustannukset kasvavat myös nuorilla. Samalla leikataan asumistuesta. Hallitus puolustautuu kertomalla korottavansa opintolainan valtiontakausta ja kasvattamalla nuorten mahdollisuuksia päästä töihin. Haluatteko te siis, että opiskelijat valmistuvat tavoiteajassa vai että opiskelijoiden on mentävä jaksamisensa äärirajoille ihan selvitäkseen arjen kustannuksista?

Hallituksen työelämäheikennykset taas kohdistuvat kipeästi juuri työelämän aloittaviin nuoriin, kun irtisanomista helpotetaan ja — kyllä — sitä pätkätyötä lisätään. Tähän hallitus oletettavasti vastaa, että se tavoittelee sataatuhatta uutta työpaikkaa ja ne työmarkkinauudistukset ovat vaan välttämättömiä. On hallituksen arvovalinta lisätä perusteettomia päätöksiä ja rankaista sairastamisesta. Kun hallituksen oli keksittävä, millä se maksattaa yleisen varainsiirtoveron kevennyksen, päätti se poistaa nuorilta ensiasunnon ostajilta verovapauden. On valinta rakentaa yhteiskuntaa, jossa nuori ei uskalla suunnitella tulevaisuuttaan, hakea asuntolainaa tai perustaa perhettä, kun työelämä sirpaloituu ja muuttuu yhä turvottomammaksi. [Perussuomalaisten ryhmästä: Aika vähän luotatte nuoriin!]

Arvoisa puhemies! Hallitus leikkaa myös kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta nuorilta. Se heikentää mahdollisuuksia hyvään elämään lyhentämällä lastensuojelun jälkihuoltoa ja heikentämällä mahdollisuutta kuntoutukseen ja vaikeuttamalla mielenterveyspalveluihin pääsyä. Hallitus kuittaa tämänkin kritiikin tietenkin lupaamalla lapsille ja nuorille toteutettavan terapiatakuun. Tätä esitystä ei kuitenkaan ole annettu eduskunnan käsiteltäväksi, ja palveluiden vahvistamiseen ensi vuodelle suunnattu kuuden miljoonan euron satsaus on pyyhitty pois hallituksen budjettiesityksestä. [Vasemmalta: Oho!]

Hallitus kovasti toistelee, että päätöksiä on tehtävä, koska tekemättä jätettyjen päätösten maksajina ovat tulevat sukupolvet. Ilmeisesti tämä ei kuitenkaan kosketa hallituksen ilmasto- ja luontopolitiikkaa. Ilmastokriisiin vastaaminen on meidän sukupolvemme tehtävä, mutta hallitus sysää vastuun ja hinnan kyllä niille tuleville sukupolville.

Arvoisa puhemies! Poliitikassa mikään ei ole pakko, vaan kyse on aina valinnoista. Kun teihin vedotaan, että tehkää toisin, ja kun teille sanotaan, että katsokaa tätä kokonaisuutta, niin se ainakin pysäyttäisi minut. Se ainakin pysäyttäisi meidät. Kyse ei ole yksittäisistä toimista vaan hallituksen leikkauspolitiikasta kokonaisuudessaan, jonka kylmin ja syvin osuus kohdistuu erityisesti nuorten tulevaisuuteen — tämän maan tulevaisuuteen. [Ben Zyskiewicz: Viime viikolla kohdistui työttömyyteen!]

Hallitus sanoo, ettei välikysymys anna oikeaa kuvaa sen nuorisopolitiikasta. Arvoisa hallitus, me puhumme täällä tänään teidän politiikastanne, teidän leikkauksistanne, teidän kiristyksistänne, teidän nuoriin kohdistamistanne kurittavista päätöksistä. [Krista Kiuru: Oikea kuva alkaa hahmottua!] On hyvin vaikea löytää teidän politiikastanne muuta kuvaa kuin sen kuvan, jossa moni hallituksen säästöpäätös osuu nimenomaan nuoriin. [Ben Zyskiewicz: Viime viikolla yksinhuoltajiin!]

Kun nuoret itse ovat menettämässä luottamusta, voi kysyä, mikä arvo on toivolla, mikä arvo on tulevaisuudenuskolla? Uskallanko lähteä opiskelemaan, perustaa perheen ja hakea asuntolainaa? Voinko luottaa siihen, että elämä tässä maassa kantaa?

Arvoisa puhemies! Arvoisa pääministeri! Suomen historia on ollut täynnä vaikeita aikoja, mutta niistä on selvitty koko yhteiskunnan voimin. Me tiedämme sen. Nyt suomalainen

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

yhteiskunta ja nuoret sukupolvemme tarvitsevat oikeudenmukaisuutta, he tarvitsevat arvojohtajuutta. Siinä missä muu maailma korostaa, että pitääkää huolta nuorista, he ovat hyvinvointiyhteiskunnan rakentajia, aikamme haasteiden ratkaisijoita, valitsee tämä hallitus täysin päinvastaisen suunnan. Huoli julkisesta taloudesta on jaettu. Tavoite ei kuitenkaan pyhitä keinoja.

Minst lika stor är den gemensamma oron för Finlands unga. Denna oro finns oavsett ålder, yrke, socialgrupp eller politisk bakgrund.

Ymmärrän sitä vanhempaa, joka on huolissaan lapsestaan. Ymmärrän sitä huolestunutta opettajaa, joka näkee pahoinvoivia nuoria työssään. Ymmärrän myös niitä opiskelijoita, niitä nuoria, jotka ovat osoittaneet syksyn aikana mieltään hallituksen linjaa vastaan.

Samanaikaisesti kun hallitus syyttää oppositiota pelottelusta, hallituksen omassa retorikassa ainut kuorma, jota nuoret voivat mahdollisesti kantaa, on velkakuorma. Hallituksen puheissa velkaantumista taitetaan nuorten vuoksi, mutta todellisuudessa hallitus kasaa kesämätöntä velkataakkaansa juuri nuorten harteille. Se on nuorille pakotettua opintovelkaa mutta myös hyvinvointivelkaa, luontokatoa ja ennen kaikkea luottamuspulaa. Haluaako tämä hallitus todella jäädä Suomen historiaan siitä, että se romutti nuorten uskoa tulevaisuuteen ja menetti sen sukupolven, joka luo tämän maan tulevaisuutta? [Vilhelm Junnila: Tehän synkkää kuvaa maalaatte!] Nyt on hallituksen aika vastata — ei pelkästään oppositiolle, vaan kaikille Suomen nuorille.

Arvoisa puhemies! Hallitus toteuttaa politiikkaa, jonka lukuisat eri heikennykset kohdistuvat erityisesti nuoriin. Näin hallitus heikentää nuorten uskoa tulevaisuuteen ja lisää näköalattomuutta. Nuorten asemaa horjuttamalla hallitus horjuttaa samalla myös Suomen tulevaisuutta. Tämän vuoksi me välikysymyksen allekirjoittajat esitämme hallitukselle epäluottamusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään ryhmäpuheenvuoroihin, ja ne aloittaa edustaja Talvitie.

14.22 Mari-Leena Talvitie kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sain aikanaan oululaisnuorilta paperin. Nuoret kirjoittivat: "Mitä väliä, miten monta ammattilaista, mitä niitä nyt onkaan, jos kukaan ei kuitenkaan välitä, mitä mulle kuuluu." Paperi on vieläkin työhuoneeni seinällä muistuttamassa siitä, miten tärkeää on välittää.

Arvoisa puhemies! Nuoremme hyvinvointi eriytyy. Suurin osa nuoristamme voi hyvin. Yhä useammalla on opiskelu- ja työpaikka. Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten määrä vähenee entisestään. Suurin osa nuorista suhtautuu tulevaisuuteen optimistisesti. Samaan aikaan osa nuorista voi entistä huonommin ja pahoinvointi kasaantuu. Mielenterveyden haasteet ovat kasvaneet.

Koronapandemia vaikutti monin eri tavoin nuorten elämään. Rajoitukset vaikeuttivat opintoja, siirtymistä työelämään sekä ystävyys- ja perhesuhteita. Oli vaikeampi saada apua ja yhteiskunnan palveluita. Vaikka maailma on nyt auki, pandemian haavoja paikataan yhä. Ilmastomuutos, sodat ja konfliktit heikentävät osaltaan uskoa tulevaan. Lähes joka kymmenes nuori on koulutuksen sekä työmarkkinoiden ulkopuolella — vaarassa syrjäytyä. Yhteiskuntana meidän on pystyttävä parempaan. Ketään ei saa syrjäyttää, eikä kenenkään pidä syrjäytyä.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Me kokoomuksessa haluamme, että jokaisella lapsella ja nuorella on toivoa ja uskoa tulevaan, uskoa siihen, että vaikeistakin ajoista selvitään, yhdessä. [Veronika Honkasalo: Toimeentuloa leikataan!] Se on kokoomukselle keskeinen arvo. Tämä, jos mikään, on tulevaisuuskysymys.

Arvoisa puhemies! Eniten epävarmuutta omassa elämässään nuoret ovat kokeneet työllistymisestään, toimeentulostaan ja tulevaisuudestaan. Siksi vastuullista politiikkaa on se, että jokaisella on mahdollisuus opiskella ja tehdä töitä. [Li Anderssonin välihuuto] Koulutus parantaa mahdollisuuksia työllistyä, nostaa tulotasoa ja on paras työttömyyden turva.

Pidämme huolen siitä, että Suomessa, rakkaassa isänmaassamme, jokaisella on mahdollisuus kouluttautua niin pitkälle kuin tahtoo tulevaisuudessakin. [Timo Harakka: Jos on rahaa!] Itse ponnistin pienestä eteläpohjalaispitäjästä ja suoritin ensimmäisenä perheestäni ylemmän korkeakoulututkinnon.

Me kokoomuksessa haluamme, että tämä on mahdollista tulevaisuudessakin. Siksi panostamme siihen, että jokainen nuori saa peruskoulussa riittävät perustaidot, joilla pääsee opinnoissaan eteenpäin. Hyvinvointiyhteiskunnan tehtävä on tasata kotoa saatuja eväitä myös huomenna. Leivän välissä on margariinin lisäksi juustoa tai metvurstia.

Arvoisa puhemies! Kannamme vastuuta tulevista sukupolvista huolehtimalla myös julkisen talouden kestävydestä. Hallitsemattoman velanoton on päätyttävä. Ilman tätä vastuunkantoa emme voi turvata nykyisiä tasavertaisia koulutus- ja työmahdollisuuksia tuleville sukupolville.

Julkisen talouden säästöjen lisäksi päivitämme yhteiskuntamme rakenteita ja uudistamme työmarkkinoita. Helpotamme yritysten mahdollisuuksia työllistää. Uudistusten myötä yhä useampi nuori löytää sen ensimmäisen kesätyöpaikkansa ja pääsee töihin. Kantamalla vastuuta tässä ja nyt voimme varustaa jokaisen lapsen ja nuoren riittävillä eväillä elämään myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Kun nuorilta kysytään, mitkä asiat auttavat selviytymään vaikeista tilanteista, tärkeimpinä esiin nousevat ystävät, oma perhe, välittävä yhteisö. Sama viesti välittyi nuorten terveisistä: "Mitä väliä, jos kukaan ei välitä." Usein yksikin välittävä aikuinen riittää, kannattelee.

Jokaiselle nuorelle tulee taata turvallinen lähiyhteisö. Se voi olla perhe, koulu, opiskelupaikka, harrastus tai työ, paikka, jossa ei kohtaa kiusaamista, ei syrjintää eikä väkivaltaa vaan jokainen hyväksytään omana itsenään — paikka, jossa on hyvä olla.

Arvoisa puhemies! Nuoret eivät ole yksi yhtenäinen joukko, vaan nuorten elämäntilanteet ja tarpeet vaihtelevat, kuten muillakin ikäluokilla. Nuoret ovat opiskelijoita, työssä käyviä veronmaksajia ja lasten vanhempia, vain muutaman mainitakseni. Kokoomus haluaa, että jokainen nuori saa lähtökohdastaan riippumatta yhtäläiset mahdollisuudet rakentaa ahkeruudellaan ja valinnoillaan omannäköistä elämää.

Jotta jokainen nuori löytää oman paikkansa tässä maailmassa — se on meidän yhteinen tulevaisuuskysymys. [Veronika Honkasalo: Kokoomus petti koulutuslupauksen opiskelijoille!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Koponen.

14.28 **Ari Koponen ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ja tämä hallitus tekevät kaikkensa, että Suomi säilyy turvallisena ja hyvänä maana nuorille nyt ja tulevaisuudessa. Välikysymys on opposition järein ase, mille soisi arvokkuutta. Täs-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

tä nuorten tulevaisuutta koskevasta välikysymyksestä välittyy mielikuva, että Suomen nuorison tila on hälyttävä. Sitran tänä vuonna julkaistun tulevaisuusbarometrin mukaan suomalaisilla on vahva usko tulevaisuuteen ja etenkin nuoret suhtautuvat tulevaisuuteen innokkaasti.

Arvoisa puhemies! Ristiriita välikysymyksen tekstiin on siis selvä. Huolissaan taitavat olla oppositiopuolueet omasta kannatuksestaan, jota he yrittävät kohentaa nuorten pahoinvoinnin kustannuksella. [Välihuutoja] Tietenkään nuoret eivät ole maailman huolille immuuneja. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan, katujengien luoma turvattomuudentunne, ilmastoahdistusta lietsova pelottelu ja koronavirus ovat aiheuttaneet ahdistusta ihan aikuisillekin. Turvallisuus on kaikki kaikessa, varsinkin nuorten tulevaisuudessa, ja sen eteen teemme lukuisia toimia: Kohotimme ulkoista turvallisuuttamme Nato-jäsenyydellä sekä lisäämme nyt sisäistä turvallisuutta poliisien määrää nostamalla. Katujengirikollisuuteen puutumme tiukasti maahanmuutto- ja kriminaalipolitiikan kautta.

Puhemies! Välikysymystä lukiessaan saa käsityksen, että työttömyys ja etuuskien varassa kituuttaminen on oikeastaan perin normaali tapa elää tämän päivän Suomessa. Välikysymyksessä maalataan toivottomuutta ja apeutta sekä ollaan ohjaamassa suomalaisia tuki-riippuvuuden alhoon. Me taas haluamme jarruttaa menojen kasvua sekä luoda työpaikkoja ja aktiivisuutta.

Puhemies! Oppositiota kuunnellessa moitteita tulee yhtäältä säästöistä ja toisaalta välttämättömistä työmarkkinauudistuksista, joita olisi pitänyt tehdä jo aikaa sitten. Hallitus helpottaa palkkaamista työmarkkinauudistuksilla ja tekee työnteosta kannattavampaa. Työ ei ole vain työtä. Työnteko ja kuuluminen työyhteisöön on myös mitä parhainta lääkettä nuorten kasvaviin mielen ongelmiin. Nuorten helpompi pääsy työelämään kiinni tuo taloudellista itsenäisyyttä, itsevarmuutta, vakautta ja tunnetta siitä, että kyllä minä osaan ja kyllä minä pärjään. Taloutemme syöksykierre vain jatkuisi, jos kokeilisimme turhaan jo toimimattomiksi todettuja keinoja. Nuorisoamme kohtaan olisi turmiollista jatkaa edellisen hallituksen linjalla.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on hyvin tietoinen koulutuksen haasteista. Oppimistulokset ovat romahtaneet, ja levottomuus on lisääntynyt. Perussuomalaisten mielestä pitää palata askelia taaksepäin, koska inklusio, itseohjautuvuus ja ilmiöoppiminen eivät ole tuottaneet toivottuja tuloksia, päinvastoin huonontaneet oppimistuloksia. Maailman muuttuessa monimutkaisemmaksi ja älylaitteiden tuottaessa älyttömyyksiä lasten ja nuorten silmille tarvitaan opintukea, turvaa ja perustaitoja. Digihömpästä tulee siirtyä kohti digivisautta.

Puhemies! Oppimisen tukea selkeytetään ja tuen ketju yhtenäistetään aina varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle saakka, tavoitteena varmistaa jokaiselle nuorelle riittävät perustaidot, joilla pärjää jatko-opinnoissa. Suomessa ei saa olla yhtäkään peruskoulusta valmistunutta oppilasta, joka ei osaa lukea, laskea tai kirjoittaa.

Puhemies! Suomi on loistava maa opiskella: Suomessa ei peritä yliopistoissa kymmenientuhansien eurojen lukukausimaksuja, oppivälineet ja koululounas ovat maksuttomia peruskoulussa ja toisella asteella, ja opettajamme ovat edelleen maailman parhaimpia. Näistä upeista asioista huolimatta parantamisen varaa on: Opettajat ja oppilaat tarvitsevat työ- ja koulurauhan. Tähän tarvitaan myös rajoja, koska ne ovat aidosti rakkautta. Tämä hallitus nostaa perusopetuksen perusrahoitusta, joka on vaalikauden loputtua 200 miljoonaa euroa nykyistä suurempi. Tässäkin taloudellisessa ahdingossa hallitus nimenomaan tu-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

kee nuorten tulevaisuutta miljoonien eurojen panostuksella. Se ymmärtää, että oppimisen kivijalka rakennetaan juuri peruskoulussa.

Arvoisa puhemies! Me perussuomalaiset olemme hallituksessa, jotta Suomi on hyvinvointiyhteiskunta myös tulevaisuudessa. Me perussuomalaiset olemme hallituksessa, jotta suomalaisten tulevaisuus ja turvallisuus ovat etusijalla. Me perussuomalaiset ja tämä hallitus olemme ennen kaikkea jo syntyneiden ja vielä syntymättömien suomalaisten sukupolvien puolella.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

14.33 Ville Merinen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Moi kaikille nuorille! Ministerit, toivoisin, että ette näpräisi koko tätä aikaa kännykkää, kun ette te voi kuunnella yhtä aikaa. Tämä on tärkeä asia.

Kuinka moni tässä salissa oikeasti uskoo, että vähentämällä nuorten tuloja, leikkaamalla asumistukea, leikkaamalla kuntoutuksesta, lisäämällä opintolainaa, heikentämällä palveluja jne. meidän nuoret yhtäkkiä alkavat voida paremmin, rientävät iloisina ja terveempinä töihin kiittolisena hallitukselle, joka vain tekee heille palveluksen, kun pakottaa heidät ottamaan itseään niskasta kiinni ja menemään töihin? [Ben Zyskowicz: Ei kun laiteetaan lisää rahaa, kun teillä sitä on!] Tuoreiden, aamulla julkaistujen lukujen mukaan meillä on 26 600 alle 25-vuotiaasta työtöntä työnhakijaa. Tämä on 3 000 enemmän kuin vuosi sitten.

Puhemies! Kerron teille esimerkin terapiamaailmasta. Hänen nimensä voi olla vaikka Mikko. Mikko asuu omillaan ja on hakeutunut terapiaan usean vuoden paniikkihäiriön jälkeen. Hän pystyy tukien, terapian ja läheisten avulla pitämään yllä maltillista opiskelutahdia yliopistossa. Sitten hallitus leikkaa Mikon tukia. Mikko miettii, miten hän saa rahansa enää riittämään. Hallituksen vastaus ei voi olla pelkkä "mene töihin". Taitaa enemmänkin käydä tässä tilanteessa niin, että Mikko muuttaa takaisin kotiin, vanhempien luo, ja vetäytyy entistä enemmän aikuiselämästä pois. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Terapiassa tavoite on monesti parantaa ja eriyttää välejä vanhempiin, ottaa vastuuta omasta elämästä enemmän ja enemmän, mutta siihen tarvitaan myös sen mahdollistavia tukia.

Puhemies! Jo nyt 13 000 nuorta on jäänyt työelämän ulkopuolelle ja saa työkyvyttömyyseläkettä mielenterveysongelmien takia. [Ben Zyskowicz: Sekin nyt on hallituksen vika!] Eilen Helsingin Sanomissa Suomen Ekonomien pääekonomisti totesi: "Tilanteen voi pukea numeroiksi niinkin, että jos suomalaisten mielenterveysongelmat putoaisivat puoleen nykyisestä, kustannusten näkökulmasta se ratkaisisi kestävyysvajeen." Kauhulla odotan, mikä on mielenterveyden lasku näiden leikkausten jälkeen. Enpä usko, että tätä ratkaistaan ainakaan viinanjuonnilla, kuten hallitusriveistä on esitetty. Eikä opiskelijan ahdistusta ratkaise leikkauksilla "kannustaminen". Monet hallituspuolueista kuuluneet nuorten tilannetta vähättelevät puheet näyttävät, kuinka irtaantunut ajatus teillä on nuorten todellisuudesta. [Mauri Peltokangas: Missä kohtaa täällä on vähätelty nuorisoa?] Eikä nuorten terapia-takuu ratkaise ongelmaa, kun samalla lisätään mielenterveyttä heikentäviä tekijöitä ja hyvinvointialueille suunnitellaan miljardisäästöä, joka tulee viemään hoitopaikkoja.

Puhemies! Näin suurissa kokonaisuuksissa pitää tarkastella perusteellisesti, ajan kanssa yhteisvaikutuksia. Olen kuitenkin seurannut huolissani oikeusoppineiden poikkeuksellisia kommentteja perustuslakivaliokunnan toiminnasta. On jopa sanottu, että perustuslakivaliokunta ei ole täyttänyt tehtäväänsä, kun se ei ole arvioinut sosiaaliturvaleikkauksien vai-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

kutuksia yhdessä. Tällainen kritiikki on syytä ottaa vakavasti. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Onneksi meillä on sosiaali- ja terveysvaliokunta, joka saa tarvittavan ajan, jotta voi arvioida yhteisvaikutukset pahiten osumaa ottaviin, kuten nuoriin, ja huomioi asiantuntijoiden tutkimukseen perustuvat näkemykset tehdessään lausuntoja. Näistä kumpikaan ei toteudu tällä hetkellä. Hallitus on saanut paljon kritiikkiä esitysten nopeasta aikataulusta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Työpaikkakiusaamista!] — Erikoista, kun oikeasti tuollaista sanotte täällä, kun puhutaan nuorista. Ihan oikeasti.

Onneksi hallitus sentään huomioi kansainväliset ihmisoikeussopimukset, EU:n sosiaalisen peruskirjan ja YK:n yleissopimuksen. Tai oikeastaan Suomi on jo pitkään saanut Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitealta ratkaisuja liian alhaisesta perusturvasta, jota nyt entisestään heikennetään. [Ben Zyskowicz: Missäköhän maassa on sitten riittävä perusturva?]

Kaiken tämän välinpitämättömyyden pahimpana kärsijänä ovat nuoret ja opiskelijat. Meidän tulevaisuus. Ja perusteluna toimii jokaisella kerralla "jos nyt ei säästetä, ei nuorilla ole tulevaisuutta". Itse olen käynyt ainakin muutaman tuhat keskustelua nuorten kanssa viime vuosina. Heistä yhdeksän kymmenestä on erittäin huolissaan tulevaisuudestaan. Hallituksen politiikka lisää näitä huolia. Ehkä olennainen kysymys olisikin: onko kukaan miettinyt, miten nämä nuoret selviävät sinne teidän tulevaisuuteen?

Puhemies! Voisin päättää ajankohtaiseen lainaukseen Chisun Baden-Baden-kappaleesta, jossa hän aikanaan — siitä on kauan aikaa — arvasi, miten hallitus toimii, ja lauloi: "Hallitus mietti pitkään, miten tääkin kriisi ratkaistaan / kunnes joku muisti, miten alkoholivero poistetaan."

Puhemies! Koska hallitus ei ole muuttamassa linjaansa, vaan aikoo yhä maksattaa politiikkaansa nuorilla ja opiskelijoilla, sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä kannattaa edustaja Razmyarin tekemää epäluottamuslausetta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi Oinas-Panuma.

14.39 Olga Oinas-Panuma kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on maa, jossa minä 15 asutun talon kylän maalaistalon tyttärenä olen voinut valmistua 23-vuotiaana maisteriksi. [Ben Zyskowicz: Ja voitte jatkossakin!] Suomi on myös maa, jossa korkeasti koulutetun perheen lapsi voi seurata unelmiaan ja ryhtyä metsäkoneenkuljettajaksi, maa, jossa jokaisella on mahdollisuus kouluttautua ja edetä omassa elämässään vapaasti niin pitkälle kuin intoa ja rahkeita riittää. [Ben Zyskowicz: Näin on jatkossakin!] Periaate on ollut mahdollisuuksien tasa-arvo. Suomi tunnetaan maailman onnellisimpana maana, ja nuoret ovat voineet luottaa siihen, että yhteiskunta on heitä kohtaan reilu ja luottamuksen arvoinen. Suomi ja suomalainen koulutusjärjestelmä ovat meidän ylpeyden aiheita.

Meillä iso osa nuorista voi edelleen hyvin ja olemme maailman tasa-arvoisimpia maita, mutta Suomi ei silti ole nuorten näkökulmasta onnena. Tällä hetkellä nuorista 20—30 prosenttia kärsii mielenterveysongelmista. Meillä oman käden kautta lähdetään nuorena useammin kuin muissa Euroopan maissa, ja tiedämme, että huono-osaisuus periytyy, hoitojonot ovat pitkiä ja yhä useampi vanhempi on väsynyt. Jotakin on mennyt pieleen. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Mielenterveysongelmat maksavat 11 miljardia euroa vuodessa. Sillä saisi melko monta käyntiä esimerkiksi terapiassa lähipalveluna. Se ei auta, että me

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

täällä syyttelemme, minkä takia te ette tehneet mitään tai miksi te ette tee mitään. Hurskaskastelu, viisastelu ja huutelu tässä salissa eivät auta sitä nuorta, joka jää jatkuvasti ulkopuolelle, eivät auta nuorta, joka miettii nyt, tappaisiko itsensä vai tekisikö muuta yhtä peruuttamatonta, eikä auta nuorta, joka jonottaa mielenterveyspalveluihin viimeisillä voimillaan. Ne nuoret eivät myöskään kuuntele näitä keskusteluja nyt.

Meidän ongelma on, että politiikassa etsitään pikavoittoja korkeintaan vaalikausi eteenpäin ja kerrallaan. Tehdään pieniä askelia, joilla tilannetta yritetään hallita, mutta luisutaan pikkuhiljaa kohti rotkoa. Yksikään puolue ei uskalla investoida riittävästi mielenterveyden hoitoon, ennaltaehkäisyyn, varhaiseen apuun perheille ja kouluun, vaikka me tiedämme, että se maksaisi itsensä takaisin — siihen vain menisi vaalikautta pitempi aika. Ja niin kauan kuin jokainen puolue pelkää ottaa vastuun meidän nuorten ihmisten tulevaisuudesta ja Suomen tulevaisuudesta, niin kauan meidän on täällä salissa turha huudella ja yhä useampi nuori murtuu ja mieli rapautuu.

Arvoisa puhemies! Kysyin somessa nuorilta, mitä he elämäänsä kaipaisivat. He haaveilevat koulutuksesta lähellä, lapsista, vakituisista töistä, omasta asunnosta ja vakaudesta, tiedosta, että meillä kyllä pärjää ja yhteiskunta auttaa silloin, kun apua tarvitsee. Nuoret eivät kaipaa holhousta, mutta he tarvitsevat uskon hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuteen. Se edellyttää myös talouskuria, mutta on järjetöntä asettaa vastakkain mielenterveyskriisi ja talouskriisi, koska mielenterveysongelmilla on hintalappu, ja se on 11 miljardia euroa vuodessa. Me tarvitsemme yli vaalikausien, yli puoluerajojen ja yli sukupolvien menevän suunnitelman siitä, mitä me teemme, jotta me pelastamme meidän lapsemme ja nuoremme.

Itse ajattelen parempaa yhteiskuntaa kolmella tasolla. Ensiksi tässä mahdollisuuksien tasa-arvossa jokaisella olisi mahdollisuus kavuta elämässä sinne, minne haluaa, olipa hän kotoisin Helsingistä, Oulusta, Ranualta, Outokummusta, mistä päin kaupunginosaa tahansa. Toiseksi edistyksellisessä yhteiskunnassa on kyky ja halu uudistua, halu muuttaa maailmaa eikä vain jarrutaa kaikkia uudistuksia ja ideoita — siellä ei pelätä tulevaisuutta. Kolmanneksi yksilökeskeisyyden sijaan me tarvitsemme yhteisöllisyyttä ja maailman, jonka tärkeintä pääomaa on sydämen sivistys ja tasa-arvo.

Arvoisa puhemies! Keskusta tunnistaa ja tunnustaa huolen Suomen nuorista ja on valmis katsomaan peiliin ja suosittelee sitä myös kaikille muille puolueille. [Välihuutoja] Voimme miettiä, mitä olisi pitänyt tehdä toisin, mutta ennen kaikkea nyt pitää miettiä, mitä nyt pitää tehdä paremmin.

Keskustan eduskuntaryhmä toteaa, että Orpon hallitus ajaa nuorten tarvitsemia lähipalveluita alas eikä ole tehnyt tarpeeksi nuorten hyvinvoinnin eteen alueellisesti ja ylisukupolisesti. Esitän siksi, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta. [Ben Zyskowicz: Aika hyvä puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Virta.

14.44 Sofia Virta vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja arvoisa hallitus! Jos tänään tässä salissa istuisivat ne lapset ja nuoret, joiden arkeen ja elämään nyt kaavailut päätökset tulevat vaikuttamaan negatiivisesti, mitä te heille vastaisitte? Mitä vastaisitte, jos tässä istuisi nyt se nuori aikuinen, jonka lapsuutta varjostivat vanhempien häneen kohdistama väkivalta, perheen päihdeongelmat, teini-iässä koettu laitospaikka? Se hetki kun itse näistyy sieltä sijaishuollon yksiköstä ja ei siellä pihalla ole ketään vastassa odottamassa ja auttamassa elämän ensimetreillä, silloin elämässä on se jälkihuollon turvallinen ammatti-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

lainen, joka varmistaa, että elämänhallintaa harjoitellaan yhdessä, omaa kotia rakennetaan yhdessä ja opintojen suorittamiselle ja työnteolle luodaan edellytyksiä. Nyt juuri tämä palvelu on muun muassa päätetty leikata tältä nuorelta, ja aika useilta viedään nyt mahdollisuus juuri siihen apuun ja tukeen, jota he tarvitsevat, jotta tulevaisuus olisi heille ja meille kaikille parempi.

Se tarve sille palvelulle ei katoa, vaikka se poistetaan. Ja kun täältä nyt kuulee, että kylähän se on edelleen 23 ikävuoteen saakka, niin miksi sitten tällä hetkellä sen palvelun piirissä on nuoria 23—25-vuotiaita, jotka sitä palvelua tarvitsevat, jollei tarvetta sille ole? Osaan arvata, mitä hallitus vastaa, koska olen kysynyt näiden nuorten puolesta tätä myös aikaisemmin: vastaus on aikuissosiaalityö. Todellisuudessa jokainen asiaan perehtynyt tietää, minkälaisen ammattilaispulan kanssa siellä aikuissosiaalityössä kamppaillaan, jokainen tietää, ettei sekään ole ilmaista, ja jokainen tietää, että jälkihuollolle, juuri sille palvelulle, on ihan oma tarpeensa. Ei aikuissosiaalityö automaattisesti sitä korvaa.

Entä, arvon hallitus, miten te vastaisitte, jos tuossa istuisikin se 13-vuotias nuori, jonka perheen toimeentulosta nyt leikataan ja työnnetään tämä nuori ja hänen perheensä köyhyysrajan alapuolelle? Hallituksen päätösten seurauksena arvioiden mukaan jopa 17 000 lasta ajautuu köyhyyteen. Hänellekö vastattaisiin, että hei nuori, sinun vanhempasi voisivat vaikka mennä töihin? Entäs jos nuori vastaisi, että kun minun ainoa vanhempani on jo töissä, mutta kun palkka ei riitä perheen elämiseen? Entä jos hän vastaisi, että minun vanhempani ei ole työkykyinen mielenterveysongelmien vuoksi, joihin ei ole saanut apua, tai jos hän vastaisi, että vanhempani ei ole saanut töitä, vaikka on lukuisia kertoja yrittänyt?

Olisi perusteltua pyytää ja kysyä vastauksia nuorisotyöstä leikkaamisesta tai nuorten kuntoutustuen karsimisesta. Tässä myös voisi istua se opiskelija, jonka opiskelemisen todellisia mahdollisuuksia nyt leikataan, väitetään täällä mitä tahansa muuta. Jokaisella ei ole varakkaita turvaverkkoja, vanhempia tai sukulaisia kustantamassa opintojen aikaista elämää tai realistisia mahdollisuuksia edes tehdä työtä opintojen ohessa.

Aivan viimeisenä haluan kuitenkin kysyä, mitä sanoisitte, arvon hallitus, jos tässä salissa nyt istuisivat ne tulevaisuuden aikuiset, jotka ovat tässä hetkessä niitä lapsia ja nuoria, ja he siellä tulevaisuudessa kysyisivät, miksi teillä ei ollut rohkeutta silloin tehdä niitä kaikkia tarvittavia toimia ilmastonmuutoksen ja luontokadon torjuntaan, jotka silloin olisi voinut tehdä, jotta heidän elämänsä tulevaisuudessa olisi helpompaa ja parempaa ja turvallisempaa.

Arvoisa puhemies! Arvon hallitus, kerrotte usein, että nimenomaan huomioitte lapset ja nuoret, kun käänätte sitä velkalaivaa. Se ei vain mielestäni ole aivan totta, sillä velkaantumisenhan jatkuu yhä hurjaa tahtia. Samaan aikaan nyt leikataan lapsuuden ja nuoruuden edellytyksiä tässä hetkessä ja tulevaisuudessa. Me vihreät todella ymmärrämme, että taloutta pitää tasapainottaa, mutta me emme ymmärrä, miksi se on valittu tehtäväksi juuri lapsilta ja nuorilta. Se ei ole pakko, se ei ole välttämättömyys, se on poliittinen arvovalinta. Se on, arvon hallitus, teidän arvovalintanne.

Det är inte ett tvång, det är ett politiskt värdeval. Det är, bästa regering, ert värdeval. Vårt val skulle vara ett annat.

Tulemmekin esittämään vaihtoehdon, jossa lapsilta ja nuorilta ei leikata. Vaihtoehdon, jossa turvataan sitä suomalaista arvoa, että kenestä tahansa voi tulla mitä tahansa. Meidän vaihtoehtobudjetissa panostetaan lähes puoli miljardia enemmän lapsiperheisiin ja nuo-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

riin, kouluihin, nuorten palveluihin, opintotukeen, lapsikorotuksiin ja sosiaaliturvaan. Me esitämme vaihtoehtoon, jossa nuorelle aikuiselle jää lähes tuhat euroa enemmän vuodessa käteen reformiemme seurauksena. Ja, arvonn hallitus, silti me vihreät ottaisimme teitä vähemmän velkaa ja silti me keventäisimme teitä enemmän työn verotusta. Arvovalintoja on siis monenlaisia.

Arvoisa puhemies! Me emme ole vastuussa vain tästä hetkestä. Me olemme vastuussa siitä, millaisia tulevaisuuden edellytyksiä nuorille rakennetaan. Turvallisen lapsuuden ja ehjän nuoruuden puolustamisen tulisi olla kaiken poliittisen päätöksenteon keskiössä. Siksi vihreä eduskuntaryhmä kannattaa edustaja Razmyarin tekemää epäluottamusesitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Furuholm.

14.49 Timo Furuholm vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä nuoret haluavat elämältä ja tulevaisuudeltaan, on se kysymys, joka meidän päättäjien pitäisi useammin esittää. Kun puhutaan työelämästä, tutkimuksen mukaan nuoret odottavat työelämältä vakautta ja turvallisuutta. Nuoret haluavat kohtuullisia työaikoja ja työympäristön, jossa kaikkia arvostetaan ja kohdellaan yhdenvertaisesti. Valitettavasti oikeistohallituksen työelämäpolitiikka on kaikkea muuta kuin tätä. Vakauden sijasta hallitus edistää perusteettomia määräaikaista sopimuksia, jotka jo ennestään kasautuvat etenkin nuorille naisille. Irtisanomissuojaa ja työntekijöiden turvaa heikennetään ja kohtuullisuuden sijasta työntekijät yritetään patistaa töihin jopa sairaana.

Siinä missä nuoret suhtautuvat työhön yhtenä elämän osa-alueena, suhtautuu oikeistohallitus työhön kuin kulttiin, jonka ulkopuolella ei ole mitään. Kuten arkkipiiispa Tapio Luoma on todennut, hallituksen politiikassa ”työmarkkinakelpoisuus näyttää nousseen rinnasteiseksi yhteiskuntakelpoisuudelle”. Huolestuttavin esimerkki tästä on se, kuinka hallitus kohtelee vammaisia ja mielenterveysongelmista kärsiviä nuoria ja nepsy-nuoria. Heidän kuntoutusetuuksistaan leikataan yli 100 eurolla kuukaudessa ja samalla ammatilliseen kuntoutukseen pääsyä vaikeutetaan. Päätöksiä seurauksena työllisyys uhkaa heikentyä jopa hallituksen oman esityksen mukaan. Tämä ei ole järkevää eikä inhimillistä.

Arvoisa puhemies! Tämän salin ulkopuolella monissa suomalaisissa kodeissa eletään arkea, todellisuutta, jolle vahva ja välittävä hallitusohjelma on tietoisesti kääntänyt selkänsä. Pelastakaa Lapset ry:n tutkimuksen mukaan 90 prosenttia pienituloisissa perheissä elävistä lapsista koki, että perheellä on haasteita selviytyä menoista, 30 prosenttia oli joutunut lopettamaan harrastuksen taloudellisista syistä ja 14 prosenttia koki, ettei perheellä ole riittävästi ruokaa. Pienituloisissa perheissä elävien nuorten kokemukset ovat karua luettavaa: ”Just ja just on rahaa ostaa ees ruokaa, et saatetaa syyä pelkkää makaroonii viikon putkee, ja on myös päiviä, kun ei vaan oo ruokaa, koska ei oo rahaa ja kaikki on niin kallista. Saatan helposti olla viikonkin syömättä kunnolla. Saatan välillä syyä kavereilla ja koitan syyä koulussa, koska kotona ei oo ruokaa.” Oikeistohallituksen politiikka on pudottamassa arviolta lähes 17 000 uutta alle 18-vuotiasta köyhyysrajan alapuolelle jo ensi vuonna. Tällä on vakavat ja ylisukupolviset vaikutukset lasten ja nuorten elämään sekä koko suomalaiseen yhteiskuntaan. Hallituksen harjoittamassa politiikassa on ikäviä kaikuja 90-luvun alun lamasta ja sen kauaskantoisista leikkauksista.

Arvoisa puhemies! Nuorisobarometrin mukaan 76 prosenttia nuorista kokee surua luonnon monimuotoisuuden heikentymisestä ja lajien sukupuutosta. Nuoret haluavat Suomen

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

olevan eturintamassa ilmastonmuutoksen ja ekologisen kriisin ratkaisussa, kun taas ben-sapopulistien hallitus katsoo tässäkin asiassa peruutuspeiliin. Nuoret tuntuvat ymmärtävän jotain, mitä hallitus ei. Jokainen tekemätön toimi ilmaston ja ympäristön hyväksi löytyy kyllä edestämme korkojen kera.

Vastoin puheitaan hallitus jättää nuorille myös huonommassa kunnossa olevan julkisen talouden kuin mitä se oli edellisen, kriisien läpi toimineen hallituksen aikana. Tämä on ennen kaikkea seurausta siitä, että hallituskaudella kokonaisveroaste kevenee enemmän kuin mitä sopeutustoimia tehdään — ja tämä jos jokin on ideologinen valinta.

Jos hallituksesta haluaa löytää jotain hyvää, on se ainakin saanut toimillaan nuoret ja etenkin opiskelijat aktivoitumaan yhteiskunnallisesti. Opiskelijoiden historiallisen suuri valtauliike kamppailee oikeutetusti heidän toimeentuloonsa ja hyvinvointiin esitettyjä kohtuuttomia heikennyksiä vastaan. Opintotuen ja yleisen asumistuen leikkaukset vievät monilta opiskelijoilta yli 100 euroa kuukaudessa, ja nuorten henkilökohtainen velkataakka jatkaa kasvuaan.

Vaikka on ilahduttavaa, että uusi sukupolvi on noussut vastustamaan taloudellisesti, ekologisesti ja inhimillisesti kestäväntä leikkauspolitiikkaa, ei meillä ole aikaa eikä varaa odottaa, että nuoret tulevat itse siivoamaan oikeistohallituksen jälkiä. Tästä syystä vasemmistoliiton eduskuntaryhmä kannattaa edustaja Razmyarin esittämää epäluottamuslausetta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Wickström.

14.55 **Henrik Wickström r** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, värderade fru talman! Nuorena päättäjänä koen, että tämänpäiväisen keskustelun aiheena oleva välilyksymys tuo esiin tärkeän aiheen. Monet nuoret tuntevat epävarmuutta ja turvattomuutta omasta tulevaisuudestaan, työelämästään ja toimeentulostaan. Myös maailmanpoliittinen tilanne ja pandemiavuosien seuraukset lisäävät huolta. Meidän päättäjien on jatkettava ratkaisujen etsimistä, jotta lapset saisivat olla lapsia ja me nuoret nuoria. RKP:ssä ymmärretään, että politiikassa on keskityttävä tulevaisuuteen. Siksi toimenpiteitä on tehtävä nyt heti.

Alla mätare visar ändå inte minus. Enligt ungdomsbarometern från ifjol har upplevelsena av osäkerhet och otrygghet i vardagen minskat på så gott som alla områden. I dagens diskussion ska vi inte glömma att även belysa det positiva och hysa tilltro till framtiden. Det här är viktigt, för tappar vi framtidstron, tappar vi framtiden.

Arvoisa puhemies! Monet nuorista kärsivät suorituspaineista. On tärkeää, että toimenpiteet kohdistetaan oikein jo aikaisessa vaiheessa. Sen takia hallitus panostaa erityisesti kouluihin. Oppilaat saavat nyt entistä paremmat mahdollisuudet perustaitojen eli lukemisen, kirjoittamisen ja laskemisen oppimiseen. Hallitus kasvattaa perusopetuksen vähimmäistuntimäärää 2—3 vuosiviikkotunnilla laajentamatta opetussuunnitelmaa. Haluamme, että kouluissa olisi enemmän turvallisia aikuisia, ja haluamme edistää nuorisotyötä ja sitä, että kaikilla lapsilla ja opiskelijoilla olisi mahdollisuus puhua kuraattorin kanssa.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Regeringen har under ledningen av ungdomsminister Bergqvist inlett utarbetandet av ett ungdomspolitiskt program, vars syfte är att främja de ungas uppväxt- och levnadsvillkor. En totalreform av studiestödet är på kommande där målsättningen är att trygga försörjningen under studietiden och stödja slutförandet av studierna inom utsatt tid.

Hallitus lisää korkeakoulujen aloituspaikkoja ja turvaa lähiopetuksen riittävän määrän ammattikouluissa. Silti joudumme tekemään toimia talouden sopeuttamiseksi. Mutta sopeuttamistoimien tavoitteena on taloudellisesti valoisampi tulevaisuus, joka hyödyttää koko yhteiskuntaa, jossa myös meillä nuorilla tulee olla hyvät edellytykset elää turvassa ja tulevaisuuteen uskoen. Tasapainosta on huolehdittava, jotta kaikki nuoret myös tällä hetkellä voivat elää turvassa ja saada hyvän koulutuksen.

Ärade talman! Efter studierna, ofta också medan studierna pågår, inleds arbetslivet. Genom att stärka incitamenten för arbete, förbättra arbetsförmedlingarnas funktion och sänka tröskeln att anställa kommer regeringen att skapa 100 000 nya arbetsplatser under valperioden. Inom SFP tror vi att regeringens politik kommer att skapa en mer dynamisk och attraktiv arbetsmarknad. En stabil statsekonomi tryggar framtidens välfärdssamhälle.

Arvoisa rouva puhemies! Meillä poliitikoilla on erityinen vastuu siitä, miten me puhumme tulevaisuudesta. Yhä useammat nuoret voivat hyvin, kun taas ne, jotka voivat huonosti, voivat entistä huonommin. Hallitus vastaa tähän muun muassa ottamalla käyttöön lasten ja nuorten terapiatakuun ja syrjäytymistä ehkäisevän toimenpideohjelman. Suomen ylioppilaskuntien liitto on kannattanut hallituksen suunnitelmaa mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamisesta tekemällä psykoterapeutin koulutuksesta osittain maksutonta. Hallitus panostaa myös kansanterveyttä edistävään fyysiseen hyvinvointiin. Hallitus panostaa esimerkiksi 20 miljoonaa euroa vuodessa Suomi liikkeelle -ohjelmaan.

Ärade talman! Att bära ansvar för klimat och miljö har alltid varit viktigt för SFP. Partiets ungdomsorganisation gav faktiskt redan 1967 ut en debattbroschyr om miljöfrågor. Det är vi unga som främst kommer att möta konsekvenserna av klimatåtgärderna i framtiden. Regeringens satsningar på energiomställningen och ren teknik bidrar till att minska klimatpåverkan och skapar arbete och tillväxt. Det är alldeles avgörande att vi når målsättningen om klimatneutralitet före 2035.

Arvoisa puhemies! Me tarvitsemme pitkäjänteistä nuorisopolitiikkaa. Se, että hallituksessa on myös nuorisoministeri, on tärkeä arvovalinta. Nuoret ovat osa yhteiskuntaa tässä ja nyt, ja samalla nuorten hyvinvointi on myös tulevaisuuden perusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Räsänen, Päivi.

15.00 Päivi Räsänen kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisin kuin oppositio väittää, nuorilla on tässä maassa toivoa. Tämä hallitus haluaa vahvistaa nuorten uskoa omaan tulevaisuuteen ja saada tämän maan parempaan kuntoon tuleville sukupolville. Opposition välikysymyksen fokus on itse asiassa tässä hetkessä, ei tulevaisuudessa. Etenkin nuoret voivat olla kiitollisia siitä, että vasemmisto-oppositio ei voittanut vaaleja. Jos viher-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

vasemmiston talouslinjalla jatkettaisiin, nykyiset nuoret näkisivät tulevaisuudessa hyvinvointiyhteiskunnan romahtamisen.

Jokainen velkaeuro on leikkaus tulevilta sukupolvilta ja heidän tulevaisuudeltaan. [Vasemmalta: Miksi otatte lisää velkaa?] Emme voi elää tulevien sukupolvien piikkiin ajatellen, että hoitakoot he velkakuorman. Tämä on 15. vuosi peräkkäin, kun Suomen julkinen talous on alijäämäinen. [Välihuutoja vasemmalta] Kansainvälisen valuuttarahaston, IMF:n, arvion mukaan vuonna 2028 Suomi on jo EU:n 7. velkaantunein maa.

Viime hallituskaudella lainamäärät räjähtivät. Tehtyjen kipeiden säästöjenkin jälkeen, joita täällä oppositio on kommentoinut, tulevan vuoden alijäämäksi on arvioitu yli 11,5 miljardia euroa. [Vasemmalta: Koska laskette veroja!] Velkaantumisen päätyvät lopulta rahoittamaan nykyiset lapset ja nuoret sekä tulevat sukupolvet. On vastuutonta edellisen hallituksen tapaan pidättäytyä tekemästä uudistuksia työelämän lainsäädäntöön ja työttömyysturvaan. Juuri nuorten ja Suomen tulevaisuuden vuoksi julkisen talouden velkaantuminen on pysäytettävä ja myös työelämän rakenteita on uskallettava kehittää. [Jussi Saramo: No, pysäyttäkää sitten!]

Suomessa on lähes miljoona nuorta. Nuorten ikäluokat ovat pienentyneet jatkuvasti, syntyvyys on romahtanut, samalla työkyvyttömiä nuorten määrä kasvaa. Arvioiden mukaan noin 60 000 nuorta on syrjäytynyt, jopa joka neljäs nuori kärsii mielenterveyden häiriöstä. Luvut ovat hälyttäviä. Juuri siksi hallitus on ottanut vakavasti nuorten mielenterveyden hoidon. Toteutamme lasten ja nuorten terapiatakuun. Ja meillähän olisi jo voimassa terapiatakuu, ellei vihervasemmisto olisi äänestänyt esitystä vastaan viime kaudella. [Välihuutoja] Lisäksi lasten ja nuorten neuropsykiatriseen kuntoutukseen ohjataan 25 miljoonaa euroa lisää rahaa jo tästä vuodesta alkaen.

Pojilla on tyttöjä suurempi riski syrjäytyä. Tämä näkyy poikien heikommassa koulunestetyksessä, väkivaltarikostilastoissa, päihteidenkäytössä ja lopuksi vankiloissa. Pisa-tutkimukset olivat vielä 2000-luvun alussa kansallinen ylpeydenaiheemme, mutta tuloksemme ovat heikentyneet voimakkaasti. On tehtävä päättäväisesti toimia, että emme menetä nuoria koulutien varrelle. Neljän vuoden aikana hallitus lisää pysyvästi perusopetuksen rahoitusta 200 miljoonalla eurolla. Pikkulapsiperheiden, monilapsisten perheiden ja yksinhuoltajien lapsilisiä korotetaan, opintotuen huoltajakorotusta vahvistetaan ja perheitä tuetaan lisäksi keventämällä verotusta lapsivähennyksellä.

Nuorten pahoinvoinnista kertoo karusti se, että alaikäisten väkivaltarikosten määrä on yli kaksinkertaistunut viiden vuoden sisällä, ja voimakkain kasvu on tapahtunut alle 15-vuotiaiden kohdalla, joista tehdään lastensuojeluilmoitus, mutta lastensuojelussa ei ole riittävästi toimivaltuuksia puuttua rikolliseen käytökseen. Itsemääräämisoikeuksien vahvistaminen on kääntynyt nuorten turvattomuudeksi. Lastensuojelun keinovalikoimaa tulee pikaisesti kehittää, ja alaikäisten värväämiseen syylistyneet on myös saatava vastuuseen teoistaan.

Mitkään resurssit eivät kuitenkaan riitä takaamaan nuorten hyvinvointia, jos nuorilla ei ole riittävän vahvaa eettistä perustaa, jolta hahmottaa oikean ja väärän rajoja. Maailmankatsomuksellinen murros on tuottanut hedelmänään nuorten identiteettikriisin ja perusarvojen, kuten ihmisarvon, hämärtymisen. Pahimmillaan keskenään ristiriitaiset arvot johtavat lasten kasvatukselliseen arvotyhjiöön tai arvosekaannukseen, jonka seurauksena pahoinvointi lisääntyy.

Valitettavasti oppositio välikysymyksessään sivuuttaa kaikki hallituksen työmarkkinauudistukset, joiden tavoitteena on helpottaa nuorten mahdollisuutta työllistyä ensimmäi-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

seen työpaikkaansa sekä yritysten mahdollisuutta työllistää nuoria. Korkeakoulujen aloituspaikkoja myös lisätään.

Arvoisa puhemies! Suomen nuorilla on oltava mahdollisuus elää ilman raskasta velka-kuormaa, tavoitella unelmia, opiskella, perheellistyä ja työllistyä. He ovat maamme tärkeintä pääomaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Harkimo.

15.05 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Toimivan hyvinvointiyhteiskunnan tunnistaa siitä, kuinka se pitää huolta lapsista, vanhuksista ja sairaista. Niin, miten pidämme huolta lapsista, vanhuksista ja sairaista? Olen hyvin huolissani siitä, ettei meillä muka ole varaa huolehtia lapsista ja heidän tulevaisuudestaan. Ensimmäinen vastuu lapsista on aina vanhemmilla ja kodeilla, mutta vanhempia ja koteja on kovin monenlaisia. Tuntuu erittäin pahalta, että maanantaiaamuna kouluun tai päiväkotiin tulevat lapset ovat nälkäisiä ja väsyneitä.

Uusin ja ikävin ilmiö on lasten ja nuorten lisääntynyt väkivalta ja katujengit. Se näkyy yksittäiselle uhrille sadistisena väkivaltana, ja tätä tapahtuu jo koulujen ala-asteilla. Ja kaikkea tätä tukevat ja kiihdyttävät anonyymit videot somessa. Lapsilta ja nuorilta puuttuvat elämästään aikuisten auktoriteetit. Kaikille nuorille edes poliisi ei ole enää auktoriteetti, ja silloin olemme menneet pahasti vikaan. Kotona ja koulussa on silloin epäonnistuttu.

Lapsiköyhyys kasvaa koko ajan Suomessa. Ilman mitään tutkimustietoa voin sanoa, että köyhyydellä on merkittävä vaikutus lapsen tulevaisuuteen. Tuoreiden laskelmien mukaan ensi vuonna jo 140 000 lasta elää köyhyydessä, ja jokainen heistä on liikaa. Köyhyys näkyy lapsen elämässä joka päivä. Köyhyydessä elävät eivät pysty tekemään samoja asioita kuin toiset. Rahat eivät riitä harrastuksiin, ja synttäreille ei voi mennä, kun ei ole rahaa ostaa lahjoja. Meillä ei ole varaa menettää yhdenkään lapsen tulevaisuutta. Se tulee jatkossa aivan liian kalliiksi. Meidän on pidettävä huolta jokaisesta suomalaisesta.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Koulukiusaamisessa ei ole kyse pelkästään kiusaajasta ja kiusatusta vaan paljon laajemmasta ilmiöstä. Koulukiusaamiseen, kuten moneen muuhunkin ihmisten väliseen kanssakäymiseen, sopii ajatus, että kohtelee toista ihmistä niin kuin haluaisit itseäsi kohdeltavan. Kyse on koko yhteiskunnasta ja etenkin siitä, miten me aikuiset käyttäydymme — siitä, miten me kaikki kohtaamme toisemme. Olen sitä mieltä, että toisen arvostaminen ja asiallinen, ystävällinen kommunikointi ja puhuminen vähentäisivät kiusaamista enemmän kuin mikään muu. Jos aikuiset tekevät niin, kyllä lasten ja nuorten maailmaankin siirtyy tällainen ajatus. Aikuisten tehtävä on puuttua lasten ja nuorten tekemiseen. Ei koulukiusaamiseen puuttumiseen tarvita psykologia tai opettajaa, aikuinen ihminen riittää. On hyvä huomata, että sosiaalinen media on tuonut kaikkeen kiusaamiseen aivan uusia tasoja.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Nuoret voivat huonosti, ja heiltä puuttuu usko ja luotto tulevaisuuteen. Nyt on kyse Suomesta ja nuorten suomalaisten tulevaisuudesta. Mielestäni Turun tunnin junaan tai nykyiseen länsirataan panostettavista varoista pitää käyttää masentuneiden nuorten auttamiseen ja hoitamiseen.

Opiskelijoiden toimeentulosta on sanottava tämän verran: Minkä takia heillä on tiukat tulorajat? Iltaisin ja viikonloppuisin pystyy tekemään töitä vaikka kaupassa tai ravintolassa, ja silti pystyy edistämään opintoja ja valmistumaan ajoissa. Eikö olisi parempi, että

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

opiskelijat ovat viikonloppuna töissä ravintoloissa kuin tiskin toisella puolella juomassa opintotukiaan? On pakko sanoa, että kaiken tämän keskellä en yhtään ihmettele, etteivät nuoret perusta perheitä.

Suomen tulevaisuuden kannalta yhtälö on karkea, kun työvoima vähenee ja koulutustaso laskee. Työuria pitää pystyä pidentämään molemmista päistä. Oppisopimusmallilla saadaan erityisesti käden taitoja vaativiin ammatteihin ihmisiä nopeammin töihin.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Meillä pitäisi olla kaikkia suomalaisia koskevat kutsunnat. Näin saisimme koko kansan voimavarat käyttöön. Osa ikäluokasta suorittaisi aseellisen palveluksen ja osa muuta oman yhteiskunnan kannalta hyödyllistä. Kaikissa eri tilanteissa turvallisuustilanne olisi paljon parempi.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointiyhteiskunnan tunnistaa siitä, kuinka se huolehtii lapsista, vanhuksista ja sairaista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Kiitoksia kaikille ryhmäpuheenvuoron pitäjille. Nyt pääministeri käyttää kolmen minuutin puheenvuoron, ja sen jälkeen täällä otetaan debatti.

15.10 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos kaikille ryhmille puheenvuoroista.

On ihan selvää, että meillä on aivan liikaa nuoria, joilla on ongelmia: mielenterveyden ongelmia tai vaikkapa kasvavaa turvattomuuden tunnetta. Samaan aikaan meillä on onneksi suuri määrä nuoria, joilla asiat ovat ihan hyvin: he käyvät edelleenkin yhtä maailman parhaista kouluista, elävät yhteiskunnassa, joka on suhteellisen turvallinen. Mutta tämä ei tarkoita sitä, että nyt asiat olisivat hyvin, ei todellakaan. Kaikki nuoret tarvitsevat tulevaisuudenuskoa. Sen viestin pitäisi lähteä täältä, se on yhteinen. Me haluamme kaikki tulevaisuudenuskoa nuorille, pitää Suomen turvallisena, taloudellisesti vakaana, palvelut pelaa-massa, koulutuksen korkealla tasolla.

Näihin ongelmakohtiin, kuten nuorten mielenterveysongelmiin, pitää puuttua, koulu-kiusaamiseen pitää puuttua, nuorten väliseen väkivaltaan pitää puuttua, ja niihin hallitus-ohjelmassa on lääkkeitä, selkeitä kirjauksia. Eivät nämä ongelmat nyt ole tämän hallituksen aikana tulleet, vaan pitkällä aikavälillä. Viime keväänä, kun hallitusohjelmaa kirjoitettiin, näihin asioihin on puututtu, ja minä toivon, että näihinkin kiinnitettäisiin huomiota. Ymmärrän sen, että haetaan niitä negatiivisia asioita, mutta ehkä nuoretkin ansaitsevat sen, että me ihan yhdessä, myöskin opposition taholta, nostettaisiin esiin niitä, mitkä asiat tehdään oikeaan suuntaan, kuten vaikka terapiatakuu tai vaikka 14,5 miljoonaa euroa joka vuosi harrastustoiminnan edistämiseen.

Mutta sitten tähän tulevaisuudenuskoon, tähän isoon kuvaan: Tämä on hallituksen politiikan ytimessä. Meillä on siitä erilainen kuva, miten tehdään sitä hyvää tulevaisuutta, jossa julkinen talous on kunnossa, jossa on työtä, toimeentuloa niin nuorilla ja heidän tulevaisuudessaan kuin heidän vanhemmillaan, miten koulutusta kehitetään, miten pidetään huolta ympäristöstä ja ilmastosta. Meillä on siinä varmaan erilaisia keinoja, mutta se on se, mi-hin hallitus pyrkii, ja sen viestin haluamme hallituksena lähettää Suomen nuorille. Me todellakin välitämme heidän tulevaisuudestaan. Me teemme määrätietoisesti toimia, millä Suomen talous laitetaan kuntoon, että työtä riittää, että koulutusjärjestelmä olisi maailman parhaita ja että tässä maassa on turvallista ja että luontokato ja ilmastomuutos pysäytetään. Tämän ytimessä ovat uudistukset työmarkkinoille — niitä ei voi jättää tekemättä. Me

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

tarvitaan se korkeampi työllisyysaste, nykyinen ei riitä. 200 miljoonaa perusopetuksen vahvistamiseen, miljardi tutkimuksen ja tuotekehityksen innovaatioihin. Hallitus ei leikkaa koulutuksesta. Me panostamme siihen historiallisen suuria summia. [Välihuutoja vasemmalta]

Ja sitten vielä se, että tässä ajassa olisi ehkä hyvä todeta sekin, että se, että meidän taloutemme laitetaan kuntoon, on myös turvallisuutta. Minä uskon, että se on myöskin se, mitä nuoret tässä päivässä, tässä ajassa, näiden ilmiöiden keskellä odottavat: sitä, että joku laittaa myös taloutta kuntoon, koska se on kyky huolehtia niin turvallisuudesta arjessa kuin isänmaankin turvallisuudesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt tosiaan V-painikkeella voi varata minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja, ja tässä ensiksi myönnän vastauspuheenvuorot ryhmäpuheenvuorojen käyttäjille. — Edustaja Talvitie.

15.14 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokainen nuori tarvitsee aikuisen ihmisen, joka välittää, ja yhteisön, jossa on hyvä olla, oppia ja rakentaa tulevaisuuttaan, yhteisön, joka tukee ja kannustaa. Yhteisö voi löytyä sieltä perheestä, koulusta tai vaikka harrastustoiminnasta. On tärkeää, että Orpon hallitus laittaa rahaa lasten ja nuorten harrastustoimintaan, Suomen-mallin lisäksi koulujen kerhotoimintaan, tuetaan seuratoimintaa ja paikallista harrastustoimintaa. Seuratoiminnan kivijalkana ovat vapaaehtoiset vanhemmat ja seuratyöntekijät, ja heille kuuluu iso kiitos.

Nuorten tulevaisuus ei parane riitelyllä tai sillä, että syytämme tässä salissa toinen toisiamme, vaan rakentavalla keskustelulla, nuorten kuuntelemisella, kohtaamisella, vastuullisilla päätöksillä ja teoilla. Kiitos keskustalle rakentavasta ryhmäpuheenvuorosta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako edustaja Koponen käyttää puheenvuoron? [Ari Koponen: Arvoisa puhemies, V-nappi on tiukasti pohjassa — kiitos paljon!]

15.15 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Välikysymyksen mukaan nuorista huolen pitäminen on unohtunut hallitukselta — ei pidä paikkaansa. Nuorten mielen-terveyden tila on toki monilta osin haastava, ja siihenkin on tulossa toimia. Hallitus toteuttaa terapiatakuun lapsille ja nuorille. Tämä olisi pitänyt toteuttaa jo aikoja sitten, edellisen hallituksen, mutta se ei siihen pystynyt. Lisäksi nuorten syrjäytymiseen puututaan laajalla toimenpideohjelmalla. Koulutukseen ja liikunnan lisäämiseen panostaminen ovat välillisesti myös mielenterveyden tilaa parantavia toimia. Ne maksavat itsensä aina myös taloudellisesti takaisin.

Puhemies! Suomi tarvitsee vakavaa laihdutuskuuria, jottei sairaus nimeltä ylivelkaantuminen aiheuta kuoloniskua rakkaalle hyvinvointiyhteiskunnallemme. Tämä on vastuullista meidän kansamme tulevaisuutta eli nykyisiä nuoria ja tulevia sukupolvia kohtaan. Siitäkin huolimatta, että kulukuurin tulee olla tiukka, panostaa tämä hallitus merkittävästi koulutukseen, Suomen tulevaisuuteen. [Antti Kurvinen: Viisikymmentä miljardia lisää velkaa!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Merinen.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

15.16 Ville Merinen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Minä olen erityisen huolissani — tuon voi laittaa pois, en tarvitse lappuja siihen, kun se on minun alani — nuorten hoidon yleistilanteesta. Meillä Suomessa, kun minä tunnen jonkun verran nuorisopsykiatriaa, heidän viestinsä on, että nuorisopsykiatria on romahtamassa. Se ei kovin pitkään enää pysy pystyssä, ja ne lukemat ovat tosi huolestuttavia. Ja nyt kun on tulossa tosi isoja leikkauksia, tai siis hyvinvointialueiden rahoitus vähenee huomattavasti, niin jos se tiputtaa vielä entisestään [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] hoitopaikkoja ja poliklinikoiden työntekijämääriä, niin siellä on edessä semmoinen juttu, mitä me ei pystytä sitten enää hoitamaan. Minä toivoisin rakentavassa mielessä siihen erityishuomiota, tähän nuorisopsykiatrian tilaan Suomessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Oinas-Panuma.

15.17 Olga Oinas-Panuma kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että me keskustellaan tänä päivänä täällä tästä tärkeästä aiheesta. Valitettavasti täällä salissa on kuitenkin tehty juuri sitä, mikä ei hyödytä meidän lapsia ja nuoria, että huudellaan päälle ja syytellään menneitä ja tulevia ja toisiamme. Minä voisin vetää tästä keskustelusta semmoisen johtopäätöksen, että jonkun pitäisi tehdä jotakin. Kuka se joku on? Toivon, että se joku on tässä salissa. Tosiaan jotakin pitää tehdä, koska mielenterveyden häiriöt maksavat tällä hetkellä Suomessa vuosittain noin 11 miljardia euroa. Se on suunnilleen saman verran kuin euroja on valtion talousarviossa käytettävissä sisäasiainministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön budjetissa.

Hyvät kollegat, me pystymme parempaan ja tarvitsemme nyt yli vaalikausien, yli puoluerajojen, yli sukupolvien menevän suunnitelman siitä, mitä lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantamiseksi pitää tehdä. Arvoisat ministerit, keskusta on valmis tekemään konkreettista yhteistyötä nuorten hyvinvoinnin eteen. Oletteko te?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Virta.

15.18 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos pääministerille kattavasta vastauksesta, mutta olen aidosti silti hieman hämmästynyt ja huolissani siitä, miten ok silti osalle päättäjistä tuntuu olevan se, että nyt todellisuudessa lapsilta ja nuorilta leikataan. Ei se siitä muuksi muutu, vaikka sen miten nyt verhoilisi. Sen pitäisi herättää huolta, koska Suomen pitäisi olla maa, joka ei koskaan tingi siitä, että kaikista lapsista ja nuorista pyritään pitämään kaikissa tilanteissa huolta. Nyt niin ei toimita. Ei se riitä perusteeksi, että isolla osaa nuorista menee hyvin tai monella nuorista menee hyvin — niin kauan kuin yhdelläkin nuorella ei mene hyvin, niin kauan sitä työtä pitäisi tehdä. Sunnuntaina vietettiin itsemurhan tehneiden muistopäivää, ja se oli todella musertava päivä tänäkin vuonna monelle nuorensa menettäneelle läheiselle.

Kysynkin arvon hallitukselta: Kiitos siitä, että panostatte lasten ja nuorten terapiatakuuseen, mutta miten te vastaatte täysi-ikäistyneiden nuorten, nuorten aikuisten mielenterveyden hätään? Onko teillä siihen vastauksia? Ja ulottuuhan tämä terapiatakuu — minkä kerrotte toteutuvan, mikä on hieno ja kiitoksen arvoinen asia — myös täysi-ikäisiin ja aikuisiin ihmisiin, jotka tänä päivänä eivät saa apua [Puhemies koputtaa] ja jotka monet ovat myös pienten ihmisten vanhempia? Heidän hoidostaan huolehtiminen olisi kriittisen tärkeää.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Furuholm.

15.19 **Timo Furuholm vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on luonut mielikuvan isosta ja pahasta velkalaivasta, jonka kääntäminen oikeaan suuntaan on hallituksen tärkein tehtävä. Mutta kun tässä katsoo hallituksen toimia ja erityisesti näitä historiallisen suuria sosiaaliturvaleikkauksia, joiden yhteisvaikutuksista hallituksella ei ole mitään käsitystä eikä tunnu olevan tahtoa niitä sen tarkemmin edes arvioida, niin on pakko sanoa, että tämän laivan kapteenilta ja sen perämiehiltä on kompassi hukassa. Laiva ei käänny, mutta edessä on kohtuuttomia tilanteita monille suomalaisille.

Sekä lasten että nuorten mutta koko suomalaisen yhteiskunnan puolesta vetoan, että arvovon hallitus pakittaisi näistä leikkauksista, arvioisi ne kunnolla ja etsisi oikeanmukaiset keinot tämän laivan kääntämiseksi. Oppositiolta saa tähän apua ja neuvoja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Vikström.

15.20 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade fru talman! Mielestäni me olemme käyneet tässä salissa hyvää ja tärkeää keskustelua nuorista ja nuorten hyvinvoinnista, koska tosiasia on se, että mikäli nuoret eivät usko tulevaisuuteen, ei myöskään meidän maalla ole tulevaisuutta.

Här har regeringen också lyft fram i flera talturer och flera repriser att regeringen satsar på förebyggande verksamhet och på grundläggande utbildning, vilket är väldigt viktigt med tanke på unga och ungas framtidsutsikter.

Se asia, mikä ehkä henkilökohtaisesti minua huolestuttaa, on tällä hetkellä nuorten palveluketjujen toimivuus. Vuoden alussa uudet hyvinvointialueet ottivat vastuun sosiaali- ja terveys- ja pelastuspalveluista, ja me tiedämme, että moni nuorelle tärkeä palvelu on nykyään kunnan vastuulla mutta myöskin hyvinvointialueen vastuulla. Tässä toivon, että kaikki me tässä salissa, jotka olemme aluepäättäjiä — muutkin aluepäättäjät, kuntapäättäjät, mutta myöskin hallituksessa — tarkkaan seurataan, että myöskin tämä yhteistoiminta kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa toimii, jotta nuorille saadaan palvelut turvattu asianmukaisella tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Räsänen, Päivi.

15.21 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Perheet ja vanhemmat ovat avainasemassa lasten ja nuorten turvallisen kasvun ja kehityksen turvaamisessa. Vanhempien mielenterveys- ja päihdeongelmat myös eriytyvät valitettavan usein lapsille ja vaikeuttavat tätä kasvatusvastuuta. Liian usein myös sote-palveluissa lapset ja nuoret unohtuvat, kun heidän vanhempiansa ongelmia hoidetaan. Omalääkärijärjestelmän kehittäminen voisi mahdollistaa myös perheiden paremman huomioimisen.

Muistutan myös niin sanotusta Islannin-mallista, jossa saatiin hyviä tuloksia aikanaan vastuullistamalla vanhemmat jalkautumaan kadulle, nuorisotiloihin, harrastuksiin yhdessä nuorten ja lasten kanssa. Voisiko näistä kokemuksista oppia jotakin tänne Suomen oloihin?

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Harkimo.

15.23 Harry Harkimo liik (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Opiskeluaikana, kun opiskelin, perustin ensimmäisen yrityksen. Sitä ei olisi kannattanut tehdä tänä aikana, koska tulorajoja on. Kun opiskelijoilta leikataan nyt asumistuesta, niin vähintä, mitä voisitte tehdä, on poistaa nämä tulorajat. En voi ymmärtää, mitä järkeä tämmöisissä tulorajoissa on. Kyllä jokainen opiskelija itse tietää, haluaako hän käydä töissä, haluaako hän opiskella. Tämähän on yksilönvapautta vastaan. Minä toivoisin, että hallitus harkitsisi tätä ja poistaisi tulorajat. Kokoomukselle se tuntuisi aika luontevalta. Voin sanoa, koska olen ennenkin ollut kokoomuksessa. [Naurua]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen.

15.23 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun me olemme kuunnelleet nuorten viestiä, niin sieltä välittyy suuri huoli, suuri huoli tulevaisuudesta ja eräänlainen ahdistus. Siksi tässä tulevaisuuskysymyksessä ei olekaan kyse yksittäisistä hallituksen leikkaustoimista, vaan siitä kokonaisuudesta, siitä politiikan isosta kuvasta, jossa nuoret uhkaavat tulla maksajiksi. Siis tässä ei ole kyse mistään pienistä puroista, vaan siitä, että pienistä puroista kasvaa virta, joka uhkaa viedä nuorilta tulevaisuuden näkymän. Ensiasunnon ostajat, työelämään tulevat nuoret, opiskelijat, tukea tarvitsevat nuoret, ilmastosta ja ympäristöstä ahdistuneet nuoret — tämä kokonaisuus tässä on se, mikä kasaa huolia nuorten tulevaisuuteen.

Pääministeri Orpo, te vastaatte hallituksen politiikan koordinaatiosta. Oletteko te valmiita arvioimaan politiikkanne kokonaisvaikutuksia sukupolvien oikeudenmukaisuuden näkökulmasta, siitä, miten se näyttäytyy nuorille? Ja oletteko valmiita tekemään tarvittavat korjaukset, mikäli näyttää siltä, että nuoret joutuvat liian suuren kuorman alle?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Haatainen.

15.25 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä THL:n kouluterveyskyselythän ovat hyvin laajoja ja koskettavat isosti nuoria ja kertovat lasten ja nuorten asioista. THL:n kyselyjen mukaan mielenterveyteen liittyvät huolet ovat kasvaneet. Vuonna 2017 lukiolaisista 35 prosenttia oli huolissaan mielenterveydestä viimeisen 12 kuukauden aikana. Tänä vuonna jo 43 prosenttia ilmoitti olevansa huolissaan mielialastaan. Nämä ovat suuntaa-antavia asioita, mutta trendi on tämä. Tämä on ihan totista totta. Kun koululaiselta tai opiskelijalta kysytään, niin ei hän huvikseen kirjoita sinne, mistä hän on huolissaan. Tästä syystä toivoisi, että hallituksen toimet nyt todella tukisivat niin sosiaali- ja terveystalouden kautta kuin myös opintotuen, sosiaalisten tukien, asumistuen ja kaiken muun kautta, että lapset ja nuoret pääsevät eteenpäin elämässään.

Te puhutte, hallitus, terapiatakuusta, joka kuulostaa hyvältä, ja olisi tärkeätä saada mielenterveyspalvelut toimimaan kaikkien osalta. Mutta se, mikä tähän terapiatakuuseen oli suunnattuna budjetissa, tämä 6 miljoonaa, on sieltä nyt pyyhitty pois, [Puhemies koputtaa] eli rahoitusta ei ole lisätty tähän. Kysynkin: miten te aiotte toteuttaa terapiatakuun, [Puhemies koputtaa] kun siellä ei ole lisärahoitusta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

15.26 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorilta leikkaaminen heikentää koko Suomen tulevaisuutta. Esimerkiksi nuorisotyön rahoitusta leikataan, vaikka sen merkitys on erityisen suuri muun muassa syrjäytymisen ehkäisemisessä. Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ovat kohdistettuja palveluita työelämän ja koulutuksen ulkopuolella oleville nuorille, jotka ovat erityisen suuressa syrjäytymisriskissä. Nämä palvelut ovat vaikuttavia ja maksavat tutkitusti itsensä takaisin maksettuina veroina ja vältettyinä sosiaaliturvamenoina. Lyhyen tähtäimen pieni säästö tulee kalliiksi pitemmällä aikavälillä. Yksi syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle jopa yli miljoona euroa. Maassamme on jo nyt yli 60 000 syrjäytynyttä nuorta ja syrjäytymisuhassa 10 prosenttia. Kuinka paljon teidän hallituskautenne jälkeen heitä on?

Perustelette tätä nuoriin kohdistuvaa leikkauslinjaa julkisen talouden tasapainottamisella, mutta samalla löytyy kuitenkin rahaa näiden jopa yli 14 000 euroa kuukaudessa tienävien veronkevennyksiin.

Arvoisa puhemies! Usein sanotaan, että nuorissa on tulevaisuus. [Puhemies koputtaa] Nyt pitäisi ymmärtää, että nuorten aika on nyt.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Razmyr. [Perussuomalaisten ryhmästä: Neljäs peräkkäin! — Neljäs demari!]

15.27 Nasima Razmyr sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oppositioilla on yksi vahva työkalu. Se on välikysymys. On oikeutettua, että me käytämme tämän välikysymyksen tilanteessa, jossa me olemme huolissamme suomalaisista nuorista, heidän tulevaisuudestaan, niistä massiivisista leikkauksista, joita olette kohdistamassa nuoriin, niistä lukuisista yksittäistä leikkauksista, jotka yhteensä vaikuttavat merkittäväällä tavalla nuorten tulevaisuudenuskoon, ja valitettavasti, kun tätä keskustelua kuuntelee, niin hallitus ei tunnu ymmärtävän, minkä taakan se on oikeastaan laittamassa nuorten niskaan. Ei tule sellaista kuvaa, että te olette perumassa näitä päätöksiä, vaikkakin niiden kokonaisvaikutukset olisivat teillä tiedossa.

Arvoisa pääministeri Orpo, on viisautta perua sellaisia päätöksiä, jotka vaikuttavat Suomen tulevaisuuteen ja sitä kautta tämän maan nuoriin. Oletteko te valmiita katsomaan näitä päätöksiä uudelleen, antamaan meille toivoa siitä, [Puhemies koputtaa] että voimme luottaa tulevaisuudessakin siihen, että tämä maa pärjää suomalaisten nuorten kautta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Saramo.

15.29 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus heikentää nuorten palveluita, opiskelijoiden toimeentuloa, nuorten turvallisuutta työelämässä, ympäristön ja ilmaston kestävyyttä, ja syyksi tähän kaikkeen te sanotte velan. Te sanotte, että laitetaan talous kuntoon, mutta teidän lisäätte velkaa antamalla enemmän veronalennuksia kuin mitä te teette leikkauksia ja keskittäte nämä vielä yritysten omistajille ja suurituloisille.

Etenkin perussuomalaisten ryhmäpuheenvuoro oli aivan kuin jostakin toisesta todellisuudesta. Puhuitte yhtä, vaikka teette aivan päinvastaista. Mutta toisaalta perussuomalaisten puheenvuorossa todettiin, että koska nuorilla on aiemmin mennyt, edellisen hallituksen aikana, niin hyvin, niin nyt heitä voidaan sitten kyykyttää, heidän tilannettaan heikentää. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Mutta, arvoisat perussuomalaiset, kyllä on

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

niin, että vaikka enemmistöllä nuorista onneksi menee hyvin, niin siellä on se kasvava vähemmistö, jolla menee todella huonosti, [Vilhelm Junnila: Ei pidä paikkaansa!] ja heiltä te erityisesti, heidän tulevaisuudenuskoaan te viette sekä kaikkien nuorten, jotka tulevat työelämään ja jotka menettävät sen turvan, jota aiemmat sukupolvet ovat työelämässä saaneet, [Puhemies koputtaa] kun ovat päässeet esimerkiksi ansiosidonnaisen piiriin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Hopsu.

15.30 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja hyvä hallitus, millainen on sellaisen maan tulevaisuus, jossa nuorten osuus väestöstä vähenee, yhä useampi nuori voi henkisesti tai fyysisesti huonosti eikä saa apua ajoissa, koulutus- ja osaamistaso laskee ja jossa osa nuorista ei integroidu yhteiskuntaan vaan jää sen laitamille? Kannan suurta huolta, että nykyisen hallituksen esityksillä heikennämme juuri kaikista heikompiosaisten nuorten mahdollisuuksia pärjätä elämässä. Lastensuojelun jälkihuollon leikkaus, kuntoutusrahan leikkaus, etsivän nuorisotyön leikkaus, työpajatoiminnan leikkaus, nämä säästöt, nämä leikkaukset, osuvat juuri niihin kaikista hauraimpiin ja heikoimpiin ryhmiin.

Jos haluamme huolehtia hyvistä nuorten palveluista, meidän pitää huolehtia vahvasti siitä alusta, varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta, koulutuspolun jatkosta, toisesta asteesta ja nuorisotyöstä, siis nimenomaan kuntataloudesta. Kuntatalous ja nämä palvelut siellä kunnissa eivät kestä valtionosuusleikkauksia, joita sinne nyt tulee, eivätkä etenkin niitä yllätyksenä tulleita 400 miljoonan leikkauksia. Hyvä, että niitä yritetään jaksottaa, mutta kysyn hallitukselta: miten [Puhemies koputtaa] tätä kuntataloutta aiotaan vahvistaa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Kurvinen.

15.31 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Hyvä pääministeri Orpo, arvoisa hallitus, te tarjoatte erittäin huonoa diiliä suomalaiselle nuorisolle. Teidän diilitarjouksenne on se, että leikataan palveluista, leikataan etuuksista ja samaan aikaan lisätään yli 50 miljardia velkaa ja jätetään sinne tuleville työvuosille vielä uutta velkaa maksettavaksi enemmän ja enemmän. Englanniksi puhutaan, että joku ratkaisu on win—win, kaikki voittavat, tai joku ratkaisu on lose—lose, kaikki häviävät. Arvoisa hallitus, teidän politiikkanne nuoria kohtaan on juuri tätä lose—lose, kaikki häviävät -politiikkaa. Leikkaatte nuorten lähipalveluista lähiöissä, maaseudulla. Juuri nämä mielenterveyspalvelut, mistä tänään on puhuttu erittäin vakavalla äänensävyllä fiksusti, kärsivät niistä hyvinvointialueiden leikkauksista, mitä te toteutatte, ja leikkaatte etsivästä nuorisotyöstä. Keskusta ei hyväksy sitä, emme hyväksy myöskään opintorahan leikkauksia. Korottaissimme omassa vaihtoehtobudjetissamme opintorahaa.

Arvoisa pääministeri, miksi hallituksenne jättää tällaisen myrkkypillerin nuorille tulevia vuosia varten?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Marttinen.

15.33 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt täytyy kyllä ihmetellä tätä opposition sanavirtaa taas tänään. Samaan aikaan te täällä olette huolissanne puheenvuorojen perusteella siitä, miten kovaa velkaantuminen tässä maassa on, mutta sen jälkeen jokaisessa ryhmäpuheenvuorossa ammutte jokaisen hallituksen sääs-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

tön alas, [Välihuutoja] aivan siis jokaisen. Eihän tässä nyt ole päätä eikä häntää, [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] että samaan aikaan toteatte, että velkaannutaan liikaa, mutta mikään toimi ei taas kelpaa.

Rouva puhemies! [Antti Kurvisen välihuuto] Sen jälkeen toteatte täällä... Äsken SDP:n ryhmäpuheenvuorossa aivan oikein huomio kiinnittyi nuorisotyöttömyyteen. Tämä on aivan oikea asia, mutta samaan aikaan te, varsinkin SDP, toteatte, että mikään hallituksen työllisyystoimi ei kelpaa teille. [Timo Harakka: Veroale ei kelpaa!] Miten ne työttömänä olevat yli 26 000 nuorta saavat työtä, jos mikään hallituksen toimista ei kelpaa? Rouva puhemies! Me haluamme, että nämä nuoret saavat paremman tulevaisuuden, työtä, paremman toimeentulon ja toivoa tulevaisuuteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Hiltunen.

15.34 **Pia Hiltunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puhun nyt alle 30-vuotiaista nuorista aikuisista. Vaikka suurin osa nuorista voi hyvin, talousvaikeudet ja ylivelkaantuminen kasvavat nuorten keskuudessa samalla kun pahoinvointi ja mielenterveysongelmat kriisiytyvät, ja näillä on yhteisvaikutuksia ja yhteys toisiinsa. Hallituksen kovat sosiaaliturvaleikkaukset esimerkiksi opiskelijoiden toimeentulosta ovat noin 150 euroa kuukaudessa, ja opintolainataakan on arvioitu kasvavan tulevaisuudessa noin 40 000 euroon.

Jokainen meistä varmasti ymmärtää, että kova velkaantuminen ei edistä hyvinvointia eikä luo uskoa tulevaisuuteen. Maksamme mielenterveysongelmista jo nyt 11 miljardia euroa vuosittain. Myös köyhyys on periytyvää ja altistaa syrjäytymiselle, päihderiippuvuudelle ja mielenterveysongelmille. Arvioiden mukaan kymmenettuhannet lapset putoavat myös leikkausten myötä köyhyysrajan alapuolelle. Jos perheissä ei voida hyvin, koulutuspäätökset eivät yksistään riitä.

Arvoisa pääministeri Orpo, totesit monta hyvää asiaa, joihin pitää puuttua ja joihin tullette puuttumaan, mutta miten puututte nuorten tilanteeseen taloudellisesta turvallisuudesta ja niihin juurisyihin juuri tässä ajassa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Mäkelä.

15.35 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä keskustelusta jää parhaiten mieleen se, että keskustelen paljon mieluummin nuorten kuin vasemmistopoliitikoiden kanssa, koska nuorilla on paljon valoisampi ja myönteisempi tulevaisuudenkuva kuin vasemmistopoliitikoilla. [Krista Kiuru: Ei kauan, kun tietää, mitä tapahtuu! — Välihuutoja] Tästä välikysymyksestä paistaa läpi sellainen erikoinen ihmiskuva ja maailmankuva, että kaikki on surkeaa, kaikki on mennyt, mikään ei onnistu ja kaikkea täytyy tukea, [Välihuutoja] huippuesimerkkinä tämä sosiaalidemokraattien ryhmäpuheessa esitetty näkemys siitä, että kotoa muuttamista pitäisi tukea. Kotoa muuttamista pitäisi tukea. Useimmat nuoret kyllä haluavat muuttaa kotoaan ihan tukemattakin. Se kuuluu ihmiselämään. Onko joku sellainen asia, mitä SDP ei varsinaisesti halua tukea yhteiskunnan rahalla? [Antti Kurvisen välihuuto — Välihuutoja vasemmalta] Puhun ensiasunnoista. Ensiasunnon ostajat ovat yhä useammin yli kolmekymppisiä, käytännössä lähes nelikymppisiä, jotka optimoivat mahdollisimman kalliin ensiasunnon ja ostavat sen ensiasunnon sitten veroedun kautta. Millä tavalla tämä, että näitä nelikymppisiä ensiasunnon ostajia tuettaisiin

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

tällä veroedulla, tukee nuoria, joiden pitäisi päästä alkuun elämässään, työelämässään, hankkia sitä ensimmäistä asuntoa, joka lähes aina on vuokra-asunto?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Honkasalo.

15.36 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorisotutkijataustaisena poliitikkona yksi inhokkislogan, mitä kuulee oikeistopoliitikoilta, kun talouskuripolitiikkaa oikeutetaan, on, että pitää ajatella tulevaisuuden lapsia ja nuoria. Nyt te leikkaatte sekä nykyhetken lapsilta ja nuorilta että tulevaisuuden nuorilta, ja te perustelette nimenomaan niin, että tätä velkaa ei pidä laittaa tulevaisuuden nuorten maksettavaksi ja sen takia nuorilta pitää leikata. Teidän omienkin arviointienne mukaan nämä leikkaukset kohdistuvat kaikkein julmimmin 16—24-vuotiaisiin. Se on arvovalinta, jonka te teette. Näin ei olisi ollut pakko tehdä. Minusta on erittäin tärkeätä, että täällä on noussut esille nuorisopsykiatrian tilanne. Se on todella hälyttävä ollut jo pitkään, ja se pahenee entisestään, kun palveluita leikataan kunnissa. Miten te huolehditte siitä, että siellä perustason palveluissa lapset ja nuoret saavat heti apua? Siihen ei pelkkä terapiatakuu auta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Saarikko.

15.37 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua kuunnellessani olen miettinyt sitä, että kuitenkin on todennäköistä, että suomalaiset nuoret miettivät ja murehtivat valtaosiltaan juuri niitä samoja uutisia kuin mekin tässä salissa — ehkä eivät nyt aivan samojen välineiden kautta, puoli ysin iltauutisia katsellessaan, vaan muita kanavia pitkin. He miettivät, miten Ukrainassa käy, miksi Lähi-idässä soditaan, miksi luonto köyhtyy, miksi Suomi köyhtyy. Nuoret etsivät samoihin kysymyksiin vastauksia ja lähtökohtaisesti taitavat odottaa meiltä kaikilta, että kunhan nyt hoitaisivat hommansa ja ottaisivat oman vahtivuoronsa vakavasti.

Arvoisa puhemies! Minulla on yksi kysymys, ja se kiteytyy ennen kaikkea viestiin lähipalveluista: Mitä luulette, maan hallitus, kun hyvinvointialueisiin kohdistettavilla leikkauksillanne teette liikkumavaran aluepäättäjille kapeaksi ja ajatte heidät tuhoamaan suomalaisen palveluverkon, terveysasemat? Lisääkö se todennäköisyyttä ajoissa mielenterveyspalveluihin hakeutumiseen, vai viekö se niitä kauemmas [Puhemies koputtaa] ja sitä kautta vahvistaa tarvetta kalliisiin erikoissairaanhoidon palveluihin? Miettikää vielä tätä, kun pohditte linjaanne talouspolitiikassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Berg.

15.39 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mielestäni tosi tärkeätä, että pääministeri Orpo molemmissa puheenvuoroissa nosti esille lasten ja nuorten masennuksen ja mielenterveysongelmat, koska se on vakava ja tärkeä asia. On erittäin tärkeätä, että me jaamme, ainakin selkeä enemmistö meistä, sen saman tahtotilan, että silloin kun nuori on masentunut tai tarvitsee mielenterveysongelmiin ratkaisuja, apua, hoitoa, niin sinne pääsee mahdollisimman nopeasti. Samalla on myös todella tärkeätä jatkon kannalta, tulevaisuuden kannalta, että me myös puutumme niihin juurisyihin, minkä takia lapset ja nuoret voivat huonosti. Tässä suhteessa näen vähän ristiriitaisena sen, että hallitus nyt te-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

kee leikkauksia juuri niille nuorille. Kaikkien tutkimustulosten mukaan juuri se huoli siitä omasta toimeentulosta on ihan kärjessä mielenterveysongelmien syntymisessä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Andersson, Otto.

15.40 Otto Andersson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Kiitos kollega Oinas-Panumalle rakentavasta puheenvuorosta. Siinä oli esimerkkiä meille kaikille mietittäväksi: syyttelyn sijaan olisi syytä keskittyä ratkaisuihin tai vaihtoehtoihin.

Yksi koko hallitusohjelman tärkeimpiä osia koskee juuri lapsia ja nuoria. Varhaiskasvatus ja koulutus ovat tehokkain keino turvata jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisimman hyvät edellytykset elämässä. On erittäin tärkeätä, että hallitus nyt vahvistaa peruskoulun rahoitusta pysyvästi — siis pysyvästi — 200 miljoonalla eurolla. Samalla hallitus vastaa opettajakunnan tärkeimpään toiveeseen, eli kouluille annetaan työrauha opetussuunnitelman laajentamisen sijaan. Panostetaan perustaitoihin, jotta jokaisella lapsella olisi parempi mahdollisuus oppia laskemaan, lukemaan ja kirjoittamaan, ja uskon, että myös oppositio ainakin sisimmässään tunnistaa tämän tärkeäksi keinoksi. Toinen tärkeä askel on paljon puhuttu terapiatakuu. [Puhemies koputtaa] Se ei ratko kaikkia ongelmia, mutta samalla toivoisin, että sitä ei [Puhemies koputtaa] vähäteltäisi keinona, kuten valitettavasti osa kollegoista nyt tekee.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Nurminen.

15.41 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin kysyä erityisesti lasten tilanteesta, koska teidän toimienne seurauksena ensi vuonna 16 700 lasta ajautuu köyhyYTEEN. Se on sellainen arvovalinta, jonka te olette tehneet, ja myös vaikutusarvioinneissa todetaan, että mikäli nämä teidän esityksenne menevät läpi, niin näin moni lapsi elää köyhyydessä ensi vuoden jälkeen. Tämä on sellainen arvovalinta, että toivoisin tälle perusteluita.

Erityisesti te leikkaatte työttömiltä lapsiperheiltä, noin 200 miljoonaa. Te leikkaatte kaikki työttömyysturvan lapsikorotukset, jotka ovat merkittävä osa näiden työttömien lapsiperheiden toimeentulosta. Esimerkiksi yhden työttömän, jolla on kolme lasta huollettavanaan, leikkaus on neljäsosa tuloista. Samaan aikaan tulevat leikkaukset asumistukeen ja indeksien historialliset leikkaukset. Samaan aikaan te kerrotte, että te korotatte lapsilisää 65 miljoonalla [Puhemies koputtaa] kaikille lapsiperheille. Kysyisin, arvoisa puhemies: millä te perustelette historiamme suurinta leikkausta työttömien lapsiperheiden toimeentulosta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Östman.

15.43 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ollut tässä tehtävässä kohta 13 vuotta enkä ole vielä kukaan oppinut tätä poliittista slangia, että pystyisin viljelemään tällaisia uhkakuvia, mitä nykyinen oppositio tekee. Mutta minulla on sen sijaan aika hyvä muisti ja erityisesti numeromuisti. Minulla oli sellainen käsitys, että silloin vaalien jälkeen, kun keskustelimme sopeutumistarpeista, ne puolueet, jotka ovat nyt hallituksessa, olivat yhtä mieltä siitä, että me tarvitsemme kuuden miljardin edestä sopeutuksia. Nyt sitten ne puolueet, jotka istuvat oppositiossa, olivat sitä mieltä, että korkeintaan 2,5—3,5 miljardia. [Vasemmalta: Kyllä teillä on huono muisti!] No, nyt te olette samanaikaisesti

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

ti huolissanne siitä, että valtionvelka kasvaa kaudella noin 50 miljardilla. [Välihuutoja vasemmalta] — Kuunnelkaa, 50 miljardilla. — Jos me ei oltaisi tehty näitä sopeuttamistoimia, niin se olisi kasvanut vielä kuudella miljardilla, [Vasemmalta: Entä ne lapset? — Välihuutoja] niin että mitäs te haluatte? Mitä te oikeasti [Puhemies koputtaa] haluatte tällä keskustelulla, kun te ette keväällä olleet valmiit näihin sopeuttamistoimiin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Werning.

15.44 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen leikkausten myötä monen nuoren tulevaisuus näyttää varsin lohduttomalta, kun nuori joutuu painiskelemaan taloudellisten ongelmien kanssa. Nuoret pakotetaan tekemään lisää töitä opiskelun ohella, jotta pärjäävät, tai jättävät opiskelun kesken ja menevät töihin. Tämä aiheuttaa sen, että opiskelu pitkittyy, koska siihen ei jää tarpeeksi aikaa eikä mahdollisuutta. Yhä useampi nuori myös ylivelkaantuu.

Nuorilla on maksuhäiriömerkintöjä esimerkiksi maksamattomista vuokrista. Tämän lisäksi suoraan ulosottoon menevät esimerkiksi liikenteen tarkastusmaksut, sähkö- ja terveydenhuollon maksut. Moni nuori päätyy maksuhäiriömerkintärekisteriin ja menettää luottotietonsa. Luottotietojen menetys hankaloittaa nuoren elämää entisestään, ja se vaikuttaa vuosien päähän.

Nuorten velkaantumisen määrä on kasvussa, ja se kertoo siitä, että nuorten tulot eivät vaan yksinkertaisesti riitä. ”Yhtään päätöstä ei peruta.” Pääministeri Orpo, nämäkö ovat ne sanat, joilla lohdutatte kohti velkahelvettä matkaavaa nuorta ja luotte hänelle tulevaisuudenuskkoa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Päivärinta.

15.45 Susanne Päivärinta kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo viime hallituskaudella saimme kuulla, että jopa neljännes nuoristamme kärsii mielenterveysongelmista — mitä te teitte? [Mauri Peltokangas: Ei mitään!] Ennaltaehkäisyssä oli isoja puutteita — mitä te teitte? Koulupsykologin juttusille ei päässyt, [Antti Kurvisen välihuuto] lapsia pallolettiin luukuilta toisille — mitä te teitte? [Antti Kurvisen välihuuto] Lapsen lakisääteinen oikeus saada riittävästi tukea oppimiseen ei myöskään toteutunut, mutta mitä te teitte? [Antti Kurvinen: Te heikennätte lisää!] Kymmenettuhannet koululaiset kertoivat tulleen kiusatuiksi Suomen kouluissa viikoittain — mitä te teitte? Marinin hallitus lupasi, te lupasitte, neljä vuotta terapiatakuuta ja parempia mielenterveyspalveluita, [Krista Kiuru: Säädettiin viikon hoitotakuusta, viikon hoitotakuusta!] niitä ei tullut. Sen te teitte ja otitte lisää velkaa tulevien sukupolvien maksettavaksi. Sen te teitte. — Kiitos. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt kannattaa kuunnella. Täällä tulee ihan hyviä puheenvuoroja, joka puolelta. — Seuraavaksi edustaja Andersson, Li.

15.46 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Muutamia esimerkkejä siitä, mitä me teimme: Me lisäsimme pysyvää rahoitusta nimenomaan koulupsykologien ja kuraattorien määrän lisäämiseksi 29 miljoonalla eurolla, ja samalla me myöskin muutimme lainsäädäntöä, jotta me saataisiin sitovia mitoituksia näihin palveluihin eli

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

yläraja sille, montako oppilasta yhdellä koulupsykologilla tai -kuraattorilla voi olla. Koulukiusaamiseen liittyen valmistelimme laajaa toimenpideohjelmaa, johon sisältyy useita lakimuutoksia, joita hyväksyttiin yksimielisesti täällä eduskunnassa, ja jonka tavoitteena oli antaa koulujen henkilökunnalle, opettajille ja rehtoreille lisää toimivaltuuksia puuttua kiusaamistapauksissa.

Mutta se, mikä minulle opetusministerinä toistuvasti sanottiin edellisellä kaudella, on se, että mikään määrä terapiaa maailmassa ei tule riittämään, ellei me onnistuta puuttamaan nuorten pahoinvoinnin juurisyihin. [Välihuutoja vasemmalta ja keskeltä: Juuri näin!] Ne ovat esimerkiksi toimeentuloon liittyvät vaikeudet, ne ovat esimerkiksi työelämään liittyvä epävarmuus ja nuorten syrjäytyminen. Juuri näitä epävarmuuksia, näitä pahoinvoinnin juurisyitä [Puhemies koputtaa] hallitus näillä omilla leikkauksillaan nyt vahvistaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Junnila.

15.48 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorisobarometrin mukaan aiempaa harvempi kokee turvattomuutta arjessaan. Nuorten resilienssi vastoin käymisiä kohtaan on hyvällä tasolla ja tyytyväisyys elämään on kasvussa koronavuosien jälkeen. Vaikka hyvinvointi on noususuunnassa, samaan aikaan yksille ja samoille nuorille keskittyvä pahoinvointi on valitettavasti lisääntynyt. Välikysymyksessä annetaan virheellisesti ymmärtää, että pahoinvointi on hallituksen syytä, vaikka eduskunta on vasta viime aikoina käsitellyt ensimmäisiä esityksiä, joiden voimaantulokin saattaa olla tulevaisuudessa.

Välikysymys on tehty uuspopulismin hengessä tilanteessa, jossa maamme yhtenäisyyttä koetellaan hybrdivaikuttamisen keinoin. [Sofia Virta: Ai silloin voi leikata lapsilta?] Synkkä vastakkainasettelu ei anna toivoa nuorille. Ahdistusta lisäävä angsti ei auta ainutakaan nuorta. Se ei ole viesti, jonka haluamme antaa. Uskokaa nuoriin. Vähintä, mitä voimme itseltämme vaatia, on usko ja pyrkimys hyvään tulevaisuuteen. Kannustakaa, älkää kritisoiko, motivoikaa, älkää lannistako, ja kuunnelkaa, älkää pelotelko. Toimikaa nuorille esikuvina, älkää ahdistusta lisäävinä astaloina. [Puhemies koputtaa] Nuoret katsovat tulevaisuuteen paljon [Puhemies: Aika!] myönteisemmin kuin täällä kuullut masentavat puheet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila.

15.49 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Poikien ja tyttöjen eriytyminen on nähtävissä jo varhaiskasvatuksessa ja peruskoulujärjestelmässämme, joissa poikien huono viihtyvyys ilmenee häiriökäyttäytymisenä ja tyttöjä kehnompina oppimistuloksina. Pojilla on alhaisempi menestys myös jatko-opinnoissa, korkeampi riski syrjäytyä, ajautua päihteiden käyttäjiksi ja joron jäljille. Nuorten miesten odotettavissa oleva elinikä on alhaisempi kuin nuorilla naisilla, ja nuoret miehet päätyvät nuoria naisia monta kertaa useammin riistämään hengen itseltään. Kysynkin: tunnistaako hallitus koulutus- ja sosiaalipoliittisen epäsuhtan tyttöjen ja poikien välillä, ja mitä se aikoo tehdä tämän eron tasoittamiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Ojala-Niemelä.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

15.50 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa hallitus! Te olette jäädyttämässä opintotuen indeksin, mikä on suora leikkaus opintotuesta. Lisäksi olette kajoamassa opiskelijoiden asumistukeen, joka leikkaa opiskelijoiden toimeentuloa 45—70 euroa kuukaudessa siitä riippuen, asuuko maakunnassa vai Helsingissä. Lisäksi tulevat leikkaukset etsivästä nuorisotyöstä ja työpajatoiminnan rahoituksesta, 4,6 miljoonaa euroa. Ja tämäkään ei vielä riitä, vaan lisäätte määräaikaisia työsuhteita ja poistatte ensiasunnon varainsiirtoverovapauden. Kuten tuossa edustaja Eloranta edellä jo totesi, niin tämä siitä huolimatta, että Valtiontalouden tarkastusviraston laskelmien mukaan yksi syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle 1,2 miljoonaa euroa. Arvoisa hallitus, tämä on kuin hölmöläisten peiton jatkoa. Leikkaatte suikaleita toisesta päästä ja ompelette ne toiseen päähän. Eli samanaikaisesti kun leikkaatte toisaalla, maksatte siitä kalliisti toisaalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Valkonen.

15.51 **Ville Valkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hienoa ja jopa iloinen asia, että täällä puhutaan tulevaisuudesta ja nuorista. Sietäisi mielestäni puhua enemmänkin, ja uskon, että tästä isosta kuvasta kaikki ovat samaa mieltä: nuoret ovat tämän maan tulevaisuus.

Se, mikä on ollut varsin surullinen piirre tässä keskustelussa, on se valtava synkkyys, se valtava pelottelu, joka erityisesti oppositiopuolelta kuuluu. Nuoret eivät tarvitse [Eduskunnasta: Rahaa!] viestiä siitä, että kaikki on menossa päin mäntyä, koska näin ei ole tapahtumassa. Kun te puhutte opintotuesta, miksi ette mainitse, että Suomessa säilyy maailman parhaimpiin, kattavimpiin kuuluva opintotukijärjestelmä? Kun te puhutte koulutuksesta, miksi ette mainitse sitä, että Suomi säilyy maana, jossa on maailman parhaimpiin kuuluva koulutus ja jokainen voi tohtoriksi asti kouluttautua lähtökohdista riippumatta? Viestin nuorille tästä salista pitäisi olla, arvoisa puhemies, se, että kunhan me uskallamme uudistua, niin tulevaisuus on parempi ja täynnä mahdollisuuksia. [Mauri Peltokangas: Antakaa heille anteeksi! He eivät tiedä, mitä he ovat tekemässä — luulevat tekevänsä politiikkaa!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Honkonen. [Hälinää]

15.52 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! En tässä aivan kuullut. Sen sijaan kyllä kuulin tämän edustaja Päivärinnan puheenvuoron, joka oli kyllä varsinainen muistojen bulevardi. [Naurua] Siitä puheenvuorosta unohtui täysin, mitä te teette nyt. Teillä on vastuu, te olette hallituksessa. Kokoomus voisi tässä valtantäyteisyydessään vaikka tarttua aivan keskeiseen osasyyyhyn, joka on kaikkien näiden nuorten ongelmien taustalla: sosiaaliseen mediaan. Kaikkien ongelmien — nuorten mielenterveysongelmat, lukutaidon heikkeneminen, kiusaaminen — takana on sosiaalinen media, kun asiantuntijoita kuuntelee. [Vilhelm Junnilan välihuuto] Tarvitaan aivan välttämättä kansainvälistä regulaatiota esimerkiksi EU-tasolla, jossa puututaan näiden kansainvälisten suuryritysten tekemään bisnekseen, jossa hintana on nuorten mielenterveys, yhteiskunnallisen keskustelun kärjistyminen, nettikiusaaminen ja kaikki se, minkä tämä alusta mahdollistaa. Tähän pitää puuttua. Suomen pitää EU-tasolla lähteä ajamaan voimakkaammin näitä toimenpiteitä. Tartututko tähän, arvoisa pääministeri? [Mauri Peltokankaan välihuuto]

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan vielä edustaja Huhtasaari, ja sen jälkeen on ministeripuheenvuorot: ministeri Purra, kolme minuuttia, Henriksson, kaksi minuuttia, ja Multala, kaksi minuuttia, ja sitten myöhemmin tulee muita ministereitä. Mutta nyt on ensin annettava kansanedustajien puhua, sitten on ministerien vuoro. — Seuraavaksi Huhtasaari, olkaa hyvä.

15.54 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Honkonen puhuu ihan asiaa. — Meillä on todellakin vakava asia käsiteltävänä, koska tämä nuorten ahdistus vain lisääntyy ja siihen me aikuiset olemme aika lailla syyllisiä. Meidän aikuisten velvollisuus on rajoittaa mobiililaitteiden käyttöä. Meidän aikuisten velvollisuus on myös suojella nuoria ja lapsia suurilta globaaleilta kysymyksiltä. Heillä on ihan riittävästi omia pieniä murheita, ei meidän aikuisten tule lisätä heidän ilmastoahdistustaan. [Välihuutoja] Jos pienet lapsetkin jo kokevat ilmastoahdistusta, niin kyllä silloin aikuisen pitää katsoa peiliin. Ei tässä hirveän monta vuotta ole siitäkään, kun minunkin lapsiltani kysyttiin, haluatteko te olla koulussa vai lähdettekö koulun kanssa tuonne ilmastoahdistumaan, missä poliitikot lietsovat sitä lisää. Lisäksi lännessä vihervasemmisto on nostanut idolikseen Gretan, joka ei käy edes koulua, koska hän on niin ilmastoahdistunut. Ja tätä sitten kutsuttiin vielä Euroopan parlamentin valiokuntaan asiantuntijaksi, missä hän tietysti haukkui lännen, ei suinkaan BRICS-maita. [Puhemies koputtaa] Se, että vihervasemmistopoliitikot omalla ilmastopolitiikallaan [Puhemies: Aika!] ovat tehneet esimerkiksi lännen autoteollisuuden riippuvaiseksi Kiinan tuotantoketjuista, [Puhemies: Aika!] ei tuo nuorille työtä, turvaa ja tulevaisuudenuskoa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Pidetään kuitenkin nämä ajat. — Nyt tässä vaiheessa kolmen ministerin vastaukset, sitten taas mennään debattiin, ja sitten on taas ministerivastauksia. — Ministeri Purra, kolme minuuttia.

15.56 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa rouva puhemies! Vastaan kolmen V:n taktiikalla salkkuuni tullessiin kysymyksiin, jotka liittyvät veroihin, velkaan ja vaikutusarvioihin.

Ensimmäinen tästä varainsiirtoverosta:

Ensiasunnon ostajan tilanteen tällä hetkellä voidaan arvioida olevan varsin hyvä tässä asuntomarkkinoiden tilanteessa. Markkinoilla on paljon tarjontaa, hinnat ovat laskeneet, ja erityisesti pienten asuntojen hinnat ovat laskeneet, joita juuri ensiasunnoiksi tavallisesti paljon ostetaan. Hallituksen varainsiirtoveropäätös näyttää saaneen ensiasunnon ostajat liikkeelle, mikä on asuntokaupan ja rakentamisen suhdannetilanne huomioiden erittäin tarpeellista. Tämä varainsiirtoverovapaus ensiasunnon ostajiltahan päättyy vuoden lopussa. Sen lisäksi pankkiryhmät ovat kertoneet, että lainahakemuksia on tullut selvästi enemmän, lainaa haetaan selvästi enemmän, ja tämä varmasti oli hallituksen tavoitteenakin.

No, on sitten tietenkin ymmärrettävä, että silloin kun verovapaus poistuu, se aiheuttaa myös ongelmia ja ensiasunnon ostoa suunnitteleville se voi olla pettymys. Kuitenkin asiantuntijoiden mukaan tämänkin verovapauden poistaminen ja verotuksen yksinkertaistaminen on oikea suunta, muun muassa siksi, että nämä verojärjestelmän poikkeukset usein aiheuttavat haitallisia käyttäytymisvaikutuksia. [Välihuutoja] Niin tässäkin tapauksessa. Ensiasunnon ostamista on esimerkiksi turhaan lykätty juuri siksi, että on haluttu maksimoida saatava verovapaus, ja tämä ei ole se, mihin hallitus pyrkii, vaan me pyrimme nimen-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

omaan joustavoittamaan asunnon vaihtamista elämäntilanteen ja työn ja niin edelleen mukaan. [Välihuutoja]

No, sitten tässä välikysymystekstissä kerrotaan, että hallitus tällä muutoksella vie nuorilta käytännössä kokonaan tulevaisuuden tämän oman asunnon ostamisen suhteen, mikä on samanlaista pelottelua kuin tämä teidän keskustelunne tänään on muutenkin ollut. Noin yleisesti, jos lasketaan tämä alentunut asuntojen hinta ja tämänhetkinen korkotaso, jossa kymmenvuotinen euriborkin eli yleisin asuntolainakorko, laski jo alle neljän, ja mietitään, miten tämä varainsiirtoverovapauden kustannus sitten maksetaan, niin yleensä ihmiset ottavat sitten hieman enemmän lainaa. Tästä saadaan tulokseksi, että lainaa maksetaan muutama kuukausi enemmän. Tämän enempää hallitus ei aiheuta ensiasunnon ostajille tulevaisuuteen kohdistuvaa harmia. [Timo Harakka: Näillä koroilla!]

Sitten jossakin ryhmäpuheessa kommentoitiin hallituksen alkoholiverotusta: Huomautaisin, että hallitus kiristää alkoholin kokonaisverotusta. Toki teemme eri kategorioiden välillä muutoksia, mutta kokonaisuudessaan alkoholin verotus kiristyy.

Puhemies! Vielä lyhyesti tästä velkatasosta, joka täällä, jopa vasemmalla, sai huomiota: [Välihuutoja] Tällä hetkellä näyttää, että ensi vuonna velkaa todella otetaan järkyttävä määrä, 11,4 miljardia, ja se siitä edes hallituksen kunnianhimoisilla toimilla ei merkittävästi tule laskemaan, vaan ollaan edelleen kymmenen miljardin yläpuolella kehyskauden lopussa. [Timo Harakka: Veroale!] Näillä kunnianhimoisilla toimilla — vuoden 2027 tasossa 4,2 miljardia leikkauksia ja rakenteellisia toimia 2 miljardia — me olemme edelleen tässä maassa tässä tilanteessa, että velkaa otetaan näin paljon. Luettelen, mistä tämä johtuu: Ensi vuonna meillä menee 3,2 miljardia euroa korkoihin. Se johtuu siitä, että tämä valtio on ylivelkaantunut eli meidän menot ja tulot ovat jatkuvasti kroonisessa epätasapainossa. Voimme tarkastella, mitä viime kaudella on saatu aikaan, mutta yleisesti tämä on pidempi ongelma. Toisekseen viime hallituksen tekemä hyvinvointialueiden rahoitusratkaisu maksaa meille edelleen merkittävästi. Neljä miljardia lisää ensi vuodelle, ja joka vuosi miljardi enemmän kustannuksia. [Puhemies koputtaa] Samat ongelmat koskevat kuntataloutta, kuten viime vuosina on nähty. Tämä ei ole tämän hallituksen aikaansaama ongelma. [Timo Harakka: Ei tietenkään!]

Lisäksi tki parlamentaarisella sopimuksella, puolustusmenot, hävittäjähankinnat, perusopetuksen vahvistaminen [Puhemies koputtaa] kaikki vaikuttavat sinne alijäämään. [Antti Kurvinen: Selittelyä!] Mutta on aivan totta, että tämä hallitus ei pysty kilpailemaan edellisen kanssa tukipolitiikalla eikä menojen lisäämisellä. [Puhemies koputtaa] Meitä arvioidaan muilla standardeilla. [Timo Harakka: Ei sanaakaan nuorista!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi ministeri Henriksson, kaksi minuuttia, ja sitten ministeri Multala.

16.00 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Me haluamme pitää lapsista ja nuoristamme huolta, ja sen takia tämä hallitus, vaikkakin taloudellinen tilanne on erittäin erittäin vaikea, haluaa panostaa koulutukseen, ja me haluamme, että meillä on edelleen yksi maailman parhaista koulutusjärjestelmistä. Sen takia panostukset yhdenvertaiseen koulutukseen, jossa jokaisella lapsella on yhtäläiset mahdollisuudet ja oikeudet päästä eteenpäin elämässä, ovat tosi tärkeitä. Sitä ei pidä nyt tässä keskustelussa unohtaa.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Niin kuin tässä on tullut esille, hallitus panostaa 200 miljoonaa euroa lisää perusopetuksen vahvistamiseen, ja me panostamme myös ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen oppimisen tuen uudistamiseen. Ylipäänsä tämä oppimisen tuen uudistus tulee olemaan tosi tärkeä. Se työ aloitettiin edellisellä hallituskaudella, ja silloin myös huomattiin, että kolmiportainen tukimalli ei toimi. Kun tässä puhuttiin siitä, mitä me teemme, kun pojat ovat jäämässä jälkeen, niin kyllä, tämä on huomio, joka on otettava vakavasti, ja näin hallituskin tekee. Juuri sen takia panostamme luku-, kirjoitus- ja laskemistaitojen parantamiseen, ja se tehdään sillä tavalla, että tulee kolme vuosiviikkotuntia lisää perusopetukseen alakouluun. Kun me tiedetään, että juuri lukeminen on tavallaan avain oppimiselle, niin juuri sen takia juuri poikien osalta tämä osa tästä uudistuksesta on tosi tärkeä.

Totta kai on myös niin, että opiskeluhuollon on toimittava, ja tässä meillä on hyvinvointialueitten ja kuntien kanssa tehtävä töitä. Monet meistä tässä salissa ovat myös kuntapäätäjät tai hyvinvointipäätäjät. Meidän pitää huolehtia siitä, että kuraattori on myös paikalla koulussa ja että hyvinvointialueet myös ymmärtävät, että toimivassa opiskeluhuollossa tarvitsee tehdä tätä saumatonta yhteistyötä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vielä ministeri Multala, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

16.03 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella, nuorten tulevaisuus ja siitä huolehtiminen on meidän kaikkien yhteinen asia. Tietysti se nyt on erityisesti hallituksen vastuulla, mutta kaikki tässä salissa ovat olleet mukana tekemässä päätöksiä, joilla siihen on vaikutettu. Sen vuoksi voidaan sanoa, että meillä on erittäin hyvä tilanne, kun katsotaan tämänhetkistä koulutusmarkkinaa. Meillä on tällä hetkellä koulutusmahdollisuuksia ja koulutuspaikkoja enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Koulutusta on siis tarjolla paljon. Valitettavasti se ei kuitenkaan vielä riitä siihen, että riittävä osuus nuorista pääsisi korkeakoulutukseen. Sen vuoksi tämä hallitus on käynnistänyt johdollani toimenpideohjelman valmistelun, jotta yhä useampi nuori pääsisi entistä nopeammin korkeakoulutukseen, ja tavoitteena on se yhteinen tavoitteemme, jolla puolet nuoresta ikäluokasta suorittaisi korkeakoulututkinnon. Uskon nimittäin siihen ja hallitus uskoo siihen, että koulutus on edelleen erittäin hyvä vakuutus tulevaa työelämää varten ja erityisesti työttömyyttä vastaan, ja sen vuoksi paitsi lisäämme aloituspaikkoja, ja siihen tulee lisämäärärahaa, myös teemme muita toimenpiteitä, joilla entistä suurempi osa korkeakoulupaikoista suuntautuisi ensimmäistä tutkintoaan suorittaville.

Täällä oli hyviä puheenvuoroja niistä juurisyistä. Uskon vahvasti myös siihen: Paitsi älylaitteiden osalta, muutenkin yhteiskunta on muuttunut siihen suuntaan, että elämästä on tehty meille hirvittävän helppoa. Kotoa ei ole välttämätöntä poistua oikeastaan melkein minkään arjessa olevan asian takia. Toki työhön ja kouluun opiskelemaan pitää jollain mennä, mutta ruuankin voi jo kotiin tilata kännykällä, ja tämä on johtanut siihen tilanteeseen, että entistä harvempi lapsi, nuori ja aikuinen liikkuu terveytensä kannalta riittävästi — lukioikäisistä vain alle kolme prosenttia liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Tällä on tutkimuksissa osoitettu suora yhteys paitsi oppimistuloksiin, [Puhemies koputtaa] koulurauhaan, keskittymiskykyyn, niin sitä kautta tietysti myös hyvinvointiin ja mielenterveyteen. Sen vuoksi, koska tämä on tunnistettu juurisyiksi... [Puhemies koputtaa] — Anteeksi, puhemies! Kuvittelin, että oli kolme minuuttia.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kaksi minuuttia.

Okei, pahoittelen. — Kiitos. Jatkan myöhemmin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten jatkamme debattia. — Edustaja Guzenina, olkaa hyvä.

16.05 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointiyhteiskunnassa jokaisesta lapsesta ja nuoresta pitäisi pitää huolta. Sen vuoksi tätä hallituksen päätöstä leikata lastensuojelun jälkihuollon ikärajaa 23:een, kun se juuri on saatu viime hallituskaudella nostettua sinne 25:een, ei voi oikein perustella sillä, että nyt tarvitaan säästöjä, tai sillä, että tämä olisi lasten parhaaksi. Tämä on selkeä heikennys. Ja nyt kun vietetään tätä Lapsen oikeuksien viikkoa, — valitettavasti pääministeri Orpo nyt lähti pois täältä salista — valtiovarainministeri Purra, Lapsen oikeuksien viikon kunniaksi Osallisuuden ajasta lastensuojelun nuoret ovat tulossa huomenna vierailulle tänne eduskuntaan. He ovat 10:stä 12:een tuolla eduskunnan ravintolan takakabinetissa tavattavissa. Kun täällä joku perussuomalaisten edustaja sanoi, että mieluummin kuuntelee nuoria kuin opposition kritiikkiä, niin voisitteko te tässä luvata, että tulette tapaamaan näitä nuoria huomenna ja kuulemaan heidän näkemyksensä siitä, että tämä lastensuojelun jälkihuollon ikäraja nyt teidän toimestanne ollaan laskemassa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

16.07 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Multala puhui siinä viime metreillä kyllä äärimmäisen hyvin. Nimittäin nuorten fyysinen kunto on romahtanut. Tässä muutamassa vuosikymmenessä Cooperin testissä ollaan tultu 2 800 metristä noin 2 300 metriin. Ja tietenkin, mitä huonommassa kunnossa olet, sen helpommin altistut stressille, [Aki Lindén: Kovin synkkä näkymä!] ja jos altistut stressille, niin altistut myös mielenterveysongelmille. Tämä nuori porukka on tulossa nyt yhä hektisempään maailmaan yhä pitempää työuraa tehden, ja tämä yhtälö on todellakin hankala. Nyt tulee hallitukselta tämä Suomi liikkeelle -ohjelma, ja toivoisinkin, että tästä voisi löytyä jotain työkaluja tähän, koska kehitys on ollut kyllä viime vuosikymmenet äärimmäisen huono, ja toivottavasti nyt saadaan siihen parannusta aikaiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

16.08 Hilkka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtiovarainministeri Purra, te luettelitte kylmiä madonlukuja. Te kuitenkin unohditte niistä yhden, nimittäin ilman nuoria meillä ei ole mitään näistä: meillä ei ole veronmaksajia, meillä ei ole työntekijöitä, ei vastuunkantajia eikä vanhemmista ikäpolvista huolehtijoita. Nuorten pärjäämisessä on siis kyse loppujen lopuksi myös talouden pohjasta. Suomessa on lähes miljoona nuorta mopokortti-ikästä kolmenkymppin kynnykselle.

Nuorten ikäluokkien koko on kuitenkin pienentynyt jatkuvasti. 2000-luvulla syntyy noin puolet vähemmän lapsia kuin 50 vuotta aiemmin. Samalla työkyvyttömiä nuorten määrä on kasvanut. Täällä edustaja keskustasta, Olga Oinas-Panuma totesikin, että mielenterveysongelmien hintalappu on 11 miljardia euroa. Myös se näkyy Suomen kassassa. Suo-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

messä on tällä hetkellä noin 60 000 syrjään jätettyä nuorta. Jotta työlle riittäisi tekijöitä ja yhteiskunnalle kehittäjiä, on nuorten osaaminen ja jaksaminen pantava nyt tosissaan kuntoon. Arvoisa valtiovarainministeri Purra, mitä te teette tälle talouden madonluvulle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

16.09 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On nuoria suu-
resti halventavaa puhua täällä vastuuttomuudesta hallituksen osalta. Se on halventavaa sen
vuoksi, että juuri nuoret kyllä ymmärtävät tämän Suomen vakavan velkaantumisen ja sen
vaikutukset tulevaisuuteen. He olivat äänestämässä tämän hallituksen juurikin hoitamaan
tätä Suomen velkatilannetta. [Katri Kulmuni: Velka kasvaa!] Jos tällä populistisella väli-
kysymyksellä oletetaan olevan apua nuorten tilanteeseen, niin ei ole. Olisipa edellinenkin
hallitus ryhtynyt toimiin talouden kuntoon laittamiseksi edes joiltakin osin. [Antti Kurvi-
nen: 52 miljardia!]

Tärkeätä olisi, että jokaisella nuorella olisi edes yksi ihminen, joka välittää hänestä.
Tämä ei tietenkään vasemmistopuolueille sovi. He haluavat ratkaista velkarahalla ja yh-
teiskunnan tuella jokaisen asian. Tämä hallitus huolehtii siitä, että jatkossakin Suomessa
jokaisen on mahdollista kouluttautua niin pitkälle kuin haluaa. Me panostamme peruskou-
luun 200 miljoonaa euroa [Puhemies koputtaa] ja järjestämme kouluihin mahdollisuuden
keskittyä perusasioihin: oppimiseen ja opettamiseen. Opettajana katson tätä suurella ilolla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

16.10 Maria Ohisalo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt toivoisin kyllä
hallitukselta rehellisyyttä myöntää, että teidän politiikkatoimenne tulevat tarkoittamaan
17 000:ää uutta lasta köyhyysrajan alapuolella. Tämä on totuus, sanoitte täällä, mitä sanoit-
te.

Samaan aikaan nuoret ovat erittäin huolissaan koko tämän planeetan tulevaisuudesta.
Me näemme huolta, jopa ahdistusta ja toisaalta näemme mielenosoituksia, koululakkoja ja
valtavaa ja tarpeellistakin aktiivisuutta. Ennen kaikkea nuorilta välittyy meille pettymys
siitä, etteivät aikuiset ota ilmastokriisiä ja luontokatoa tarpeeksi tosissaan. [Perussuoma-
laisten ryhmästä: Elokapina!]

Jos hallitus todella välittäisi lasten ja nuorten tulevaisuudesta, se varmistaisi kaikin kei-
noin, että heille jää perinnöksi elinkelpoinen maapallo. Pääministeri Orpo puhui eilen kau-
niisti finanssialan toimijoille siitä, kuinka luontokato täytyy ottaa tosissaan myös sillä sek-
torilla ja kaikkialla, mutta teidän politiikkanne ei tee tätä. Miksi, hallitus, ette ota ympäris-
tökriisejä ja nuorten huolta näistä tosissanne?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

16.12 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tarjoaa
nuorille opintorahan ja asumistuen leikkaamista, nuorten kuntoutusrahan heikentämistä,
lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskemista, etsivän nuorisotyön rahoituksen vähentä-
mistä, epävarmuuden lisäämistä työmarkkinoilla, lapsiperheköyhyyden lisäämistä. Leik-
kaukset osuvat nuoriin monella eri tavalla. On oireellista, että hallitus ei vaikuta tunnistä-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

van tai ainakaan tunnustavan päätöstensä ongelmallisuutta nuorten kannalta. Se tästä keskustelusta on vedettävä johtopäätöksenä.

Arvoisa puhemies! On kornia sanoa, että nuoriin kohdistuvat leikkaukset on tehtävä, että valtionvelkaa ei jäisi nuorille, kun samaan aikaan hallituksen budjetissa velka kasvaa vuosittain ja kun samalla hyvätuloisille suomalaisille on kuitenkin varaa jakaa uusia verotuksia. Nämä, hyvä hallitus, ovat poliittisia valintoja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

16.13 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella, kun tätä hallituksen rakentamaa yhtälöä katsoo, niin voi kyllä hyvin ymmärtää, että moni nuori on hie-man ihmeissään. Opiskelijalla, jolta nyt sitten leikataan sekä asumistukea että opintorahaa, ostovoima heikkenee, tai nuorelle, joka on juuri aloittamassa työelämässä, sanotaan, että työntekijöiden oikeuksia heikennetään, määräaikaisten työsopimusten tekoa helpotetaan tai irtisanomista helpotetaan, tai sitten vaikkapa nuoren, joka tarvitsisi yhteiskunnan palveluita, hänen palveluita murennetaan, ja hän sitten kysyy, että no mitä hän saa sitten vastapainoksi, [Naurua] ja hallitus on täällä todennut, että laitetaan tätä julkista taloutta kuntoon. No, mutta kun tätä teidän keltaista kirjaanne katsoo, niin velkaantuminenhan tämän hallituksen toimenpiteillä kiihtyy, ja kyllä moni nuori kysyy, miten näin epätasapainoinen yhtälö on saatu edes aikaan. [Antti Kurvinen: Se on hyvä kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

16.14 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Honkonen otti ihan aiheellisesti esille kansainväliset mediajätit, somealustat, joita nuoret käyttävät paljon, ja sen, voitaisiinko siihen saada kansainvälistä regulaatiota. Sitä odotellessa. Se on pitkä tie, tuskin tapahtuu. Tarvitaan regulaatiota perheissä, jotta perheet, vanhemmat antavat lapsilleen sitä ohjeistusta. No valitettava tosiasia on, että kaikilla lapsilla ei ole vanhempia, joilla olisi aikaa, voimavaroja, tai on muita syitä, että sitä tukea ei jakseta, pystytään antamaan. Sen jälkeen tulee se, mitä sen jälkeen tapahtuu. Meillä on esimerkiksi tämä liikunta, mistä edustaja Wallinheimo hyvin puhui. Liikuntajärjestöt, seurat tekevät tärkeitä töitä. Seurassa opitaan yhteisöllisyyttä, sosiaalisuutta. Liikunta parantaa mielenterveyttä, oppimistuloksia. Kysyn ministeri Bergqvistiltä: kuinka hallitusohjelmaan kirjatut liikuntaan liittyvät asiat ovat edenneet valmistelussa, ja koska ne tulevat eduskunnan käsitte-lyyn? Niitä odotetaan kiivaasti

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

16.15 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Edustaja Kiurulle tuohon vastaus: Tärkeä asia, seuratyö ja liikunta. Valitettavasti näistäkin hallitus sieltä perustyöstä leikkaa.

Mutta tähän nuorten asiaan: Tässä on etsivä nuorisotyö ollut esillä. Pääsin itse pari viikkoa sitten vierailemaan Heinävedellä etsivän nuorisotyön luona. Luulen, että aika moni tämän syksyn aikana meistä on saanut kutsun tulla vierailemaan, ja toivottavasti mahdollisimman moni on käynyt myöskin hallituspuolueiden riveistä. Se oli nimittäin aika koskettava vierailu. Etsivällä nuorisotyöllä on estetty syrjäytymisiä, jopa itsemurhia. Siellä teh-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

dään äärettömän tärkeää työtä. Kyse on valtiolle varsin pienestä summasta, ja pahoin pelkään, että nämä säästöt tulevat vielä meille kalliiksi.

Arvoisa puhemies! Haastan vielä pohtimaan näitä nuorten palveluita, etsivää nuorisotyötä ja nuorisopajatoimintaa. Onko näistä järkevää nyt karsia, kun nuoret kamppailevat muutenkin jaksamisen kanssa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, Sebastian, olkaa hyvä.

16.17 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nyt tulee vihervasemmistolta niin tekopyhää puhetta, että oikein pahaa tekee. Te pumpppasitte — te — viime kaudella nuoret täyteen ilmastoahdistusta, [Krista Kiuru: Ohhoh!] ja kun me esitettiin, että tehtäisiin Suomeen terapiatakuu, niin te äänestitte sen kumoon. Vaatii melkoista pokkaa täällä puhua mielenterveyspalveluista.

Tämä hallitus tulee toteuttamaan lasten ja nuorten terapiatakuun. Kun katujengi-ilmiö pääsi valloilleen, te ette halunneet edes myöntää sitä ongelmaa, joka vaikuttaa suoraan nuorten turvallisuuteen, koulukiusaamiseen, väkivaltaan, nuorten arkeen. Tämä hallitus tulee puuttumaan katujengeihin. Muutenkin: te vaaditte, että otetaan lisää muuttoliikettä Suomeen. Tämä hallitus tulee kiristämään näitä kriteereitä.

Tuntuu siltä, että te käytätte nuoria keppihevosenä ja polttoaineena teidän politiikkallenne ja kannatuksellenne. Lopettakaa se.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

16.18 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te hallituksessa annatte ymmärtää, että ikään kuin Suomella ei olisi vaihtoehtoja, ikään kuin lapsilta ja nuorilta leikkaaminen olisi ainoa tapa huolehtia Suomen taloudesta, ja näinhän se ei suinkaan ole. Te olette valinneet leikata lastensuojelusta, heikentää opiskelijoiden toimeentuloa, romahduttaa luonnonsuojelun rahoituksen ja syventää lapsiperheköyhyyttä. Me valitsisimme toisin ja tulemme vaihtoehtobudjetissamme osoittamaan, että ne toisenlaiset valinnat olisivat täysin mahdollisia, että lapsiin ja nuoriin voidaan panostaa samalla, kun otamme vähemmän velkaa kuin hallitus esittää ja verotamme työtä kevyemmin kuin hallitus esittää. Minusta on kummallista, että tällainen ratkaisu ei hallitukselle kelpaisi, vaan tietien tahdon haluatte kasata taakkaa talouden sopeuttamisesta nimenomaan nuorten niskaan.

Täytyy kommentoida vielä näitä hallituspuolueiden riveistä kuuluvia puheenvuoroja, joissa nuorten kokemaa huolta esimerkiksi ympäristökriiseistä vähätellään minusta räikeästi. Ne ovat minusta hävyttömiä, ja ne osoittavat minusta valtavaa ylenkatsetta nuoria kohtaan, jotka kyllä ymmärtävät, mitä maailmassa tapahtuu. Paras tapa hellittää ja [Puhemies koputtaa] helpottaa nuorten ilmastoahdistusta on toteuttaa uskottavaa ilmastopolitiikkaa. Valitettavasti tämä hallitus ei niin toimi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. Ja muistutan kaikkia taas siitä, että minuutti kestää 60 sekuntia. — Edustaja Räsänen Päivi, olkaa hyvä.

16.19 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nuoria koskevissa tilastoissa mielestäni on ollut järkyttävintä se, miten muutaman vuoden sisällä alakäisten koulu- ja katuväkivalta on lisääntynyt, ja tuo lisääntyminen on ollut kaikkein voi-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

makkainta juuri alle 15-vuotiaiden kohdalla. Siellä on todellakin näitä nuoria sekä tekijöinä että uhreina, ja se on järkyttävää.

Täällä on paljon nyt käyty keskustelua lastensuojelusta. Tiedän, että hallitus on uudistamassa lastensuojelulakia, ja toivoisin, että tästä hiukan tarkemmin kerrotaisiin. Alle 15-vuotiaathan eivät ole rikosoikeudellisessa vastuussa, mutta heihin tulisi kohdistaa sitten näitä lastensuojelutoimia. Tällä hetkellä nuoren on esimerkiksi aika helppo ottaa hatkat. Tietyllä lailla itsemääräämisoikeus on kääntynyt nuorten turvattomuudeksi. Kysynkin: millä tavalla hallitus aikoo puuttua tähän ongelmaan, jotta näille nuorille saataisiin rajat?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

16.21 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ollaan hetki positiivisia. On totta, että meillä on harrastamisen Suomen malli, Suomi liikkeelle -ohjelma — ne ovat erittäin tärkeitä työkaluja — mutta sitten pitää olla myös rehellinen. Jo ensi vuonna leikataan liikuntapaikkarakentamisesta, leikataan seuratyöstä. Ja totta kai moni valmiiksi pienituloinen perhe on entistä pienituloisempi, ja se vaikuttaa harrastamiseen ja liikkumiseen näissä perheissä.

Ja kuten tässä kävi hyvin ilmi, harrastaminen ja liikunta ovat tosissaan niitä keinoja, joilla ennaltaehkäistään ja parannetaan oppimista. Siksi minä haluan kysyä ministeri Bergqvistiltä ja koko hallitukselta tässä ja nyt: Lupaatteko te, että liikunnan rahoitus pysyy tällä nykyisellä tasolla tulevina vuosina? Ja voitteko luvata myös sen, että tätä harrastamisen Suomen mallia todella kehitetään siihen suuntaan, että jokainen lapsi ja nuori tulevaisuudessa voi jotain harrastaa? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström, olkaa hyvä.

16.22 Johan Kvarnström sd (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Muistan, kun vuosia sitten menimme avopuolisoni kanssa pankkiin saadaksemme lainaa ensimmäiseen asuntoomme odottaessamme perheenlisäystä. Olin huolissani, koska työsopimukseni oli päätymässä pian. Myönnettäisiinkö lainaa, kun olin ptkätyöläinen? Jos näin kävisi, saisinko varmasti taas uuden sopimuksen ja pystyisin hoitamaan lyhennykset? Kaiken kaikkiaan oli yli kymmenen määräaikaista työsuhdetta, ennen kuin sain vakituisen paikan.

Ajattelen, että huoli on kohta vielä suurempi nykyisillä nuorilla vastaavassa tilanteessa, mutta enemmän opintovelkaa maksettavana. Nuoret joutuvat astumaan työelämän tulevaisuudessa, jossa on entistä enemmän ptkätöitä, missä irtisanomisriski on suurempi, missä turvaverkko on heikompi niille, jotka jäävät työttömiksi. Nuoret eivät myöskään ole kohta enää varainsiirtoverovapaita ensiasunnon ostossa, kuten me olimme. Nämä muutokset eivät ole välttämättömyys. On olemassa vaihtoehtoja, kustannusneutraaleja vaihtoehtoja. Hallituksen tärkein argumentti on, että talouden tasapainottaminen on myös nuorten edun mukaista, mutta vastaväitteenä haluan esittää, että taloudellisen [Puhemies koputtaa] sopeuttamisen voi tehdä oikeudenmukaisemmin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Salla, olkaa hyvä.

16.23 Aura Salla kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jaamme varmasti kaikki nuorten sekä opposition huolen ilmaston tilan äärimmäisestä vakavuudesta. Tiedämme,

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

että yksin Suomen toimet eivät riitä, vaan tarvitsemme välittömiä globaalien tason ratkaisuja, mutta voimme olla eturintamassa oikean suunnan näyttäjinä.

Hallitus vahvistaa luonnon monimuotoisuutta ja edistää puhtaampaa ympäristöä. [Vasemmalla: Ei pidä paikkaansa!] Suojelemme vanhoja metsiä, vapautamme koskia ja puhdistamme vesistöjä. Luonto- ja suojelutoimien rahoitusta jatketaan. Toivottavasti näemme vielä turkistarhauksenkin kieltämisen.

Suomen vaikuttavuus on kokoaan suurempi, kun viemme puhtaita ratkaisuja eri puolille maailmaa sekä osoitamme esimerkillämme ja aktiivisella EU-vaikuttamisella kiertotalouden periaatteiden saamisen niin teollisuuden, yritysten kuin meidän kaikkien kuluttajien käytäntöihin. Tämä vaatii kokonaisvaltaista ajattelumaailman muutosta. Puhtaan energian tuotannossa olemme mallimaa. Korkeaa osaamistamme kannattaa hyödyntää ja rakentaa entistäkin tiiviimpää yhteistyötä EU:n yliopistoverkoston ja yksityisen sektorin kanssa. Puhtaat innovaatiot ja ratkaisut antavat Suomelle mahdollisuuksia luoda työtä ja toivoa nykykuorille ja tuleville sukupolville. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

16.24 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä ovat hallituspuolueiden rivit vähän harventuneet, mutta haluan silti kommentoida ryhmäkollegoilleni Marttiselle ja Östmanille ja myös edustaja Seppäselle sitä, mitä oppositio sitten tekisi, kun kerran näin paljon velkaa emme ottaisi.

No, esimerkiksi emme keventäisi oluen verotusta, vaikka olut hyvääkin on. Mielestäni tässä tilanteessa, vaikka olut on hyvää, oluen verotusta ei kannata keventää. Se ei ole oikea arvovalinta, ja se ole järkevää rahankäyttöä. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Ja ei kuulkaa järkevää rahankäyttöä, arvoisat hallituspuolueiden edustajat, ole sekään, että tässä tilanteessa, kun te otatte ensi vuodelle yli 12 miljardia lisää velkaa ja koko hallituskaudelle yli 50 miljardia lisää velkaa, te laitatte puoli miljardia kaikista parhaiten toimeentulevien suomalaisten veronkevennyksiin. Kevennätte veroja velaksi. Se on nuorilta rahan viemistä. Te siirrätte verotusta nuorille sukupolville.

Puhemies! Kysyisin, aikooko hallitus tuoda Itä- ja Pohjois-Suomen nuorille mitään helpotusta. Kysyisinkin, miten jaksaa minun laatimani ehdotus opintolainahyvityksestä opetusministeriössä. Aiotteko viedä eteenpäin alueellista opintolainahyvitystä, arvoisa hallitus?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

16.26 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus kehittää perustason mielenterveyspalveluita, ja itsemurhien ehkäisyohjelman toimeenpanoa jatketaan. Nuoret suorittavat varusmiespalveluksen 19—20-vuotiaina. Sotilaspastori Paavo Ranta totesi heinäkuussa 2023 Kodin Kuvalehdessä: ”Sama se, suorittaako nuori intin vai sivarin, kunhan hän ei mene rikki.”

Arvoisa hallitus, kysyisin teiltä, miten tuette varusmiesten ja vapaaehtoista asevelvollisuutta suorittavien naisten jaksamista näinä päivinä armeijassa. Lähi-itä ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ovat omiaan aiheuttamaan mielen murheita ja huolta siitä, mitä tulevaisuudessa tapahtuu. Kun armeija sitten päättyy, monella nuorella ei ole opiskelupaikkaa odottamassa, vaan nuori jää tyhjän päälle. Miten tuette näitä varusmiehiä ja -naisia?

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Andersson, Otto, varsågod.

16.27 **Otto Andersson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Opposition välikysymyksessä todetaan, että hallitus lisää kestäväntä ilmastovelkaa. Samalla olemme saaneet ilahduttavasti kuulla monesta vihreän siirtymän investoinnista Suomessa. Teollisuuden vihreä siirtymä on äärimmäisen tärkeä ja keskeinen keino päästötavoitteen pääsyssä, ja samalla se on valtava mahdollisuus meidän elinkeinoelämälle. Kyse on työpaikoista esimerkiksi nuorille, kyse on verotuloista, joilla rahoitetaan koulutusta, psykoterapiaa, muutaman asian mainitakseni.

Kun ministeri Mykkänen on täällä, niin voisitteko kertoa [Timo Harakka: Edustaja Huh-tasaarelle!] myös tähän opposition kritiikkiin liittyen, mikä merkitys tällä vihreän siirtymän edistämällä, mitä hallitus tekee, on päästötavoitteiden kannalta ja huomispäivän hyvinvoinnin rahoituksen kannalta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista, olkaa hyvä.

16.28 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tekee historiallisen suuret — oikeastaan Suomen historian suurimmat — sosiaaliturvaleikkaukset, ja saako niistä keskustella, yhteisvaikutuksia arvioida? Tietääkö hallitus edes, mitä olette tosiasiassa tekemässä? Epäilen sitä, koska nämä vaikutukset säteilevät monille eri hallintoaloille, toistakymmentä leikkausta yksistään määrittelee suomalaisten nuorten tulevaisuuden.

Haluankin kysyä, missä kulkee kohtuullisuuden raja, josta Petteri Orpo pääministerikandidaattina hyvin hallitusohjelmaneuvoittelussa puhui. Kohtuullisuutta on määriteltä vain yhdessä näistä esityksistä, yli 10,2 prosentin leikkaukset perusturvaan — indeksileikkausten osalta ei hallitukselle käy. Missään muualla ei ole määriteltä, kuinka paljon on liian paljon. Kysynkin, Petteri Orpo, teiltä pääministerinä, oletteko te tietoinen siitä, että nämä leikkaukset voivat olla kymmenien prosenttien luokkaa tietyille sosioekonomisille ryhmille, ja olisiko se teidän tehtävänne varmistaa, että nämä yhteisvaikutukset selvitetään — ei vain taloudellisesti vaan myöskin ihmisoikeus- ja perusoikeusnäkökulmalta. [Puhemies koputtaa] Tunnetteko te sydämessänne pistoa, että lupaus ei ehkä täytykään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen poissa. — Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä.

16.29 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä jokin aika sitten edustaja Marttinen sanoi, että mikään ei kelpaa oppositiolle. Haluan kuitenkin huomauttaa, että keskustahan ei ole tässä välikysymyksessä matkassa. Mutta eipä sillä, ei meilläkään ole luottoa hallitukseen, mutta ei suinkaan ole niin, etteikö mikään kelpaisi, vaan kysymys on siitä, että on erilaisia arvovalintoja, ja niitähän hallituskin on nyt tehnyt roimasti.

Velkalaiva ei käänny, ja kokoomus ei siis pysty lunastamaan vaalilupaustaan ja tavoitetaan, ”nyt on oikea aika lopettaa velaksi eläminen” — se ei tule loppumaan, vaan velaksi eläminen jatkuu. Se, että veronkevennyksiä tehdään velaksi, taisi olla toisen päähallituspuolueen vaalilupaus, että näin ei tehdä. Tämä hallitus ottaa veronkevennyksiä velaksi, ja ne ovat kyllä heikentämässä julkisen talouden tasapainoa siinä samassa listassa kuin nämä

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

monet muut asiat, jotka valtiovarainministeri tässä luetteli. Kysynkin, arvoisa hallitus ja valtiovarainministeri: miten nämä teidän veronkevennykset auttavat nuoria tai julkisen talouden tasapainoa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Junnila, olkaa hyvä.

16.31 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aiemmin keskustelimme siitä, kuinka synkkää ja ahdistusta lisäävää maailmankuvaa vasemmalta nuorille tyrkytetään, vaikka nuoret suhtautuvat tulevaan paljon näitä puheita myönteisemmin. On perusteltua mainita hallituspohjista riippumattomat tekijät: Venäjän hyökkäys Ukrainaan laski turvallisuudentunnetta kaikissa ikäluokissa. Pääasiassa ulkomaalaistaustaisten katu-jengien aiheuttama pelko koskettaa varsinkin nuoria. Inflaatio ja yleinen elinkustannusten nousu ovat lisänneet epävarmuutta. Myös energian hinta mietityttää näin talven tullessa. Edelleen niitämme koronapandemian aikaisten rajoitustoimien aiheuttamien sosiaalisten haittojen satoa.

Arvoisa puhemies! Hallitus suhtautuu vakavasti mielenterveysongelmiin. Siksi lasten ja nuorten tukea vahvistetaan esimerkiksi terapiatakuun toimeenpanolla. Opintorahan huoltajakorotukseen tehdään 30 euron tasokorotus ja opintolainan valtiontakauksen määrää korotetaan 200 eurolla kuukaudessa.

Joka tapauksessa etuuksien sijaan itseäni on nuorten toimesta otettu yhteyttä juuri turvallisuudentunteesta. Kysynkin sekä hallitukselta että oppositiolta: olemmeko yhtä mieltä, [Puhemies koputtaa] että turvallinen tila suodaan kaikille nuorille, ei harvoille?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, olkaa hyvä.

16.32 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän päättäji-en tärkein tehtävä on varmistaa se, että nuorilla on hyvä tulevaisuus, ja sen takia pidän todella valitettavana, että hallituksen leikkauksista niin suuri osa kohdistuu nuoriin. Me tiedämme, että meillä on iso joukko nuoria, joilla menee hyvin, mutta meillä on yhä enemmän niitä nuoria, joilla menee huonosti, ja heillä menee entistä huonommin. Sen takia erityisesti nämä leikkaukset — niin jälkihuollon ikärajan nosto kuin leikkaus nuorten kuntoutuksesta — ovat minusta äärimmäisen, äärimmäisen huonoja. Me leikkaamme tukea niiltä nuorilta, joilla jo nyt menee kaikkein huonoiten.

Toinen huoleni on etsivä nuorisotyö. Nyt nämä leikkaukset, mitä etsivään nuorisotyöhön tulee, ja myös leikkaukset kunnista tarkoittavat sitä, että monilta pieniltä kunnilta menee se ainoa nuorille suunnattu lähipalvelu. Vierailin itsekin Heinävedellä pari viikkoa sitten, ja tämä on tilanne esimerkiksi siellä. Ja me tiedämme, että tämä ennalta ehkäisevä apu — se apu varhaisessa vaiheessa — on kaikkein tärkeintä, jotta nuori löytää sen rinnalla kulkevan aikuisen, jos omasta lähipiiristä kotoa ei apua saa. Nyt nämä leikkaukset etsivään nuorisotyöhön [Puhemies koputtaa] vievät tämän tuen tuhansilta nuorilta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

16.33 Elisa Gebhard sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänäänkin on puhuttu paljon työllisyydestä ja työurien pidentämisestä. Samalla on niin, että jo nykyisin joka neljäs alle 36-vuotias kärsii työuupumuksesta tai kuuluu sen riskiryhmään. Nuorten uupu-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

minen tulee meille kalliiksi. Meillä ei kirjaimellisesti ole varaa siihen, että nuoret syrjäytyvät tai uupuvat työssä, puhumattakaan siitä, että nämä ovat yksilöille kohtuuttomia tilanteita. Kysyisinkin pääministeriltä: Miten te olette ajatelleet nuorten jaksavan työelämässä pidempään, kun te lisäätte epävarmuutta toimeentulosta sekä työsuhteen jatkumisesta helpottamalla henkilöperusteista irtisanomista sekä määräaikaisten työsuhteiden solmimista ja haluatte vielä sairaussakon avulla pakottaa ihmisiä töihin sairaana? Mikä on viestinne työuupumuksesta kärsivälle nuorelle ihmiselle tai sille jaksamisestaan huolestuneelle opiskelijalle, jonka on pakko jatkossa rahoittaa opintonsa työskentelemällä opintojen ohessa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

16.35 Riitta Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Orpo, tulevaisuusbarometrin mukaan vain 34 prosenttia nuorista odottaa innolla tulevaisuutta. Tämä luku on hälyttävä. Eniten epävarmuutta ja turvattomuutta aiheuttavat tutkimusti oma tulevaisuus, työelämä ja toimeentulo. Vakaa valtiontalous tulevaisuudessa ei auta apua juuri nyt tarvitsevia. Mitä te vastaatte näille nuorille, jotka uhkaavat luhistua omien ongelmiansa alle? Millä heidän tulevaisuudenuskooaan voidaan vahvistaa, jotta he aidosti pystyisivät rakentamaan omaa elämäänsä kestävästi ja myös kulkemaan sitä omaa polkuaan tulevaisuuteen? Tässä salissa oppositiota syytetään synkkyudesta, mutta kyllä teidän toimienne vaikutusarviot ovat äärimmäisen synkkiä. Me emme synkistelee syyttä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

16.36 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomi ja Suomen nuoret tarvitsevat toivoa tulevaisuuteen. Sitä ei löydy maasta, jonka talous on ajamassa seinään. Suomen talous on ollut jo 15 vuoden ajan alijäämäinen. Albert Einstein määritteli hulluuden seuraavasti: ”Hulluutta on se, että tekee samat asiat uudelleen ja uudelleen ja odottaa eri tuloksia.” Tämä hallitus ei hulluttele, vaan haluaa työtä suomalaisille. Tämä vaatii uudistuksia työmarkkinoihin, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, talouden sopeuttamista sekä panoksia koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.37 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä salissa on näitä hallituksen säästöjä ja leikkauksia, joita on ansiokkaasti esitelty, ja hallitus on puolustautunut sillä, että kyllä nuoret oikeasti kannattavat tämän hallituksen politiikkaa ja niitä toimia, joita te olette tehneet. Mutta tästä on juuri marraskuussa kysytty suomalaisilta nuorilta. Kantar, Verian, on tehnyt tutkimuksen ja kysynyt, mitä mieltä he ovat teidän päätöksistänne. Kolme neljäsosaa pitää vääränä, että teette näin suuret leikkaukset opiskelijoille, kolme neljäsosaa vastustaa ensiasunnon ostamisen verottamista, ja lähes kahdeksan kymmenestä on sitä mieltä, että syrjäytymisvaarassa olevilta nuorilta leikkaaminen tässä mittakaavassa on väärin. Näin nuoret ajattelevat. Pääministeri Orpo, miksi teillä on parempaa tietoa siitä? Kumpaa tässä pitäisi uskoa, teitä vai nuoria? Ja ongelma on siinä se, että te aina kaikissa asioissa löydätte nuoret maksajiksi.

Tässä tulee nyt yksi vaihtoehto, jolla mitataan teidän arvojanne: Jos pidettäisiin sijoittajien varainsiirtovero ennallaan ja kohdistettaisiin alennus ainoastaan oman asunnon osta-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

jiin, niin silloin kustannusneutraalisti ei tarvitse ottaa [Puhemies koputtaa] yhtään enempää velkaa. Voitaisiin säilyttää nuorten ensiasunnonostajien verovapaus. Kävisikö hallitukselle tämä malli, jossa pelastettaisiin nuorten asema ja joka ei maksaisi teille mitään? [Puhemies koputtaa] Tämä kertoo hyvin vastauksista... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

16.38 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että opposition puolelta on tullut ehdotuksia, miten tilannetta voitaisiin parantaa. Arvostan tällaista keskustelua.

On kuitenkin mielestäni hieman ironista, että oppositiopuolueiden välikysymyksessä nostetaan esille opintolainakannan kaksinkertaistuminen vuodesta 2017. Välikysymyksen tehneet puolueet olivat kuitenkin itse hallituksessa edelliset neljä vuotta. Silloinhan siellä ei tehty mitään, vaikka sille olisi ollut loistava tilaisuus.

Huolenne opiskelijoiden ostovoimasta on myöskin turhaa. Jos olette seuranneet hallituksen kirjauksia, niin opiskelijoiden ostovoimahan itse asiassa paranee, kun opintolainan valtiontakausta nostetaan 200 euroa. Eli opiskelijoita ei hätään jätetä. Laina pitää tietysti maksaa takaisin, ja siitäkin ison osa saa anteeksi, kun vain ajallansa valmistuu. Se on vain faktaa, että tällaisessa tilanteessa pitää osallistua talkoisiin lähestulkoon meidän jokaisen. [Välihuutoja vasemmalta] Muuten tämä valtiontalous ei oikene.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

16.39 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä hallitus usein puhuu niistä kipeistä päätöksistä ja talkoista, joihin kaikkien tarvitsee osallistua, mutta kun eivät nämä päätökset ole yhtä kipeitä kaikille. Ei hyvätuloisten suomalaisten tarvitse osallistua: pääministerin verotusta kevennetään, oluen verotusta kevennetään, rikkaimpien verotusta kevennetään. Miksi näitä päätöksiä tehdään, jos kaikkien pitäisi osallistua näihin talkoisiin?

Arvoisa puhemies! Olen hämmentynyt hallituksen ilmasto- ja ympäristöpolitiikan linjasta. Useampi hallituspuolueen edustaja täällä on keskittynyt osoittamaan halveksuntaansa nuorten ympäristöhuolia kohtaan. Edustaja Andersson puolestaan puhui varsin hyvin vihreästä siirtymästä. Onko hallituksen ympäristölinja siis perussuomalaisten vai RKP:n linja? No, siitä ei toki pääse mihinkään, että ne hallituksen teot — jos ihan tekojen ulottuvuutta tarkastellaan — kasvattavat päästöjä esimerkiksi liikenteessä. Maatalouden tehokailta ilmastotoimilta vietiin rahat pois, ja korvaavia toimia ei näy, ei kuulu.

Pääministeri Orpo, te sanoitte, että päättäjiltä on oikeus vaatia tekoja. Minä kysyisin, miksi teidän hallituksenne teot ovat niin räikeässä ristiriidassa puheidenne kanssa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Annan nyt vastausmahdollisuuden niille ministereille, jotka ovat pyytäneet puheenvuoroa. — Ministeri Ikonen, kaksi minuuttia.

16.41 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos me ajatlemme nuoria, niin kyllä kaikkein tärkeitä on se, että me aikuiset an-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

namme heille toivoa, uskoa ja näemme sen, että jokaisessa nuoressa on vahvuuksia, ja se on varmaan kaiken lähtökohta.

Täällä on tullut huolia tästä nuorten palveluitten rahoituksesta, ja täytyy todeta, että tämä sote-uudistuksen rahoitusmalli ei kyllä suoranaisesti helpota hyvinvointialueitten puolta eikä — kyllä tuntuu tällä hetkellä — kuntienkaan puolta, mutta me olemme hallituksena tekemässä satsauksia näihin. Hyvinvointialueille annetaan joka vuosi karkeasti miljardi lisää, terapiatakuuseen eli nuorten mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamiseen 35 miljoonaa euroa.

Lisäksi tässä hyvinvointialueitten budjetointimallissa on se etu, että siinä ovat sekä perus- ja erikoistason palvelut samoissa käsissä. Jos ajatellaan vaikka lastensuojelua, niin on tosi olennaista, että pystytään satsaamaan nyt siellä saman budjetin sisällä vaikkapa perheytyöhön ja tällaisiin varhaisen tuen malleihin sen sijaan, että päädytään ensimmäisenä keinoon vasta lastensuojelun sijaishuollon palveluihin. Se on hirveän raskas vaihe, jos sinne asti päästään.

Vastaavasti kuntapuolella perusopetukseen lisätään 200 miljoonaa euroa ja tasa-arvoa ha 50 miljoonaa euroa ammatilliseen koulutukseen, lukiokoulutukseen, oppimisen tukeen. Moniin asioihin meillä on satsauksia täällä ohjelman sisällä.

Sitten täällä kysyttiin tästä kuntien ja hyvinvointialueitten yhteistyöstä. Se on äärimmäisen tärkeitä nuorten palveluiden ympärillä. Jos me ajatellaan nuorten syrjäytymisen ehkäisemistä, niin siinä tullaan siihen, että — neuvolat, varhaiskasvatus, kouluterveydenhuolto, koulussa psykologit, kuraattorit ja toisaalta koulut ja sitten lastensuojelu ja eri toimijat — tässä tieto kulkee ja yhteistyö toimii, vaikka osa heistä on nyt kuntien palkkalistoilla ja osa on hyvinvointialueitten palkkalistoilla.

Ja sitten nostaisin täällä vielä viimeisenä asiana sellaisen, mikä ei ole nyt tänään vielä keskustelussa tullut, että meidän on tosi tärkeitä kuulla nuorten omaa ääntä. Siinä meillä on esimerkiksi lasten parlamentit kunnissa ja nuorisovaltuustot sekä kunnissa että hyvinvointialueilla. Kuunnellaan aidosti nuorten ääntä ja sitä, miten he näkevät, että heidän palveluitaan tulisi kehittää. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä, kaksi minuuttia.

16.43 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Muutama ajatus täällä esillä olleista työelämään liittyvistä kysymyksistä.

Itse asiassa yksi asia, mistä täällä ei ole puhuttu lainkaan, ainakaan sinä aikana, kun itse olen tätä keskustelua kuunnellut, on se, mikä on meidän avoimien työpaikkojen määrä, mikä on meidän työnantajien tilanne. Koska jos jonkun ei kannata palkata työntekijöitä, niin meillä ei myöskään ole töitä, ei nuorille eikä muille. Ja viimeisen kahden vuoden aikana meidän työnantajayritysten määrä on pudonnut 87 000:sta 78 000:een. Se tarkoittaa, että myös nuorilla on 9 000 potentiaalista työnantajaa vähemmän.

Juuri tänään on julkaistu uudet työllisyystilastot, ja siellä todetaan, että uusia avoimia työpaikkoja on nyt ilmoitettu 54 000, ja se on 25 800 vähemmän kuin oli vuosi sitten, ja sattumalta meillä on juuri alle 25-vuotiaita nuoria työttömiä 26 000. Ja joka ikistä tällaista uudistusta — jonka hallitus tekee ja joka hallitusohjelmaan on kirjattu — jolla pyritään työllistämisen kynnystä alentamaan, työllistämisen riskiä kohtuullistamaan ja sitä kautta luomaan suomalaisille työtä ja ennen kaikkea nuorille mahdollisuuksia päästä ensimmäiseen työpaikkaan, vasemmisto-oppositio vastustaa. Minun on kyllä pakko kysyä, mikä se

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

teidän ratkaisunne ihan oikeasti on siihen, että nuorille on töitä, jos te ette näe sitä tärkeäksi, että yhteiskuntaa pitää kehittää niin, että myös työnantajilla on motivaatio palkata työntekijöitä, koska se on tällä hetkellä meidän työllisyystilanteen kaikkein suurin haaste. Työtömyyskin on noussut hieman, mutta avoimien työpaikkojen määrä on laskenut paljon ja työnantajayrittäjien määrä erittäin paljon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mykkänen, kaksi minuuttia.

16.45 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Andersson kysyi vihreän siirtymän merkityksestä. Sen merkitys on se, että se on ainoa tie, jolla me voimme viimeistellä riippumattomuutemme venäläisestä energiasta, saavuttaa hiilineutraalin, kestäväen Suomen 2030-luvun puolessavälissä ja samalla kasvattaa taloutemme kokoa rahoittaaksemme hyvinvointivaltion palvelut jatkossakin.

No, Suomen oloissa tämä vihreä siirtymä merkitsee mittakaavassa ennen kaikkea sitä, että hyödynnämme meidän ainutlaatuisen mahdollisuuden kiihdyttää puhtaan, päästöttömään energiatuotannon kasvua ja tehdä mahdolliseksi teollisuuden siirtymisen fossiilien käytöstä puhtaaseen sähköön ja sähköllä tehtyyn vetyyn perustuviin prosesseihin. Mittakaavaa voi kuvata sillä, että yksistään Raahen terästehdas vastaa noin Suomen henkilöautoliikenteen päästöjä kaikkinaensa tai että Ilmastopaneelin arvio puhtaan siirtymän päästövähennyksistä vuoden 2035 tasossa on nopeutunut viimeisen kolmen vuoden aikana summalla, joka on viisinkertainen hiilidioksidissa verrattuna siihen, miten jakeluvelvoitetta maltillistetaan tämän hallitusohjelman listalla. Eli sen merkitys on moninkertainen verrattuna niihin toimiin, joista täällä muun muassa edustaja Hyrkkö sinänsä aiheellisesti huomautti. Mutta merkityksessä on nimenomaan katsottava mittakaavoja.

Mitä hallitus sitten tekee? Oleellista on sujuvoittaa investointien luvitusta, tehdä Suomelle houkuttelevin ydinenergialainsäädäntö myös pienydinvoimalle, [Antti Lindtman: Se on järkevää!] edistää merituulivoimaloita, joista lähiviikkoina ollaan hallituksessa tekemässä tärkeitä päätöksiä, asettaa kannusteita hiilidioksidin talteenottoon, jalostukseen. On juuri mielenkiintoisia, vireillä olevia hankkeita eri puolilla Suomea hiilidioksidin ja vedyn yhdistämisestä uusiin tuotteisiin. Tehdään Suomesta hiilen uusiokäytön viejä. Ja ennen kaikkea panostetaan tutkimukseen ja tuotekehitykseen, jotta jatkossakin tulee suomalaisia innovaatioita, joiden avulla homma hoidetaan.

Silti yhdyin nuorten huoleen ilmastoasioissa, mutta en opposition epätoivoon. Kaiken kurjuuden keskellä kannattaa muistaa, [Puhemies koputtaa] että Suomi on edelleen maa, joka tähtää ensimmäisten länsimaiden joukossa hiilineutraaliksi alle 15 vuodessa, ja meillä on oikea suunta. [Puhemies koputtaa] Suomi on maa, jonka päästöt ovat kolmanneksen pienemmät kuin vuosituhannen alussa, siis bruttopäästöjen osalta 60 prosenttia pienemmät vuosikymmenen lopulla. [Puhemies koputtaa] Joka päivä meidän pitää kaikkien tehdä töitä, mutta ehkä suunta on enemmän oikea kuin väärä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

16.48 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yläkoululainen tet-harjoittelija totesi paljonpuhuvasti, että Suomen julkinen ta-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

lous ei ole ollut tasapainossa kertaakaan hänen elinaikanaan. Nuoret kyllä ymmärtävät, ihan niin kuin koko meidän väestömme — ja uskon, että tämäkin sali — sen, että meidän on väistämättä tehtävä taloutta tasapainottavia ratkaisuja, säästöjä ja rakenteellisia uudistuksia ja panostettava työn linjaan. Ja peittelemättä ja ihan suoraan tuomme esiin sen, että joudumme tekemään myöskin leikkauksia, ja myös sen, että kun näiden yhteisvaikutuksia on arvioitu, niin pyrimme kohdentamaan näitä leikkauksia ennen muuta niin sanottuun aktiiviväestöön. Eli esimerkiksi, kun tässä kysyttiin yhteisvaikutuksista, vaikkapa indeksisäästöjen ulkopuolelle jätettiin veteraanien rintamalisät, eläkkeet, vammaisetuudet, koska mielestämme ei olisi ollut kohtuullista niistä leikata, ja elatustuki, jonka indeksisäästö olisi yksinhuoltajille osunut. Eli on tehty valintoja, jotka pyritään kohdentamaan niihin ihmisiin, joilla on mahdollisuus parantaa ja kohentaa tilannettaan esimerkiksi työllistymisen kautta — tämä on se meidän valintamme.

Mitä tulee opiskelijoihin ja nuoriin, niin opiskelijoiden kohdalla pienituloisuus on pääsääntöisesti väliaikainen vaihe. Ja kun hallitus vieläpä nostaa sitä lainatakausta nuorten kohdalla, niin käteenjäävät tulot opiskelijoilla jopa kasvavat. Ja opiskelijoiden asumista tuetaan kuitenkin merkittävästi enemmän jatkossakin kuin edellisen asumistukiratkaisun aikaan, eli kun opiskelijat siirrettiin yleisen asumistuen piiriin, niin asumistukimenot ovat kasvaneet. [Katri Kulmuni: Se oli edellisen hallituksen päätös!] Eli näitä huomioita ja valintoja on tehty, ja ne on mielestäni hyvin eduskunnalle perusteltu.

Kun kysyttiin myös yhteisvaikutusarviosta lukuisissa puheenvuoroissa — ja ymmärrän, että tähän liittyy eduskunnalla toiveita — niin toimitimme budjetin antamisen yhteydessä laajat vaikutusarviot, jotka on laadittu sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijoiden ja valtiovarainministeriön asiantuntijoiden toimesta. Ja mikäli on lisätietotarpeita, niitä toimitetaan, niin kuin on tehty tälläkin viikolla, eduskunnan valiokuntaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Bergqvist, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

16.50 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ollut paljon puhetta opintotuesta tässä salissa, ja on puhuttu myös siitä, että nämä indeksijäädytykset vaikuttavat nuoriin. Se on 15 euroa ensi vuonna, ja sitten tämän hallituskauden loppupuolella se on 30 euroa.

Se, mistä ei olla puhuttu, on se, että opintolainan valtiontakausta ei ole korotettu moneen, moneen vuoteen. Se tehtiin viimeksi 2017, ja se tarkoittaa, että tämän lainan määrän ostovoima on laskenut melkein 20 prosentilla. Se tarkoittaa, että jotta saadaan se samaan tasoon kuin silloin 2017, niin joudumme korottamaan tätä 130 eurolla, ja se tehdään nyt. Sen lisäksi laitetaan siihen vähän enemmän, niin että se myös kattaa niitä muita vaikutuksia, mitä opintotukeen tulee ja tähän asumistukeen myös, mikä on noin 63 euroa per opiskelija. Siinä mielessä nyt pysyy siis lainan ostovoima samalla tasolla kuin 2017.

Sitten puhuttiin myös paljon tästä etsivästä nuorisotyöstä. Tänä vuonna valtionavustuksella on rahoitettu reilut 500 henkilötyövuotta tällä summalla kuntien etsivään nuorisotyöhön. Ensi vuonna pystymme kuitenkin myös jakamaan tukea lähes samoille henkilötyövuosille, vaikka se rahamäärä kuitenkin vähenee. Se ei ole vain valtion rahaa, mitä tähän käytetään, vaan se on myös kuntien rahaa, mitä tähän sitten käytetään.

Sitten on tullut kysymyksiä myös Suomi liikkeelle -ohjelmasta. Siitä puhuttiin viimeksi tänään, kun oli ministerityöryhmän kokous. Siellä käydään nyt läpi, miten jaetaan tämä 20

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

miljoonan potti, mitä siihen liittyy. Voin kyllä sanoa, että kohdistuu myös lapsille ja nuorille erittäin tärkeitä toimenpiteitä tulevaisuudessa tähän.

Sitten vielä tästä harrastamisen Suomen mallista: Sitä jatketaan, sitä kehitetään. [Puhemies koputtaa] Katsotaan myös harrastesetelin kokeiluja, mitä on, jos me voidaan kehittää sitä vielä enemmän. [Puhemies koputtaa]

Ja sitten vielä päätöksiä budjetista tehdään tässä salissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

16.52 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnä terapiatakuusta: Terapiatakuulainsäädäntö valmistellaan virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Se tuodaan ensi syksynä budjettilakina eduskuntaan. Se tulee voimaan 1.1.2025. Hallitus on varannut rahaa 35 miljoonaa euroa joka vuodelle 25, 26 ja 27. — Tämä terapiatakuusta. Tämä hallitus tuo sen.

Mielenterveysongelmat: Kyllä, tässä alkukeskustelussa useat edustajat nostivat esiin kasvaneet mielenterveysongelmat, ja toki tällä hallituksella on myöskin kova huoli niistä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on julkaissut vuonna 2020 kansallisen mielenterveysstrategian eli jo viime kaudella. Tämä hallitus jatkaa sen toimeenpanoa. Tämä hallitus jatkaa myöskin itsemurhien ehkäisyohjelman toteuttamista.

Mitä tulee lastensuojelulakiin, lastensuojelulaki on tarkoitus käydä läpi ja tehdä tarvittavat korjaukset siihen. Mitä kaikkia korjauksia tulee, siihen en tässä vaiheessa pysty vastaamaan, mutta ainakin jotakin liittyen näihin rajoitustoimiin ja hatkanuoriin, ja näitä tullaan ainakin parantamaan, mutta saattaa olla, että tulee muutakin. Se on tarkoitus aikataulullisesti valmistella muistaakseni vuonna 25, eli hallituksen esitys tulisi 2025.

Lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskusta: Olen vastannut tähän jo monta kertaa aikaisemmin, mutta vastaan edelleenkin. Viime hallitus nosti jälkihuollon ikärajan 21 vuodesta 25:een. Tämä tehtiin kansanedustajan lakialoitteella eli ei tehty normaalia lainvalmistelua. Vaikutusarviointia ei tehty, mitä normaalisti tehdään hallituksen esityksissä. Tämä hallitus laskee sitä kahdella vuodella, eli edelleenkin se ikäraja on korkeampi kuin mitä se oli viime hallituskauden alussa. — Ja sitten loppuikin aika.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

16.55 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa herra puhemies! Edellisessä puheenvuorossani en päässyt koskaan näihin vaikutusarvioihin, mutta kollega Grahn-Laasonen niihin jo onneksi viittasikin. Mutta sen verran niistä, että tosiaan hallitus budjettikäsittelyn lähetekeskustelun yhteydessä nämä julkaisi, ne on virkavastuulla ministeriöissä valmisteltu, ne koskevat ensi vuotta ja luonnollisesti teemme sellaisia myös seuraavilta vuosilta.

Mutta palautan edustajien mieleen, mitä näissä vaikutusarvioissa oli: Niiden mukaan 85 prosenttia suomalaisista kuuluu kotitalouksiin, joiden tulot eivät muutu tai jopa kasvavat. Kyllä, myös tulonmenetyksiä löytyi. Huomattavia tulonmenetyksiä — eli yli 10 prosenttia, eli käytännössä leikkauksia etuuksista — kokee 3 prosenttia. Nämä arviot ovat staattisia, eli ne eivät huomioi esimerkiksi sitä, että henkilö työllistyy, mikä on hallituksen tavoitteena.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

No, sitten tähän, että edustaja Lindtman mainitsi näistä Kantar-mielipidetiedusteluista. On aivan totta, että silloin kun leikkaukset tai muut poliittisesti ikävät toimenpiteet kohdistuvat tiettyyn väestöryhmään, he todennäköisesti vastustavat sitä. Mutta itseäni ei yllätä se, että esimerkiksi te ette kyenneet tekemään minkäänlaisia leikkauksia, mikäli te näette, että mielipidetiedusteluiden kautta kysymällä saadaan poliittisesti järkevä päätös. Olen varma, että tästä maasta ei löydy montakaan sellaista ryhmää, joka vastaisi, että ”kyllä, minulta voidaan leikata”. Mutta hallitus arvioi tätä kokonaisuutta ja julkista taloutta hieman eri pohjalta.

No, sitten täältä muualta mainittiin jälleen — periaatteellisesti toki ymmärrän — merkittävät verotukselliset muutokset, olutveroon tulossa oleva lasku, 25 miljoonaa, ja sitten tämä solidaarisuusveron alarajan nosto, jonka kustannusarvio on noin 65 miljoonaa olettaen, että se ei itse rahoita itseään, kuten se pääasiassa muun muassa Ruotsissa sosiaalidemokraattien johdolla tehtynä teki. Mutta mikäli lasketaan nämä yhteen, niin se onkin jo 0,7 prosenttia siitä ensi vuoden kokonaisalijäämästä, mikäli nämä peruutettaisiin. Siinä on teille hyvä alku.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

16.57 Pääministeri Petteri Orpo: Arvoisa herra puhemies! Jos vielä miettii tätä kokonaisuutta, miten hallitus tätä katsoo, niin tähän löytyy hallitusohjelmasta, ja me lähdemme siitä, että perheillä on työtä, toimeentuloa ja tulevaisuudenuskoa, että uskalletaan lähteä perustamaan perhettä ja saamaan lapsia ja että lapsiperheiden palvelut pelaavat. Sen jälkeen, kun lapsi aloittaa koulupolkuun, me panostamme varhaiskasvatukseen ja sen kehittämiseen. Me panostetaan perusopetukseen 200 miljoonaa lisää, jotta koulussa saa jokainen lapsi parhaan mahdollisen opetuksen, jotta oppimisen tuki on riittävää ja jotta ovat ne askeleet toiselle asteelle, josta siis ei leikata ja jota edelleen kehitetään edellisen hallituksen uudistusten jatkona. Toiselta asteelta jatketaan sitten seuraaviin opintoihin, ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin, ja niiden indekseihin ei kosketa. Tutkimukseen ja tuotekehitykseen, niin kuin olen monta kertaa sanonut, se miljardi lisää.

Eli me lähdemme siitä, että kun tämä ketju toimii, jokaiselle annetaan parhaat mahdolliset edellytykset menestyä omassa elämässään ja saada töitä. Minusta työministeri erinomaisella tavalla jälleen kerran taas kuvasi sen, että näillä uudistuksilla, joita me tehdään, tavoitellaan sitä, että Suomeen syntyy työpaikkoja, että yritykset uskaltavat palkata ja että kannattaa lähteä sinne töihin. Tämä koskee myöskin ja erityisesti nuoria, että he saavat mahdollisuuden päästä työelämään.

Jos me saadaan tätä kautta nuoret työn alkuun ja omiin tuloihin kiinni, niin silloin tämä hyvinvointiyhteiskunnan yhtälö toimii. Silloin syntyy verotuloja, joilla me pystytään pitämään huolta meidän palveluista. Samaan aikaan siinä ympärillä me pidämme huolta siitä, että Suomi on turvallinen, mitä nuoretkin haluavat, ja pidetään huolta siitä, että meidän yhteinen ympäristömme säilyy ja sen monimuotoisuus säilyy ja että tehdään töitä ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Tämä on se, miten me tätä ajattelemme. Se on suomalainen, pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunnan malli, ja uskon, että te toivotte lopputulemana aivan samaa, mutta kun ne meidän keinomme ja tilannekuva ovat vain erilaisia. Kyllä te kovin huolissanne olette velkaantumisesta, mutta yhtään ainutta uudistusta te ette kannata, yhtään ainutta säästöpäätöstä te ette kannata, ja itse te ette pysty esittämään juuri mitään. [Antti Lindtman: Justhan esitettiin! — Välihuutoja]

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Jatkamme keskustelua. Edustaja Razmyr, olkaa hyvä.

17.00 Nasima Razmyr sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Seppänen sanoi tässä salissa aiemmin jotenkin näin, että jos tästä populistisesta välikysmyksestä oletetaan olevan apua nuorten tilanteeseen, niin ei ole. Se kertoo nyt valitettavasti tästä koko keskustelusta ja siitä härkäpäisestä otteesta, mikä teillä on. Mitä tahansa me täällä sanotaan, niin te ette muuta mieltänne, te ette ole valmiita arvioimaan omia päätöksiänne.

Tänään on paljon puhuttu myös pelottelusta ja siitä, kuinka oppositio pelottelee nuoria. Tämä on aivan käsittämätöntä. Me keskustelemme tänään nuorten viestien pohjalta siitä, mitä nuoret ovat itse kertoneet. Me keskustelemme tänään asiantuntijoiden huolten perusteella. He ovat huolissaan näiden päätösten yhteisvaikutuksesta. Ja me puhumme tänään teidän omista arvioistanne, hallituksen aivan omista arvioista, jotka lähtevät siitä, että eniten täällä kärsivät 16—24-vuotiaat. On siis hyvin ylenkatsovaa sanoa, että nuoret eivät ymmärrä, että nuoret eivät tiedä ja että oppositio pelottelee tämän maan nuoria. Aivan kuten nuoret eivät itse osaisi ottaa selvää asioista, aivan kuten nuoret itse eivät osaisi lukea politiikkaa ja olla huolissaan omasta tulevaisuudestaan ja ennen kaikkea teidän päätöksistänne.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä.

17.01 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä nuoret toivovat tältä ajalta ja nimenomaan tältä ajalta, ei vain tulevaisuudelta, koska jokaisen nuoren hyvinvointi rakentuu tässä ajassa? Jos pohja pettää nuorena eikä hyvinvointiyhteiskunta kannattele perheen työttömyyden tai yksinhuoltajuuden aikana, tiedämme, että hyvinvointi rakoilee todennäköisesti myös aikuisena. Nuoret toivovat huolenpitoa, aikuisten läsnäoloa, vakautta työsuhteisiin, mahdollisuutta keskittyä opintoihin ja ilmastokriisiin vastaamista. Mitä te teette? Mitä te, hyvä hallitus, teette? Te lisäätte epävakaita työsuhteita, te leikkaatte etsivästä nuorisotyöstä, te leikkaatte opiskelijoiden opintotuesta ja jätätte ilmastokriisiin vastaamatta. Kyse on lukuisista eri päätöksistä, joiden maksajiksi laitatte suomalaiset nuoret. Ja kysyisin, hyvä hallitus: kun vaalien jälkeen lupasitte, ettei ketään aseteta kohtuuttomiin tilanteisiin, niin nyt tämä tuntuu kohtuuttomalta monelle [Puhemies koputtaa] nuorelle. Miten te vastaatte näille nuorille?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Marttinen, olkaa hyvä.

17.02 Matias Marttinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä edustaja Lindtman totesi taannoin, että hallitus laittaa nuoret aina maksajiksi, kun tässä taas vastaavasti meidän ministerimme ovat hyvin tuoneet esille, että viimeiset 15 vuotta on otettu rajusti velkaa. Jokainen suomalainen tietää, mitä velalle tapahtuu: jonain päivänä tulee maksun aika. Samaan aikaan siis käytännössä, herra puhemies, juuri nuoret ovat tänä päivänä otetun velan maksajia. Sen takia meidän hallitus tekee nyt tätä säästöohjelmaa, kuusi miljardia, jonka tavoitteena on hillitä ja lähteä askel askeleelta laittamaan maan taloutta kuntoon. Luulenpa niin, että kun täällä nyt kauhistette tätä velanottoa, niin samaan aikaan, jos hallitus tekisi suurempia leikkauksia jo ensi vuonna, sekin olisi väärin, koska se löisi nimenomaan sitä hataraa kasvua taas vastaavasti käsille. Luulenpa niin, herra puhe-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

mies, että säästöjen aikataulu, jaksotus ja toimenpiteet ovat aika perusteltuja, ja niitä vietään eteenpäin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

17.04 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi täytyy kommentoida työministerille sitä, että kun työllistämisen riskeistä työnantajalle keskustellaan, niin nyt tämä riski siirretään työntekijälle. Ja kun lain pitäisi olla se, mikä huolehtii kaikista heikoimmassa asemassa olevasta, niin te vahvistatte vielä vahvemmassa asemassa olevaa. Ja kuka tämän kaiken siellä työmarkkinoilla maksaa? No ne nuoret, ne tällä hetkellä ammatin opiskelevat — tulevat koneistajat, levyseppähitsaajat, sairaanhoitajat, tarjoilijat. Heille te tarjoillette ansiosidonnaisen leikkausta, työssäoloehdon pidentämistä, sairaussakkoa ja potkulakia, ja tätä te perustelette valtiontalouden tasapainottamisella, kun samaan aikaan annetaan veronkevennyksiä rikkaille. Nämä ovat arvovalintoja. Sen lisäksi, että tämäkään ei riitä, näitä kokonaisvaikutuksia ei arvioida. Eli kaikki kasautuu nuorille, monesta eri puolesta, kuten täällä on tänään moneen kertaan mainittu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

17.05 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä lähdin aikamani opettajaksi töihin, koska nuorten valtava innostus on inspiroivaa ja heidän kykynsä katsoa tulevaisuuteen saa kerrassaan ilon tunteita aikaan. Olen täysin vakuuttunut siitä, että Suomi tulee myös nousemaan nuorilla ja heidän inspiraatiollaan, koska se tulee meitä kehittämään. Siksi nuorten hyvinvointi on nostettava yhteiseksi asiaksi. Tulevaisuuden Suomi voi tasan yhtä hyvin kuin nuoret tällä hetkellä.

Fakta on kuitenkin se, että hallituksen leikkaukset sosiaaliturvaan ja palveluihin osuvat nuoriin. Sosiaaliturvaministeri Grahn-Laasonen totesi täällä, että kaikki ne arvioinnit annetaan, mitä pyydetään, mutta totuus on kuitenkin se, että sosiaali- ja terveysvaliokunnasta ei ole voinut pyytää kaikkea, kun hallituspuolueiden kansanedustajat ovat äänestäneet keskustelut päättymään ennen kuin me olemme päässeet maaliin asti — sinne on tullut vastineita sen jälkeen, kun keskustelu on suljettu, ja se näkyy pöytäkirjoista. On käsittämätöntä, että me emme saa ristiinarviointia sosiaaliturvan ja palveluiden [Puhemies koputtaa] osalta. Arvoisa ministeri, mitä te teette asian korjaamiseksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rostila, olkaa hyvä.

17.06 Onni Rostila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Välikysymyksen teema on tietysti erittäin tärkeä, mutta kun kuuntelen opposition puheenvuoroja, niin väkisinkin tulee tunne, että ne huolet, joita nyt tässä nostetaan esiin nimenomaan nuorten huolina, jäävät auttamatta yksipuolisiksi. Nimittäin jos mietin niitä viestejä, joita itse saan siis nimenomaan nuorilta, niin kyllä ne liittyvät kovasti toisenlaisiin kysymyksiin, esimerkiksi Suomen talouden näkymiin, hillittömään velkaantumiseen, työllistymismahdollisuuksiin, katuturvallisuuteen, maahanmuuton ongelmiin muun muassa. Ja näitä asioita kun katsoo, niin hallituksen linja vastaa näihin ongelmiin erittäin hyvin. Tässä suhteessa keskusteluun täytyisi tuoda nuorten ääntä laajemmin kuin tämä tällainen synkkä uhkakuvien maalailu on ollut.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Annan nyt kahden minuutin vastauspuheenvuoron ministeri Merelle, jonka puheenvuoropyyntöä en aiemmin havainnut. — Olkaa hyvä.

17.07 Oikeusministeri Leena Meri (vastauspuheenvuoro): Kiitän, arvoisa puhemies! Ihan hyvä väli tämäkin. Ja oikeastaan tuohon edustaja Rostilan esiin tuomaan katujen turvallisuuteen: en ole huomannut täällä oppositiopuolueilta tässä nuorten keskustelussa yhtään kiitosta, kuinka huolestuneita nuoret ovat siitä, että he eivät uskalla kulkea koulupoluilla tai harrastuspolulla, kun pelkäävät suorastaan, että tulee turpiin, nöyryytetään, sitä vi-deoidaan ja lähetetään sosiaaliseen mediaan — mistä myös edustaja Harkimo puhui.

Mehän teimme hallitusohjelmaan erittäin vahvan kirjauksen, joka on lähtenyt jo oikeusministeriössä eteenpäin. Eli me teemme laajan toimenpideohjelman nuorten turvallisuudeksi, niin katu- kuin jengiohjelmaksi, niin pehmeitä kuin kovia keinoja, koska mitkään rahat eivät tule riittämään mielenterveyspalveluihin tai syrjäytymiseen, jos nuori ei uskalla käydä harrastuksissa ja koulussa. Tähän ei muuten puututtu viime hallituskaudella. Muistan hyvin tuolta oppositiosta sitä monta kertaa pyytäneeni, ja kiitän tätä hallitusta siitä, että nyt ryhdytään toimeen.

Juurisyyistä puhuttaessa lapsiasiainvaltuutettu Pekkarinen on myös myöntänyt, että nuorten väkivalta ja ryöstörikollisuus ovat lisääntyneet, ja valitettavasti siellä on maahanmuuttototaustaa yliedustettuna, eliikä juurisyy: huono integroituminen kuten Ruotsissa. Tämä on yksi asia, mihin me myös puutumme meidän hyvällä maahanmuuttopolitiikalla. Koen ikäväksi sen, että te ette tuo esiin näitä seikkoja, mitä hyviä kirjauksia meillä on. Ehkä te tekisitte itse toisenlaista politiikkaa [Eveliina Heinäluoman välihuuto] juuri tuosta, mistä edustaja Rostila puhui, josta me saamme paljon palautetta nuorilta: katujen turvallisuus, huono ja epäonnistunut maahanmuuttopolitiikka. Ja tästä puhui minulle myös Ruotsin oikeusministeri Strömmer, jonka tapasin hetki sitten ja joka kannusti meitä hyviin toimiin ja sanoi, että hyvä, olette ajoissa liikkeellä — nimittäin meidän olisi pitänyt tehdä nämä 10—15 vuotta sitten [Laura Huhtasaari: Nimenomaan!] — jotta te ette tule Ruotsin kaltaiseksi yhteiskunnaksi, ja varmasti tiedätte, mikä siellä on tilanne. Ei tarvitse kertoa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

17.10 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriö tosiaanakin julkisti aiemmin syksyllä arvionsa hallituksen sosiaaliturvan ja veromuutosten vaikutuksista. Ministeriön arvio oli pysäyttävää luettavaa. Sen mukaan hallituksen heikennysten suurimmat kielteiset vaikutukset kohdistuvat opiskelijoihin ja työttömiin ansioturvan saajiin. Ikäryhmistä suurimmat vaikutukset kohdistuivat juuri 18—24-vuotiaisiin, siis nuoriin. Näiden arvioiden perusteella olisikin aihetta hallituksen arvioida politiikkaansa vakavasti uudelleen.

Vaikka hallituksen politiikan kielteisiä vaikutuksia nuoriin on pitkin syksyä tuotu täällä esiin, muutosta ei ole saatu aikaan, ja siksikin tämä välikysymys on ollut erittäin perusteltu ja paikallaan. Kyllä meillä olisi yhteinen asia tässä salissa suojata kaikkein heikoimmassa asemassa olevia, myös nuoria, sen talouspolitiikan vaikutuksilta, jota tehdään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

17.11 **Lotta Hamari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ja arvoisa hallitus! Tutkimuksista tiedämme, että matala sosioekonominen asema on yhteydessä erilaisiin ko- ja multimorbiditeetteihin. Nuoret, joilla on matala sosioekonominen asema, kärsivät monista stressaavista elämäntilanteista ja ovat alttiimpia mielenterveysongelmien kehittymiselle. Siksi sosioekonomisen eriarvoisuuden vähentäminen olisi niin tärkeää. Myös tuen kohdentaminen olisi tärkeää, jotta voitaisiin vähentää näitä sosioekonomisesta asemasta aiheutuvia riskejä ja mahdollisia negatiivisia seurauksia. Tällaista kohdennettua tukea voi olla esimerkiksi lastensuojelun jälkihuolto tai nuorten kuntoutusraha, myös esimerkiksi se etsivä nuorisotyö. Ja näihin kohdentuvat nyt säästötoimet. Myöskään velkalaiva ei näillä toimilla käänny, eivätkä leikkaukset osu lainkaan hyvätuloisten tuloluokkiin, jolloin päätöksiä olisi valitettavasti entistä vaikeampi hyväksyä.

Arvoisa hallitus, olisiko teidän vielä mahdollista ottaa päätösten yhteisvaikutukset huomioon? Vaikka niitä arvioita todellakin tehdään, niin voidaanko ne ottaa vielä huomioon [Puhemies koputtaa] ja perua ne pahimmat lapsia köyhyyteen ajavat ja nuorten toimeentuloon ja hyvinvointiin iskevät toimet?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

17.12 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä pari korjausta esitettyihin väärin väitteisiin hallituksen verolinjasta.

Tosiasiassa on niin, että veronkevennyksistä euromääräisesti ylivoimaisesti suurin osa kohdistuu työtulovähennykseen, joka on painotettu 2 000—3 000 kuukaudessa tienaa-
vien tuloluokkaan eli juurikin siihen tuloluokkaan, johon voisi odottaa ensimmäiseen työpaikkaansa menevien nuorten sijoittuvan. Lisäksi tällä kyseisellä veronkevennyksellä on voimakas työllisyysvaikutus laskennallisesti. Eli hallituksen veronkevennys kohdentuu juuri sinne, minne sen tulee kohdentua, jotta nuoret siitä hyötyisivät.

Tämä alkoholivero itse asiassa kokonaisuudessaan nousee, kuten valtiovarainministeri totesikin, ja siinä on tietysti se pieni myönteinen puoli, että samalla siinä kokonaisuudessa voidaan hieman tarkistaa oluen verotusta alaspäin, mikä on hyvä asia, koska se ohjaa alkoholin kulutusta miedompia juomien suuntaan. Ylipäänsä koko olutveroa voisi keventää mielestäni merkittävästikin, mutta se ei tässä taloustilanteessa ole valitettavasti realistisesti mahdollista: kevennykset on kohdistettava siihen, missä ne ovat vaikuttavampia ostovoiman ja kansantalouden kannalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

17.13 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kyllä nyt edustaja Mäkelä antoi väärän todistuksen. Kun katsotaan nyt hallituksen politiikkaa, niin veronmaksajienkin materiaali on jo syksyllä kertonut, että suurimman veronkevennyksen, siis suurimman veronkevennyksen, hallituksen veropolitiikasta saa henkilö, joka tienaa 14 000 euroa kuukaudessa. [Jani Mäkelän välihuuto] Se, mitä te äsken sanoitte, ei valitettavasti pidä paikkaansa. Tässä hallitus antaa nyt väärää todistusta veropolitiikan vaikutuksista. Suurimman veronkevennyksen tämän hallituksen politiikasta saa siis 14 000 euroa kuukaudessa tienaa, ministerin veroluokassa oleva henkilö. Ja nyt voidaan kysyä, onko tämä tilanteessa, jossa Suomi velkaantuu 10 miljardia euroa joka vuosi tästäkin eteenpäin, oikea

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

aika tehdä veronkevennykset näin epäoikeudenmukaisesti. Sosiaalidemokraattien mielestä ei ole, ja sosiaalidemokraatit ovat valmiita siihen, että myös sopeutustoimia tehdään veroratkaisuna, ja luulenpa, niin kuin valtiovarainministeri Purra on tänään todennut, että hallituskin on tämän asian edessä vieläpä kevyällä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina, olkaa hyvä.

17.15 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! SOSTEn laskelmien mukaan hallituksen esittämät indeksijäädytykset sekä työttömyysturvavan heikennykset ja asumistukeen kohdistuvat leikkaukset lisäävät köyhyyttä koko Suomessa 68 000 henkilöllä, joista alle 18-vuotiaita on 16 700.

Ennen vaaleja hallituspuolueiden viesti oli koko ajan, että kaikkien on osallistuttava talokoiisiin. Nyt vaalien jälkeen näihin talkoiisiin osallistuvat vain ja ainoastaan nuoret. Nuorten, alle 30-vuotiaiden työntekijöiden pahoinvointi ja sairauspoissaolot ovat kasvussa, opiskelijoilta leikataan, tulevaisuudenuskoa syödään. Kysynkin: Miksi hallitus tekee näin epäoikeudenmukaista politiikkaa? Miten hallitus vastaa nuorille: miten te aiotte valaa nuorille uskoa tulevaisuuteen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

17.16 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lasten ja nuorten Suomi on välittävä Suomi. Jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla toivoa siitä, että tulevaisuus kantaa ja omia unelmiaan voi rohkeasti tavoitella. Meistä jokainen on vastuussa osaltamme siitä, minkälaisen kuvan tulevaisuudesta annamme nuorillemme ja lapsillemme. Jokainen voi yksilö- ja yhteisötasolla toimia oman ja muiden hyvinvoinnin vahvistamiseksi. Samoin kunnissa, hyvinvointialueilla ja eduskunnassa tehdään paljon töitä nuorten tilanteen parantamiseksi.

Hallitusohjelmassa on otettu matalan kynnyksen palvelut erityisesti mielenterveyden tukemiseksi ja muissa palveluissa chat-palvelut ja walk-in-palvelut, ja tämä hallitus vihdoin ottaa käyttöön lasten ja nuorten terapiatakuun, jota jo viime kaudella olisi tarvittu kipeästi, mutta nykyiset oppositiopuolueet sen äänestivät nurin. Meillä on myös Suomi liikkeelle-ohjelma, mahdollisuus yhteen harrastukseen, tiivistetään moniammatillista yhteistyötä [Puhemies koputtaa] rikollisuuteen puuttumiseksi ja vahvistetaan peruskoulutusta ja lisätään opiskelupaikkoja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

17.17 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön osaamiskeskus lausuu nuoriin kohdistuvista leikkauksista muun muassa seuraavaa: ”Etsivästä nuorisotyöstä ja työpajatoiminnasta leikkaaminen on lyhytnäköistä taloudenpitoa. Syrjäytyminen ei katoa sillä, että nuoret jätetään selviytymään sen kanssa yksin. Sen sijaan syntyy aiempaa suurempi lasku, jonka maksajiksi valikoituvat tulevat veronmaksajat. Jos Suomen talous halutaan rakentaa kestäväälle pohjalle, täytyy syrjäytymisen ehkäisyyn panostaa taloudellisesti juuri nyt. Nuorisotyöhön panostaminen on tehokasta ongelmien ennaltaehkäisyä.”

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Arvoisa herra puhemies! Leikkauksista huolissaan oleva nuori puolestaan kysyy seuraavaa: ”Nuorilta ollaan leikkaamassa ihan liikaa. Opiskelu kärsii, kun stressaa raha-asioista. Miten saan opinnot päätökseen? Nuorilla pitäisi olla mahdollisuus stressittömään opiskeluun. Opiskelijatapahtumat maksavat, eikä ole varaa mennä niihin, verkostoituminen kärsii. Onkohan töitä, kun valmistun?”

Kysymys hallitukselle: Miten meillä on varaa leikata nuorilta? Eikö lamavuosien aikaisista toimista aiemmin ole opittu mitään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten edustaja Mikkonen, Krista, olkaa hyvä.

17.18 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei voi kuin ihmetellä valtiovarainministerin laskuoppia. Silloin, kun puhutaan veronkevennyksistä, joita on tehty vaikka oluen verotukseen tai kaikkein hyvätuloisimpien verotukseen, hän näkee nämä summat aivan mitättöminä ja yhdentekevinä. Mutta sitten kuitenkin näillä samoilla määrillä, miljoonilla, me voisimme turvata ne elintärkeät palvelut, mitä nyt hallitus on nuorilta leikkaamassa. Esimerkiksi nuorten kuntoutuksen leikkaus on samaa kokoluokkaa kuin oluen veronalennus. Eikö näitä voisi vaikka vaihtaa päikseen ja sen oluen veronalennuksen sijaan huolehtia siitä, että nuorten kuntoutuksessa on riittävästi rahaa? Tai jos me puhutaan jälkihuollon ikärajan pitämisestä ennallaan, etsivän nuorisotyön leikkauksesta, nämä ovat hallituksen budjetissa pieniä, pieniä prosentteja mutta näköjään aivan mahdollottomia, kun taas valtiovarainministeri katsoo, että nämä veronalennukset kaikkein rikkaimmille ovat niin joutavia, että niitä ei voi millään tavalla perua, [Puhemies koputtaa] vaikka niillä me voisimme pelastaa nämä nuorille suunnatut kriittiset palvelut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Andersson, Otto, varsågod.

17.20 Otto Andersson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Edustaja Hyrkkö kyseenalaisti tässä äsken hallituksen ilmastopolitiikan. On tietenkin täysin välttämätöntä hillitä ilmastonmuutosta ja toteuttaa päästötavoitteet. Toimia mietittäessä on samalla tärkeää huomioida niiden mittakaava ja vaikuttavuus. Kiitos ministeri Mykkäselle, joka äärimmäisen kattavasti kertoi, miten hallitus monin toimin edistää vihreää siirtymää ja sen merkitystä päästötavoitteelle.

Siirtymän edistäminen on merkityksellistä myös sen osalta, mitä ministeri Satonen tässä mainitsi siltä osin, että työnantajayritysten määrä on laskussa, koska on tärkeää huolehtia siitä, että myös tulevaisuudessa on työpaikkoja, jotta nuoret voivat työllistyä.

Työelämän osalta on myös hyvä huomioida, että monen nuoren odotukset työelämältä ovat ehkä varsin erilaiset kuin meillä vanhemmilla sukupolvilla. Olisin kysynyt, ministeri Satonen: Miten näette paikallisen sopimisen laajentamisen merkityksen tässä? Mahdollistaako se enemmän joustoa ja yhteisiä järkeviä ratkaisuja työnantajan ja työntekijöiden välillä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

17.21 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu aika paljon niistä vaikutuksista, miten nämä leikkaukset kohdistuvat lapsiperheisiin ja nuoriin. Yksi esimerkki siitä on, että hallitus puhuu, että lapsilisää korotetaan noin 65 miljoonalla

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

eurolla vuodessa, joka on hyvä asia, mutta sitten kun kohdistetaan esimerkiksi työttömiin lapsiperheisiin, niin ehkä noin kymmenen prosenttia menee sinne, eli noin kuusi miljoonaa, mutta samalla poistetaan lapsikorotukset työttömyysturvasta, joka on 173 miljoonaa euroa. 173 vastaan kuusi miljoonaa. Tämä on sitä politiikkaa, isoa arvojen valintaa, mitä hallitus tässä tekee. Kysynkin: voidaanko näihin lapsikorotuksiin vielä palata työttömyysturvan osalta? Jos ne säilyvät, niin se on parasta köyhyyspolitiikkaa, koska sillä turvataan työttömien lapsiperheitten asemaa. Jotenkin tuntuu, että hallitus vähät välittää työttömien lapsista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

17.22 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelmassa on kirjattuna muun muassa laaja-alainen toimenpideohjelma nuorten syrjäytymisen ja jengirikollisuuden ehkäisemiseksi. Olin nuorten mielenterveystukiryhmän kokouksessa, jossa mukana oli myös Diakonissalaitoksen monen asiantuntijan edustus, ja he toivat terveisiä ja näkemyksiä. Myöskin omasta kokemuksestani 25 vuodelta voin kertoa, että haasteena on meidän palvelujärjestelmämme sirpaloituneisuus ja pirstaleinen toimintatapa. Palveluita lisäämällä ei asia ratkea, vaan jo olemassa olevilla resursseilla tulee pystyä toimimaan paremmin. Tämä on siis myös toimintakulttuurinen asia. Hoitopalveluketjut tulee saattaa kuntoon. Nuoren elämä on kokonaisuus, ja se pitää sellaisena huomioida. Aito kohtaaminen nousee esiin. Meidän tulee keskittyä myös vanhempien, kotien ja koulujen perusasioiden, kuten tunne- ja vuorovaikutustaitojen, kehittämiseen ja tukemiseen. [Puhemies koputtaa] Juuri näihin hallitus on panostamassa jo täällä esitettyjen toimenpiteiden muodossa hallitusohjelman pohjalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kokko, olkaa hyvä.

17.24 **Jani Kokko sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Marttinen perusteli nimenomaan huolta siitä, että tämä 15 vuotta jatkunut velkaantuminen nyt kysyy ja edellyttää toimenpiteitä, ja siitä olen kyllä samaa mieltä. Mutta ehkä nämä hallituksen keinot ovat vähän erikoisia, se, että budjettiesitys on 11,5 miljardia euroa alijäämäinen. Ehkä sitä veropolitiikkaa voisi hieman vielä miettiä uudestaan, jotta se velkaantumistahti saataisiin oikeasti käännettyä.

Mutta, arvoisa puhemies, nuoret eivät ole pelkästään tulevaisuus vaan myös nykyisyys. Heidän elämänsä on tässä ja nyt. Ja kyllä monissa hallituksen päätöksissä, kuten tässä keskustelussa on kuultu, nimenomaan maksajiksi laitetaan nuoret, oli sitten kysymys jälkihuollon ikärajasta, asumistuen leikkauksista, opintotuen lainapainotteisuudesta. Sitten myös nämä työelämän heikennykset luovat epävakaa kuvaa nuorille nimenomaan siinä luottamuksessa tulevaisuutta kohtaan. Ja siksi toivoisin ihan näin rakentavassa ja yhteistyökykyisessä hengessä, voisiko edes jotakin näistä heikennyksistä hallitus vielä miettiä uudelleen, esimerkiksi sitä, että jälkihuollon ikärajaa ei laskettaisi [Puhemies koputtaa] ja se rahoitettaisiin vaikka sillä, että solidaarisuusveron alarajaa ei nostettaisi. [Tytti Tuppurainen: Siinä oli ehdotus!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Haatainen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

17.25 **Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me varmasti kaikki jaamme sen arvon Suomessa, että hyvinvointiyhteiskunta on se, jonka pitää pitää ihmisistä huolta ja erityisesti niistä, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa. Ja tästä syystä, arvoisat opposition... — anteeksi, menee taas väärinpäin — ...hallituspuolueen edustajat, kohdennan tämän hallituspuolueille, [Naurua] koen hyvin surullisena sen, että nyt yritetään kääntää niin, että tämä on populismia, jos me nostamme esiin niitä tosiasioita, joita tämän budjetin ja hallitusohjelman myötä tulee nuorten kohdalla tapahtumaan. Eli kyllä maksajiksi ollaan tässä nyt laittamassa kaikkein heikoimmassa asemassa olevat.

Ja tämä lastensuojelukysymys on minusta tosi iso asia. Siitä on tässä salissa puhuttu moneen otteeseen ja siihen on haluttu vaikuttavuutta. Ja nyt näillä nuorilla, jotka ovat pikkulapsivaiheesta saakka olleet sijoitettuina ja laitoksetjussa, tätä lastensuojelun jälkihuollon ikärajaa ollaan laskemassa. Ja se on juuri se vaihe, jolloin, ministeri Satonen, nämäkin nuoret pitäisi saada työmarkkinoille, ja siinä tarvitaan se sama pysyvä henkilö, joka auttaa ja tukee heitä pääsemään eteenpäin. Tästä syystä pitäisin todella rakentavana ja hyvänä, jos hallitus voisi tätä asiaa vielä uudelleen tarkastella, kun täällä on monesta suusta tarjottu myös mahdollisuutta, millä sitä voitaisiin rahoittaa, [Puhemies koputtaa] jos tämä rahakysymys on.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivärinta, olkaa hyvä.

17.26 **Susanne Päivärinta kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä oppositio ei kestänyt kuulla sitä, mitä he jättivät tekemättä nuorten eteen viime hallituskaudella, niin minulta kysyttiin, mitä me teemme. Ja kerron sen oikein mielelläni, kun näyttää siltä, että se on teille edelleenkin epäselvää. Toki minuutti ei riitä, koska lista on niin pitkä.

Mutta ensinnäkin: me toteutamme lasten ja nuorten terapiatakuun, sen, minkä te jätitte tekemättä. Hallitus panostaa perusopetuksen vahvistamiseen. Sille osoitetaan 200 miljoonan euron pysyvä rahoitus. Kouluväkivallan ennalta ehkäisyssä ja väkivaltatilanteisiin puuttumisessa otetaan käyttöön yhtenäiset suunnitelmat ja toimintamallit. Turvallisten aikuisten läsnäoloa kouluissa vahvistetaan. Hallitus turvaa, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus vähintään yhteen mieluisaan harrastukseen. Ja me pyrimme luomaan yli 600 000 uutta työpaikkaa tähän maahan, [Hälinää] — anteeksi 60 000, kyllä — jotta täällä olisi parempi toimeentulo kaikilla perheillä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä. Edustaja Eloranta taitaa olla poissa. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

17.28 **Seppo Eskelinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totuus on, jotta hallitus leikkaa erityisesti sosiaaliturvaa ja työttömyysturvaa työmarkkinauudistuksen kautta eli työmarkkinoilla heikoimmassa asemassa olevilta. Meillä on yli 250 000 määräaikaista työntekijää palvelu-, ravintola- ja majoitusallalla. Yli 100 000 työntekijää, jotka tekevät pätkätyötä ja määräaikaisia työsuhteita. Niistä yli 60 prosenttia on 20—30-vuotiaita, niitä 5 tunnin ja 0—20 tunnin sopimuksen nuoria, joilla ei ole minkään näköisiä mahdollisuuksia katsoa tulevaisuuteen, ei ole mahdollisuuksia edes omaa asuntoa, edes vuokra-asuntoa näiden leikkausten jälkeen katsoa.

Ja näkymä on todella huono. Näitten hallituksen toimenpiteitten, esitysten, työmarkkinauudistusesitysten jälkeen pätkätyöt tulevat lisääntymään Suomessa merkittävästi.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Huhtasaari, olkaa hyvä.

17.29 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, mekin olemme tosi huolissamme työttömyydestä ja työttömistä. Minulla oli etuoikeus kysyä viime viikolla henkilöltä, joka on toiminut Belgian valtiovarainministerinä, miksi Yhdysvalloissa viimeisellä kolmanneksella bruttokansantuotteen kasvu on 4,9 prosenttia ja meillä täällä Suomen kaltaisissa maissa se junnaa paikallaan. Hän sanoi, että korkea verotus ja valtiososialismi. Joten me haluamme työtä ja taloutta ja tämmöistä, että tänne tulisi enemmän työpaikkoja, niin että ei olisi niin paljon niitä työttömiä.

Lisäksi haluaisin kysyä oppositiolta, mitä te vastaatte nuorille, kun he kysyvät, miksi te olette tehneet niin kipeää maahanmuuttopolitiikkaa, että he joutuvat pelkäämään. Mitä te vastaatte niille nuorille? Ette tietenkään osaa vastata mitään, koska te olette itsekkin vasta nyt tajunneet, että antikristus ei olekaan persut vaan Dödspatrullen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

17.30 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus sanoo kohdistavansa leikkaukset tähän niin sanottuun aktiiviväestöön, jolla on mahdollisuus vaikuttaa omaan tilanteeseensa. Lopputuloksena on kuitenkin se, että liki 17 000 lasta putoaa köyhyyteen, ja minä en kerta kaikkiaan ymmärrä, miten näiden lasten olisi pitänyt omalla toiminnallaan tämä estää. Siihenkään ei ole saatu vastausta, miten nämä leikkaukset kannustavat vaikkapa sitä päiväkodissa työskentelevää yksinhuoltajaa, jonka kukkarolla hallitus käy. Miten hänen pitäisi ikään kuin työllistää itseään lisää, jotta hän selviytyisi näistä leikkauksista? Ja kaiken tämän keskellä hallitus todella keventää pääministerin ja oluen verotusta. On totta, että suuruusluokaltaan näillä veronkevennyksillä ei kuuhun mennä, mutta jos mietitään lastensuojelun jälkihuollon leikkauksia, nuorten kuntoutukseen liittyviä leikkauksia, etsivään nuorisotyöhön kohdistuvia leikkauksia, niin kyllä nämä leikkaukset voitaisiin jättää tekemättä, jos pääministerin ja oluen verotusta ei niin jääräpäisesti kevennettäisi. Poliitiikassa on kyse valinnoista, ja nämä valinnat ovat minusta kerta kaikkiaan käsitteettömiä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä. Edustaja Merinen on poissa. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

17.31 **Pinja Perholehto sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ymmärrän täysin sen, että kun oikeistopuolueet ovat päässeet valtaan, niin varmasti te haluatte leikata. Se on perin ymmärrettävää, mutta sitä en kuitenkaan ymmärrä, miksi nämä leikkaukset kohdistetaan tällä tavalla. Kaikki puolueet täällä ovat vaalien alla sanoneet, että ovat valmiita taloutta tasapainottamaan, ja näin varmasti on yhä edelleen, mutta ei hinnalla millä hyvänsä. Etenkin ne leikkaukset, jotka kohdistuvat kaikista haavoittuvimmassa asemassa oleviin nuoriin tarkoittaen esimerkiksi meidän lastensuojelun nuoria, työpajatoimintaa, nuorisotyötä, ovat sen kaltaisia leikkauksia, että niiden vaikutukset tulevat todennäköisesti kumuloitumaan vain suurempina kuin mitä ne säästöinä lyhyellä aikavälillä saavat aikaan.

Hallitus on toistuvasti luvannut vaikutusarvioita, ja tänäänkin ministerin suulla näin on todettu. Kuitenkin on niin, että viikonloppuna taas kuultiin oikeusoppineiden puheenvuoroja siitä, että näin ei tosiasiallisesti tapahdu. Kysynkin ministeriltä: millaisena te pidätte

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

tätä vaikutusarvioiden laiminlyömistä, ja onko tämä teidän mielestänne sellaista toimintaa, että jos itse istuisitte oppositiossa, niin katsoisitte hyvällä, jos me samalla tavalla täällä asioita valmistelisimme?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

17.33 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Huoli lasten ja nuorten tulevaisuudesta lienee yhteinen, mutta suhtautumisessa ongelmaan on tiettyjä sävyeroja. Lapset ja nuoret tarvitsevat positiivista uskoa tulevaisuuteen, eivät tuomiopäivän maalailua. Jos haluaa pitää nykynuorelle onnistuneen motivaatiopuheen, kannattanee välttää termejä ”myrkkypilleri” ja ”velkahelveti”. Lapsissa ja nuorissa on valtava potentiaali, ja he ovatkin ratkaisevassa asemassa hyvinvointivaltiotuksemme turvaamisessa. Ennaltaehkäisyn etenkin mielenterveysongelmien suhteen on oltava kunnossa, oppilas-huolto sekä harrastamisen Suomen malli tarvitsevat resurssinsa. Myös työllisyystoimet ovat välttämättömiä huomioon ottaen tuo jo mainittu 26 000 nuorta työtöntä. Ennen kaikkea nuoret tarvitsevat tukea sekä valoisaa ja motivoivan kuvan tulevaisuudesta. Sitä tulee välittää niin kotoa, koulusta, harrastuksista kuin yhteiskunnan tasolta. Pelottelulla tulevaisuutta ei valaista. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multalan aikataulujen vuoksi annan hänelle nyt kahden minuutin vastauspuheenvuoron. — Olkaa hyvä.

17.34 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastan sille nuorelle, jonka täällä muistaakseni edustaja Hamari otti esiin ja joka kysyy, että kun hän valmistuu, onko töitä. Sanon, että kyllä on ja siihen me pyrimme, nimenomaan siihen, että Suomessa jatkossakin koulutus kannattaa ja entistä suurempi osa nuorista saisi sen ensimmäisen korkeakoulupaikan ja tietenkin niin, että jokainen nuori saisi sen toisen asteen tutkinnon ensisijaisesti. Samanaikaisesti panostamme koulutuksen laatuun, lisärahoitusta jokaiselle koulutusasteelle, mutta sen lisäksi tavoitteeni on, kun lähdemme uudistamaan korkeakoulujen rahoitusmallia, löytää entistä vahvemmat kannusteet siihen, että myös korkeakoulujen kannattaa pitää huolta nuorista, huolehtia siitä, että he etenevät opinnoissaan ja myös valmistuvat sieltä.

Korkeakoulututkinto on erittäin hyvä vakuutus työttömyyttä vastaan, ja ne työmarkkinauudistukset, mitä nyt tehdään, tähtäävät siihen, että nuori saisi helpommin sen ensimmäisen työpaikan, sillä sen ensimmäisen työpaikan saamisen jälkeen työllistyminen on huomattavasti helpompaa siihen toiseen ja mahdollisesti myös pysyvään työpaikkaan.

Kaikki ne panostukset, mitä nyt tehdään koko koulutussektorille, tähtäävät siis siihen, että meidän lapsillamme ja nuorillamme olisi entistä parempi mahdollisuus vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa ja toisaalta ne parantaisivat koulutuksen laatua siten, että myös esimerkiksi ammatillisesta koulutuksesta valmistuvat saisivat sellaisen osaamisen, jolla sitten työmarkkinoilla työllistyy, ja saa sen riittävän osaamisen sen koulutuksen myötä. Tähän me tähtäämme, ja tätä me tavoittelemme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten jatkamme vielä hetken aikaa debattia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

17.36 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämähän on vastauspuheenvuoro- eli debattikierros, ja on tullut kymmenkunta aihetta, joihin voisi vastata, mutta otan nyt ihan vakavasti tämän terapiatakuukysymyksen tässä. Hallitusohjelman sivulla 32 lukee näin: ”Kehitetään perustason mielenterveyspalveluja esimerkiksi Terapiat etulinjaan -toimintamallin kokemuksia hyödyntämällä ja ottamalla käyttöön porrasteinen hoitomalli.” Tämä Terapiat etulinjaan -hankkeen on aikanaan HUSin psykiatrian toimialan ja Keravan kaupungin kehittämä malli, jonka edellinen hallitus käynnisti, ja silloin se laajeni noin kahden miljoonan väestön alueelle. Nyt on erittäin hyvä, että käytätte 35 miljoonaa euroa vuodesta 25 alkaen tämän rahoittamiseen ja sen ulottamiseen koko maahan. Mutta yhtä hyvä asia ei ole se, että te rahoitatte sen käytännössä poistamalla 30 miljoonaa euroa yleisestä hoitotakuusta, mikä tapahtuu muuten huomenna tässä salissa, ja silloin jatketaan keskustelua siitä, koska se olisi kattanut myös mielenterveysasiat ja se kattaa tietysti muitakin asioita kuin mielenterveysasiat. [Mia Laiho: Onhan se 14 päivää!] — Siitä viedään osa pois.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

17.37 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on nyt tullut useampaan otteeseen hallituspuolueiden edustajilta se, miksi me synkistellemme. Voin kertoa omalta osaltani, miksi minä synkistelen. Se johtuu ehkä siitä, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on useita kymmeniä tunteja jo käsitelty näitä sosiaaliturvaleikkauksia, useampia asiantuntijoita kuunneltu, ja ei sieltä hirveästi valoa löydy, niin että on aika vaikea nostattaa sitä toivoa näiden leikkausten alla.

Sitten, ministeri Grahn-Laasonen, nostitte esille, että sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt nämä vaikutusarvioinnit. On tehnyt kyllä mutta ei riittävän kattavia vaikutusarviointoja. Tähänkin useampi asiantuntija on ottanut kantaa, että sieltä puuttuu tiettyjä vaikutusarviointoja, että pystytään yksilöimään tietyt sosioekonomiset tilanteet, perheet ja yksilön vaikutukset. Ja toivoisimmekin aidosti, että pystyttäisiin tekemään vielä tällaiset aidot kokonaisvaikutusten arvoinnit näiden sosiaaliturvamuutosten osalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

17.38 **Rami Lehtinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellisen puheenvuoron jälkeen sain palautetta siitä, että tämä hallitus ei ole leikkaamassa hyvätuloisilta eikä duunareilta, ja se on kyllä totta.

Pitää väistämättä kysyä, eikö riittävästi ole jo viime hallituskauden aikana huolehdittu siitä, että progressio verotuksessa on korkea ja hyvätuloiset ja duunarit maksavat varmuudella oman osuutensa. Siihen ei ole tarvetta enää tällä hallituskaudella puuttua. Ja se on hoidettu jo pitkään kuntoon aikaisemminkin.

Se, että me kurjistaisimme lisää työntekijöitä tai hyvätuloisia yrittäjiä, johtaa ainoastaan siihen, että meillä on entistä vähemmän työpaikkoja ja entistä enemmän passiivisia ihmisiä, ja tätä varmaan ei kukaan halua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

17.39 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Täällä on puhuttu paljon määräaikaista työsopimuksista ja siitä, minkälaista työelämää vaikka demarit haluavat. Hallituksen kaavailemat työelämän heikennykset lupaavat vain turvattomampaa työelämää ja epävakampaa tulevaisuutta meidän nuorillemme. Perheen lisääntymisestä puhutte kauniisti, mutta teot ovat aivan toista maata. Sallimalla perusteettomat määräaikaaisuudet ohjaatte nuoret turvattomaan pätkätyöllisyyteen. Työttömyysetuuden suojaosasta luopuminen vähentää kannusteita tehdä osa-aikatyötä. Te luotte niitä kannustinloukkuja juuri nuorille, nuorten työn vastaanottamiselle, ja helpotatte irtisanomisia, vaikka se on Suomessa jo kansainvälisestikin vertaillen helppoa.

Me haluaisimme, että työelämä tässä maassa on taloudellisen turvan tuovan työpaikan löytymistä sille nuorelle ihmiselle, ja te, hallitus, olette tekemässä juuri muunlaisia toimia. Täällä edustaja Marttinen pari kolme tuntia sitten tivasi, mikä on se opposition linja. Me haluamme parempaa työelämää, johon eivät kuulu nämä heikennykset, joita olette suunnittelemassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja vielä viimeinen vastauspuheenvuoro, edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

17.40 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä on käyty arvokas keskustelu nyt nuorten tulevaisuudesta. Pidän sitä hienona ja tärkeänä, että yli tämän salin laitojen me jaamme sen näkemyksen, että Suomen pitää olla hyvä maa asua nuorille myös tulevaisuudessa.

Mutta se, mistä meillä on jossakin määrin erilainen näkemys ja mihin tämä tulevaisuuskysymys perustuu, on se, millaista tulevaisuutta tämä hallitus, jolla nyt on avaimet käsissään, rakentaa maamme nuorille. On selvää, että nuorilla on tällä hetkellä paljon asioita, mitkä heitä huolettavat, mutta mitkä ovat ne ratkaisut, joita Orpon ja Purran hallitus nuorille tarjoaa? Siitä me kannamme huolta käytyämme keskustelua nuorten kanssa ja saatoimme kuulla sen nuorten viestin.

Se yhteisvaikutus, mikä hallituksen eri toimilla on, on nuorille liian raskas, ja sitä yhteisvaikutusta, herra puhemies, emme vieläkään ole kuulleet hallituksen ministereiden haluavan selvittää. Me emme siis saa tänne eduskuntaan tietoa siitä, aikooko hallitus arvioida näiden kaikkien toimien vaikutukset nuoriin, [Puhemies koputtaa] ja mikäli aikoo, aiotaanko sen arvioinnin perusteella muuttaa joitain toimintalinjoja. Tähän emme ole edelleenkään tässä keskustelussa saaneet vastausta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja vastauspuheenvuoro, ministeri Satonen, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

17.42 **Työministeri Arto Satonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä kahden suoraan kysymyksen, jotka tässä ovat tulleet esille:

Edustaja Andersson kysyi paikallisen sopimisen vaikutuksista nuorten työllistymiseen. Tämä paikallisen sopimisen työryhmä on parasta aikaa koolla, ja päästään tammikuun loppuun eteenpäin. Siinä on erilaisia arvioita esitetty, mikä sen työllisyysvaikutus on. Sitä ei pystytäkään ihan tarkkaan ottaen tutkimaan, koska sellaista tutkimusta ei ole, mutta olen kyllä täysin vakuuttunut, että se tulee olemaan positiivinen, koska se tulee pääosin kohdistu-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

maan nimenomaan niihin alle 50 hengen yrityksiin, joissa on kaikkein suurin työllistämispotentiaali yksityisellä sektorilla. Uskon, että se tulee auttamaan myös nuoria.

Ehkä eniten tässä nuoriin liittyvässä keskustelussa olen itse yllättynyt siitä, että määräaikainen työsuhde on nähty jonkinlaisena peikkona. Ymmärrän siihen ketjuuntumiseen liittyvät haasteet, mutta nimenomaan sen ensimmäisen työpaikan saamisessa se on ihan avainasia, että se määräaikainen työsuhde on nykyistä helpompi toteuttaa.

Mitä sitten tulee — täällä edustaja Lyly kysyi, ja oliko Rantanenkin, ja varmaan muutkin kysyivät — näihin työttömyysturvaan tehtäviin uudistuksiin, niin niistä totean vaan sen, että kun täällä on arvosteltu meitä lapsikorotusten poistamisesta — muuten ymmärtääkseni Ruotsissakaan ei ole näitä lapsikorotuksia työttömyysturvassa — niin sen työllisyysvaikutus pelkästään on 10 000. Ja sitten kun täällä on arvosteltu sitä, että työttömyysturvan työssäoloa pidennetään, ja sen työllisyysvaikutus on 5 700 ja koko ekan pakeitin, joka nyt on siellä sosiaali- ja terveystaloudelliseen vaikutukseen on 800 miljoonaa ja nämä kaksi ovat siitä enemmän kuin kolme neljäsosaa, niin kyllä tämä sosiaalidemokraattien uudistuspolitiikka jää aika ohueksi, jos näitä ei voida hyväksyä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

17.44 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostamani edustaja Lyly toi esiin ajattelutavan eron hallituksen ja opposition välillä. Se tiivistyi siihen, että edustaja Lyly toi esiin, että työttömyysturvan lapsikorotukset ovat parasta köyhyyspolitiikkaa. Hallituksen lähtökohta on se, että parasta lapsiperheköyhyyden torjumista on edistää vanhempien työllistymistä — sitä, että yhä useampi äiti ja isä saa työpaikan ja yhä useampi lapsi saa kasvaa ympäristössä, jossa vanhemmat käyvät töissä, ja silloin myös elintaso on parempi. Tämä on se, mihin hallitus pyrkii, eli lapsiperheköyhyyden vähentämiseen työn kautta.

Näihin esillä olleisiin laskelmiin, joihin täällä on viitattu, suhtaudumme erittäin vakavasti, ja tulemme seuraamaan myös lapsivaikutuksia tästä eteenkinpäin erittäin tarkasti, mutta näissä esillä olleissa esimerkiksi järjestöjen laskelmissa ei ole huomioitu työllisyyden vaikutusta, eli ne antavat sitä kautta väärän kokonaiskuvan tästä tilanteesta, kun ei ole huomioitu sitä tilannetta, että vanhemmat työllistyvät. Ministeri Satonen hyvin kuvasi hallituksen reformien työllisyysvaikutuksia, ja ne muuttavat näitä laskelmia ja sitä todellisuutta merkittävästi paremmaksi niissä perheissä, joissa vanhemmat näiden työllisyysreformien ja muiden uudistusten myötä työllistyvät.

Ne virka-arviot ovat siis sitä mittaluokkaa, että kun ajatellaan, että hallituksen tavoitteena on 100 000 uutta työllistä tämän hallituskauden aikana, niin pelkästään ensi vuonna voimaan astuvien muutosten arvioidut yhteisvaikutukset ovat jopa 65 000 uutta työllistä. Siellä on joukossa monta isää ja äitiä, ja myöskin paljon nuoria. Se nähtiin edellisen kerran, kun työllisyysuudistuksia tehtiin Sipilän hallituksen kaudella. Silloin koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrä kääntyi selvään laskuun, ja siihen me pyrimme nytkin eli siihen, että yhä useammalla nuorella on selkeä suunta ja tulevaisuudennäkymä. Uskon, että se viesti on hyvin vahva täältäkin tänään, että kun teemme näitä uudistuksia, me turvaamme paitsi turvaverkot huomenna myöskin työllistymisen näkymän ja hyvän huomisen meidän nuorille.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Koska ministeri puheenvuorossaan useaan otteeseen nimesi edustaja Lylyn, myönnän tälle minuutin mittaisen vastauspuheenvuoron. — Olkaa hyvä.

17.47 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puheenjohtaja, tästä puheenvuorosta! Täytyy ensinnäkin muistaa, että Kelan tilastojen mukaan viime vuonna lapsikorotuksia sai 187 000 työttömyysetuuden saajaa. Vaikka niistä osakin työllistyisi, niin valtaosalle tämä lapsikorotuksen leikkaus tarkoittaa suoraa leikkausta, ja se heijastuu suoraan heidän elämiseensä käytännössä. Tämä on aika iso leikkaus heidän elämäänsä, ja se on lapsia ja nuoria koskeva asia.

Toinen asia tässä on se, että kun täällä paljon puhutaan työllisyysvaikutuksista, niin nyt tällä hetkellä työllisyyskuvat menevät ihan eri suuntaan: on 20 000 työtöntä enempi kuin vuosi sitten, ja työpaikkoja on 20 000 vähemmän. Talous makaa ihan paikallaan, ja hallitus ei tee sille asialle mitään. Pitäisi panostaa rakentamiseen, pitäisi tehdä työpaikkoja ja saada niitä liikkeelle. Täällä vain leikkaamalla yritetään tehdä työpaikkoja, ja tämä on väärää politiikkaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Bergqvist, olkaa hyvä, kaksi minuuttia.

17.48 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuli kysymyksiä myös tästä liikuntapaikkarakentamisesta. On totta, että tähän tulee nyt vähemmän rahaa ensi vuonna, ja syy siihen on se, että se on tuki kunnille. Kunnissa tällä hetkellä ei rakenneta samalla tavalla kuin aikaisemmin, ei kyetä käynnistämään entiseen tahtiin näitä hankkeita, ja sen takia uskomme siihen, että tämä rahamäärä, mitä nyt siihen tulee, myös riittää.

Nyt kun Kurvinenkin tuli paikalle — kun oli kyse tästä alueellisesta opintoohjityksestä — niin minä vastaan samalla tavalla kuin aikaisemminkin. Nyt kun saadaan tämä opintotuen kokonaisuudistus käyntiin vielä tämän syksyn aikana, niin palataan tähän asiaan silloin. Silloin käydään läpi kaikkia näitä elementtejä, mitä kuuluu tähän opintotukeen.

Sitten on myös puhuttu tosi paljon etsivästä nuorisotyöstä ja nuorten työpajatoiminnasta. Molemmat tukimuodot ovat erittäin tärkeitä nuorille ihmisille — siitä ollaan varmasti ihan samaa mieltä. Olen myös itse käynyt paikan päällä ja puhunut näiden nuorten kanssa siellä, ja tiedän, miten tärkeää toimintaa tämä on. Mutta tämän lisäksi tarvitaan myös ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä, ja niitä tehdään nyt myös. Panostetaan myös nuorisotyöhön kouluissa ja oppilaitoksissa, ja tämä on erittäin tärkeä ja pitkään odotettu ennalta ehkäisevä työ, mitä tarvitaan. Siihen pystymme antamaan palveluita, ja siihen on myös hyvin matala kynnys, ja se on nuorille erittäin tärkeää.

Tärkeää on myös se, että luodaan nuorille erilaisia palveluita. Nuoret eivät ole mitenkään homogeeninen ryhmä, vaan tarvitaan paljon erilaisia tukimuotoja ja palveluita. Sen takia on tosi tärkeää, että laajennetaan tätä palettia, lähtien siitä, että panostetaan koulutukseen, missä oppilaat oppivat sitten kirjoittamaan, lukemaan ja laskemaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Palaamme puhujalistaan. Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

17.50 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Käsitlemme täällä tänään opposition välikysymystä nuorista. Täällä on tänään nostettu paljon ongelmia esille, mutta itse haluan nostaa myös valoa ja uskoa nuorille tulevaisuuteen. Otan tässä esille nyt niitä asioita, mitä Orpon hallitusohjelmassa on lasten ja nuorten osalta, ja tässä eivät ole suinkaan kaikki.

Mielenterveyspalvelut ovat sakanneet viime hallituskaudella merkittäväällä tavalla, ja asiaa ei silloin saatu eteenpäin, ja moni nuori oli ahdistunut ja hädässä. Orpon hallitus viimein laittaa käyntiin lasten ja nuorten terapiatakuun. Muutenkin hoitotakuu on 14 vuorokautta, ja sekin osaltaan varmistaa hoitoonpääsyä ennen kuin tämä lasten ja nuorten terapiatakuu saadaan valmisteltua. Lisäämme myös matalan kynnyksen palveluita ja ylipääntänsä mielenterveysavun saatavuutta, walk-in-palveluita, chat-palveluita, ja tehdään yhteistyötä järjestöjen kanssa. Hallitus on varannut myös 25 miljoonan euron lisärahoituksen neuropsykiatrisesti oireilevien lasten ja nuorten Kela-kuntoutukseen ensi vuoden alusta lähtien.

Hallitus edistää lapsiperheiden politiikkaa kaikilla tasoilla ja kiinnittää huomiota lapsi- ja perhevaikutuksiin kaikessa päätöksenteossa. Hallitus haluaa tukea vanhemmuutta, edistää moniviranomaisyhteistyötä, kuten esimerkiksi poliisin kanssa toteutettavaa moniammatillista Ankkuri-toimintaa.

Nuorten rikollisuus ja väkivaltainen käyttäytyminen on lisääntynyt erityisesti alle 15-vuotiaiden osalta. Siihen tämä hallitus haluaa aktiivisesti puuttua, ja siinä moniviranomaisyhteistyöllä on merkittävä rooli. Hallitus uudistaa myös lastensuojelulainsäädännön, ja tässä varmistetaan lapsen edun, hyvinvoinnin ja turvallisuuden toteutuminen rajoitustoimien käytön edellytyksiä selkeyttämällä. Selvitämme myös vakavasti väkivaltaisten nuorten hoito- ja kuntoutusketjun toimivuuden.

Arvoisa puhemies! Hallitus laatii laaja-alaisen toimenpideohjelman nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi, hyvinvointivajeen ja mielenterveyden ongelmien paikkaamiseksi. Vahvistamme moniammatillista työtä nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Poistamme lainsäädännöstä eri viranomaisten tiedonkulkuun liittyvät ongelmat ja laadimme mittariston toimenpiteiden vaikuttavuuden arvioimiseksi. Huomioidaan, että ratkaisut eivät löydy pelkästään nuorisopolitiikan keinoin vaan tarvitaan ministeriörajat ylittävää yhteistyötä.

Hallitus edistää koulu- ja oppilaitosnuorisotyötä sekä turvallisten aikuisten läsnäoloa kouluissa. Jokainen nuori tarvitsee lähelleen ainakin yhden turvallisen aikuisen hyvän arjen tueksi, ja me tuemme hallitusohjelmalla myös tätä.

Hallitus turvaa myös, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus vähintään yhteen mieluisaan harrastukseen. Harrastamisen kautta voidaan pitää kaikkia nuoria mukana ja vähentää syrjäytymistä.

Koulutusjärjestelmän kehittämisessä otetaan huomioon paremmin nykyajan tarpeet, tekoäly ja digitalisaation mahdollisuudet, mutta huomioiden kuitenkin, että jokainen lapsi ja nuori saa tarvittavan tuen koulussa. Emme ryhdy hankehumppaan, vaan selkeytetään opimisen tukea ja yhtenäistetään tukea varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Vahvistamme peruskoulutusta pysyvästi ja haluamme tukea lapsia ja nuoria varhaiskasvatuksesta lähtien ja peruskoulussa, niin että kaikki saavat riittävät valmiudet siirtyä myös toiselle asteelle.

Arvoisa puhemies! Pitkä lista hallituksella vielä on lapsiin ja nuoriin kohdistuvia toimia. Viimeisenä sanon vielä Suomi liikkeelle -ohjelman. Liikunta lisää hyvinvointia, vähentää mielenterveysongelmia, pitää meidät kaikki mukana toiminnassa. Se on tärkeää, ja hallitusohjelma on laadittu erityisesti lapsia ja nuoria silmällä pitäen.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Huhtasaari, olkaa hyvä.

17.56 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Keskustelin erään psykologin kanssa ja kysyin, miten lähdetään liikkeelle, kun tuetaan nuorta. Hän sanoi, että ihan ensiksi katsotaan, onko unirytmisi kunnossa, onko ruokavalio terveellinen ja liikkuko nuori, eli ihan näitä perusasioita. Ja jos nämä ovat kunnossa, niin sen jälkeen päästään vasta tutkimaan ja katsomaan, mitä apua nuori tarvitsee ja miten nuori voi.

On uskomatonta, että tähän on tultu: joudumme aloittamaan niistä asioista, kysymään niitä asioita, joiden pitäisi olla perheessä itsestään selviä. Terapiaohjeita, neuvontaa, keskustelutukea, addiktioihin tukea ja niin edelleen — kyllä, me tarvitsemme monenlaista tukea. Se on totta, että oikein kohdennettua, konkreettista apua ei ole ollut riittävästi saatavilla vuosikausiin. Ja jos lasten ja nuorten pahoinvointi jatkuu ja vain yhä kasvaa, mitkään resurssit yhteiskunnassa eivät riitä.

Uupumus kohtaa yhä useampaa nuorta. Ei ole oikeita ystäviä, tukijoukkoa tai turvallista läheistä ja aikuisia. Hienointa elämässä on antaa ja saada rakkautta. Mutta yhteiskunta ei voi rakastaa kenenkään puolesta. Yhteiskunta voi tarjota laastaria huonovointisuuteen. Pahoinvointiin on erilaisia syitä. Taustalla voivat olla vanhempien mielenterveyteen tai päih-teisiin liittyvät haasteet tai perheen taloudelliset haasteet, lapsen tai nuoren erityistarpeet, nuorten päihdeongelmat ja mielenterveyden ongelmat ja erinäisen hyväksikäytön kohteeksi joutuminen.

Yhteiskunta olemme me. Huolehdimmekohan toisistamme? Kunnioitammeko toisiamme? Some on yksi tekijä, jonka liikakäyttö varsinkin lisää pahoinvointia. Tuntuu, että ihmiset menettävät elämänsä somelle. Nuoret viettävät mieluummin aikaa somessa kuin koulussa tai töissä. Ei tarvitse edes liikkua tai mennä mihinkään, koska kontaktin luominen toiseen ihmiseen onnistuu somessa. Mutta ei somessa opita puhumaan, vuorovaikuttamaan tai käyttäytymään. Meillä onkin hallitusohjelmassa kirjaus siitä, että haluamme ainakin koulussa rajoittaa mobiililaitteiden käyttöä, mutta emme me kenenkään kotiin voi mennä.

Meillä on myös vallalla hedonismi, jossa minä ensin ja muut ehkä sitten. Vihervasemmistolainen Hesarin toimittaja kirjoitti Hesarissa aikoinaan, että ydinperhe on saatu murettua. Tämä oli saavutus hänen mielestään. Hänen mielestään vihervasemmistolaiset olivat nyt saaneet romutettua ydinperheen ja se oli hieno asia. Arvotyhjiötä ei ole, jollain se täytetään. Woke-vasemmisto on ajamalla ajanut kristinuskon pois kaikkialta ja tuonut tilalle arvottomuuden, kaaoksen ja rajattomuuden — kristinuskon periaatteet ja opit kun ovat ihmiselle suojaksi.

Yksi asia, mihin tämä hallitus konkreettisesti nyt tekee muutosta, on se, että me haluamme vahvistaa nuorten perustaitoja. Olemme tunnistanee ja tunnustamme, että ihan perustaidot, kuten laskeminen ja lukeminen, ovat puutteellisia nuorilla. On turha kuvitella, että ylemmillä asteilla ja jatko-opinnoissa pärjätään, jos perustaidot ovat jääneet peruskoulussa oppimatta. Siihen nyt panostetaan 200 miljoonaa euroa. Tämä on täsmätoimi. Myös nostetaan huoltajakorotus, ja tämäkin on täsmätoimi. Ja terapiatakuu, tämäkin on täsmätoimi. Hallitus tekee paljon täsmätoimia, mutta me tarvitsemme laajempaa yhteiskunnallista keskustelua siitä, miksi meidän nuoret voivat niin huonosti ja millä tavalla meidän tulisi muuttaa koko yhteiskuntana, koska yhteiskunta olemme me.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

18.00 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Nuoret ovat paljon vartijoina. Heidän odotetaan esimerkiksi jaksavan työelämässä pitkään ja pitävän hyvinvointivaltiotamme pystyssä huoltosuhteemme heiketessä. Jos nuoret syrjäytyvät, jäävät työkyvyttömyyseläkkeelle mielenterveyden ongelmien vuoksi, uupuvat työssä tai menettävät toivonsa tulevaisuudesta, me olemme isoissa ongelmissa. Pelkään pahoin, että vuosien päästä joudumme kohtaamaan seuraukset siitä, että tämän hallituksen päätökset ajoivat lapsia ja nuoria köyhyiden sekä syrjäytymisen kierteeseen, kun samanaikaisesti leikattiin syrjäytymisen torjunnasta.

Puhutaanpa hieman ysäristä. Nykytiedon valossa 90-luvun laman seuraukset ovat muertavaa luettavaa. Saksien käydessä pohjoismaisen hyvinvointivaltion turvaverkot pettivät lapset ja nuoret. Sen seurauksena liian moni joutui ongelmien kierteeseen. Pahimmassa tapauksessa yhä useampi jäi koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolelle. Yksi kokonainen sukupolvi oltiin jätetty oman onnensa nojaan, ja vielä tänäkin päivänä näemme sen aikakauden vaikutukset ihmisten mielenterveyteen.

Arvoisa puhemies! Eniten hallituksen päätöksistä kärsivät juuri 16–24-vuotiaat nuoret. Paljon puhutaan talkoista, joihin kaikkien pitää osallistua. Näissä hallituksen talkoissa juuri lapset ja nuoret joutuvatkin kuitenkin kohtuuttomaan tilanteeseen samalla, kun pääministerin tuloluokkaan kuuluvat nauttivat veronkevennyksistä. Eriarvoisuus kasvaa, ja eriarvoisuuden kasvaminen on iso ongelma myös nuorille. Kuten eivät muutkaan ikäluokat, myöskään nuoret eivät ole yhtenäinen ryhmä. Samalla kun iso osa nuorista voi hyvin, ongelmat kasaantuvat. Tutkimusten avulla on selvitetty esimerkiksi syrjäytymisen juurisyyt. Yksi tällainen juurisyy on toimeentulon ongelmat.

Ensi vuonna köyhyysrajan alapuolella elää 17 000 lasta ja nuorta enemmän kuin tänä vuonna. Lapsiperheköyhyys taas on yhteydessä myös syrjäytymisriskiin. Se jättää jäljet, jotka vaikuttavat pitkälle tulevaisuuteen. Samalla hallitus leikkaa niiltä nuorilta, jotka tarvitsevat eniten apua, esimerkiksi lyhentämällä lastensuojelun jälkihuoltoa ja heikentämällä mahdollisuuksia kuntoutukseen. Hallitus säästää nuorisotyöstä samanaikaisesti, kun nuorten syrjäytymisriski kohoaa lapsiperheköyhyyden lisääntyessä. Minusta kaiken politiikan tavoitteena pitäisi olla, että yksikään nuori ei syrjäydy. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttäisi kuitenkin eriarvoisuuden torjumista. Valitettavasti tämä hallitus toimii täysin päinvastoin.

Arvoisa puhemies! Pääministeri puhui kauniisti oikeudenmukaisuudesta, mutta hallituksen teot ovat aivan muuta. Valmiiksi pienituloisilta leikkaaminen on arvovalinta. Esimerkiksi opiskelijoiden toimeentulosta leikkaaminen on tällainen valinta, jonka kokoomus on tehnyt huolimatta siitä, että ennen vaaleja puhuitte pikemminkin opiskelijoiden toimeentulon turvaamisesta. Haluatteko te, että nuoret siirtyvät opinnoista työelämään valmiiksi uupuneina, kun ei ole ollut varaa opiskella täysipäiväisesti? Vai haluatteko kenties, että nuoret lykkäävät valmistumistaan rahoittaakseen opintonsa työskentelemällä? Pahoin pelkään, että mikään määrä terapiapalveluiden lisäämistä, joka sinänsä on toki tärkeää, ei kuitenkaan riitä, mikäli yhteiskuntamme rakenteet ajavat nuoria uupumukseen ja huolestumaan toimeentulostaan ja hallituksen uudistukset sysäävät lapsiperheitä köyhyteen.

Jo nykyisin, kuten todettu, joka neljäs alle 36-vuotias kärsii työuupumuksesta tai kuuluu sen riskiryhmään. Työelämä kuormittaa nuoria liikaa. Nyt hallituksen politiikka lisää paineita ja epävakautta nuorten työurille, kun hallitus helpottaa henkilöperusteista irtisanomista ja määräaikaisten työsuhteiden solmimista. Yhä useampi joutuu pelkäämään työnsä jatkuvuuden puolesta. Hallitus haluaa myös patistaa ihmisiä käymään sairaana töissä sai-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

raussakon aikana, ja tällaisessa työelämässä nuorten sitten pitäisi jaksaa mahdollisimman kauan.

Haluaisin tietää, missä määrin hallitus on arvioinut ja tulee arvioimaan kaikkien näiden edellä mainittujen päätöstensä vaikutuksia eri sukupolviin. Entä mitkä ovat nuorten syrjäytymisen ja työelämässä uupumisen vaikutukset talouden kestävyYTEEN?

Arvoisa puhemies! Hallitus toistelee hokemaa, että velkaa ei pidä jättää tuleville sukupolville. Tämä tavoite kuitenkin vesittyy täysin, mikäli nuoret voivat huonosti. On paitsi epäoikeudenmukaista myös äärimmäisen lyhytnäköistä jättää nuorille terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää velkaa. Pahimmillaan joudumme konkreettisesti maksamaan näiden päätösten seurauksista. Nuorten syrjäytyminen ei ole koskaan nuoren itsensä vika. Se on meidän yhteiskuntamme turvaverkkojen epäonnistuminen, josta vastuun kantavat päätöksentekijät. Jokaisen pitäisi voida pärjätä taustastaan riippumatta. Tähän luodaan edellytyksiä nuoruudessa. Minä vetoan hallitukseen: älkää leikatko nuorilta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kurvinen.

18.06 Antti Kurvinen kesk: Rouva puhemies! Suomi on tullut tunnetuksi maailman onnellisimpana maana, paikkana, jossa jokaisella on mahdollisuus kouluttautua ja edetä omassa elämässään vapaasti niin paljon ja niin kauas kuin intoa ja rahkeita riittää. Meillä on ollut kansakunnassa johtavana periaatteena mahdollisuuksien tasa-arvo. Jo vuosikymmenten ajan suomalaiset nuoret ovat voineet luottaa siihen, että yhteiskunta on heitä kohtaan reilu ja oikeudenmukainen, luottamuksen arvoinen, niin sanottu luottamusyhteiskunta.

No, onko Suomi sitten nuorten näkökulmasta oikea iso onnena? Ei varmasti ole mikään täydellinen onnena, ei ainakaan kaikille nuorille. Varsinkin viime vuosina on noussut monenlaisia huolia esille. Erityisesti osattomuuden kokemukset, mielenterveyden ongelmat ja henkinen pahoinvointi ovat lisääntyneet merkittävästi. Tiedämme myös sen, että nuoret jatkuvat entistä voimakkaammin kahteen porukkaan: on niitä nuoria, jotka voivat paremmin ja ovat fiksumpia ja etevämpiä ja suvaitsevaisempia ja kansainvälisempiä kuin koskaan aikaisemmin, ja sitten vastaavasti on se kasvava joukko nuoria, joille kaikki mahdolliset elämän kurjuudet sitten kertyvät vastakkaisesti, ja ikään kuin se keskiporukka siitä välistä tuntuu vähenevän.

Arvoisa puhemies! Kuten monissa edeltävissä puheenvuoroissa ja laaja-alaisessa debattissa on aiheellisesti todettu, liian moni nuori voi huonosti. Taustalla on monenlaisia perusongelmia ja juurisyytä. Varmasti taustalla on palvelujen riittämättömyyttä ja toimeentulonkin riittämättömyyttä, mitä tässä on tuotu hyvin esille, mutta taustalla on sitten myöskin syvempiä yhteiskunnan muutokseen liittyviä syitä, niin sanottuja kulttuurisia syitä, joita on ilmennyt tässä ehkä viimeisen kymmenen vuoden aikana erityisesti. Taustalla on täälläkin todetusti sosiaalinen media, sen luomat paineet, siellä tapahtuvat väärinkäytökset, digitaalisen yhteiskunnan aiheuttamat muutokset henkiseen jaksamiseen, arkiliikunnan ja urheilun harrastamisen väheneminen, joka on heikentänyt fyysistä kuntoa, ja kuten jo antiikin aikainakin todettiin, niinhän se menee, että terve sielu terveessä ruumiissa.

Taustalla on varmasti syviä muutoksia elämäntavassamme: individualismin, yksilöllisyyden, lisääntyminen. Ihmiset ovat entistä irrallisempia ja yksinäisempiä. Perheissä on ongelmia, jotka heijastuvat sitten lapsiin ja nuoriin. Aikuisten auktoriteetti tuntuu puuttuvan monen lapsen ja nuoren elämästä, ja sitten esimerkiksi korkeakoulujen sisäänpääsype-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

rusteidenkin muutokset tässä varmasti jonkin verran näkyvät, ja kaikkia monia juurisyytämme tiedäkään. Sen tiedämme, että korona-aika on jättänyt jälkensä moneen nuoreen ja moni nuori jäi korona-aikana ja korona-ajan jälkeenkin yksin kotiin neljän seinän sisälle, lopetti harrastuksensa, jäi koulussa jälkeen eli niin sanotusti syrjäytyi. Mielenterveysongelmat eivät ole yksin nuorten taakka, mutta me tiedämme, että esimerkiksi parhaassa työiässä olevien noin 20—40-vuotiaiden suomalaisten tärkein työkyvyttömyyseläkkeen syy on mielenterveyden ongelmat.

On puututtava näihin mielenterveyden ongelmiin nyt. Ei voi syyttää, että viime vaalikaudella eivät olleet terapiat kunnossa tai edellinen hallitus tai sitä edellinen hallitus ei onnistunut, eikä voi myöskään kurottaa vaalikauden loppuun tai seuraavalle vaalikaudelle, vaan kyllä me tarvitaan mielenterveyteen sellainen Pohjois-Karjala-projekti ja satsaaminen mielenterveyden lähipalveluihin.

Tietenkään kaikki, arvoisa puhemies, ei ole nykyisen hallituksen vika, mutta on todettava, että Orpon hallitus tekee omituisia arvovalintoja. Orpon hallitus alentaa kaikista suurituloisimpien verotusta puoli miljardia. Sillä syvennetään velkataakkaa nuorille, alennetaan oluen veroa. No, me, jotka joskus nautimme olutta, siitä tykkäämme, mutta kyllä pärjäisimme vähän isommallakin verolla. Samaan aikaan leikataan hyvinvointialueilta, mikä tulee ajamaan näitä mielenterveyden lähipalveluita ja nuorten mielenterveyden lähipalveluita alaspäin. Tämä politiikka ei ole sellaista, joka tuottaa hyvinvointia ja luo tulevaisuuden toivoa nuorille, eikä se ole oikeudenmukaista eikä kohtuullista.

Ongelma on Orpon hallituksella myös se, että hallitusohjelma on erittäin keskittävä ja se jättää taakseen lähiöt ja maaseudun. Erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomi näyttävät olevan paitiossa hallituksen politiikassa. Nuoret eivät kaipaa holhousta. Meidän on tuettava nuorten elämän edellytyksiä. On tuettava sitä, että kotikaupungissa ja -kunnassa on koulutuspaikkoja, harrastusmahdollisuuksia, kirjastoja, kauppoja ja nuorisotiloja, ei vain muutamassa kasvukeskuksessa vaan myös pienemmissä kaupungeissa ja maaseudulla.

Rouva puhemies! Edellä viitatusen osalta kannatan kansanedustaja Olga Oinas-Panuman keskustan ryhmäpuheessa tekemää ehdotusta, että näistä perusteista ja tästä hallituksen tulevaisuuspolitiikan epäonnistumisesta johtuen hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta, kuten edustaja Oinas-Panuma on esittänyt. Tuen tätä ehdotusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hyrkkö.

18.12 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Yksikään poliitikko ei kehtaa sanoa, että viis nuorista. Päinvastoin, nuorista kannetaan puheissa huolta yli puoluerajojen. Mutta miten on mahdollista, että Orpon hallituksen teot ovat niin räikeässä ristiriidassa puheiden kanssa? Opiskelijoille annetut lupaukset petetään ja valtion velkataakkaa siirretään nuorten harteille opintolainan muodossa. Ensiasunnon ostajien haavetta omasta kodista hankaloitetaan. Taakka talouden sopeuttamisesta kasautuu hallituksen omienkin arvioiden mukaan ennen kaikkea nuorten harteille. Ja erityisen surkeaa on minusta se, että sitä taakkaa kasataan esimerkiksi lastensuojelun jälkihuollon nuorten, kuntoutusta tarvitsevien nuorten tai etsivän nuorisotyön piirissä olevien nuorten niskaan.

Hallitus sanoo kohdistavansa leikkaukset niin sanottuun aktiiviväestöön, jolla on mahdollisuus vaikuttaa omaan tilanteeseensa. Lopputuloksena kuitenkin liki 17 000 lasta putoo köyhyyteen. Minä en kerta kaikkiaan käsitä, miten heidän olisi pitänyt tämä omilla teoillaan estää. Siihenkään emme ole tänäänkään saaneet vastausta, miten leikkaukset kan-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

nustavat vaikkapa sitä päiväkodissa työskentelevää yksinhuoltajaa, jonka kukkarolla hallitus niin ikään käy. Ja kaiken tämän keskellä hallitus todella keventää esimerkiksi oluen ja pääministerin verotusta. Poliitikassa on kyse valinnoista, ja nämä valinnat ovat minusta kerta kaikkiaan käsittämättömiä.

Arvoisa puhemies! Hallitus on puheissaan huolissaan lasten ja nuorten tulevaisuudesta, mutta niissä kaikkein tärkeimmissä kysymyksissä hallitus ajaa jarrupoljin pohjassa. Luonnonsuojelun rahoitus romahtaa, ilmastotoimissa pakitellaan, ja talouden uudistaminen tämän yhden planeetan rajoihin jää täysin lähtökuoppiin. Lapset ja nuoret elävät nyt tehtävien ja myös tekemättä jäävien päätösten kanssa kaikkein pisimpään, ja minusta Orpon hallituksen toimettomuus ympäristökriisien ratkomisen ja talouden uudistamisen saralla on anteeksiantamatonta. Näitä rajuja ja eriarvoisuutta lisääviä leikkauksia perustellaan taloudella. Orpon hallituksen talouspolitiikan uskottavuutta kuitenkin syö se, että nämä ympäristökriisien aiheuttamat riskit taloudelle sivuutetaan ja talouden kannalta kenties kriittisintä kysymystä, työvoimapulaa, ei lähdetä kaikin voimin ratkomaan. Korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäykset jäävät vaatimattomiksi, ja työhön johtavaa maahanmuuttoa vaikeutetaan, vaikka sitä pitäisi jouduttaa. Arvoisa hallitus, te sanotte kantavanne huolta tuleville sukupolville jäävästä velasta, mutta minä vetoan hallitukseen, että kantakaa yhtä paljon huolta myös luontovelasta, ilmastovelasta, oppimisvelasta ja hyvinvointivelasta. Myös ne jäävät nuorten maksettavaksi.

Arvoisa puhemies! Hallitus antaa ymmärtää, että Suomella ei ole vaihtoehtoja — että lapsilta ja nuorilta on ikään kuin vain pakko leikata. Näin ei suinkaan ole. Arvoisa hallitus, te olette valinneet leikata lastensuojelusta ja nuorisotyöstä. Te olette valinneet heikentää opiskelijoiden toimeentuloa ja leikata koulutuksesta. Te olette valinneet romahduttaa luonnonsuojelun rahoituksen ja jarruttaa ilmastotyötä. Ja te olette valinneet syventää lapsiperheköyhyyttä. Me valitsisimme toisin ja tulemme vaihtoehtobudjetissamme osoittamaan, että ne toisenlaiset valinnat olisivat täysin mahdollisia: että lapsiin ja nuoriin voidaan panostaa siitä huolimatta, että velkaa otetaan vähemmän ja työtä verotetaan kevyemmin kuin mitä hallitus esittää. En missään nimessä väitä, että talouden tasapainottaminen on helppoa, mutta on päivänselvää, että hallituksen ei olisi mikään pakko repiä sitä nuorten selkänahasta.

Arvoisa puhemies! Sellainen hallitus, joka valitsee leikata nimenomaan nuorilta, ei ole mielestäni luottamuksen arvoinen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wickström poissa. — Edustaja Päivärinta.

18.17 Susanne Päivärinta kok: Arvoisa rouva puhemies! Lasten ja nuorten asia on meille kokoomuksessa sydämen asia. Nuorissa on tulevaisuus, ja heistä on huolehdittava, ja niin me nyt Orpon hallituksessa teemme. Mutta käsi sydämellä meistä ihan jokainen tässä salissa voi kysyä itseltään: Olenko kuullut lasta ja nuorta? Olenko kohdannut ja tukenut lasta ja nuorta? Olenko kysynyt nuorelta ihan kasvotusten, miten sinä voit, mitä sinä tarvitset? Kannattaa kysyä, sillä vastaus voi nimittäin yllättää. Kyse ei ole aina rahasta, vaan siitä, että lapsi ja nuori tulee kuulluksi, että lapsi ja nuori tulee nähdyksi ja että aikuinen on oikeasti läsnä niin kotona, varhaiskasvatuksessa kuin koulussakin.

Arvoisa puhemies! Kysynkin vasemmisto-oppositiolta nyt: oletteko te perehtyneet niihin lukuisiin toimenpiteisiin ja satsauksiin, joilla Orpon hallitus nimenomaisesti panostaa lapsiin ja nuoriin ja koko Suomen tulevaisuuteen? Valitettavasti tästä nyt kyllä herää epäi-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

lys. Eihän tämä teidän välikysymyksenne ole mikään nuorisovälikysymys vaan säästöjä ja työmarkkinauudistuksia vastustava paperi, jolla kyllä pelottelette nuoria. Väitätte, että ette luo synkkää kuvaa ja ette pelottele. Kyllä te niin teette. Emme me voi maksattaa elämistämme velalla, joka lankeaa lastemme ja nuoremme maksettavaksi. Siksi työelämän rakenteita on uudistettava ja on panostettava koulutukseen, mielenterveyspalveluihin, tki-satsauksiin, kestäväan kasvuun ja työllisyyteen, ja niin me teemme.

Kuulisinkin kovin mielelläni, miten, oppositio, te itse korjaisitte sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta uhkaavan valtion velkaantumisen, miten parantaisitte nuorten arjen turvallisuutta, miten te vahvistaisitte mielenterveyspalveluiden saatavuutta, ja miten te puuttuisitte nuorisotyöttömyyteen. Miten te lisäisitte työllisyyttä, kuten me teemme, yli 60 000 työllisellä? Marinin hallitus kyllä lupaili terapiatakuuta ja parempia mielenterveyspalveluita, mutta niitä ei tullut. Päinvastoin, vihreät, vasemmistoliitto ja SDP, te äänestitte terapiatakuuesityksen kumoon täällä eduskunnassa. Me teemme nyt toisin. Me toteutamme nyt lasten ja nuorten terapiatakuun. Valmistelu on jo alkanut.

Arvoisa puhemies! Kyllä me teemme paljon muutakin, ei täällä vain kuljeksita millään muistojen bulevardilla. Nyt minulla on hetki aikaa kertoa, mitä: Hallitus panostaa perusopetuksen vahvistamiseen. Sille osoitetaan 200 miljoonaa euroa pysyvästi, pysyvä rahoitus. Kouluväkivallan ennaltaehkäisyssä ja väkivaltatilanteisiin puuttumisessa otetaan käyttöön yhtenäiset suunnitelmat ja toimintamallit. Turvallisten aikuisten läsnäoloa kouluissa vahvistetaan. Onko tämä teistä hyvä asia? Lapsiperheiden toimeentuloa parannetaan nostamalla alle kolmevuotiaiden lapsilisää, lisäämällä lapsilisien yksinhuoltajakorotusta, kehittämällä opiskelijoiden huoltajakorotusta ja korottamalla lapsilisää monilapsisille perheille. Hallitus myös turvaa sen, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus vähintään yhteen harrastukseen.

Hyvät kuulijat tässä salissa, vuonna 2004, melkein 20 vuotta sitten, WHO teki ison, 29 maata kattaneen eurooppalaisen tutkimuksen, jonka tulos oli surullista luettavaa. Siinä suuri osa suomalaisista 11-vuotiaista pojista sanoi, että he eivät viihdy koulussa. Missään muualla Euroopassa ei ollut tuollaista tulosta. Syiksi sanottiin opettajien kiire, oppilaiden kiire, nukkumisvaje ja huonot opiskelutilat, mutta kaikkein surullisin viesti oli, kun he sanoivat, että aikuiset kuuntelevat lapsia kohtuuttoman vähän. Onko aika tehdä muutos? Kyllä on. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

18.21 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! SDP on tehnyt yhdessä vihreiden ja vasemmistoliiton kanssa hallitukselle välikysymyksen nuorten tulevaisuudesta. Olemme tehneet yhteisen välikysymyksen, koska kannamme suurta huolta hallituksen politiikan vaikutuksista nuoriin. Päivä päivältä on käynyt yhä selvemmäksi, että hallitus kasaa raskasta taakkaa juuri nuorten sukupolvien kannettavaksi tekemillään sosiaaliturvan leikkauksilla ja työelämäheikennyksillä.

Sosiaali- ja terveysministeriö julkisti aiemmin syksyllä arvionsa hallituksen sosiaaliturva- ja veromuutosten vaikutuksista. Ministeriön arvio oli todellakin pysäyttävää luettavaa. Arvion mukaan hallituksen heikennysten suurimmat kielteiset vaikutukset kohdistuvat opiskelijoihin ja työttömiin ansioturvan saajiin. Ikäryhmistä suurimmat vaikutukset kohdistuvat 18—24-vuotiaisiin, siis nuoriin. Näiden arvioiden pitäisi aiheuttaa hallituksessa politiikan vakavaa uudelleenhiharkintaa.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Vaikka hallituksen politiikan kielteisiä vaikutuksia nuoriin on pitkin syksyä ja eri yhteisissä tuotu esiin, ei hallitus ole suostunut muuttamaan kurssiaan. Siksi tämä välikysymys hallituksen politiikan vaikutuksista nuoriin on enemmän kuin paikallaan. Vaikka voimme olla tässä salissa voimakkaastikin eri mieltä talouspolitiikan keinoista, pitäisi meidän kuitenkin yksissä tuumin suojata tehdyn politiikan vaikutuksilta heitä, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa.

Arvoisa puhemies! Koulutuksen piti olla hallituksen erityissuojeluksessa, mutta toisin kävi. Hallitus leikkaa opiskelijoiden toimeentulosta jättämällä opintotuen indeksikorotukset tekemättä. Samaan aikaan hallitus pyrkii kehittämään työmarkkinoita tavalla, joka lisää nuorten epävarmuutta työelämässä. Nostan esiin muutaman esimerkin niistä työelämäheikennyksistä, jotka kohdistuvat ennen kaikkea nuoriin aikuisiin työelämässä.

Orpon hallitus heikentää työntekijöiden irtisanomissuojaa poistamalla lainsäädännön edellyttämistä irtisanomisperusteista painavan syyn. Jatkossa vuoden määräaikainen työsopimus ei myöskään vaatisi erityistä perustetta. Työttömyyspäivärahan työssäoloehdon pidentäminen on myös epäoikeudenmukainen toimenpide, joka kohdistuu ennen kaikkea niihin nuoriin, jotka ovat vasta astuneet työelämän kynnykselle. Kukaan tässä salissa ei ole eri mieltä siitä, etteikö valtiontaloutta pidä hoitaa vastuullisesti kaikkina aikoina. On selvää, että valtionvelkaa tai kestävyysvajetta ei pidä maksattaa tulevilla sukupolvilla. Mutta yhtä selvää pitäisi olla myös sen, ettei talouden tasapainottamisen taakkaa voi kaataa kaikkein heikoimmassa asemassa olevien kannettavaksi. Etenkin vaikeina aikoina talouspolitiikalta edellytetään vahvaa oikeudenmukaisuutta.

Arvoisa puhemies! Hallitus ei tietenkään ole syyppä kaikkiin niihin moniin ongelmiin ja siihen valtavaan epävarmuuteen, jota moni nuori elämässään tällä hetkellä kohtaa. Hallitusta on kuitenkin perusteltua haastaa ja kritisoida siitä, että sen toimet eivät ainakaan helpota nuorten asemaa tai paranna nuorten tulevaisuudennäkymiä — pikemminkin päinvastoin. Valitettavasti hallituksen ohjelman hyviä tavoitteita vesittävät hallituksen useat epäoikeudenmukaiset toimet.

Kaikkein heikoimmassa asemassa olevien nuorten kannalta on erityisen vaikea ymmärtää hallituksen päätöstä laskea lastensuojelun jälkihuollon ikärajaa. Tästä toimenpiteestä myös monet asiantuntijat ovat lausuneet painokkaan huolensa syksyn kuluessa. Myöskään Kelan maksaman nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisen koulutuksen kuntoutusrahan leikkausta on vaikea ymmärtää tai pitää perusteltuna nuorten näkökulmasta. Tässäkin taloustilanteessa olisi pitäydüttävä säästöistä, jotka aiheuttavat vain uusia kustannuksia välillisesti, kun nuoret joutuvat turvautumaan yhä raskaampiin ja kalliimpiin hoitoihin sekä palveluihin apua saadakseen. Suurempaa viisautta olisi auttaa nuoria ajoissa ja ennaltaehkäistä nuorten ongelmia oikea-aikaisella tuella.

Arvoisa puhemies! Nelson Mandela on sanonut, että nuorissa on maailman toivo. Mandelaa mukaillen voidaan todeta, että myös Suomen toivo on nuorissa. Kaikkina aikoina suurinta viisautta on ollut rakentaa yhteiskuntaa tavalla, jossa kaikki pidetään mukana lapsista ikäihmisiin, nuorista aikuisiin. Juuri nyt, kun maailma ympärillämme myrskyää ja epävarmuus kasvaa, olisi hallituksenkin syytä palata rakentamaan yhteiskuntaa aidosti yhdessä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen poissa. — Edustaja Ohisalo.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

18.27 **Maria Ohisalo vihr:** Arvoisa puhemies! Nuoret ansaitsevat tulevaisuuden, johon he aidosti voivat luottaa. Hallitus maksattaa epäoikeudenmukaisen politiikkansa nuorilla leikkaamalla kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevien nuorten palveluista, lisäämällä perheiden köyhyyttä ja eriarvoisuutta, leikkaamalla opiskelijoiden toimeentulosta, heikentämällä työuraansa aloittavien nuorten asemaa työmarkkinoilla ja jättämällä ilmasto- ja ympäristökriisin tulevien sukupolvien ratkaistavaksi. Nämä päätökset eivät ole pakon sanelemia, toisin kuin täällä aina sanotaan. Ne ovat kylmiä arvovalintoja. Taloutta voi nimitä tasapainottaa myös oikeudenmukaisesti, ilman että riistää samalla nuorilta tulevaisuutta.

Arvoisa puhemies! Eilen vietettiin lapsen oikeuksien päivää. Päivän teema muistutti, että jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus voida hyvin ja aikuisten velvollisuus on huolehtia siitä, että tämä oikeus todella toteutuu. Lasten ja nuorten hyvinvointi polarisoituu tässä hyvinvointivaltiossa. Monet lapset ja nuoret pärjäävät kyllä hyvin, mutta osa voi koko ajan entistä huonommin, ja nyt hallitus on omalla toiminnallaan heikentämässä juuri niiden nuorten mahdollisuuksia, jotka jo ennestään ovat haavoittuvassa asemassa ja tarvitsivat näin ollen kaikista eniten tukea.

Nuorten hyvinvointiin osuvat suoraan esimerkiksi nuorisotyön, nuorten kuntoutusrahan ja lastensuojelun jälkihuollon leikkaukset. Nämä leikkaukset ovat julmia ja typeriä arvovalintoja, eivät mikään välttämättömyys. Hallitus itsekin jopa myöntää, että esimerkiksi lastensuojelun jälkihuollon ikärajan lasku todennäköisesti heikentää vaikeimmassa asemassa olevien nuorten tilannetta. Tämä kannattaa nyt kaikkien kuunnella: nykyisen hallituksen ministereistä seitsemän — siis istuvan hallituksen ministereistä seitsemän — allekirjoitti itse lakialoitteen jälkihuollon ikärajan nostamiseksi 25 vuoteen juuri toissa kaudella. Hallitus, kysynkin teiltä: miten ihmeessä te yritätte hakea näin järjettömän typeriä säästöjä, kun ne vain lisäävät pahoinvointia ja kustannuksia pitkällä tähtäimellä ja monet teistä ovat olleet täysin päinvastaista mieltä aiemmin?

Arvoisa puhemies! Nuorten ja opiskelijoiden uupumus ja mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet hälyttävästi jo useita vuosia. Opiskelijoita kuormittavat jo ennestään toimeentulo-ongelmat, ja nyt hallitus leikkaa asumistukea ja jäädyttää opintotuen indeksikorotukset tilanteessa, jossa elinkustannukset nousevat edelleen. Sosiaali- ja terveysministeriössä tehdyn sosiaaliturvan muutosten yhteisvaikutusten arvioinnin mukaan asumistuen leikkaukset pienentävät jo yksinään opiskelijoiden käytettävissä olevia tuloja merkittävästi. Työssä käyvällä opiskelijalla tulot voivat laskea jopa 200 euroa kuukaudessa.

Arvoisa puhemies! Perheiden toimeentulo-ongelmat ovat yksi keskeinen syy lasten ja nuorten pahoinvoinnin lisääntymiseen. Hallitus lisää omalla toiminnallaan köyhyyttä ja uhkaa pahentaa pienituloisten perheiden ja heidän lastensa tilannetta. SOSTEn laskelmien mukaan ensi vuonna köyhyysrajan alapuolella on lähes 140 000 lasta eli vajaat 17 000 lasta enemmän kuin tänä vuonna. Siis 17 000 uutta lasta päätyy köyhyyteen hallituksen tekemän politiikan seurauksena. Nyt ei siis puhuta vain siitä, että elinkustannukset yhteiskunnassa nousevat, vaan siitä, mitä hallitus tekee niillä keinoilla, joita sillä on käytettävissään, poliittisia toimia. Tähän tulee vielä päälle se, mitä tapahtuu elinkustannusten osalta. Tiedämme tutkimuksista, että lapsuudessa koettu köyhyys heijastuu esimerkiksi myöhempään työttömyyteen, mielenterveysongelmiin, heikkoon koulumenestykseen ja ylivelkaantumiseen. Hallitus on silti valinnut lisätä lapsiperheköyhyyttä ja siitä seuraavaa pahoinvointia toteuttaakseen kovaa leikkauspolitiikkaansa. Täysin kestäväntöntä.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Arvoisa puhemies! Toivoin tänään aiemmin keskustelussa rehellisyyttä hallitukselta siitä, millaista politiikkaa se tekee. Kun vaikutusarviot ovat nähtävissä, olisi oikein sanoa, että köyhyys tulee kasvamaan. Myöskään luonto- ja ilmastopolitiikkaa ei viedä siihen suuntaan, mitä tulevat sukupolvet meiltä tulevat vaatimaan.

Arvoisa puhemies! Nuoret ansaitsevat tulevaisuuden, johon he voivat aidosti luottaa. [Vauva itkee yleisölehterillä] — Sieltä lehtereiltäkin sitä tulevaisuutta vaaditaan, kestävää tulevaisuutta. Tämä hallitus tarjoaa sen sijaan, valitettavasti, näköalattomuutta ja lyhytnäköisiä leikkauksia. Sympatiaa kyllä riittää jo valmiiksi hyvätuloisille, mutta ei nuorille ja opiskelijoille ja lapsille ja niille vielä syntymättömille lapsille.

Edellisellä hallituskaudella panostimme koulutukseen. Paikkasimme muun muassa miljardin euron edestä niitä koulutusleikkauksia, joita kokoomus omalla kaudellaan teki. Vähensimme köyhyyttä siitä huolimatta, että elinkustannukset nousivat. Tämä on tilastollisesti osoitettu. Olisimme voineet tehdä sitä vielä enemmän, mutta olen ylpeä niistä toimituksista, joita erityisesti pienituloisten perheiden osalta teimme. Se kaikki oli hyödyllistä. Tätä työtä pitäisi nyt jatkaa, kun elinkustannukset edelleen jatkavat kasvuaan.

Sanon vielä kerran sen, että tällä hallituksella ei ole vihreiden luottamusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen poissa, edustaja Otto Andersson poissa. — Edustaja Hänninen.

18.33 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Tämä välikysymys on tulevaisuuskysymys. Nuorten tulevaisuus, lastemme ja lastenlastemme tulevaisuus, heidän, jotka ovat kohta aikuisia, ja heidän, jotka eivät ole vielä syntyneetkään: millainen on hyvä tulevaisuus meidän lapsillemme? Vaikka maailma on omista nuoruusvuosistani muuttunut paljon, lasten ja nuorten toiveet ovat hyvin samanlaiset: että olisi perhe, koti, töitä, ystäviä, olisi terve, olisi turvallista ja saisi elää rauhassa. Mitä meidän pitää tehdä, että nuo nuorten toiveet toteutuvat: kuunnella heitä, jotka ovat tämän välikysymyksen tehneet, vai lisäksi meitä, hallitusta? Voi että, kun oppositiolta kuulisin jotakin muuta kuin että ”ei käy”. Ei käy, mitään ei saa muuttaa. Eletään näin niin kuin nytkin. Pidetään kynsin hampain kiinni kaikesta, mitä olemme saavuttaneet, sillä jos luovumme jostain, aiheutuu siitä automaattisesti hirtittävän paljon pahaa. Siltä se kuulostaa.

Arvoisa puhemies! Ei hallitus halua nuorille pahaa, ei tämän päivän nuorille eikä tulevaisuuden nuorille. Päinvastoin hallitusohjelmamme on tehty ajatellen tulevaisuutta. Se on tehty ajatellen tätä päivää, myös tämän hetken nuoria. Se näkyy erityisesti siinä, että vaikka sopeuttamisen tarve on valtava, kaikkia säästöjä ei tehdä kerralla, vaan maltillisesti, jotta kukaan ei kohtuuttomasti kärsisi.

Vain talouden kasvu voi pelastaa hyvinvointipalvelut. Tämän hallituksen linja on työn linja. Tarvitsemme Suomeen kilpailukykyä, töitä ja investointeja. Työllisyysasteemme pitää olla neljän vuoden päästä reilusti yli 80 prosenttia. Uusista työmahdollisuuksista hyötyvät myös nuoret. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni työikäinen ja työkykyinen Suomessa asuva ihminen tekee työtä.

Te sanotte, että me leikkaamme. Kyllä me juuri nyt leikkaamme työn tekemisen esteistä. Työ on myös parasta sosiaaliturvaa ja terapiaa. On syytä, tarkoitusta ja merkitystä nousta aamulla ylös. Työ pitää mukana myös ne, jotka eivät ole töissä. Kaksi asiaa: Työllistämisen kynnystä pitää madaltaa, ja se tehdään nyt. Ja toinen asia: Nuorten mielenterveysongelmat otetaan tosissaan. Edellinen hallitus ei halunnut säätää lailla terapiatakuuta.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Tämä hallitus haluaa. Lasten ja nuorten terapiatakuun valmistelu on aloitettu, ja se tulee voimaan ja käytäntöön. Hyvinvointialueille annetaan terapiatakuun toimeenpanoon lisää rahoitusta, ja näin palveluiden saatavuutta parannetaan. Kaikkia ikäryhmiä tulee hyödyntämään uudistus, jolla kehitetään psykoterapeuttikoulutusta.

Arvoisa puhemies! Kuten välikysymyksen tekstissä todettiin, ne päätökset, joita tehdään tänä päivänä, vaikuttavat merkittäväällä tavalla nuorten tulevaisuuteen ja sitä kautta suomalaisten ja suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuteen.

Suomen nuoret, älkää peljätkö. Suomen tulevaisuus on hyvissä käsissä — hyvä ja toiveikas. Arvoisat Suomen nuoret, pitäkää unelmistanne kiinni. Kyllä tämä hallitus pelastaa nuorten tulevaisuuden vastuullisella talouspolitiikalla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Simula, poissa. — Edustaja Berg.

18.38 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraatit jättivät tämän kuun alussa yhdessä vihreiden ja vasemmistoliiton kanssa Orpon hallitukselle välikysymyksen nuorten tulevaisuudesta. Kuten itse välikysymyksessäkin nostetaan esille, nuorisobarometrin mukaan nuoret ovat eniten huolissaan toimeentulostaan, työelämästä ja omasta tulevaisuudesta. Hallituksen toimet lisäävät epävarmuutta juuri näille elämän osa-alueille. Hallituksen politiikalla tehdäänkin hallaa nuorille.

Arvoisa puhemies! Sosiaaliturvamuutoksista tehty hallituksen oma yhteisvaikutusarviointi nostaa esille, että nuoret ovat yksi ryhmistä, joihin sosiaaliturvan heikennykset eniten osuvat. Monen nuoren toimeentuloa heikentävät asumistuen leikkaukset ja opintorahan indeksijäädytys. Vaikka indeksijäädytys ei ole suora leikkaus, vaikuttaa se kuitenkin käytännössä ostovoimaan. Vaikutus korostuu etenkin tällaisina aikoina, jolloin perustarpeiden, kuten ruoan ja sähkön hinnat ovat nousseet paljon.

Yhteisvaikutusten arviointi tai pikemminkin arvioimattomuus on myös herättänyt oikeutetusti kritiikkiä. Esimerkiksi viime viikonlopun Helsingin Sanomissa perustuslakiasiantuntijat esittivät huolensa siitä, että aiemmin vastaavanlaisissa tilanteissa perustuslakivaliokunta on arvioinut leikkausten vaikutuksia yhdessä, kun sosiaaliturvaetuksiin on esitetty useita leikkauksia. Nyt kuitenkin on näyttänyt siltä, että perustuslakivaliokunta ei olisi arvioimassa leikkauksien yhteisvaikutuksia vaan pelkästään yksittäisiä lakiesityksiä. Näin kuva kokonaisuudesta ja sen vaikutuksista yksittäisiin ihmisiin ja perheisiin hämärtyy huomattavasti ja voi aiheuttaa kohtuuttomia tilanteita. Toivottavasti perustuslakivaliokunta vielä harkitsee asiaa vakavasti ja päättyy lopulta arvioimaan sosiaaliturvaetuksien yhteisvaikutukset.

Arvoisa puhemies! Työuran alkuvaiheen työpaikoilla ja kokemuksilla on paljon vaikutusta siihen, millaiseksi kokemus työelämästä ylipäättään muodostuu. Epävarma tilanne työelämässä voi vaikuttaa myös perheellistymissuunnitelmiin. Perheystävällistä politiikkaa olisi esimerkiksi sen varmistaminen, että raskaussyrjintää pystytään ehkäisemään nykyistä paremmin. Sen sijaan Orpon hallitus on laajentamassa mahdollisuuksia määräaikaisten työsopimusten tekemiseen. Muutos tulee hyvin todennäköisesti lisäämään määräaikaisten työsuhteiden ketjuttamista, sillä maksimissaan vuoden määräaikaisille sopimuksille ei enää vaadita perustetta. Jos mitään perusteita ei vaadita, miten hallitus voi kuvitella voivansa estää ketjuttamisen, kun tietoa määräaikaisten työsuhteiden syistä ei enää saada? Tämän lisäksi hallitus on helpottamassa irtisanomisperusteita, minkä arvioidaan vaikuttavan erityisesti heikommassa työmarkkina-asemassa oleviin ihmisiin, kuten nuoriin. Jos

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

nuorten ensimmäiset kokemukset työelämästä muodostuvat ikäviksi helpotetun lainsäädännön johdosta, voi tämä murentaa luottamusta työelämään ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin jatkossa. Siksi nuorten polkua työelämään pitäisi pikemminkin suojata.

Arvoisa puhemies! Hallituksen nuorten asemaa koskevat heikennykset eivät pääty vielä tähän. Esimerkiksi nuorten ammatilliseen kuntoutukseen tehtävät muutokset ja jälkihuollon ikärajan lasku eivät tuo haluttuja säästöjä vaan tulevat toimimaan itseään vastaan. Hallitus myös esittää huolensa nuorten mielenterveysongelmista ja on valmistelemassa terapiatakuuta, mutta samalla he lisäävät toisaalla omilla toimillaan mielenterveyden haasteita. On tärkeää varmistaa jokaisen pääsevän hoitoon sitä tarvitessaan, mutta vielä tärkeämpää olisi ehkäistä mielenterveysongelmien juurisyitä.

Arvoisa puhemies! Kaiken tämän seurauksena ei ole ihme, jos epävarmuus lisääntyy ja luottamus horjuu. Meidän on varmistettava, että nuorilla on mahdollisuus jatkaa eteenpäin elämässä turvallisista ja luottavaisista mielin. Poliitiikka on arvovalintoja, ja Orpon hallituksen politiikassa nuorten tulevaisuudella ei selkeästi ole yhtäläistä merkitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

18.44 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Lapset ja nuoret on nostettu hyvästä syystä tämän välikysymyskeskustelun aiheeksi. Monet sosiaaliturvaan ja etuuksiin kohdistuvat leikkaukset tulevat välillisesti tai välittömästi vaikuttamaan lapsiin ja nuoriin. Katson huolestuneena myös hallituksen halua leikata reippaasti kuntien valtionosuuksia. Näillä toimilla heikennetään kunnissa opetuksen ja koulutuksen resursseja. Nähtävissä jo on, mitä tästä seuraa lasten ja nuorten elämään. Kunnat ajautuvat opetustoimessa leikkauskierteeseen, jossa maaseutupaikkakuntien loputkin kyläkoulut pistetään pimeiksi ja koululaiset istumaan tuntikausiksi koulukuljetuksiin. Pienen paikkakunnan lukion opintotarjonta kapenee entisestään, siirrytään verkko-opintoihin ja näin varmistetaan, että jo ennestään haperosti opintoja tehneet toisen asteen opiskelijat ovat vielä enemmän tipahtamisvaarassa, koska todellisuudessa tarvitsevat vielä kovasti lähiopetusta ja turvallisen aikuisen tukea.

Arvoisa puhemies! Haluan tässä puheenvuorossa nostaa esille poikien ja nuorten miesten asiaa, sillä olen aidosti huolissani epäsuhdasta, mikä vallitsee niin tyttöjen ja poikien kuin nuorten naisten ja nuorten miesten välillä. Monet tutkimukset ja tilastot myös puoltavat huolta poikien ja nuorten miesten hyvinvoinnista sekä asemasta yhteiskunnassamme. Vuosikymmenien ajan skandinaavinen tasa-arvotyö on tähdännyt naisten ja tyttöjen aseman parantamiseen. Tämä on hyvä asia, sillä historian pitkässä linjassa tyttöjen ja naisten asema ja oikeudet ovat olleet poikia ja miehiä heikommat yhteiskunnan eri osa-alueilla. On siis aidosti aihetta iloita pitkäjänteisen tasa-arvotyön hedelmistä. Vaikka maailma ei ole valmis, eletään monin tavoin tyttöjen ja naisten kannalta parasta aikaa niin Suomen kuin ihmiskunnan historiassa. Sen sijaan poikien ja nuorten miesten asemaa ei ole juurikaan huomioitu suomalaisessa tasa-arvopolitiikassa, eikä puhuminen ylipäättänsä miesten kokemasta syrjinnästä ja epätasa-arvosta ole kovin trendikästä. Aihe voi olla suorastaan punainen vaate joillekin tahoille, vaikka keskustelu tosiasiallisista epäkohdista ei mitätöi naisten ja tyttöjen oikeuksien eteen tehtyä työtä. Näen kaiken kaikkiaan outona sen, että tämän päivän miestä syyllistetään ja pyritään vaientamaan siksi, että miehillä on ollut valta-asema menneinä aikoina.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Arvoisa puhemies! Poikien ja tyttöjen eriytyminen on nähtävissä jo varhaiskasvatuksessa ja peruskoulujärjestelmässämme, joissa poikien huono viihtyvyys ilmenee häiriökäyttäytymisenä ja tyttöjä kehnompina oppimistuloksina. Pojilla on alhaisempi menestys myös jatko-opinnoissa ja korkeampi riski syrjäytyä ja ajautua päihteiden käyttäjiksi. Nuorten miesten odotettavissa oleva elinikä on alhaisempi kuin nuorilla naisilla, ja nuoret miehet päätyvät nuoria naisia monta kertaa useammin riistämään hengen itseltään. Valtiovallan tulisi ottaa nyt vuorostaan poikien ja nuorten miesten hyvinvointi sekä tasa-arvon edistäminen vastaavanlaisen suojelun kohteeksi kuin tyttöjen ja nuorten naisten oikeudet ovat. Tarvitaan asennemuutos yhteiskunnan kaikilla tasoilla mutta ennen kaikkea miessukupuolen huomioivia määrätietoisia ja pitkäjänteisiä sosiaali- ja koulutuspoliittisia toimia, jotta tilastot — ja tietenkin poikien ja miesten elämät — muuttuvat parempaan suuntaan. Kysynkin: tunnistaako hallitus koulutus- ja sosiaalipoliittisen epäsuhtauden tyttöjen ja poikien välillä, ja mitä se aikoo tehdä tämän tasoittamiseksi?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

18.48 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät miehet ja naiset! Kaikki ymmärtävät sen, että tämä hallitus pyrkii jarruttamaan ja estämään valtion velkakehitystä, ja kuitenkin kun kuuntelee vasemmistoa, niin keneltäkään ei saisi ottaa mitään pois. Tällä asialla on hyvä tarkoitus, ja varmasti, jos yritämme velkaantumista hillitä, silloin nämä leikkaukset kohdistuvat aina johonkin. Välillä ne kohdistuvat tämän teidän välikysymykseenne mukaan nuoriin, ja viime viikolla ne kohdistuivat ensiasunnon ostajiin. Tämä on valitettavaa, mutta kai meidän on kuunneltava tällaista asiaa täällä.

Meillä on kuitenkin muitakin asioita, jotka saattavat ahdistaa nuoria. Minun mielestäni tämä teidän ensimmäinen puheenvuoronnekin tänään suorastaan pelotteli nuoria. Te esitte asian niin, että nuorilla on aivan kamala tulevaisuus. Pyydän harkintaa siinä teidän omassakin toiminnassanne. Mikä nuoria sitten huolettaa tulevaisuudessa? Onko se ilmasuoritus, jolla on peloteltu nuoria ihmisiä, vai onko se mahdollisesti jengirikollisuus?

Tuolla perusteluosassa todetaan, että nuorten laiminlyönnillä on paitsi inhimillinen seuraus myös suuri vaikutus yhteiskuntaan ja kansantalouteen. Arvoisat edustajat, olen tästä lauseesta täysin samaa mieltä. Siksi mieltäni lämmittää se, että meillä on vihdoinkin vasuullinen hallitus, joka katsoo talouspolitiikassaan yli vaalikausien eikä tuijota lyhytnäköisesti poliittisten pikavoittojen toivossa vain seuraavaa äänestyspäivää. Suomen julkinen talous on nimittäin ollut kroonisesti alijäämäinen jo 15 vuoden ajan. Nykyisten sukupolvien velkaantumisen päätyvät lopulta rahoittamaan tulevat sukupolvet, siis tämän päivän lapset ja nuoret. Siksi edellisen hallituksen tuhlailevaan linjaan täytyy saada muutos, ja sitä kansa vaaleissa halusikin.

Talouspolitiikka voi kuitenkin nuorille kuulostaa hyvin abstraktilta ja vaikeasti hahmoteltavalta asialta, mutta sen sijaan turvallisuus, tai turvallisuuden puute, tuntuu konkreettisesti jo nyt ja välittömästi nuorten arjessa. Kesäkuussa 23 Iltalehti uutisoi: ”Toimi näin, mikäli joudut ryöstölevän nuorisojoukon uhriksi”. Tämä on aika karua. Nuorten ryöstörikokset tunnustetaankin kasvavaksi ongelmaksi. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2022 selvitettyissä 2 200 ryöstössä alle 15-vuotiaita epäiltyjä oli 269. Nuorten tekemien ryöstörikosten uhrin ovat usein muita nuoria. Julkisuudessa on ollut myös tapauksia, joissa uhreiksi on joutunut aikuisia.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Suomeen rantautui myös Dödspatrullen tuolta Ruotsista, ja nämä henkilöt, jotka siihen kuuluvat, ovat useiden eri maiden kansalaisia ja syntyneet pääosin 90-luvun lopussa ja 2000-luvun alkupuolella. Ylen tiedon mukaan pidätykset ovat kohdistuneet erityisesti Helsingin Vuosaaressa toimivaan jengiin.

Arvoisa puhemies! Edellä kuvattu todellisuus on se, missä moni nuori kasvaa tänä päivänä. Kyse ei ole sadusta vaan tosielämästä. Valoa on kuitenkin tunnelin päässä. Meillä on vihdoin Suomessa hallitus, joka ottaa myös nuorisoväkivallan tosissaan ja vähätteleättä. Hallitusohjelman mukaan vahva ja välittävä Suomi huolehtii kansalaisten turvallisuudesta kotona, kaduilla ja rajoilla. Tätä linjausta on perussuomalaisena helppo tukea.

Arvoisa puhemies! Nuorten tulevaisuudesta puhuttaessa ei voi jättää käsittelemättä katu- ja jengirikollisuuden kokonaisuutta. Jostain kumman syystä se kuitenkin loistaa pois-aolollaan punavihreästä välikysymyksestä — kertoo paljon vihervasemmisto-opposition asenteesta nuorten ongelmia kohtaan tai kyvyttömyydestä hahmottaa niitä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Haatainen.

18.53 Tuula Haatainen sd: Arvoisa puhemies! Tänään puhumme aivan oikeutetusti nuorista ja heidän tulevaisuudestaan. Nuorten tulevaisuus on osittain synkistynyt, ja tutkimukset piirtävätkin huolestuttavaa kuvaa viimeisten vuosien kehityksestä. Esimerkiksi Turun yliopiston ja MIELI ry:n tekemän tutkimuksen mukaan nuorten, erityisesti teini-ikäisten tyttöjen, mielenterveysongelmien kasvu ylitti odotusarvon noin viidenneksellä koronan ensimmäisen aallon jälkeen. Myös THL:n kouluterveyskysely osoittaa mielenterveyteen liittyvien huolten kasvua. Vuoden 2017 kouluterveyskyselyssä lukiolaisista 35 prosenttia oli ollut huolissaan mielialastaan viimeisen vuoden aikana. Tänä vuonna osuus oli jo 43 prosenttia. Tyttöjen osalta kasvu on ollut vielä suurempaa. Vuoden 2017 kyselyssä 47 prosenttia oli kertonut tästä huolesta, kun taas tänä vuonna prosenttiosuus oli noussut peräti 57 prosenttiin. Nämä ovat suuntaa siinä, että miten ikävästi asiat ovat etenemässä, ja meidän pitää pystyä tähän puuttumaan ja varmistamaan se, että nuoret pystyvät näkemään tulevaisuudessa myös valoa.

Arvoisa puhemies! Työnteko ei voi olla opiskelevien nuorten, siis opiskelijoiden, päätehtävä. Opiskelu on opiskelijan työtä. Lisäansioiden hankkimisen pitää pysyä aina sivuroolissa. Hallituksen suunnittelema indeksijäädytys opintorahaan ja asumistuen leikkaukset vähentävät opiskelijoiden mahdollisuuksia selvitä arjen kustannuksista, mikä tulee johtamaan siihen, että työnteko lisääntyy. Hallitus kannustaa nyt opiskelijoita velkaantumaan. Monella nuorella on aivan oikeutetusti huoli omasta työllistymisestään ja palkkahityksestään valmistumisen jälkeen. Meillä valmistutaan korkeakouluistakin hyvin pienipalkkaisiin tehtäviin. Tutkintoon valmistuvilla tulee olemaan iso velkataakka niskassaan, ja ensiasunnon hankkiminenkin on nyt vaikeutumassa hallituksen päätösten johdosta. Opintotuen heikennysten seurauksena monilla opinnot tulevat varmaankin viivästymään, vaikka hallitusohjelmassa aivan oikein pyritään siihen, että opinnot saataisiin päätökseen valmistumiseen varatuissa ajoissa.

Arvoisa puhemies! Opiskeleviin nuoriin kohdistuu leikkausten lisäksi laajoja työelämämuutoksia. Esimerkiksi vuoden määräaikaisten työsuhteiden perusteettomuus, irtisanomisperusteiden helpottuminen ja sairaussakko tulevat näkymään nimenomaan työelämään tulleiden nuorten elämässä. Onkin tärkeätä myös se, että näistä tehdään nyt kunnolliset sukupuolivaikutusten arvioinnit, sillä me tiedämme jo tällä hetkellä, miten esimerkiksi tieto

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

raskaudesta tai sen yrittämisestä vaikuttaa nuorten naisten palkkaamiseen ja työsuhteiden vakinaistamiseen. Hallituksen suunnitelmat voivat vielä entisestään lisätä raskaussyrjintää.

Arvoisa puhemies! On erittäin ikävä kuulla sellaista puhetta, jossa nuoria syyllistetään ja heidän oletetaan tietävän jo hyvin varhaisessa vaiheessa, mitä he haluavat elämässään tehdä. Kyllä nuoren pitää saada myös etsiä itseään, hakea sitä omaa polkua, koska se kuuluu nuoruuteen. Siinä ei ole mitään väärää. Nuoren elämässä pitää olla myös huokoisuutta — sitä, mitä aikuisetkin peräänkuuluttavat elämäänsä — ja pitää varmistaa, että nuoretkin voivat myös pitää loman hyvällä omatunnolla.

Tapasin eduskunnassa, minulla oli eilen vieraanani Myllypuron koulun 9C-luokka tutustumassa eduskuntaan, ja kävimme oikein hyvän keskustelun heidän kanssaan. Nykynuoret ovat energisiä, ja he seuraavat paljon asioita. Nuoret korostivat sitä, että heitä kuullaan, että ylipäättensä ihmisiä kuullaan, ja esiin nousi luottamuksen käsitys. He itse nostivat esiin luottamuksen tärkeyden. Ajattelin vain, että tässäkin salissa haluan tuoda esiin sen, että meidän päättäjien tehtävänä on yhteiskunnallisen luottamuksen varmistaminen ja säilyttäminen. Siinä erityisesti hallituksen vastuu korostuu. Toki se on meidän kaikkien vastuu, mutta ikävä kyllä nämä Orpon hallituksen valitsemat päätökset, tämä linja, uhkaavat rapauttaa uskoa tulevaisuuteen. Sen ei todellakaan pitäisi olla Suomessa se tulevaisuuden näkymä nuorilla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wallinheimo, poissa. — Edustaja Seppänen.

18.58 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Meistä jokainen tässä salissa on kokemusasiantuntija nuoruuden suhteen. Me ihmiset olemme laumaeläimiä. Meidät on luotu pitämään huolta toisistamme. Me olemme riippuvaisia aina muista ihmisistä. Ja ehkä tämän kysymyksen osalta olisi tärkeää muistaa se, että on aina helpompaa ja inhimillisempää panostaa lasten ja nuorten hyvinvointiin ennaltaehkäisevästi kuin sitten korjata rikkinäisiä aikuisia.

Jokaisessa elämänvaiheessa on kuitenkin tärkeää, että me kuulumme johonkin yhteisöön, olemme tärkeitä edes yhdelle toiselle ihmiselle ja koemme sitä kautta myöskin merkityksellisyyttä. Jos jokaisella nuorella Suomessa olisi edes yksi ihminen, joka välittää hänestä, niin tällä olisi suuri merkitys koko yhteiskunnan kannalta.

Tämä välikysymys polveilee hyvin monessa asiassa. Siinä puhutaan taloudesta ja opiskelusta ja monesta asiasta ristiin rastiin. Otan nyt kantaa muutamiin tässä esitettyihin väitteisiin.

Harvoin kuulee enää kysyttävän, kuten presidentti John F. Kennedy kysyi: mitä sinä voit tehdä oman maasi hyväksi? Enemmänkin toisinpäin: mitä minun maani tekee minun hyväkseni? Ihminen on yleensä tyytyväinen ja onnellinen elämässään, kun hän kokee olevansa tarpeellinen. Nuoret aikuiset eivät ole mitään kyvyttömiä holhottavia, eikä heitä saa siihen myöskään opettaa. On eri asia puhua sairaudesta tai elämäntilanteesta, jossa tarvitsee kannattelua, kuin normaalista tilanteesta, jossa nuori hyötyy yhteiskuntaan osallistumisesta, työskentelystä ja oman osansa tekemisestä. Pitää myös muistaa, että aivan samoin kuin aikuiset tai vanhukset, eivät nuoretkaan ole mikään yksi yhtenäinen joukko. He ovat yksilöitä erilaisissa elämäntilanteissa.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

No, nyt lapset kasvavat maailmaan, jossa ilmastonmuutoksella pelottelevat aikuiset nostavat äläkän aina, kun jotain toimenpiteitä tarvitaan, jotta tämä yhteinen hyvinvointivaltio olisi jatkossakin mahdollista ylläpitää. Hyvinvoinnin rakentaminen perustuu omien välitöiden mielihalujen lykkäämiseen aivan samoin kuin esimerkiksi oman fyysisen terveyden tai kunnon ylläpitäminen: sinun on juostava, hengästyttävä ja kestävä fyysistä kipua, mikäli haluat hyvän juoksukunnon. Myös hyvinvointivaltion ylläpitäminen vaatii pitemmälle katsomisen taitoa. Mikäli tuijotat vain huomiseen, et näe muutaman vuoden päähän hämmäyttäviä kehityskulkuja.

Suomen velkasuhteen on ennustettu IMF:n toimesta olevan vuonna 28 yli 82 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen, mikäli emme välittömästi oikaise tätä kurssia. Ruotsin vastaavan velkasuhteen IMF ennustaa olevan 30 prosenttia. On nuorten aliarvioimista ajatella, etteivätkö juuri he ymmärtäisi tätä Suomen vakavaa taloudellista tilannetta.

Väläkysymys nostaa toimeentulon sekä työelämään kaavaillut muutokset nuoria eniten huolestuttavina tekijöinä. Rohkenen epäillä. Nämä hallituksen työelämän muutokset ovat juuri toimenpiteitä, joilla nuorten mahdollisuuksia osallistua työelämään lisätään. On aivan selvää, että ilmastonmuutoksella pelotteleminen lisää huolta huomisesta ja ahdistaa. On aikuisten vastuulla lopettaa tämä nuorten pahoinvoinnin lisääminen. Meidän tehtävä on kertoa ratkaisuisista ja tehdä parhaamme, luoda toivoa ja puhua positiivisesti tulevaisuudesta, kertoa, että selviämme kaikista haasteista.

Nuorten pahoinvointiin vaikuttavat myös hallituksen toimenpiteistä riippumattomat tekijät, kuten Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan tai ylipäätään tämä maailman turvallisuustilanne tällä hetkellä sekä Suomessa olevat katujengit ja lisääntynyt väkivalta- ja nuorisoriikollisuus. Tämä hallitus tarttuu näihin nyt aivan eri tavalla kuin aikaisemmat.

On vastuullista laittaa Suomen talous kuntoon, sillä mikäli näin ei tehdä, ei meidän nuorillamme ole tätä hyvinvoivaa Suomea, ilmaista koulutusta peruskoulusta aina yliopiston tohtoritutkintoon saakka. Koskaan ei ole oikea aika säästöille. Tosiasia kuitenkin on, että olemme jo pitkään eläneet yli varojemme. Tämä on vastuun kantamista tulevista sukupolvista, että nyt Suomen talouden kurssi oikaistaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Anna-Kristiina Mikkonen.

19.04 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Keskustelemme tänään nuorista — miten arvokas aihe tässä ajassa, joka on täynnä suurta epävarmuutta, mullistuksia, jopa pelkoa, mutta samalla myös toivoa, koska haluan ajatella, että nuorissa on toivo ja nuorissa on tulevaisuus.

Toivoisin, että usko nuoriin näkyisi vahvemmin myös hallituksen politiikassa. Meidän onkin asetettava puheemme myös ajalliseen kontekstiin. Suomalainen yhteiskunta on käännekohdassa, ja se heijastuu väistämättä myös nuoriin. Erityisesti nuorten arkeen vaikuttaneen pandemian jälkihoito jatkuu vielä pitkään. Nuoruus on elämänvaihe, jossa vapaa-ajalla on suuri merkitys ja vielä kehittyvä identiteetti rakentuu ystävien, koulun ja epävirallisten yhteisöjen kautta. Pandemia on väistämättä vaikuttanut tähän kriittiseen elämänvaiheeseen. Kun katsoo suurempaa kuvaa, nuoret kasvavat aikuiseksi maailmassa, jossa epävarmuus on uusi standardi. Maailmanjärjestyksen painopisteet ovat murroksessa, ehkä jopa muuttumassa perustavanlaatuisesti. Hybridivaikuttaminen on entistä suurempi uhka, ja teknologinen kehitys mahdollistaa sekä hyviä että huonoja kehityskulkuja. Kriisin ja tapahtumien ennakoitavuus vähenee ja epävarmuus kasvaa.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Arvoisa puhemies! Siteeraan eteläsavolaisten nuorten minulle lähettämiä viestejä. 16-vuotias nuori Olivia Mikkelistä kirjoittaa seuraavaa: ”Hallitusohjelmassa lukee, että nuorten syrjäytyminen ja pahoinvoinnin kasvu ovat yhteiskuntamme suurimpia ongelmia. Olen huolissani minun ja kaverieni tulevaisuudesta. Kotoa pois muuttaminen opiskelun perässä ei ole enää kaukana. En tiedä, miten pärjään rahallisesti. Pienituloiselle opiskelijalle pienikin leikkaus on paljon ja liikaa. Nuorille asetetaan valtavat paineet koulumenestyksen, työssäkäynnin ja opiskelun johdosta. Eniten olen huolissani nuorten mielenterveydestä. Nuoria on koeteltu viime vuosina paljon. Koronapandemian aikana jouduimme olemaan kotona ilman sosiaalisia kontakteja, ja nyt uutiset pursuavat pahuutta ja sotaa. Hallituksen politiikka tuntuu todella kylmältä ja julmalta.”

19-vuotias Saara Savonlinnasta kirjoitti minulle olevansa huolissaan opiskelumahdollisuuksistaan. Siteeraan häntä: ”Joillekin työssäkäyminen opintojen ohella voi olla mahdollista, mutta meitä ihmisiä on erilaisia. Jotkut tarvitsevat enemmän aikaa opiskeluun kuin toiset. Päätöksenteossa täytyisi huomioida ihmisten erilaisuus. Koulutuksen mahdollistaminen ja sen kynnyksen madaltaminen ovat investointeja tulevaisuuteen. Nykyinen hallitus ei tue nuorten jaksamista. Näyttää siltä, että hallitus ei edes tiedä meistä nuorista yhtään mitään. Meille nuorille luvattiin, että koulutuksesta ei leikata. Tällaisenko esimerkin politiikasta nykyinen hallitus haluaa näyttää meille? Toivon, että irtokynnet kimaltavat, paravesi tuoksuu ja tekoriisit räpsähtävät’ -näkemyksen sijaan otetaan näkökulma siitä, kuinka paljon me nuoret joudutaan jo nyt tekemään töitä sen eteen, että unelmistamme tulee totta. Toivonkin, että päättäjät kuuntelisivat enemmän nuoria eivätkä tekisi päätöksiä irtokynsien perusteella.”

Arvoisa puhemies! Arvoisat hallituspuolueiden edustajat! Tältä tulevaisuus näyttää monelle nuorelle juuri nyt. ”Kaikkien on osallistuttava talkoisiin”, tämä oli hallituspuolueiden viesti vielä ennen vaaleja. Vaalien jälkeen yhteiset talkoot ovat kaatumassa nuorten harteille. Puhumme paljon siitä, miten saada nuoret kiinnostumaan politiikasta ja mukaan politiikkaan. Kun katsoo hallituksen toimia vastustavia mielenosoituksia kampuksilla, niin voi todeta, että hallitus on nuorten aktivoinnissa onnistunut, ei kuitenkaan ehkä hallituksen toivomalla tavalla.

Pystyn hyvin ymmärtämään nuorten huolen omasta toimeentulostaan ja jaksamisestaan. Hallituspuolueet ovat vain reilussa puolessa vuodessa pettäneet lupauksensa suomalaisille nuorille. Tähän mennessä seuraava sukupolvi on aina voinut edellistä sukupolvea paremmin, mutta nyt tilanne näyttää päinvastaiselta. Tämä on sellainen kehityskulku, jota meidän poliitikkojen tulisi pyrkiä kääntämään eikä tukemaan. Heikennykset opiskelijoiden toimeentuloon, työelämän keskeisiin periaatteisiin ja jopa lastensuojelun jälkihuoltoon kertovat hallituksen arvoista. Poliitiikka on todellakin arvovalintoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aalto-Setälä poissa. — Edustaja Keski-sarja.

19.09 Teemu Keskisarja ps: Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Mikkosta korjauksesta. Edellisessä debatissa piti sanomani, että ”rakennekynnet rapsahtelevat”, mutta nyt päässäni takoo toinen ääni.

Valitettavasti välikysymys väsää nuorisosta vinkulelun — viik! Kurkkuääntä lukuun ottamatta olen sanaton. Aikalaisten kiittämättömyys mykistää, ja nimenomaan aikuisten. Vinkujia eivät nimittäin ole nuoret vaan ikinuoret poliitikkosedät ja -tädit, te, jotka joka

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

ikisessä puheenvuorossanne jankutatte ja laahaatte kaikkein heikoimmassa ja haavoittuvimmassa asemassa ja väitätte, että nykyisyyttä on väärin verrata historiaan, kun se nyt ei vaan ole tätä päivää. Riippuuko elomme riemu ja rikkaus etuuksista? Mielestäni ei missään iässä. Välikysymys vinguttaa ahdistustakuuta ja tulevaisuuden sapetusbarometria. Ehkä te masentajat tarvitsette itse apua ideologian aikuistumiseen.

Minulla on ajatus: säätäkäämme politiikkaan lastensuojelun jälkihuollon ikäraja, 50, 60 tai jopa 70 vuotta. Reipastukaapa vähäsen siellä vasemmalla. Seuratkaa luuloteltujen leikkauseuhrien esimerkkiä. Nuortukaa kuin tonttu-ukot ja -akat, suoristakaa koukkuselkä edes kielikuvissa. Reipas nuoriso tuolla kylillä ja kaupungilla enimmäkseen hoilaa pikkujoulu-lauluja juuri niin kuin pitääkin. Ei se TikTokissakaan tanssahtele teidän — opposition — itkuvirtenne tahtiin, luoja kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

19.11 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Mukavaa päästä keskustelemaan nuorista ja nuorten tulevaisuudesta itsekin vielä kolmen vuoden ajan nuorisolain mukaisena nuorena olevana. Nyt kuitenkin valitettavasti on niin, että hallituksen toimesta nuorten toimeentuloa heikennetään ja opiskelijoiden velkaantumista kiihdytetään, asumistukea leikataan ja ensiasunnon ostajille mätkäistään korkeampi verotus. Työelämästäkin tehdään epävarmempaa. On sairaussakkoa, potkulakia ja perusteettomia pätkätöitä. Kaikki nämä toimet osuvat nuoriin, jotka ovat vasta kengänkärkensä työpaikan oven väliin saaneet. Ikään kuin käännteisenä kirsikkana kakun päällä edes kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevat nuoret eivät säästy tämän hallituksen leikkauksilta, kun lastensuojelun jälkihuollon ikäraja lasketaan ja etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan rahoitusta leikataan. Olen tästä kehityksestä hyvin, hyvin huolissani. Monesta suunnasta tulevat iskut vaikuttavat nimittäin yhdessä nuoriin sellaisella tavalla, jonka yhteisvaikutuksia ei ole edelleenkään riittävästi arvioitu.

Arvoisa puhemies! Nuoriin kohdistuu jo nyt yhteiskunnassa valtavan paljon odotuksia. Sanotaan, että pitäisi työllistyä ja yrittää, pitäisi opiskella yhä enemmän mutta ei nostaa tukia, vapaa-aikaa ei saa viettää sellaisella tavalla kuin itse haluaa, vaan siihenkin annetaan ohjeita. Eläkkeitä pitäisi maksaa, eläkejärjestelmää rahoittaa, kantaa hoivavastuuta, kehittää uusia innovaatioita ja kääntää Suomen tuottavuus kasvuun. Samaan aikaan ikäluokka toisensa jälkeen on yhä pienempi ja siitäkin pienenevästä porukasta yhä harvempi pysyy kyydissä pitemmälle kuin parille ensimmäiselle asemalle. Arjen epävarmuus ja huoli toimeentulosta vauhdittavat mielenterveyden haasteiden ja jaksamisen kanssa kamppailevien nuorten oloja.

Erityisesti tällaisina aikoina pienestä mutta valtavan pippurisesta nuorten joukosta tulisi pitää hyvin tiukasti kiinni ja hyvää huolta. Nuorissa on paitsi tulevaisuus myös nykyisyys. Ympäri Suomea on joukko hämmästyttäviä ideanikkareita, hauskoja, fiksuja, ainutlaatuisia ja upeita nuoria. Moni tässäkin salissa sen tietää. Täällä on äitejä, isiä, vanhemmuudesta haaveilevia, kummeja ja sisaruksia. Ei tämän välikysymyksen tarkoitus ole sanoa, etteikö nuorissa olisi tulevaisuus tai ettemmekö me arvostaisi nuoria, päinvastoin. Ehkä juuri siksi on niin vaikea ymmärtää, miten bensa- ja kaljaveroa on kyllä mahdollista laskea ja rikkaimpien solidaarisuusverotusta keventää, mutta esimerkiksi opiskelijoille ja lastensuojelun nuorille rahaa ei yhtäkkiä riitäkään. On vaikea ymmärtää, miksi hallitus vastaa nuorten huoleen ilmastonmuutoksesta ja luontokadosta kiihdyttämällä niitä ja ohjaa, pääminis-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

teriä lainatakseni, ”velkalaivaa” sysäämällä valtion lainanoton nuorten yksilöiden harteille opintolainaosuutta ja lainapainotteisuutta kasvattamalla.

Arvoisa puhemies! Tämän epäoikeudenmukaisuuden lisäksi keskeinen ongelma kokoomuksen ja perussuomalaisen leikkauslinjassa on se, että se ei ole aiemminkaan toiminut. Finanssikriisin jälkeen lähes kymmenen vuotta jatkuneet leikkaukset eivät pysäyttäneet velkaantumista, vaan Suomi kituutti, ja silloin ja myöhemminkin tehdyt leikkaukset koulutukseen ja terveystalouteen näkyvät kipeästi vielä tänäkin päivänä.

Puhemies! Meillä ei ole varaa uusiin laman lapsiin, ei ole varaa uuteen kadotettuun sukupolveen, ja toivon siksi todella, että hallituskin näkisi, kuinka laajasti ja kuinka montaa kautta nämä toimet nuoriin iskevät, sillä kyllä minä tiedän, että kaikissa hallituspuolueissa, myös ministeriainiossa, on aidosti, oikeasti myös nuorista välittäviä ihmisiä. Siitä tässä ei ole kysymys, vaan siitä, että yksinkertaisesti nämä useaa kautta tulevat toimet heikentävät nuorten asemaa ja niitä kannattaisi aidosti oikeasti vielä uudelleen arvioida.

Peliä ei onneksi ole vielä menetetty. Jos hallitus haluaa ratkaista näitä leikkausten ristikkäisvaikutuksista syntyviä ongelmia ja aidosti estää nuorille kohtuuttomat tilanteet, niin tämä voidaan vielä tehdä. Te voitte valita huolellisen valmistelun tien ja te voitte luopua vähintään edes suurimmista kohtuuttomuuksista.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpo on sanonut hallituksen leikkaavan kaikesta paitsi turvallisuudesta. Loppuviimein turvallisen yhteiskunnan perusta on kuitenkin toimivat hyvinvointipalvelut, pienet tuloerot, yhteiskunnallinen tukiverkko ja mahdollisuus luottaa siihen, että kaikkia kannatellaan. Tämä sali pystyy kyllä parempaan kuin siihen, että tulevaisuuden visioksi tarjotaan lähinnä ajatusta siitä, että lapsille ei jätetä velkaa. Sen toistelu ei nimittäin riitä hyväksi esivanhemmuudeksi tai korvaukseksi eriarvoisuuden kasvusta ja lapsiperheköyhyydestä. Nuorten tulevaisuus on koko Suomen tulevaisuus ja vastuu siitä on koko tämän salin hartioilla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen poissa. — Edustaja Strandman.

19.17 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on maailman onnellisin maa. Suomi tarjoaa kansalaisilleen mahdollisuuden kouluttautua ilmaiseksi peruskoulun oppilaasta tohtoriksi. Valtio tarjoaa laajat palvelut, joista pidetään huoli. Taloudellinen tilanne on äärimmäisen heikko, ja sen vuoksi teimme mittavia sopeuttamistoimia. Jos haluamme säilyttää rakkaan kotimaamme Suomen tuleville sukupolville yhtä upeana hyvinvointiyhteiskuntana, mitä se nyt on, täytyy lopettaa krooninen ylivelkautuminen.

Hallituksen esittämällä toimilla pyritään parantamaan nuorten hyvinvointia. Välikysymyksestä saa kuvan, että hallituksen toimilla ollaan tekemässä nuorten elämästä jonkin sortin suolla rämpimistä. Näin ei tietenkään ole. Suomalaisten nuorten tulevaisuuden eteen tehdään paljon parannuksia, jotka pyrkivät luomaan uskoa tulevaisuuteen.

Hallitusohjelman mukaisesti oikeusministeriö on käynnistänyt kansallisen ohjelman demokratian ja osallistumisen edistämiseksi. Ohjelman keskeisenä tavoitteena on lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen ja niiden keinojen kehittäminen, joilla lasten ja nuorten ääni kuuluu nykyistä paremmin päätöksenteossa ja valmistelussa.

Suomi liikkeelle -ohjelma on myös merkittävä lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaajana.

On tärkeää tässä työvoimapolussa, että yritysten kynnystä palkata työntekijöitä parannetaan hallituksen työmarkkinauudistuksilla. Työ luo pohjan turvalliseen ja vakaaseen elä-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

mään. Opiskelijoilla on mahdollisuus verovapaasti ansaita 1 040 euroa jokaista tukikukautta kohti ja 3 124 euroa jokaista tuetonta kuukautta kohti. Hallituksen tavoitteena on työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrän pienentäminen.

Arvoisa rouva puhemies! Nuorten mielenterveyden tilanne on todellakin haastava, ja sen nykyhallitus on tunnistanut. Teemme asian parantamiseksi lukuisia toimia. Lasten ja nuorten terapiatakuu on ensimmäistä kertaa kirjattuna hallitusohjelmaan. Lisäksi on tulossa laaja toimenpideohjelma, jolla puututaan tiukasti nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn. Terveiden ja hyvinvoinnin ohjelmassa on myös nuorten arkeen kokonaisvaltaisesti vaikuttavia toimenpiteitä.

Ennaltaehkäisyä on myös koulutukseen panostaminen, jota tämä hallitus tekee monilla eri toimenpiteillä. Perusopetuksen rahoitusta nostetaan hallituskauden aikana pysyvästi 200 miljoonalla, jolla vuosiviikkotunteja perusasioihin, eli laskemiseen, lukemiseen ja kirjoittamiseen, lisätään. Oppimisen tukea uudistetaan toimivammaksi ja yksilöllisemmäksi. Panostetaan opinto-ohjaukseen ja tullaan parantamaan koulurauhaa muun muassa mobiililaitteiden käytön rajoituksilla. Ammatillisen ja lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmiä uudistetaan. Opintoraha, joka yksin asuvalla 18 vuotta täyttäneellä on 279 euroa, on yksi osa nuoren opiskelijan saamista etuuksista. Opintotukeen kuuluu opintorahan lisäksi opintolainan valtiontakaus, jota nostetaan 650 eurosta 850 euroon. Osa nuorista opiskelijoista saa aterija- ja koulumatkatukea opintojensa aikana. Kouluissa ja oppilaitoksissa panostetaan 3 miljoonaa euroa ennalta ehkäisevään työhön. Kouluihin palkataan koulunuorisotyöntekijöitä. Harrastamisen Suomen malliin panostetaan vuosittain 14,5 miljoonaa euroa.

Arvoisa rouva puhemies! Välikysymyksessä otettiin kantaa todella moneen eri asiaan, ja yksi niistä oli varainsiirtoveron kohtuullistaminen pienemmäksi. Tämä veronalennus on hallituksen toimi, jolla saadaan pelastustikkaat kuopassa räpiköivälle rakennuslalle. Asuntojen kauppamäärän lisääntyessä tulee luonnollisesti myös rakennusala hyötymään. On totta, että ensiasunnon ostajan veroetu poistuu samassa yhteydessä, kun varainsiirtovero pienenee. Huomioisin kuitenkin tähän yhteyteen, että ensiasunnon omistajia tuetaan Suomessa mittavasti myös jatkossa muun muassa asp-järjestelmän kautta. Järjestelmää ollaan myös kehittämässä korkotuen lainasumman nostamisella ja säästämisen aloitusikäajan poistamisella.

Arvoisa rouva puhemies! Välikysymys on nimetty kysymykseksi nuorten tulevaisuudesta, niin kuin tässä olen tuonut esille. Suomalaisten nuorten tilanne on varsin hyvä moniin muihin maihin verrattuna.

Loppuun on sanottava, että hallitus ja me perussuomalaiset teemme kaikkemme sen eteen, että suomalaisten nuorten tulevaisuus olisi valoa täynnä. Tämä edellyttää myös nuorten aktiivista yhteistyötä sekä vastuunkantoa. Suomen nuoret, hyvinvointi tehdään yhdessä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Matias Mäkynen, poissa. — Edustaja Nieminen.

19.22 Mira Nieminen ps: Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaisia kiinnostaa tämä välikysymys. ”Tulevaisuus on pelottava, mutta onneksi sitä voi itse muokata parempaan suuntaan jo nyt”, vastasi nuori Lasten ja nuorten säätiön kyselyyn ”Toiveikas ja pelottava” — selvitys nuorten tulevaisuuskosta vuonna 2022. Viimeiset vuodet ovat kieltämättä olleet myllerryksen aikaa. Koronapandemian aikaiset rajoitukset heikensivät nuorten hyvin-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

vointia ja oppimisvajetta, ja kohta jo kaksi vuotta kestänyt Venäjän käynnistämä hyökkäyssota on johtanut tilanteeseen, jossa sodan uhka on nuorten suurin huolenaihe.

Nuorten tulevaisuuskon vahvistamiseksi onkin keskeistä, että aikuiset kuulevat nuorten huolet ja osoittavat konkreettisesti etsivänsä niihin ratkaisuja sekä luovat toivoa paremmasta. Tämä koskee kaikkia nuorten kanssa tekemisissä olevia toimijoita: vanhempia, harrastusryhmien vetäjiä, opettajia, poliittisia päätöksentekijöitä ja niin edelleen. On tärkeää, miten vastuullisesti puhumme asioista, realistisesti mutta ei maalailemalla uhkakuvia, pelottelemalla tai luomalla toivottomuutta joka puolelle. Aikuisen on vastuu vaikeina aikoina olla luotettava ja turvallinen. Ei niin, kuten kuulumme tänään välikysymyksen alkuun: vain synkistelyä, kun pitäisi olla rakentava.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmassa on useita kirjauksia, joilla luodaan edellytyksiä nuorten hyvään elämään. Se miten nuorillamme menee, on kansakuntamme menestyksen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Hallitus tiedostaa haasteet.

Nuorten hyvinvointi on aiempaa polarisoituneempaa: yhä useampi nuori voi entistä paremmin, mutta pahoinvoivat nuoret voivat aiempaa huonommin. Mitä varhaisemmin syrjäytymisriskit tunnistetaan, sitä tehokkaammin niihin voidaan puuttua. Varhainen puuttuminen on sekä yksilön että yhteiskunnan etu. Lapsi ja nuori tarvitsee ympäristön, jossa kasvaa ja kehittyä turvallisesti.

Olemme ajautuneet yhteiskunnassa tilanteeseen, jossa tältä ryhmältä vaaditaan aikuisten toimesta liikaa selviytymistä itsenäisemmin ja yhä varhaisemmin. Tämän kehityksen ympärille on sitten luotu yhteiskunnan tukijärjestelmä, jossa kasvatusvastuu on siirretty instituutioille ja tuki järjestetty erilaisten palveluiden ja etuuksien varaan. Yhteisöllisyys, vanhemmuus ja kasvatusvastuu on ulkoistettu, ja sitten ihmettelemme siitä aiheutuneita moninaisia ongelmia. Valitettavasti myös nuorten mielenterveyden ongelmat ovat lisääntyneet. Joka neljännellä nuorella on mielenterveyden ongelma. Digilaitteiden käytön lisääntyminen on tuonut mukanaan haasteita niin keskittymiskyvylle kuin fyysiselle aktiivisuudelle.

Myös alaikäisten tekemät vakavat rikokset ovat raaistuneet ja lisääntyneet. Tähän liittyy myös uudenlaisia ilmiöitä, kuten katuväkivalta ja jengiytyminen. Hyväksyntää haetaan väärillä keinoilla. Hallitus ottaa vakavasti nuorten rikosten kehityksen. Maahanmuuttaja-taustaiset nuoret ovat yliedustettuina rikoksissa, kun tilastojen perusteella ulkomaalaistaustaisten nuorten rikosepäilyjen määrä on 2,8-kertainen verrattuna suomalaistaustaisiin. On ilmeistä, ettei kotouttaminen ja tähän liittyvä maahanmuuttopolitiikka ole onnistunut, ja se aiheuttaa kipuilua monella sektorilla, niin myös turvallisuuskehityksenä, mikä on ajautunut heikompaan suuntaan jopa päiväkodeissa. Emme voi antaa pelon ilmapiirin kasvaa kaduilla, päiväkodeissa tai kouluissa.

Hallitus laatii laaja-alaisen toimenpideohjelman nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä hyvinvointivajeen ja mielenterveyden ongelmien paikkaamiseksi. Hallitus panostaa ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin, kuten etsivään nuorisotyöhön ja nuorten työpajoihin sekä syrjäytymisen ehkäisemiseen. Erityisesti kiinnitetään huomiota eri syistä haavoittuvimmissa asemissa oleviin nuoriin. Hallitus edistää myös koulu- ja oppilaitosnuorisotyötä sekä turvallisten aikuisten läsnäoloa koulussa. Lasten ja nuorten mielenterveyden haasteisiin liittyvää tukea vahvistetaan ohjelmaan kirjatun terapiatakuun toimeenpanolla. Hallitusohjelmassa turvataan jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus vähintään yhteen mieluisaan harrastukseen. Lasten ja nuorten harrastamisen kokonaisuutta kehitetään yhteistyössä harrastustoimijoiden kanssa. Harrastamisen Suomen mallia koskeva lainsäädäntö

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

arvioidaan, ja osana työtä selvitetään harrastustoiminnan tukeminen myös koulujen lomaaikoina. Lisäksi hallitus lisää harrastesetelien käyttöä kunnissa lasten ja nuorten mielekkäiden harrastusmahdollisuuksien laajentamiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Epävarmassa maailmassa nuoret tarvitsevat toivoa ja kokemusta siitä, että he voivat vaikuttaa tulevaisuutensa suuntaan. Osana tämän kokemuksen vahvistamista hallitus edistää nuorten osallisuutta ja alueellista yhdenvertaisuutta muun muassa vahvistamalla nuorisovaltuustojen asemaa kunnissa ja hyvinvointialueilla, jolloin he pääsevät itse kertomaan ja vaikuttamaan kaikkien yhteisesti jakamiin päämääriin. Meidän aikuisten tulee olla läsnä kasvun ja kehittymisen aikana. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen poissa. — Edustaja Garedeu.

19.28 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Eilen me liputettiin täällä lasten oikeuksien päivän kunniaksi, ja nyt tätä kuluva viikkoa vietetään Lastenviikkona. Siksi juuri nyt on erityisen hyvä hetki muistuttaa, että lapset ja nuoret ovat tälle hallitukselle erittäin tärkeitä. Heidän tulevaisuutensa turvaaminen on juuri suurin syy sopeutustoimille, joiden välttämättömyyttä edellinen hallitus ei halunnut nähdä — kuten ei halunnut nähdä myöskään katuengejä, mitkä tämä hallitus nyt kyllä tunnistaa.

Välikysymyksessä viitataan hallituksen päätöksiin yksioikoisesti leikkauksina. Haluan tuoda esille, että toimenpiteet ovat osa suurempaa uudistusten kokonaisuutta: uutta perusturva, uutta asumistukijärjestelmää, opintuen kokonaisuudistusta ja työmarkkinauudistusta. Nämä järjestelmät on aivan pakko uudistaa, jotta yhteiskuntamme voisi tulevaisuudessaakin huolehtia kaikista heikoimmista, juuri lapsista ja nuorista. Nykyisten mallien ylläpitäminen yhä kasvavin velka- ja korkomenoin olisi se todellinen, täydellinen katastrofi tuleville sukupolville. Tämän uudistuksen lisäksi hallitus vahvistaa peruskoulujen rahoituksen tasoa pysyvästi tämän vaalikauden aikana kaikkiaan 200 miljoonalla. On jokaisen nuoren etu, että koulunpenkillä ei istuta turhaan vaan sieltä valmistuneilla on riittävät taidot myös työelämässä pärjäämiseen.

Nuorten lisääntyvät mielenterveys- ja jaksamisongelmat ovat todellinen ja varmasti myös koko eduskunnan yhteinen huolenaihe. Nuorten hyvinvointiin ja mielenterveysongelmien ehkäisyyn liittyen hallitus tulee toteuttamaan nuorten terapiatakuun. Sitä vihervasemmisto ei halunnut itse edistää ollessaan edelliset neljä vuotta hallituksessa. Nyt esitys tuodaan ensi syksynä ja sen toteuttamiseen osoitetaan 35 miljoonaa euroa vuodessa. Tämän lisäksi nepsy-lasten tilanteen parantamiseen lisätään vielä erikseen 25 miljoonaa. Itsemurhien ehkäisyohjelmaa jatketaan. Hallitusohjelmassa on lisäksi linjattu ennalta ehkäisevän työn ja kolmannen sektorin roolin tärkeydestä.

Välikysymyksessä mainittiin ilmastomuutos ja kritisoitiin hallituksen prioriteettijärjestystä vedoten nuorten ilmastohuoliin. Voin sanoa sen, että tärkeysjärjestys on juuri oikea — ilmastokiihko saa nyt jäädä. Vihervasemmisto on täydellä koneistolla lietsonut koko viime hallituskauden nuoriin ilmastoahdistusta — lapset ja nuoret ovat olleet tämän propagandan uhreja. Onneksi tästäkin huolimatta tuoreessa Kansalaispulssi-kyselyssä selvästi suurempi osa nuorista katsoi toimivan terveydenhoidon sekä laadukkaan koulutuksen ja varhaiskasvatuksen turvaamisen tärkeämmiksi kuin ilmastotoimet. Saman kyselyn kaikenikäisten vastauksissa hallituksen toivottiin kiinnittävän erityistä huomiota vasta kahdeksantena tähän ”ilmaston pelastamiseen”. Kärjessä olivat teemat, joihin juuri nyt tämä hallitus tuleekin panostamaan.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Lyhytnäköinen vihervasemmisto pyrkii välikysymyksellään nyt mustamaalaamaan hallituksen kaavailemat aivan välttämättömät uudistukset. Käytännössä siis SDP, vasemmisto ja vihreät vaativat, että antaisimme talouden paisua paisumistaan, kuten he itse viime kaudella tekivät. Meillä todellakin on vastuu tulevista sukupolvista. Tätä vastuuta kannetaan nimenomaan pitkänäköisillä toimenpiteillä ja julkista taloutta tasapainottavilla uudistuksilla. Tämä hallitus huolehtii lapsista ja nuorista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

19.33 Anne Rintamäki ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme tänään välikysymystä nuorten tulevaisuudesta. Välikysymys on luonteeltaan hyvin poukkoileva, ja siihen on noukittu vähän kaikenlaisia asioita sieltä sun täältä. Punaisena lankana näyttää kuitenkin olevan se, että leikata ei saa mistään, koska leikkaaminen on pahasta eikä säästäminenkään ole trendikästä. Tämä linjahan on tullut tutuksi edellisen nelivuotiskauden aikana.

Välikysymyksestä käy ilmi, että nyt ei kuulemma ole oikea aika tehdä säästötoimia. Mutta haluaisin todellakin nähdä sen päivän, kun vasemman laidan mielestä olisi hyvä kohentaa taloustilannetta säästämällä jostakin. Hallituspuolueita jaksetaan muistuttaa siitä, että leikkauksista huolimatta velkaantumisen kasvu ei taitu välittömästi. Toisaalta meitä kritisoidaan velanotosta ja toisaalta leikkauksista. Ilman leikkauksia tuo velkaantumisen kasvu lähtisi entistä kovempaan kierteeseen, eikä siihen meillä todellakaan ole varaa. Vasemman laidan lääkkeitä julkisen talouden pelastamiseksi ovat hyvin tuttuja: rahaa jaetaan velaksi kaikille, ja verottaminen on se keinovalikoiman ykkösvaihtoehto. Istuvan hallituksen ohjelma on laadittu siten, ettei kokonaisveroastetta enää nykytasosta nosteta.

Arvoisa rouva puhemies! Välikysymyksessä mainitaan, että nuoria huolestuttavat toimeentulo ja työelämä. Sehän ei sinällään ole ihme, kun seuraa mediaa ja somea. Siellä etunenässä juuri vasemmisto ja ay-liike pelottelevat ihmisiä työelämäuudistuksiin liittyvillä puolitotuuksilla kovaan ääneen. Tämä hallitus pyrkii uudistuksilla siihen, että yritysten olisi aiempaa helpompi työllistää työntekijöitä ja että työn vastaanottaminen olisi myös työntekijälle mielekkäämpää. Tätä samaa pelottelua on vallalla ilmastoahdistuksen kanssa. Sosiaalisesta mediasta sai lukea jonkun polkeneen lapsensa perusoikeuksia huolettomaan lapsuuteen ja kunnon yöuniin messuamalla jälkikasvulleen ilmastonmuutoksesta. Vastuullisen aikuisen tehtävä on suojella herkässä iässä olevaa lasta eikä maalilla synkkiä tulevaisuudenkuvia keskustelunaiheissa. Itselläni on neljä lasta, jotka mielellään roudaavat puita tupaan ja laittavat takkaan valkean näillä pakkasilla — aivan ilman ahdistusta.

Arvoisa puhemies! Sisäinen turvallisuus on hallituksella sydämenasiana. Ja suhtautuminen esimerkiksi holtittomaan maahanmuuttoon yhteiskuntarauhaa järkyttävänä asiana on realistinen. Siinä on aihe, joka on omiaan aiheuttamaan turvattomuutta ja ahdistusta niin nuorilla kuin vanhemmillakin. Erityisesti täällä Helsingissä mutta myös muissa isommissa kaupungeissa ovat yleinen turvattomuus, katujengit ja nöyryytysväkivalta saaneet jalansijaa hälyttävän paljon. Lapsille ja nuorille mahdollinen väkivallan kohteeksi joutuminen esimerkiksi koulumatkalla aiheuttaa ahdistusta. Myös nuorten mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet, ja välikysymyksessä väitetäänkin, että hallituksen panostukset mielen terveyteen loistavat poissaolollaan eikä terapiatakuu etene hallitusohjelman kirjauksista huolimatta. Hallitus on kuitenkin osoittamassa esimerkiksi terapiatakuuseen 35 miljoonaa vuodessa esityksellä, jonka on määrä tulla eduskuntaan vuoden päästä.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Koko tämä välikysymys näyttäytyy laatijan yrityksenä kalastella nuoria puolelleen. On kuitenkin hyvä muistaa, että jos nykyisen kaltainen hyvinvointivaltio romahtaa, palvelut huononevat entisestään, eikä se olisi kenenkään etu. Välikysymyksen allekirjoittajilta olisi hyvä saada selontekoa siitä, mistä te itse säästäisitte nämä rahat, joiden perään kyselette. Rahaahan on helppo lupailla joka suuntaan, kun itse ei tarvitse kertaakaan vääntää paitaa kuivaksi. Huomioikaa sekin, että mitä enemmän meille ilmaantuu kakunsyöjiä leipojien sijaan, sitä pienempiä murusia jaettavaksi jää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

19.38 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Siitä pullasta taitavat rusinat mennä parempiosaisten suuhun, ja loput saavat sitten sen, mitä jäljelle jää.

Uskaltaako muuttaa työn perässä, jos ensimmäisen vuoden aikana saatat saada potkut ilman perusteita, käytännössä ilman painavaa ja asiallista syytä? Tuntuu ristiriitaiselta, että samalla, kun hallitus kannustaa opiskelijoita ottamaan lainaa ja tekemään töitä koulun ohella, osa-aikatyön tekemistä hankaloitetaan merkittävästi. Nämä ovat Orpon hallituksen aitoja linjauksia, jotka luovat hyvin synkät tulevaisuusnäkymät nuorille. Edessä on monelle turvattomampi alkutaival työelämässä. Nykyiset pelisäännöt on luotu sitä varten, että heikompaa puolustettaisiin. Nyt nimenomaan kaikista heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevilta viedään mattoa jalkojen alta.

Lisäksi hallituksen viesti on, että nuorten kannattaa miettiä kaksi kertaa, kannattaako hankkia perhe. Epävarmat työsuhteet ja työttömyysetuuksien osalta lapsikorotusten poistaminen eivät varmastikaan lisää kenenkään halukkuutta perustaa perhettä.

Kuva tulevasta on lohduton, eikä hyvää tarkoittava terapiatakuukaan tule auttamaan kaikkiin niihin lisävahinkoihin, joita tämä hallitus tahallaan haluaa aiheuttaa. Epävarman tulevaisuuden sijaan meidän tulisi pitää huolta nuoristamme — he ovat Suomen tulevaisuus.

Arvoisa rouva puhemies! Ihmisyyteen on sisäänrakennettu paljon hyvää. Me haluamme puolustaa heikompia, erityisesti lapsia ja nuoria. Kannamme huolta lasten ja nuorten pärjäämisestä eri elämäntilanteissa ja koemme vahvasti epäoikeudenmukaisena sen, kun lapsen tai nuoren hyvinvointia ja turvallisuutta jokin uhkaa. Kun maailma kuohuu ja monet isot haasteet vaikuttavat nuorten elämään, ei meidän pitäisi lisätä huolta ja murhetta päätöksillämme. Valitettavasti nyt hallituksen esitykset ovat tätä huolta ja epävarmuutta tulevaisuudesta lisäämässä.

Viimeisimmän SOSTEn tutkimuksen mukaan lapsiperheköyhyys on näillä ratkaisuilla kasvamassa jopa 17 000 lapsella ensi vuonna tähän vuoteen verrattuna. Millaista tulevaisuutta me rakennamme näille lapsille, joiden usko tulevaisuuteen saattaa jäädä hyvinkin heiveröiseksi? Riski huono-osaisuuden kierteeseen kasvaa nopeasti, ja sen korjaaminen vaatii vuosien, jopa vuosikymmenten, työn.

Nuorten toiveita ammatista, perheestä ja mielekkästä elämästä ei saa rikkoa. Meillä kaikilla, mutta erityisesti nuorilla, pitää olla varmuus työelämän oikeudenmukaisuudesta, pysyvyydestä ja erityisesti siitä, että tulee kuulluksi. Reilu työelämä, joka huomioi myös yksityiselämän, on kyselyjenkin mukaan nuorelle sukupolvelle tärkeä. Tekemällä lainsäädännöllä mahdolliseksi työelämän epävarmuuden ja jopa pelon olemme epäonnistuneet tehtävässämme. Tätä ovat nykyisen hallituksen esitykset mahdollistamassa, emmekä me sosiaalidemokraatteina voi tätä hyväksyä. On kyse maamme tulevaisuudesta.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

19.41 Pia Sillanpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on välirikitys nuorten tulevaisuudesta. Puheenvuoroni on osoitettu teille kaikille suomalaisille nuorille.

Teini-ikä ja nuoruusaika voivat joskus tuntua raskailta ja vaikeilta. Nuoret ovat jatkuvasti uuden edessä: teini-ian muutokset, peruskoulun päättymisen, uusien opiskeluiden aloittaminen ja ensimmäisen työpaikan hankkiminen. Nämä kaikki ovat isoja muutoksia elämässä. Samaan aikaan itsenäistytään ja otetaan vastuun askelia, eikä kaikki aina suju sen mukaan, miten haluaisi asioita toteuttaa. Nyt kun olen itse keski-ikäinen perheenäiti, voin vain muistella niitä aikoja, kun olin nuori, ja myös heijastella nuoruusvuosia omien lasten kautta. Eihän se nuoruus aina helpolta tunnu. Vastoinikäymiset ja pettymykset tuntuvat erityisen raskailta murrosiässä: mielialojen heittäilyä, kokemukset rakkaudesta ja sen päättymisestä, riidat vanhempien ja kavereiden kanssa, paineet opiskeluista. Välillä elämässä tuntuu menevän todella huonosti, kun vastoinikäymiset ottavat elämässä tarpeettoman suuren roolin. Siinä missä nuorena jokin vastoinikäyminen saattoi tuntua elämää suuremmalta pettymykseltä, tämän ikäisenä sitä pohtii, miten jotkut asiat tuntuivatkin silloin niin kohtuuttoman suurilta.

Arvoisa rouva puhemies! Vaikka vastoinikäymiä tai pettymyksiä ei toivo, ne kuitenkin kuuluvat elämään. On myös täysin luonnollista olla huolissaan tulevasta ja siitä, miten pärjää myöhemmässä elämässä. Haluan kuitenkin luoda toivoa nuorille jatkuvan pelottelun sijaan. Oppositio sen sijaan maalaa kuvaa, että hallitus olisi viemässä nuorilta kaiken, ja yrittää uhriuttaa tämän maan nuorisoa oman politiikkansa tueksi, aivan kuin nuoret eivät pärjäisi tässä yhteiskunnassa ilman loputtomia Kelan tukia. Nuoret ovat fiksuja, ahkeria ja täynnä tulevaisuudensuunnitelmia ja unelmia, nuoria, jotka tekevät töitä saavuttaakseen omia tavoitteitaan. Opiskelemalla ja työtä tekemällä pärjää todella pitkälle. Opiskelijat ymmärtävät tämän, ja luulenpa, että he myös arvostavat sitä, että valtio pyrkii hillitsemään julkisia menoja ja lainanottoa, jotta he eivät joutuisi maksamaan meidän lainapäätöksistä ja velanotosta.

Julkisessa keskustelussa puhutaan paljon nuorten pahoinvoinnista, siitä, etteivät nuoret pärjää ja tulevaisuus on synkkä. On totta, ettei kaikilla nuorilla mene hyvin, osa ajautuu väärille raiteille elämässä, turvallinen kasvu-ympäristö on puuttunut kokonaan tai osa vain väsyä paineiden alla. Meidän täytyy pitää huolta heistä, jotka tarvitsevat apua ja tukea. Yhteiskunnan turvaverkon täytyy olla trampoliini, joka joustaa ja tukee ihmisen takaisin arkeen. Turvaverkosta ei saa kuitenkaan muodostua riippumattoa, johon jäädään makamaan vuosikausiksi, vaikka olisi mahdollisuus muuhun. Tärkein viestini teille nuorille on se, että te pärjätte, te olette fiksuja ja osaavia, te pystytte opiskelemaan, työllistymään ja elämään unelmianne. Joskus eri asiat ottavat oman aikansa, eikä elämä yleensä mene siten kuin on suunnitellut, mutta se ei tarkoita sitä, etteikö unelmia ja tavoitteita voisi kaikesta huolimatta saavuttaa.

Meidän aikuisten ja päättäjien tehtävä on luoda puitteet, jotta nuorten on mahdollista saavuttaa asioita. Meidän tehtävä on tukea ja rohkaista mutta samalla asettaa rajoja. Meidän täytyy luoda toivoa tulevaisuudesta. Tämä tarkoittaa siksi myös sitä, että meidän aikuisten pitää uskoa tulevaisuuteen ja siihen, että asiat järjestyvät. Meidän pitää näyttää mallia nuorille ja luoda toivoa. Siksi haluan sanoa, että minä uskon hyvään tulevaisuuteen tässä maassa ja teihin nuoriin. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko poissa, edustaja Eskelinen poissa.
— Edustaja Lindén.

19.46 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Käytän harvoin täällä etukäteen kirjoitettuja puheenvuoroja. Ryhmäpuheenvuorot ovat toki sitten asia erikseen. Mutta mielelläni kuuntelen keskustelua ja ihan tarkasti yritän ymmärtääkin tässä, mitä eri puolueiden kollegat sanovat, ja tässä nyt eräitä kommentteja sitten siitä, mitä olen täällä tänään kuullut.

Tässä ei ole minusta mitään hyökkäävää sävyä. Toki on selvää, että kun ollaan oppositiossa, niin esitän arvostelua. Noin yleisesti täällä on aika paljon puhuttu tänään hallituksen talouspolitiikasta ja sen heijastusvaikutuksista ja konkreettisista toimenpiteistä ja siitä, miten ne vaikuttavat nuoriin. Hallituksen puolelta on hyvin paljon esitelty luettelomaisesti erilaisia hyviä hallitusohjelmassa olevia toimenpiteitä, pikemminkin aikomuksia, joita aiotaan tehdä. Olen toki hallitusohjelmaan hyvinkin tarkkaan tutustunut, ja siinä on sellainen yleinen tilanne, että leikataan aika voimakkaasti tiettyjä menoja yleisesti mutta sitten tiettyihin asioihin on laitettu plusmerkkisiä lisäyksiä, ja kun sitten niitä kerrotaan suurina ja myönteisinä uudistuksina, niin hämärtyy tavallaan se, että siellä taustalla on kuitenkin merkittäviä menojen vähennyksiä, jotka vaikuttavat itse asiassa juuri niihin samoihin asioihin, joihinkä nämä plusmerkit on laitettu.

Otan nyt esimerkin, koulutukseen panostamisen. Minusta on hieno asia, että peruskoulutukseen aiotaan lisätä 200 miljoonaa. Ensi vuoden budjetissahan on plus 50 miljoonaa sillä yhdellä momentilla, mutta sen luvun — siis tämä hierarkiahan on pääluku, sitten siellä on luku ja sitten momentti — yläpuolella, jonka alla on tämä momentti, jossa kasvua on, kuitenkin vähennetään 110 miljoonalla eurolla. Ja sitten kuntien valtionosuus vähenee 289 miljoonalla eurolla, ja kaksi kolmasosaa kuntien tämän päivän käyttötaloudesta menee kasvatukseen ja opetukseen. Eli ennakkoin, että kunnissa tulee olemaan tällä talouspolitiikalla hyvin suuria vaikeuksia toteuttaa sinänsä myönteisiä tavoitteita, joita koulutuspolitiikassa on tavoiteltu.

Samoin tämä terapiatakuu on täällä voimakkaasti tullut esille, ja sanoinkin tuossa debattikeskustelussa, että kannatan sitä, että sinne se 35 miljoonaa euroa vuodesta 25 lähtien saadaan. Se kuusi miljoonaa, joka hallitusohjelmassa oli kirjattu terapiatakuuseen ensi vuodelle, näyttää kummallisesti hävinneen sieltä. Sehän on kirjattu hallitusohjelmaan niin, että se kohdentuu siihen hyvinvointialueiden isoon rahoitukseen, mutta siellä budjettikirjan sivulla 344, jossa on hyvin tarkasti eroteltu 10 000 euron tarkkuudella se, mistä se hyvinvointialueiden rahoitus koostuu, sitä kuutta miljoonaa ei enää näy. No, se on vain kuusi miljoonaa. Sanon, että on myönteistä, että tämä 35 miljoonaa tulee, mutta huomenna täällä salissa, niin kuin sanoin jo tuossa debattipuheenvuorossa, me otamme pois 30 miljoonaa vuositasolla yleisestä hoitotakuusta, joka täällä vuosi sitten säädettiin.

Nyt jos mietitään näiden kahden välistä suhdetta, niin en nyt lähde sanomaan, että jompikumpi niistä on parempi, mutta sen yleisen hoitotakuun ideahan oli se, että ihminen pääsisi viikossa ensi vuonna perusterveydenhuoltoon — nyt se on 14 vuorokautta ollut syyskuun alusta lähtien. Meillä tarkastusvaliokunnan jäsenillä oli tänään mahdollisuus kuunnella erittäin hyviä esityksiä terveydenhuoltoon liittyen, ja niille, joilla on pessimistinen ajatus siitä, että se viikon hoitotakuu olisi mahdoton toteuttaa, voin tässä suoraan siteerata Etelä-Savon hyvinvointialuejohtaja Seppälää, joka totesi, että vuosi sitten hän ei olisi ikinä uskonut, kun heillä oli hoitoonpääsyn pituus perusterveydenhuollossa 30 vuorokautta, että

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

se nyt heidän voimakkailla toimenpiteillään, digitalisaatiolla ja muilla, on saatu 11 päivään.

Eli kyllä tämä yleinen hoitotakuu olisi auttanut erittäin paljon myös mielenterveysasioissa. Mehän tiedämme monta kertaa, että kun ihmisillä on mielenterveysongelmia, eivät he tule lääkärin tai hoitajan vastaanotolle ensimmäiseksi puhumaan niistä, vaan siellä voi olla tällaisia, niin kuin sanotaan, somaattisia eli ruumiillisia haasteita, joiden taustalla sitten, kun asioista keskustellaan syvällisemmin, tulevat ne mielenterveysasiat ilmi. No, hyvä kun laitetaan rahaa, mutta huono asia, että tässäkin leikataan ensin rahaa.

Täällä tuli keskustelussa vakavia asioita esille. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että minusta räikeimpiä ja epäoikeudenmukaisimpia leikkauksia on työttömyysturvan lapsikorotusten leikkaaminen. En todella usko hetkeäkään, että sillä, että ne korotukset viedään sieltä pois, saadaan 10 000 uutta työpaikkaa. En todellakaan usko. Tulemme sitten aikaan näkemään, kuinka tässä kävi. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

19.51 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Eilen vietettiin lapsen oikeuksien päivää. Lapsistamme tulee nuoria ja nuorista aikuisia. Lapsuudessa rakennetaan pohja hyvinvoinnille sekä työ- ja toimintakyvylle. Valtaosa lapsista ja nuorista voi hyvin, mutta hyvinvointi on polarisoitunutta ja ongelmat kasautuvat pienelle joukolle. Siksi osa tarvitseeikin vahvempia panostuksia myös yhteiskunnalta. Tarvitaan toimia, joilla voidaan kohdentaa tukea sitä kipeimmin tarvitseville. Siksi nuorten kuntoutuksen ja etsivän nuorisotyön toimintaedellytyksien heikentäminen ja lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskeminen ovat lyhytnäköisiä toimia. Nuoret antavat varmasti hyvän takaisin myös sinne valtion kassaan, kunhan saavat elämälleen hyvän pohjan.

Arvoisa rouva puhemies! Sanoin ennen vaaleja, että kunhan 90-luvun virheitä ei toistettaisi. Nyt luen parhaillaan Sanna Kajander-Ruuthin kirjaa Laman lapset. Siellä sanotaan hieman lyhentäen muotoiltuna, lainaus alkaa: ”Monen perheen tilanne heikkeni ratkaisevasti. Toimeentulotukea saavien lapsiperheiden määrä kasvoi. Julkisessa taloudessa vedettiin hanat kiinni. Julkinen velka paisui silti. Kriisi nähtiin Suomea kohdanneena rakenteellisenä murroksena, joka oli heikentänyt talouden kasvumahdollisuuksia pysyvästi. Julkiset menot haluttiin sopeuttaa tämän synkän näkemyksen mukaisesti. Leikattiin työttömyysturvaa, perheiden tukea, asumisen tukea, sairausvakuutusta ja eläkkeitä, kuntien valtionosuuksia supistettiin, julkisen terveydenhuollon maksuttomia palveluja muutettiin maksullisiksi, etuuksien leikkaukset osuivat eri puolille suomalaista yhteiskuntaa. Työttömät, sairaat, lapsiperheet, nuoret, köyhät ja eläkeläiset saivat niistä osansa. Suomalaisten arjessa kenties raskaiten näkyi työttömyysturvan heikentäminen.” Kuulostaa eläkkeitä lukuun ottamatta valitettavan samansuuntaiselta kuin mitä toimia nyt näemme.

Palaan vielä lapsen oikeuksiin. Lapsilla ja nuorilla on siis oikeus sosiaaliturvaan ja riittävään elintasoon. Heillä on oikeus väärinkäytösten jälkeiseen toipumisen edistämiseen. Pyydän, lukekaa vielä tarkasti lapsen oikeudet ja peilatkaa niitä nyt tehtäviin toimiin. Lapsissa ja nuorissa on tulevaisuus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

19.54 Piritta Rantanen sd: Arvoisa puhemies! Voisin luetella pitkän listan siitä, mitkä kaikki hallituksen esitykset ovat leikkaamassa nuorilta ja mitkä vaikuttavat esimerkiksi opiskeluista suoriutumiseen ajallaan. Otan kuitenkin tässä puheenvuorossani kärjeksi nuorten työelämään vaikuttavia asioita.

Tässä salissa on tänään kerrottu useita esimerkkejä määräaikaisten työsopimusten aiheuttamasta epävarmuudesta, siitä, kuinka lainan saaminen ja usein jopa osamaksukaupan saaminen on kiinni vakituisesta työstä. Hallituksen kaavailemat työelämän heikennykset lupaavat vain turvattomampaa työelämää ja epävakaaempaa tulevaisuutta. Sallimalla perusteettomat määräaikaisuudet tämä hallitus ohjaa nuoret yhä pidempään ja turvattomampaan pätkätyöllisyyteen. On kuin joutuisi vuodeksi koeajalle, kun määräaikaisuudelle ei enää tarvitse olla perustetta.

Hallitus puhuu paljon siitä, kuinka he näillä toimilla haluavat lisätä työllisyyttä ja kuinka työ on parasta mielenterveyden hoitoa. Kyllä, työllä on suuri merkitys meidän kaikkien elämässä. Vielä suurempi merkitys on kuitenkin sillä, minkälaista työtä saa tehdä. Nuorten, alle 30-vuotiaiden työntekijöiden pahoinvointi, sairauspoissaolot ja jopa eläköityminen ovat kasvaneet. Olisi merkittävästi arvokkaampaa, jos voisimme alkaa tässäkin salissa puhumaan siitä, minkälaiseen työelämään haluamme nuoremme saatella.

Nuorten suurena huolena on taloudellista turvaa tuovan työpaikan löytyminen. Itse ainakin haluan, että lapseni voivat työllistyä työpaikkaan, jossa palkka on neuvoteltu reilusti ja oikeudenmukaisesti, työpaikkaan, jossa nuori voi luottaa, että häntä kohdellaan tasavertaisena työparina. Haluan, että se työelämään lähtevä nuori ei ole itse paikallisesti sopimassa työajastaan, lomastaan tai eri korvausten, kuten ilta-, yö- tai viikonloppulisien määrästä tai koko lisien olemassaolosta, palkkojen maksamisen aikatauluista tai lomakorvauksien määrästä.

Samalla kun hallitus monin eri keinoin luo epävarmuutta nuorten työmarkkinoille, pitäisi meidän tehdä toimia, joilla työelämä olisi reilua. Tarvitsemme tekoja, joilla vuoropuhelu työntekijöiden ja työnantajien välillä olisi tasavertaista, ja tarvitsisimme niitä tekoja työolojen parantamiseen, työn ja perhe-elämän parempaan yhdistämiseen ja lasten ja nuorten kasvuolojen tukemiseen. Tarvitsisimme parempaa työn kuorman jakautumista esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon alalla ja sitä kautta parempaa työstä aiheutuneen kuorman hallintaa.

Hallituspuolueiden edustajat ovat täällä tänään vähätelleet nuorten asioista puhumista. On kerrottu, että oppositio pelottelee ja puhuu pelkkää propagandaa. On jopa kommentoitu, että opposition puheet ovat lapsellista puhetta. On kerrottu, että hallituksen toimet on nyt pakko tehdä. Olisi kuulemma pitänyt tehdä jo vuosia sitten. Tässä kohtaa muistutan, että viime kaudella Marinin hallituksen aikaan tässä maassa oli 100 000 työllistä enemmän kuin edellisen hallituksen aloittaessa. Nämä 100 000 työllistä enemmän tulivat tilanteessa, jossa tällaisia leikkauksia ja heikennyksiä työelämään ei tehty.

Pääministeri Orpo on useaan kertaan, viimeksi tänään, todennut ponnekkaasti, että me emme peräänny — me emme peräänny. Hallitus ei siis aio perääntyä toimissaan, vaikka asiantuntijalausuntojen ja vaikutusarviointienkin mukaan on hyvin epävarmaa, mihinkä heidän tekemänsä päätökset tulevat johtamaan. Arvioihin liittyy asiantuntijoiden mukaan suuria epävarmuustekijöitä, ja esimerkiksi työllisyysarvioiden on kerrottu olevan vain suuntaa antavia. Ei, ei olisi pakko, mutta tämä hallitus ja pääministeri Orpo ovat tehneet arvovalinnan ja maksattavat muun muassa varakkaiden veronalennukset ja monet muut leikkaukset ja säästösuunnitelmat nuorilla ja lapsiperheillä.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hiltunen, poissa. — Edustaja Mäkinen.

19.58 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Välikysymys on opposition järkevin työkalu. Käytämme sitä puuttuaksemme nuorten tilanteeseen, joka on monella mittarilla huolestuttava, puhuttiinpa sitten nuorten syrjäytymisestä, mielenterveys- ja päihdeongelmista, koulupudokkuudesta, toimeentulosta tai lapsiperheköyhyydestä. Hallitusohjelmassa on hyviä toimia, joilla lasten ja nuorten hyvinvointia pyritään tukemaan. Ongelman ydin on kuitenkin se, että toimien kokonaisvaikutukset johtavat päinvastaiseen lopputulemaan. Ensi vuonna lähes 17 000 lasta ja nuorta enemmän elää köyhyysrajan alapuolella kuin edeltävänä vuonna. Pahoinvoinnin juurisyihin ei näin ollen päästä puuttumaan. Väitteet siitä, että oppositio synkistelee syyttä, eivät pidä paikkaansa.

Dramaattisesti ikääntyvä Suomi tarvitsee nuoriaan enemmän kuin koskaan. Tulevaisuusbarometrin mukaan kuitenkin vain 34 prosenttia nuorista odottaa innolla tulevaisuutta. Luku on hälyttävä. Eniten epävarmuutta ja turvattomuutta aiheuttavat tutkitusti oma tulevaisuus, työelämä ja toimeentulo. Viisas hallitus pyrki tässä tilanteessa vahvistamaan nuorten tulevaisuudenuskoa ja tukemaan heitä vaikeissa elämäntilanteissa.

Orpon hallituksen omien vaikutusarviointien mukaan sosiaaliturvan leikkaukset kohdistuvat juuri 18—24-vuotiaisiin. Lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskeminen lisää nuorten syrjäytymistä. Vastaukseksi ongelmaan on tarjottu aikuissosiaalityötä. Jokainen sosiaalihuollon tilaan perehtynyt tietää, etteivät aikuissosiaalityö ja nykyiset olemassa olevat mielenterveys- ja päihdepalvelut riitä niitä tarvitseville nuorille aikuisille.

Arvoisa puhemies! Erittäin vakava epäkohta on nuorten kuntoutusrahasta leikkaaminen. Se uhkaa työntää aiempaa useamman työkyvyttömyyseläkkeelle. Jo nyt yli 13 000 nuorta on jäänyt työelämän ulkopuolelle ja saa työkyvyttömyyseläkettä mielenterveyden ongelmien takia. Kuntoutuksella kyetään tutkitusti vähentämään ennenaikaiselle eläkkeelle ajautumista. Samaan aikaan leikataan etsivästä nuorisotyöstä ja työpajatoiminnasta. Niihin esitetään 4,6 miljoonan euron vähennystä. Luku on hyvin olematon valtiontaloutta tasapainotettaessa, mutta sen käytännön vaikutukset ovat kestäättömiä. Henkilöstövähennykset osuvat juuri kentän ammattilaisiin ja ovat suuruusluokaltaan merkittäviä. Etsivä nuorisotyö tavoittaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevia nuoria ja auttaa näitä palvelujen piiriin. Työpajatoiminta taas kuntouttaa nuoria pääsemään takaisin koulupolulle tai työelämään. Valtakunnallinen työpajayhdistys Into ry muistuttaa omassa kannanotossaan ja asiantuntijalausunnossaan, että leikkaukset ovat ristiriidassa hallitusohjelman kanssa, jossa halutaan panostaa nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn ja myös nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön. Nämä ovat käsittämättömiä päätöksiä aikana, jolloin jo kaista tarvittaisiin työelämässä. Muistutettakoon, että yksi syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle lähes puolitoista miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Suomi on aina luottanut osaamiseen, kykyyn rakentaa ratkaisuja tulevaisuuden haasteisiin. Nuoret ovat näiden ratkaisujen avainhenkilöitä. Opintotuen indeksitarkistukset jäädytetään neljäksi vuodeksi. Elinkustannusten noustessa opintotuki leikkaantuu noin 300 eurolla vuodessa hallituskauden lopussa. Samalla yleistä asumistukea leikataan keskimäärin yli 900 eurolla vuodessa ruokakunnalta. Opiskelijoiden toimeentulon leikkaaminen heikentää tosiasiaassa mahdollisuutta keskittyä opintoihin ja valmistua tavoiteajassa. Opiskelu muuttuu entistä lainapainotteisemmaksi, mikä näkyy nuorten kasvavana velkaantumisena.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Seuraavaksi yhä velkaantuneemmat nuoret ottavat vastaan hallituksen työelämän heikennykset, kuten irtisanomisen helpottamisen, ansiosidonnaisen työttömyysturvan työssä-oloehdon ja määräaikaisten työsuhteiden pidentämisen. Kun työttömyysetuuksista poistetaan lapsikorotus ja ensimmäisen oman asunnon hankintaa vaikeutetaan, ovat velka ja epävarma työelämä viimeistään takuuvarmasti omiaan lykkäämään perheenperustamisaikaita. Tätä kokonaisuutta katsoessa tulee pohtineeksi, onko tämä asia nyt todella mietitty loppuun saakka. Pahinta on se, että iso osa heikennyksistä kasautuu samoille nuorille, jolloin leikkausten yhteisvaikutus voi muodostua kestäväksi.

Kuten ryhmäpuheenvuorossa kysimme: kuinka moni tässä salissa oikeasti uskoo, että vähentämällä nuorten tuloja, leikkaamalla asumistukea, leikkaamalla kuntoutuksesta, lisäämällä opintolainaa ja heikentämällä palveluita meidän nuoremme alkaisivat voida paremmin? Esitän hallitukselle jatkokeskustelun: onko yhteiskunnallisesti kestävä, taloudellisesti järkevä tai yksilöllisesti inhimillistä, että leikkauspolitiikka ottaa tähtäimeen juuri nuoret, kasaa heidän harteilleen kohtuuttoman taakan ja heikentää edelleen uskoa tulevaisuuteen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta.

20.04 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Meidän päättäjien tehtävä on tehdä sellaista politiikkaa, jonka myötä nuorten on mahdollista toteuttaa unelmansa ja vähentää tulevaisuuden huolia. Tämän hallituksen politiikka on valitettavasti päinvastaista: nuorten huoli tulevaisuudesta lisääntyy. Hallituksen leikkaukset ja heikennykset kohdistuvat erityisesti nuoriin. Kyse ei ole vain yksittäisistä leikkauksista vaan kokonaisuudesta ja nuorille kasautuvista yhteisvaikutuksista. Hallitus perustelee leikkauksia nuorten tulevaisuudella. Sanotaan, että velkaa ei saa jättää nuorten maksettavaksi. On tärkeää, että taloutta tasapainotetaan, mutta miksi hallitus tekee sen juuri nuorten kustannuksella?

Arvoisa puhemies! Nuorten mielenterveyden haasteet yleistyvät, joka kymmenes nuori on syrjäytymisriskissä, ja nuorten jengirikollisuus puhuttaa. Tulevaisuusbarometrin mukaan enää vain 34 prosenttia nuorista odottaa innolla tulevaisuutta ja näkee mahdollisuuksia. Eniten epävarmuutta ja turvattomuutta aiheuttavat oma tulevaisuus ja työelämä. Viisas hallitus pyrki tässä tilanteessa vahvistamaan nuorten tulevaisuudenuskoa ja tukemaan vaikeissa elämäntilanteissa olevia nuoria.

Hallitus kuitenkin leikkaa nuorisotyön rahoitusta, vaikka sen merkitys on erityisen suuri muun muassa syrjäytymisen ehkäisemisessä. Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ovat kohdistettuja palveluita työelämän ja koulutuksen ulkopuolella oleville nuorille, jotka ovat erityisen suuressa syrjäytymisriskissä. Ne auttavat nuorta kiinnittymään yhteiskuntaan. Nämä palvelut ovat vaikuttavia ja maksavat tutkimusten mukaan itsensä takaisin maksettuina veroina ja vältettyinä sosiaaliturvamenoina. Lyhyen tähtäimen pieni säästö tulee kalliiksi pidemmällä aikavälillä. Yksi syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle 1,2 miljoonaa euroa. Maassamme on arviolta jo nyt 60 000 syrjäytynyttä nuorta ja 10 prosenttia on uhasa syrjäytyä. Paljonko heitä, näitä syrjäytyneitä nuoria, on tämän hallituskauden jälkeen?

Hallitus heikentää myös nuorten toimeentuloa leikkaamalla asumistukea ja jättämällä opintotuen indeksikorotukset tekemättä, vaikka ennen eduskuntavaaleja Orpo lupasi jättää opintotuen indeksileikkurin ulkopuolelle. Nämä leikkaukset voivat hallituskauden loppuun mennessä tarkoittaa jopa yli 1 000 euron tulonmenetystä vuodessa jo valmiiksi pienituloisille opiskelijoille. Jatkossa nuoret joutuvat ottamaan opintoihinsa yhä enemmän

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

lainaa, vaikka samalla työelämän lisääntynyt epävarmuus vaikeuttaa lainan takaisinmaksua. Hallitus myös maksattaa varainsiirtoveron kevennyksen nuorilla poistamalla ensiasunnon ostajan verovapauden. Päätöksen myötä monen nuoren haave ensimmäisestä omasta kodista siirtyy tulevaisuuteen.

Erityisen surullinen on hallituksen päätös leikata lastensuojelun jälkihuollosta ja nuorten kuntoutuksesta. Lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskeminen 25 ikävuodesta 23:een tulee todennäköisesti lisäämään nuorten syrjäytymistä, kun taas nuorten kuntoutusrahasta leikkaaminen on vaarassa lisätä työkyvyttömyyseläkkeelle jäämistä. Nämä ovat käsittämättömiä päätöksiä aikana, jolloin jokaista nuorta tarvitaan työelämässä.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana opintotuesta.

Orpon hallituksen opintorahan indeksijäädytys ja asumistuen leikkaus tekevät monen opintotuesta entistä lainapainotteisemman. Toisaalta monet valitsevat työssäkäynnin lisälainan ottamisen sijaan. Tuoreen Eurostudent VIII -opiskelijatutkimuksen mukaan korkeakouluopiskelijat käyttivät viime vuonna työssäkäyntiin keskimäärin 14 tuntia viikossa, joka on 1,7 tuntia enemmän kuin kolme vuotta aiemmin. Työssäkäynnin yleistyminen on vähentänyt opintoihin käytettyä aikaa. Viime vuonna korkeakouluopiskelijat käyttivät opintoihin keskimäärin 26,8 tuntia viikossa, eli opintoihin käytetty aika on vuodesta 19 vähentynyt 2,6 tuntia. Nyt, kun opintolainapainotteisuus lisääntyy, se saattaa edelleen hidastaa opiskelua, koska monet tosiaan käyvät töissä enemmän ja opiskelutunnit vähentyvät. Näin sitten yhä useamman valmistuminen lykkääntyy tällaisena aikana, jolloin meillä kuitenkin on monilla aloilla todella kova osaajapula.

Opintolainapainotteisuus lisää myös yhteiskunnan eriarvoisuutta ja koulutuksen periytyvyyttä, kun heikommassa taloudellisessa asemassa olevien nuorten kynnys opiskella kasvaa. Korkojen nousu on lisännyt myös opintolainoista aiheutuvia ongelmia. Tämä näkyy opintolainan korkoavustuksen saajamäärissä ja ennen muuta opintolainojen nopeasti suurentuneissa takausvastuumennoissa. On arvioitu, että näistä hoitamattomista opintolainoista aiheutuva kustannus on ensi vuonna 80 miljoonaa euroa, eli tämä heikentää myös valtiontaloutta sen lisäksi, että yksilötason ongelma on tässä olemassa.

Arvoisa puhemies! Nuoriin kohdistuvaa leikkauslinjaa perustellaan sillä, että julkisen talouden tasapainottaminen edellyttää kipeitä päätöksiä. Samalla kuitenkin varaa löytyy muun muassa veronkevennyksiin. Usein sanotaan, että nuorissa on tulevaisuus. Pitäisi ymmärtää, että nuorten aika on nyt eikä vasta tulevaisuudessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

20.10 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! ”Hei hei mitä kuuluu, sä kysyt” — ja kaikki ei olekaan ok. Kysymmekö riittävän usein lapsilta ja nuorilta, mitä heille kuuluu, miten koulussa tai treeneissä sujui? Yksinkertaisella kysymyksellä on muukin merkitys kuin vain se, että siihen saadaan vastaus. Kysymys toimii osaltaan myös osoituksena välittämisestä. Välittämisen voi ilmaista yksinkertaisina asioina arjessa, kuten olemalla läsnä lapselle ja nuorelle ilman älypuhelimien yhteyttä.

Suomessa kaivataan ymmärrystä nuorten huolenaiheille ja kestäviä ratkaisuita tulevaisuuteen. Opiskelijoiden lainataakat kasvavat, haaveet omasta omistusasunnosta siirtyvät kauemmas, kun ensiasunnon ostajien verohuojennukset poistuvat, ja työmarkkinoita ajetaan kohti entistä suurempaa epävakautta. Nämä asiat osaltaan heikentävät nuorten tulevai-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

suudenuskoa puhumattakaan ilmastonmuutoksen sekä yleisen turvallisuustilanteen mukanaan tuomista huolista.

Mielenterveysongelmat ovat tällä hetkellä suurin työkyvyttömyyttä aiheuttava syy, ja opiskelijoiden mielenterveysongelmat ovat kasvaneet rajusti. Työelämässä asia tulee korostumaan entisestään, mikäli ongelmia ei saada selätettyä riittävän ajoissa jo opiskeluaikana. Hektisen työelämän paineessa ongelmien hoitaminen ei ole ainakaan yhtään sen helpompaa kuin nuorempana.

Lapset ja nuoret kasvavat yhä haastavammissa ympäristössä, ja sosiaalinen eriarvoisuus lisääntyy. Kaikille lapsille tulee luoda yhdenvertaiset mahdollisuudet tasapainoiseen tulevaisuuteen, ja meidän pitää löytää sellaisia keinoja, joilla pääsemme pureutumaan ongelmien juurisyihin, ja saada hoidettua niitä kuntoon. Muuten meillä eivät tule riittämään resurssit. Resursseja tulisikin ohjata enemmän ennalta ehkäisevään työhön ja perheisiin annettavaan tukeen.

Arvoisa puhemies! UKK-instituutin Liikuntaraportti vuosilta 2018—2022 osoittaa liikumisen vähentyneen, ja armeijan kuntotesteissä tulokset jatkavat putoamistaan. Samaan aikaan kun liikunta vähenee maassa, mielenterveysongelmat lisääntyvät. Oman hyvinvoinnin perusta rakentuu monista eri asioista. Joihinkin on kohtalaisen helppoa vaikuttaa pienillä arjen muutoksilla — riittävällä unella, terveellisellä ravinnolla ja liikunnalla onkin iso merkitys meidän kaikkien jaksamisessa. Arvioiden mukaan liikkumattomuuden kustannukset ovat useita miljardeja euroja, joten sillä on merkittävä kansantaloudellinen merkitys.

Me aikuiset emme myöskään aina tue nuorten tasapainoista tulevaisuudennäkymää. Nuorison pahoinvoinnin lisääntymiseen vaikuttavat myös aikuisten käyttäytymismallit ja epäasiallinen käytös toisiaan kohtaan. Aikuisten toiminta ja jaksaminen heijastuvat myös nuorten arkeen. Sitä me emme tule useinkaan miettiä. Useat eri lähteet ja kyselyt kertovat myös, että nuoret haluaisivat äänensä paremmin kuuluviin. Tunnettu suomalainen bändi Apulanta sanoitti vuonna 95 seuraavaa: [Juho Eerola: ”Anna mulle piiskaa!”] ”Hei hei mitä kuuluu, sä kysyt ja kaikki on ok. No hyvä sun on puhuu, kun sä et tiedä miltä musta tuntuu.” Kertosäe osuu asian ytimeen. Me aikuiset emme aina ymmärrä riittävällä tavalla nuoria ja heidän haasteitaan.

Yhteiskunta muuttuu kiihtyvällä vauhdilla, ja sukupolvien välinen kuilu kasvaa vuosi vuodelta. Tämä haastaa keskusteluyhteyden ja ymmärryksen löytämistä aikuisten ja nuorten välillä. Kaikilla sukupolvilla on omat haasteensa, mutta tässä ajan hetkessä kokonaisuus on vaikeammin hallittavissa ulkopuolisten ärsykkeiden lisääntyessä ja sosiaalisen median luodessa aivan uudenlaiset paineet kasvavalle nuorisolle. Kyse on toisista välittämistä. Pidetään huolta nuorisostamme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

20.14 Ville Väyrynen kok: Arvoisa rouva puhemies! Lasten ja nuorten tulevaisuus on yksi tärkeimpiä yhteiskunnallisia huolenaiheita tällä hetkellä. Suhtautuminen huoleen sekä tarjotut poliittiset ratkaisumallit eroavat merkittävästi yli puoluerajojen. Maamme velka-kehitys ja julkisen talouden tilanne ovat kestävämmällä polulla. Hallitus on tämän tilanteen tunnistanut ja rakentanut ohjelman, joka katsoo tulevaisuuteen yhteiskunnan kantokyvyn palauttamiseksi.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Tämän päivän lapset ja nuoret tulevat aikuiselämässään kohtaamaan nykyhetken poliittisten valintojen seuraukset niin hyvässä kuin pahassa. Heillä tulee myös väistämättä olemaan ratkaiseva rooli nykytilanteen korjaamiseksi. Voimme jatkaa entisellä linjalla velkakehityksen ja julkisen talouden suhteen. Näin nykynuorille jätettäisiin entistä sekavampi tilanne hamassa tulevaisuudessa hoidettavaksi. Toinen vaihtoehto on kääriä hihat ja tehdä nyt niitä ratkaisuja, jotka hiljalleen alkavat muuttaa talouden ja yhteiskunnan suuntaa kohti työn, yrittämisen ja pohjoismaisen hyvinvointivaltion mallia. 26 000 työtöntä nuorta ovat kiistaton osoitus siitä, että työllisyystoimet ovat mitä kiintein osa ratkaisua.

Arvoisa rouva puhemies! Tarvitsemme perusopetusta, koulutusta ja sivistystä. Tarvitsemme työllistäviä yrityksiä, työllisyyttä sekä kasvun siemeniä. Ennen kaikkea tarvitsemme lapsia ja nuoria, joilla on optimistinen ja motivoitunut asenne tulevaisuuteen, sekä työntekeä. Lähes jokaisella nuorella on nämä ominaisuudet. Osalla, joskin huolestuttavalla nopeudella kasvavalla joukolla, mielenterveysongelmat varjostavat niiden hyödyntämistä. Etenkin tämä joukko tarvitsee kaiken tuen löytääkseen optimismin ja positiivisen värin tulevaisuuteen. Pelottelu ei rakenna mitään hyvää.

Mielenterveysongelmat taklataan parhaiten ehkäisevillä toimenpiteillä. Näitä ovat muun muassa panostukset oppilashuoltoon, oppimisen tukeen ja oppilaanohjaukseen. Harrastamisen Suomen malli tarjoaa onnistuessaan kanavan harrastusten maailmaan kaikille nuorille taustasta tai perheen tulotasosta riippumatta. Se on uskoakseni yksi parhaista keinoista ehkäistä syrjäytymistä ja opettaa sosiaalista verkostoitumista sekä ryhmässä toimimista. Myös korjaavia toimia tarvitaan, esimerkiksi lasten ja nuorten terapiatakuun muodossa.

Arvoisa rouva puhemies! Katsoo tilannetta miten päin tahansa, ovat panostukset perusopetukseen, tutkimukseen, koulutukseen ja työllisyyden kohentamiseen välttämättömiä. Lapsille ja nuorille tulee tarjota perustaidot opintien alkutaipaleelle. Juuri tähän vaiheeseen hallitus panostaa voimakkaasti lisäämällä perusopetuksen resurssia. Koulutuspaikkoja lisätään kohdennetusti ammattitaidon kartuttamiseksi, jotta jokaisen potentiaali tulee hyödynnetyksi. Näin nuorille saadaan osoitettua kanava työelämään osaksi elinvoimaista yhteiskuntaa. Ennen kaikkea heille tulee tarjota uskoa ja optimistista suhtautumista huomiiseen vailla pelottelun ilmapiiriä.

Tämä yhteiskunta säilyttää hyvinvointistatuksensa ainoastaan työnteon ja työllistävän yrittämisen kautta. Mitään muuta reittiä en näe. On jokaisen lapsen ja nuoren sekä koko yhteiskunnan etu, jos työnteeseen rohkaistaan ja työllistämisen kynnyksiä madalletaan. Valtion on oma roolinsa lasten ja nuorten aikuistumisen tukemisessa ja tasavertaisten mahdollisuuksien tarjoamisessa. Suuri rooli tulee olla myös vanhemmilla ja vanhemmuuden tukemisella. Lapset ja nuoret tarvitsevat läsnäoloa, sosiaalista kontaktia, hyväksyntää, osallisuuden tunnetta, kannustavaa ilmapiiriä ja etenkin esimerkkiä. Kehotus rajoittaa älylaitteiden käyttöä menettää huomattavasti tehoa, jos se annetaan älylaite kädessä. Lapset ja nuoret tarvitsevat esimerkin lisäksi uskoa tulevaisuuteen. Sitä tulee tarjota perheissä, kouluissa, harrastuksissa, työelämässä ja poliittisessa päätöksenteossa.

Arvoisa rouva puhemies! Lapsissa ja nuorissa on yhteiskuntamme tulevaisuus. Heidän kykynsä tai potentiaalinsa eivät ole hukkuneet heikkenevään valtiontalouteen. Päinvastoin heillä on reserviä ja potentiaalia nostaa meidät tästä kuopasta. Urakka tulee olemaan suuri, ja he tarvitsevat siihen tukea, paljon muutakin kuin rahallista. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström poissa. Edustaja Valtola.

20.19 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Olemme tänään täällä täysistuntosalissa puhuneet nuorten tulevaisuudesta, ja kaikilta osin puhe ei ole ollut hirveän innostavaa. Paljon innostavampaa on ollut keskustella nuorten kanssa opiskelusta ja heidän tulevaisuudensuunnitelmistaan, jotka ovat täynnä toivoa tulevaisuudesta. Toki nuorissa myös on polarisaatiota eli meillä on paljon nuoria, joilla on ongelmia, ja heitä varten meillä pitää olla tukiverkot ja palvelut käytettävissä, ja näin on myös tulevaisuudessa, huolimatta nyt keskustelluista leikkauksista.

Jos menemme todellisuuden toiselle puolelle, missä elämme: Suomen julkinen talous on ollut kroonisesti alijäämäinen jo 15 vuoden ajan. Joka kahdeksas julkisiin menoihin käytetty euro on lainattu, eli kulutamme jatkuvasti enemmän kuin tienamme. Nämä eurot otamme lapsien ja nuorien tulevaisuudesta.

Hallitusohjelman mukaisesti työelämän ja työttömyys- ja sosiaaliturvan rakenteellisilla uudistuksilla tavoitellaan työllisyyden lisäämistä sadallatuhannella työpaikalla vaalikauden aikana. Uudistusten osuus kuuden miljardin euron tasapainotuksesta julkiseen talouteen on reilu kolmannes.

Nykyisten sukupolvien velkaantumisen päätyvät lopulta rahoittamaan nykyiset lapset ja nuoret sekä tulevat sukupolvet. Siksi olisi hallitukselta vastuutonta, edellisen hallituksen tapaan, pidättäytyä tekemästä uudistuksia työelämän lainsäädäntöön ja työttömyysturvaan. Juuri nuorten ja Suomen tulevaisuuden vuoksi julkisen talouden velkaantuminen on pysäytettävä, ja myös työelämän ja talouden rakenteita on uskallettava kehittää.

Tämä hallitus haluaa oikeasti muuttaa tulevaisuuden suuntaa eikä jatkaa samaa epätoivoista velkaantumisen linjaa, joka pikkuhiljaa nakertaa Suomen mahdollisuudet tarjota tulevaisuuden toivoa nuorilleen. Hallitus on päättänyt ottaa härkää sarvista ja ottaa Suomen kohtalon omiin käsiinsä päämäärättömän ajalehtimisen sijasta.

Suomi tarvitsee kulusäästöjä mutta erityisesti talouskasvua, muuten emme valtavaa alijäämää saa kurottua umpeen.

Hallituksen linja on työn linja. Suomen hyvinvointi voi perustua vain siihen, että jokainen työikäinen ja työkykyinen suomalainen tekee työtä. Työ on myös tutkitusti parasta sosiaaliturvaa.

Hallitus uudistaa työelämää, jotta Suomessa olisi kilpailukykyinen toimintaympäristö, jossa on kannattavaa tehdä työtä ja työllistää. Tämä on vahvasti opiskelijoiden ja työttömien alkupuolella olevien nuorten etujen mukaista. Uusia työpaikkoja ei synny ilman työnantajia, jotka uskaltavat ja joiden kannattaa työllistää.

Vuonna 2022 työnantajajäryitysten määrä laski yli 10 prosentilla. Työllisyyden kasvu edellyttää, että myös työllistämisen kynnystä madalletaan. Suomessa ongelmana ei ole se, että työsuhdeturvan taso olisi liian matala, vaan pikemminkin se, että kynnys uuden työntekijän palkkaamiseen on aivan liian korkea. Työn tarjontaa voidaan lisätä keskeisesti poistamalla ja madaltamalla työllistämisen esteitä.

Työsuhdeturva ja työntekijän suojele pysyvät Suomessa erittäin hyvällä tasolla hallituksen työllistämisen kynnystä maltillisesti madaltavien uudistusten jälkeenkin. Hallitus alentaa myös työn verotusta, jolloin työnteon kannustimet myös lisääntyvät. Työn verotus on Suomessa yksi OECD-maiden kireimmistä, ja tästä huolimatta valtiontalouden alijäämä on 11,5 miljardia. Jos kokonaisveroaste olisi Suomessa OECD:n keskitasoa, olisi alijäämä yli

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

35 miljardia euroa vuodessa. Verotuksen korottamisesta ei löydy ratkaisu tulevaisuuden kohtalonkysymyksiin Suomessa.

Hallitus panostaa myös vahvasti tulevaisuuteen hallitusohjelman mukaisesti vahvistamalla peruskoulun, toisen asteen korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitusta. Meidän on pakko saada Suomessa talous tasapainoiselle pohjalle. Vain siten voimme turvata nuorten hyvinvoinnin ja tulevaisuuden Suomessa. Tämä on meidän päätöksentekijöiden yhteinen velvollisuutemme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lundén.

20.25 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nuoren tulevaisuus on tärkeä aihe. Neljän lapsen isänä ja päättäjänä haluan edistää sitä, että maamme nuoret pärjäävät nyt ja tulevaisuudessa.

Haluan muistuttaa, että viime vuosien aikana on tapahtunut paljon päättäjistä riippumattomia asioita, jotka eivät ole huolestuttaneet pelkästään nuoria vaan kaikkia suomalaisia. Näitä ovat esimerkiksi nuorisorikollisuus, kansalaisten huoli turvallisuudesta, hintojen nousu ja ostovoiman heikkeneminen. Nämä ovat asioita, joihin meidän kaikkien täytyy suhtautua vakavasti. Tässä salissa on moneen kertaan tuotu ilmi julkisen talouden haastava tilanne. Mikäli emme tekisi mitään toimia, tulevaisuus meidän lapsillemme ja nuorillemme olisi karu. Me emme voi rakentaa tulevaisuutta lainanotolle ja vastuuttomalle talouspolitiikalle. Siitä kärsivät kaikki ja erityisesti meidän nuoremme tulevaisuus. Siitäkin huolimatta, että säästötoimia on välttämätöntä tehdä, hallitus panostaa lapsiperheisiin korottamalla lapsilisiä ja muun muassa terapiatakuuseen osoitetaan 35 miljoonaa euroa vuodessa. Myös palkkaamista helpotetaan, jotta yhä useamman ihmisen, erityisen nuoren, olisi jatkossa helpompi työllistyä. Hallitus tekee konkreettisia toimia, jotka edistävät myös nuorten hyvinvointia, vaikka oppositio muuta yrittääkin väittää.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan tähän loppuun sanoa, vaikka ei varmaan pitäisi, mutta minulla on tämän päivän keskustelussa useasti särähtänyt korvaan, kun on sanottu, että Suomessa voi mistä lähtökohdista vaan valmistua vaikka tohtoriksi. Haluan painottaa, että tämä, mitä nyt sanon, on minun henkilökohtainen mielipiteeni ja kehotan kaikkia opiskelemaan, mutta muistakaa, että kaikki eivät välttämättä halua opiskella vaan työskennellä. Harvoin sanon täällä salissa itsestäni mitään, en missään muuallakaan, vaan olen niin sanotusti nöyrää poikaa, mutta minä en ole opiskellut ja olin huono koulussa. Silti olen tässä pöntössä pitämässä puhetta ja työllistän tällä hetkellä yhdeksän ihmistä, eli haluan tarkoittaa sitä, että voi myös kohtalaisesti menestyä ilmankin opiskelua. Olen itse asiassa sitä mieltä, että työskentely kouluttaa siinä parhaiten, nimimerkillä 15-vuotiaana aloittanut työt. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

20.27 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos edelliselle puhujalle hyvästä esimerkiksi siitä, että Suomessa ei tosiaan pitäisi olla eikä olekaan sellaisia umpiperiä, joissa kouluspolku päättyisi tai ura ei olisi mahdollinen myöskin vähemmällä koulutuksella.

Arvoisa puhemies! Huolipuhetta nuorten väkivallasta ja rikollisuudesta, some-riippuvuudesta ja muusta negatiivisesta kyllä kuuluu ja osittain aivan aiheestakin, mutta ratkaisut nuorten hyvinvoinnin edistämiseen puuttuvat. Tarvitsemme vision Suomesta, jossa hy-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

vinvointi lisääntyy, nuorilla on mahdollisuuksia, heidän osaamisellaan saa tulevaisuudessa mielekästä työtä ja jossa Suomi tarjoaa ratkaisuja myös maailmanlaajuisiin haasteisiin, kuten ilmastomuutokseen. Vision lisäksi tarvitsemme kipeästi myös toimia ja rahoitusta tätä kohti.

Arvoisa puhemies! Viime vuosina olemme saaneet kuulla hätähuutoja niin nuorilta itseltään kuin useista nuoria koskevista selvityksistä ja tutkimuksista. Taloudellinen ahdistus, mielenterveyskriisi, kasvava eriarvoisuus, korona-ajan jättämä hyvinvointivelka ja yhteisöllisyysvaje sekä yhteiskunnan kasvavat paineet osuvat nuoriin. Suomalaisten nuorten stressi, ahdistus ja yksinäisyys ovat lisääntyneet. Nuorten, etenkin nuorten naisten, itsemurhat ovat kääntyneet nousuun, ja nuorten huumekuolemissa olemme Euroopan huippua — tämä samalla kun nuorisopsykiatrisen hoidon tarve on ratkeamassa liitoksistaan ja matkan kynnyksen palveluista puuttuu henkilöstöä.

Tällaisena aikana panostukset nuoriin ovat tärkeämpiä kuin koskaan, ja leikkausesityksiä kaikista hauraimmille nuorten ryhmille, kuten lastensuojelun nuorille, etsivään nuorisotyöhön, kuntoutukseen tai työpajoihin, on äärimmäisen vaikea ymmärtää tai perustella, sillä todellisuus on se, että 16 prosenttia Suomen nuorista on työelämän ja koulutuksen ulkopuolella. Sitä ei ratkota ilman toimia.

Vaikea on ymmärtää tässä tilanteessa myös sitä, että nuorten omalta harrastustoiminnalta ja järjestötoiminnalta leikataan tai leikataan liikuntaseuroilta ja liikuntapaikkarakentamisesta. Aivan kuten edustaja Lindén täällä aikaisemmin totesi, on joitain hyviä toimenpiteitä, mutta vastaaviin tarkoituksiin, kuten nyt esimerkiksi liikunnan osalta, on hyvä liikuntaohjelma, mutta samaan aikaan kävelystä, pyöräilystä vähennetään, liikuntapaikkarakentamista vähennetään, liikuntaseuroilta leikataan. Nämä toimenpiteet kumoavat toistensa vaikutukset tai kääntyvät jopa negatiivisiksi.

Eri koulutusasteet, varhaiskasvatuksen ja nuorisotyön palvelut ovat niitä, jotka tavoittavat suurimman joukon Suomen lapsista ja nuorista ja joissa nähdään lasten, nuorten ja perheiden haasteet ja pyritään tarjoamaan ratkaisuja. Nyt hallituksen työmarkkinaesitykset haastavat kasvatusalan houkuttelevuutta. Uudet aloituspaikat korkeakouluissa suuntautuvat muualle kuin varhaiskasvatukseen tai esimerkiksi erityisopetukseen, ja etenkin leikkaukset kunnille vaikeuttavat näiden palveluiden laadukasta toteutusta entisestään. Haasteet kunnissa ovat paikkakunnasta riippuen erilaisia. Osassa maata koulutiloja jää tyhjilleen, isoissa kaupungeissa taas lasten määrä lisääntyy ja palvelut ja investoinnit eivät pysy millään perässä. Samalla pitäisi kyetä hyvin integroimaan muualta Suomeen muuttaneet nuoret, sillä siinä onnistuminen on koko maan kannalta aivan kriittinen kysymys.

Valtionosuusleikkaukset syövät perusopetukseen osoitetun lisärahoituksen, ja nyt tullut yllätys, 400 miljoonan lisästä, on jakotettunakin kunnille ja siis juuri lasten ja nuorten palveluille kestävä. Miten tästä saa väännettyä visiota osaamisen vahvistamisesta tai nuorten hyvinvoinnin vahvistamisesta? Peruskoulun tuomien perustaitojen heikkenemisen lisäksi asiantuntijat ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että lukiokoulutuksen rahoitukseen kohdistettujen leikkausten jatkuminen vaarantaa laadukkaan, monipuolisen ja saavutettavan lukiokoulutuksen turvaamisen.

Myös opiskelijoiden tilanne on kestävä. Tiedämme, että yksi merkittävimmistä syistä opiskelijoiden mielenterveysongelmien taustalla on huoli toimeentulosta ja juuri tämä ristipaine, että opintoajat lyhenevät ja työntekoa vaaditaan lisää. Myös lainamäärät opiskelijoilla ovat kasvaneet, opintorahan ostovoima on heikentynyt, ja myös lainojen, joita opiskelijat eivät pysty maksamaan takaisin, määrä on noussut. Olisikin oleellista saada opiske-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

lijoiden lainataakka laskemaan, ei nousemaan, ja tähän nyt hallituksen toimet valitettavasti johtavat. Opintoraha vaatii korotusta, ja tätä me vihreät vaihtoehtobudjetissamme esitämme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen poissa, edustaja Kilpi, Marko, poissa, edustaja Rostila poissa. — Edustaja Piisinen paikalla.

20.32 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä välikysymys nuorten tulevaisuudesta on puhuttanut meitä täällä salissa koko iltapäivän aina tänne myöhäiseen iltaan saakka, ja hyvä niin, nimittäin nuorten hyvinvointi on avainasemassa rakennettaessa vahvempaa ja kestävämpää tulevaisuutta. Heidän terveytensä, koulutuksensa ja sosiaalinen tukiverkostonsa muovaavat paitsi heidän omaa elämäänsä myös yhteiskuntaa laajemmin. Tänä päivänä nuoret kohtaavat monia haasteita, kuten digitalisoinnin vaikutuksia, sosiaalista painetta, mielenterveysongelmia. On myös kouluttautumisen yhteydessä tapahtuvaa kiusaamista ja haasteita työelämässä.

Vaikka suurin osa nuoristamme voi hyvin, on joukossa heitä, jotka tarvitsevat sekä henkistä että fyysistä tukea selviytyäkseen arjen haasteista. Heidä meidän pitää tukea, ja tässä salissa sen on tapahduttava yli puoluerajojen. On erittäin tärkeää tukea nuorten henkistä hyvinvointia ja rohkaista heitä tavoittelemaan unelmiaan, tarjota mahdollisuuksia kasvaa ehjäksi aikuiseksi. Koulutuksen, vertaistuen ja mielenterveyshuollon sekä työllistymismahdollisuuksien järjestäminen ja parantaminen ovat ratkaisevassa asemassa nuorten voimaannuttamisessa ja heidän potentiaalinsa esiin tuomisessa.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus vahvistaa perusopetuksen määrää 200 miljoonalla ja panostaa nuorten mielenterveysongelmien ja syrjäytymisen ehkäisemiseen samalla, kun se helpottaa nuorten työllistymistä ja työllistämistä. Uudistamme myös TE-palveluita. Uudistuksen jälkeen myös työttömyyskassat voivat tarjota apuaan paitsi nuorille myös kaikille halukkaille työtä etsiville. Hallitusohjelmassa on lukuisia toimenpiteitä, jotka parantavat nuorten mahdollisuuksia kiinnittyä yhteiskuntaan.

Arvoisa rouva puhemies! Yhdessä yli puoluerajojen voimme luoda ympäristön, jossa nuorilla on mahdollisuus elää ilman pelkoa ilmastokatastrofista tai väkivallan uhriksi joutumisesta ja jossa jokaisella nuorella on mahdollisuus kukoistaa ja kasvaa parhaimmaksi itselleen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista, poissa. Edustaja Partanen, poissa. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, paikalla.

20.36 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Olen seurannut tätä keskustelua huoneestani, tehden muitakin töitä siinä samalla, mutta olen ilahtunut kyllä siitä, että täällä on käyty vilkas keskustelu tähän välikysymykseen liittyen ja siinä mielessä oikeasta teemasta, että me puhumme tulevaisuudesta, me puhumme tämän päivän nuorisosta. Vaikka täällä on vähän repivää tämä argumentaatio monissa kohdissa ollutkin, niin se sävy, joka kaikissa puheissa kuitenkin viime kädessä on, on se, että kaikki puhuvat nyt nuorista ja heidän asioistaan.

Kieltämättä se on aivan totta, mistä oppositio on kritisoinut hallitusta, että leikkauslistoja tällä kaudella on perusteltu monesta kulmasta, ennen kaikkea tällä velkaantumiskehityksellä, ja ne leikkaukset ovat suuntautuneet hyvin voimakkaasti nuoriin, ja se on tietysti tä-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

män välikysymyksen hälyttävän piirre taustalla — on sitten kysymys asumistuesta, on sitten kysymys opintotuesta tai ensiasunnon hankkijoiden varainsiirtoverosta ja niin edelleen. Nämähän ovat tässä leikkauslistalla kaikki sellaisia avauksia, jotka nimenomaan kuormittavat nuoria ihmisiä, ja on tärkeätä, että oppositio on halunnut tällä tuoda esille sen seikan, että meidän on pidettävä huolta nuorista, että he kykenevät tarttumaan elämään oikeasta kulmasta.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin minun puheenvuoroni perussisältö rakentuu sille keskusteluaiheelle, joka on myöskin herännyt monissa yhteyksissä, kun puhutaan nuorista. Me olemme rakentaneet tähän yhteiskuntaan erikoisen vastakkainasettelun, ja se vastakkainasettelu olisi ikään kuin sukupolvien välinen ristiriita. Joissakin yhteyksissä on tuotu esille sekin seikka, että kun nuorisoon on suuntautunut näitä leikkauksia, niin alettaisiin myöskin samalla leikkaamaan eläkeläisiltä ja ikäihmisiltä — ikään kuin se, että me suuntaisimme leikkauksia samassa mittakaavassa iäkkäimpiin ihmisiin, helpottaisi nuorten asemaa. Näinhän ei luonnollisestikaan ole, ja tässä suhteessa solidaarisuutemme kaikkia ikäryhmiä kohtaan on samansuuntainen. Meidän täytyy luoda kaikille elämisen edellytykset.

Mutta se, mikä tässä keskustelussa on erityisen harhaista, on se, että me olemme ikään kuin luoneet tähän yhteiskuntaan vastakkainasettelun. Ikään kuin jos annetaan nuorille, se olisi pois joltakin toiselta ryhmältä, vaikka ikäihmisiltä, ja päinvastoin, jos turvaamme iäkkäille ihmisille eläketurvan, se olisi ikään kuin nuorilta sukupolvilta poissa. Näinhän ei tietenkään ole edes eläkeuudistusten osalta, joihin on viitattu eläkerahastojen osalta, koska ei hän se ole keneltäkään poissa, jos eläketurva pidetään sillä tasolla, mikä se on ansiosidonnaisena hankittu ihmisille. Päinvastoin, se auttaa myöskin nuoria mitä suurimmassa määrin, koska eläkerahathan käytetään mitä suurimmassa määrin kotimaiseen kulutuskysyntään, ja silloin kun se menee kotimaisiin puitteisiin, se työllistää nuoria, jolloin ne nuoret hyötyvät tässäkin yhteydessä. Eli tässä on ihan selvästi sen tapainen tilanne, että nuorten tukeminen tukee yhteiskunnan eteenpäinmenoa, ja sama koskee ikäihmisiä, heidänkin tukemisensa tukee kaikkia yhdessä. Ei rakenneta keinotekoisesti tähän ristiriitaa sukupolvien välille. Me olemme kaikki suomalaisia ja kaikki ansaitsemme paikkamme tässä yhteiskunnassa ja hyvän toimeentulon ja elämisen mahdollisuudet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Garedew.

20.39 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Tässä välikysymyskeskustelussa haluan nostaa esille vielä muutaman asian.

Vihervasemmisto on välikysymystä valmistellessaan unohtanut tyystin, että hallituksen toimien myötä opintotuet nousevat historiallisen korkealle tasolle. Opiskelijoiden suorissa tukimuodoissa huomioidaan erityisesti perheelliset opiskelijat. Opintorahan huoltajakorotusta nostetaan, jotta vanhempien päätoiminen opiskelu helpottuisi. Toki myös alle kolmevuotiaiden lapsilisien korotukset ja kaikki nämä muut lapsiperheille suunnatut helpotukset koskevat myös perheitä, joissa vanhemmat opiskelevat. Työnteon kannattavuus myös opiskelujen ohella halutaan varmistaa muun muassa ansiotuloverotusta keventämällä.

Arvoisa puhemies! Yksi erityisen lähellä sydäntäni oleva päätös, mikä nimenomaan vaikuttaa lasten ja nuorten hyvinvointiin, on se, että tämä hallitus tulee panostamaan harrastamisen Suomen malliin 14,5 miljoonaa euroa lukuvuosittain. Sen kautta tuemme jokaisen, heikoimmassakin asemassa olevan, lapsen ja nuoren mahdollisuutta mielekkääseen harrastamiseen. Lasten ja nuorten liikkumisen lisääminen on keskeinen tavoite myös Suo-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

mi liikkeelle -ohjelmassa. Tämä hallitus tulee panostamaan lapsiin ja nuoriin, ja me teemme työtä sen takia, että täällä olisi turvallista kasvaa ja elää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

20.42 Markku Siponen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Lista nuorten leikkauksista on pitkä. Leikataan opintotuesta, asumistuesta, etsivästä nuorisotyöstä, työpajatoiminnasta, nuorisojärjestöiltä, ammattikorkeakouluilta sekä vapaan sivistystyön kautta koulutus- ja harrastuspalveluista.

Hallituksen linja lisää nuorten toimeentulohaasteita jo opiskeluaikana. Sillä on suora yhteys jaksamiseen ja mielenterveyden vaikeuksiin. Hallituksen linja lisää myös opiskelijoiden velkataakkaa. Vastavalmistunut joutuu ponnistamaan työelämään entistä useammin kymmenientuhansien eurojen opintovelan kanssa. Suomi tarvitsee jokaisen nuoren, jotta meillä ja heillä on mahdollisuus pärjätä tulevaisuudessa, jossa huoltosuhde ennestään heikenee, kun työikäisten määrä suhteessa muuhun väestöön pienenee.

Arvoisa puhemies! Kuten monissa tätä edeltäneissä puheenvuoroissa on aiheellisesti todettu, liian moni nuori voi huonosti. Kaikkia syitä emme tarkkaan tunne, jotkin sen sijaan ovat selviä. Korona-aika on jättänyt jälkensä moneen nuoreen. Moni heistä jäi yksin kotiin neljän seinän sisälle, lopetti harrastuksensa, jäi koulussa jälkeen, syrjäytyi, yksinäisyys lisääntyi. Mielenterveysongelmat eivät ole yksin nuorten taakka. Mielenterveyden sairaudet ovat yleisin työkyvyttömyyseläkkeen syy. Näihin ongelmiin tulee puuttua yhdessä nyt, ei vasta vaalikauden lopussa tai seuraavalla vaalikaudella.

Arvoisa rouva puhemies! Meidän tulee turvata nuorten mahdollisuudet ponnistaa haluamalleen uralle kaikkialla Suomessa. Kyse on tulevaisuudessa yhä enemmän siitä, onko jokaisella nuorella asuinpaikasta riippumatta näkymä hyvään tulevaisuuteen. Nuoret eivät kaipaa holhousta, mutta meidän on tuettava nuorten elämisen edellytyksiä. Onko kotikaupungissa ja -kunnassa vielä koulutuspaikkoja, harrastusmahdollisuuksia, kirjastoja, kaupunkeja ja nuorisotiloja? Vai viedäänkö nämä palvelut nuorten saavuttamattomiin kyliltä ja pienistä taajamista kauas keskustaajunkiin, lähiöstä pitkän matkan päähän kaupunkikeskustoihin? Tästä olen juuri nyt huolissani: rakentaako nykyinen hallitus koko Suomea?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen.

20.45 Pia Hiltunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsiteltävä välikysymys nuorten tulevaisuudesta on aiheellinen. On surullista, että hallituspuolueet ovat valinneet kovien leikkausten maksajiksi juuri nuoret ihmiset, heidät, jotka tarvitsevat ja ansaitsevat vakautta toimeentuloon ja uskoon tulevaisuudesta, nuoret aikuiset, joita yhteiskuntamme tarvitsee työkykyisinä ja hyvinvoivina, ei mielenterveytensä ja työkykynsä menettäneinä.

Tilastojen mukaan vuonna 2021 nuoria alle 29-vuotiaita oli Suomessa yli 1,7 miljoonaa, joka oli 31 prosenttia koko väestöstä. Puhumme siis isosta joukosta ihmisiä, joiden arkeen leikkaukset nyt kovimmin osuvat. Vaikka tutkimusten mukaan suurin osa nuorista voi edelleen hyvin, silti yleisimpiä kuolinsyitä nuorilla on itsemurhat ja huumekuolemat. Kenenkään ei tulisi tarvita hyvinvointiyhteiskunnassa menettää uskoaan tulevaan ja päättää elämänsä.

Ikävä kyllä, silti olemme tilanteessa, jossa nuorten pahoinvointi lisääntyy, rikollisuus kasvaa ja raaistuu sekä velkaongelmat ovat liian monen nuoren aikuisen arkea. Taloudel-

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

lisella turvallisuudella, eli tunteella riittävästä toimeentulosta, on vahva yhteys mielenterveyteen, ja juuri niihin juurisyihin olisi puututtava. Mielenterveysongelmat aiheuttavat yhteiskunnalle vuosittain jo nyt noin 11 miljardin euron kustannukset.

Nyt esimerkiksi hallituksen tekemät sosiaaliturvaleikkaukset opintotukeen vaikuttavat heikentävästi nuorten taloudelliseen asemaan. Keskimäärin opintotuki tippuu noin 150 eurolla kuussa. Samalla arvioiden mukaan tulevaisuuden korkeakouluopiskelijalla on valmistumisensa jälkeen opintolainaa noin 40 000 euroa, ja se on todella paljon, jokainen opiskelija kun ei valmistuttuaan saa heti vakituista työtä tai muuten korkeaa elintasoa pitkistä koulutuksesta huolimatta.

Tulevaisuuden näkymät, perheen perustaminen ja omaan asuntoon säästäminen on entistä haastavampaa velkataakkaa samalla lyhentäessä. Sivistysvaliokunnan kuulemisissa nousi esiin tieto myös siitä, että jo nyt asuntolainan saanti opintolainan vuoksi on haastavaa. Hyvän asiaa voidaan tietysti nähdä opintojen ohessa tehtyjen työtuntien määrän kasvu, mutta huomioitaessa opintoaikojen pitkittyminen ja mielenterveysongelmien lisääntyminen kehityssuunta ei ole oikea. Opiskelu on täysipäiväistä työtä alasta riippuen, ja nuoria pitäisi kannustaa valmistumaan tavoiteaikojen puitteissa.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen leikkaukset osuvat nyt kohtuuttomasti nuoriin aikuisiin. Opiskelijoiden lisäksi nuoret perheet kokevat epävarmuutta taloudellisesta pärjäämisestään. Tänä päivänä keskituloisellakaan ei jää palkasta säästöön. Arvioiden mukaan tulevat leikkaukset ajavat kymmeniätuhansia lapsia lisää köyhyysrajan alapuolelle, ja vaikutukset tulevat näkymään yhteiskunnallisesti vuosien päästä. Köyhyys lisää riskiä syrjäytymiselle, mielenterveysongelmille sekä päihderiippuvuuksille, ja se periytyy seuraavillekin sukupolville. Mielestäni olisi aika avata silmät ja puuttua lisääntyvän pahoinvoinnin juurisyihin eikä lisätä eriarvoisuutta yhteiskunnassa.

Lopuksi totean, että opintotuen korotus tapahtuu opintolainalla ja lapsikorotuksella paikataan opintorahaan tehtyä indeksijäädytystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

20.49 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Jos on yksi asia, jonka nuoret itse toivovat meidän päättäjien ottavan vakavasti, niin se on kiihtyvä ilmastonmuutos ja luontokato. Puheet siitä, joita tässä salissa on kuultu, että nuoria peloteltaisiin, aliarvioivat mielestäni nuorten kykyä seurata tutkimusta ja uutisia — ei auta nuoria tässä asiassa sumuttaa.

Hallitus kuitenkin romahduttaa luonnonsuojelun rahoituksen ja ottaa takapakkia ilmastokriisin torjunnassa. Nuorten harteille jää valtion suuren velan lisäksi aivan liikaa aiempien sukupolvien tekemää ilmasto- ja luontovelkaa kannettavaksi ja tulevien sukupolvien ratkottavaksi.

Meidän aikuisten tehtävä on varmistaa, että myös lasten ja nuorten ääni kuuluu päätöksenteossa. Oli kyse sitten kunnasta, hyvinvointialueesta tai lainsäädännöstä täällä eduskunnassa, nuorten äänen pitäisi mielestäni kuulua nykyistä vahvemmin. Silloin toivottavasti nuorten hyvinvointia, koulutuksen puolustamista toteutettaisiin myös vahvemmin. Valitettavasti Orpon hallitus on priorisoinut toisin ja nuoret eivät ole Orpon hallituksen prioriteetti. Siksi tämä esitys epäluottamuksesta hallitukselle meiltä tulee.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Garedew.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

20.50 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, että tässä mielenkiintoisessa keskustelussa on vihervasemmisto puheillaan ja mitä synkimmillä kauhuskenaarioillaan heittänyt nuorten päälle toivottomuuden ja näköalattomuuden mustan säkin. Sillä on merkitystä, mitä ja millä tavalla päättäjät puhuvat. Näistä puheista nyt saa sen kuvan, että meidän nuoremme olisivat täysin kyvyttömiä, paapottavia ja toivottomia.

Itse haluan tuoda sen viestin, että meillä on hyvinvoivia, terveitä, fiksua ja upeita lapsia ja nuoria. Meidän päättäjien, aikuisten ja vanhempien työntekijöiden on myös ymmärrettävä jokaisen nuoren vastuu omasta elämästään ja omien valintojensa seurauksista ja mahdollisuus vaikuttaa oman elämänsä suuntaan.

Puheita kuunnellessani mietin, pitäisikö tämän vihervasemmiston käydä opintomatalla esimerkiksi jossakin Afrikassa, jotta tulisi vähän perspektiiviä, kuinka hyvin nuoremme asiat kuitenkin ovat täällä Suomessa: ilmainen koulutus, terveydenhuolto, tasa-arvo, turvallinen, itsenäinen isänmaa. Nämä eivät ole itsestäänselvyksiä muualla maailmassa. Niistä on hyvä olla kiitollinen.

Tämä Suomen sitkeä kansa on tuonut hyvinvointia lapsillemme ja nuorillemme kovalla työnteolla, ei sosiaalietuksilla. Tätä hyvinvointia tämä hallitus haluaa turvata. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Väyrynen.

20.52 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kun on päivän mittaan kuunnellut tätä polveilevaa keskustelua, niin se, mistä voi ainakin vakuuttua, on, että meillä on taatusti 200 kansanedustajaa, jotka kaikki haluavat lasten ja nuorten parasta tässä maassa. Vähän ehkä näkökulmat toisistaan eroavat, mutta minä jotenkin näkisin, että tästä on hyvä lähteä tätä asiaa rakentamaan, ja toivon, että tämä jatkuu hyvässä hengessä läpi tulevan kauden. — Kiitoksia tästä keskustelusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin. — Ja seuraavaksi edustaja Hopsu.

20.53 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Sitä minäkin toivon, että tässä yhteisessä nuorten puolesta puhumisessa on lopulta seuraavia tulevia askeleita siihen, että saamme myös nämä leikkaukset, jotka nuoriin kohdistuvat, peruttua ja saamme positiivista vaikutusta nuorten elämässä aikaiseksi. Tulevaisuusbarometrin mukaan nimittäin vain 34 prosenttia nuorista odottaa innolla tulevaisuutta ja näkee siellä paljon mahdollisuuksia. Siis vain joka kolmas nuori odottaa tulevaisuutta innokkaasti. Mutta se, mitä tämä hallitus tekee parantaakseen nuorten tulevaisuuskokoa, on jäänyt valitettavasti heikoille. Hallitus leikkaa tuen kaikista heikoimmilta ja niiltä, jotka ovat hauraimmassa asemassa: kuntoutuksesta, etsivästä nuorisotyöstä, työpajatoiminnasta — juuri niistä keinoista, joilla me saadaan nuoria mukaan sinne työelämään ja elämässä eteenpäin. Asumistukea sen sijaan leikataan tasapuolisesti kaikilta.

Lisäksi hallitus sysää monen nuoren haaveen omasta asunnosta hamaan tulevaisuuteen tuomalla uuden veron ensiasunnon ostajalle. Tämä ei myöskään luo tulevaisuuskokoa nuorille.

Ja itse olen nuoria kuullut, niin monella heistä on oikeasti huoli ja kysymys. Me vihreät haluamme varmistaa, että nuorten elämässä on tilaa ja tukea erilaisille elämänpoluille, etsimiselle ja suunnan muuttamiselle. Nuorille on oltava tarjolla toivoa, tukea ja tulevaisuudenuskkoa, ja toivottavasti koko sali siihen sitoutuu.

Punkt i protokollet PR 59/2023 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

20.55 Markku Siponen kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Otin puheenvuoron, kun kuuntelin tätä edustaja Garedewin edellistä puheenvuoroa ja en ole tässä keskellä salia nyt kuullut, että täällä olisi kukaan mustaa säkkiä ollut heittämässä minnekään päälle. Eli kyllä tässä on pääosin käyty ihan hyvää keskustelua, ja toivoisin, että sieltäkään puolelta ei tällaisia ylilyöntejä tulisi.

Ehkä myöskin tähän edustajan puheenvuoroon siitä, että meillä on erittäin hyvinvoivia ja terveitä nuoria, että se pitää paikkansa, mutta vain osittain. Varmasti tekin olette huomannut tätä pahoinvointia, mitä meidän yhteiskunnassamme on, eli meillä on myöskin paljon nuoria, jotka voivat erittäin huonosti. Tässä salissakin on tänään tuotu sen hintalappu esille, ja se taitaa sattumoisin olla sitä luokkaa vuodessa kuin mitä te otatte ensi vuonna lisää velkaa. Elikkä se kertoo, mistä mittasuhteista puhutaan, kun puhutaan esimerkiksi mielenterveyden ongelmista, ja ei pidä antaa semmoista kuvaa, että meillä kaikki nuoret olisivat terveitä ja hyvinvoivia. Onneksi heitäkin on, mutta paljon on sellaisia, joilleka meidän pitää myöskin pystyä apua antamaan.

Riksdagen avslutade debatten och avbröt behandlingen av ärendet.